

רני

RENI STOJANOVA

**HRONIKA NA EDNO
PREDIZVESTENO
NAPUSKANE**

hemodializen roman

“SOFTIS”, 2003

רני

RENI STOJANOVA

**HRONIKA NA EDNO
PREDIZVESTENO
NAPUSKANE**

hemodializen roman

© Reni Stojanova, 2003 g.

ISBN 954-760-050-8

Za porychki: GSM 088 8 60 90 72

רני

RENI STOJANOVA

**HRONIKA NA EDNO
PREDIZVESTENO
NAPUSKANE**

hemodializen roman

⌘ “SOFTIS”, 2003

HRONIKA NA EDNO PREDIZVESTENO NAPUSKANE

"These novels will give way, by and by, to diaries or autobiographies--captivating books, if only a man knew how to choose among what he calls his experiences that which is really his experience, and how to record truth truly."

Ralph Waldo Emerson

"Tezi romani postepenno shite odstypjat mjasto na dnevnici ili avtobiografii – mnogo uvlekatelni knigi, stiga samo chovek da znae kak da otbere sred onova, koeto naricha svoi prezhivjavanja, tova, koeto naistina e negovo prezhivjavane i kak pravdivo da otrazi istinata".

Ralf Uoldo Emersyn

PYRVA GLAVA

Trjabva da razkazha тази история, zashtoto vse oshte treperja i spja nespokojno, a ot ochite mi chesto potichat sylzi i kapjat na poda ili popivat v drehite mi i kolkoto i da si kazvam, che nishto mi njama, che moga da go preodoleja, che njama zashto az da stradam, nito da se sramuvam sled kato ne az, a drugi sa vinovni, mykata si ostava, ostava i sramyt ot ponesenoto unizhenie. I naj-veche osyznavaneto, che celijat mi profesionalen zhivot kato medicinska sestra – dori v naj-prijatnite mu momenti – e minal pod znaka na podchinenieto. Podchinenie godini nared pred po-vyзрастnite sestri zaradi opita im ili po-skoro zaradi ostrija im ezik, podchinenie pred starshata sestra na otdelenieto i po тази linija – pred glavnata sestra na bolnichnoto zavedenie, podchinenie pred redovite lekari v otdelenieto, a ottuk – pred zavezhdashtija otdelenie, pred zavezhdashtija katedra (njakolko otdelenija pod edno rykovodstvo), i naj-nakraja – pred glavnija lekar, kojto vprochem veche ne se naricha taka, sega titlata mu e izpylnitelen direktor. Nagore sigurno ima oshte jerarhichni stypala, no te sa tolkova visoko i daleche, gledani ot pozicijata, na kojato sym postavena az, obiknovenata medicinska sestra, che izglezhdат njakak si nerealni, nedosegaemi i dori malko strashni. Po-nisko ot men v profesionalnata jerarhicheska stylba stojat samo sanitarite. A naj-nisko – v osnovata na тази smazvashta piramida – sa pacientite, postypili na lechenie v bolnica. Vseki edin ot tjah izminava svoja sobstven pyt prez Dolinata na otchajaniето i nemalko stavat zhertva na nekadyrnost i greshki, no az za cjalata si 25-godishna praktika ne znam sluchaj pacient da e uspjал da osydi

lekar. Nagledala sym se na bezsilna choveshka myka, naslushala sym se na lyzhi ot 16 godini nasam, otkakto rabotja v centyr po hemodializa, che skoro shte ima redovna bybrechna transplantacija i v nashata strana, zagubila sym mnogo prijateli sred nashite hemodializni bolni – vse hora kato vas i men – taka i neuspeli da syberat pari za transplantacija v chuzhbina ili pyk godini nared izprashtali kryvni probi za tykanna syvmestimost v naprazno ochakvane da gi izvikat za operacija v Sofija.

Iskam da razkazha kak sled dylgogodishna dobrosyvestna rabota v edno i syshto otdelenie izvednyzh bjah nabeljazana za izkupitelna zhertva i kak izpylnitelnijat direktor me zaplashi s disciplinarno nakazanie, vednaga shtom poluchi signala mi za opasnost ot zarazjavane na chuzhdi grazhdani s hepatit v nashata bolnica i kak, shtom shefoвете vidjaha, che njamat osnovanie da me uvolnjat disciplinarno, me prinudiha sama da napusna. Oshte me izgarja spomenyt ot poslednija mi raboten den – 29 maj 2003 g. – kogato kolezhkite, doskoro uzhi moi prijatelki, mylchalivo me otbjagvaha, a predatelkite sred tjah napravu se podigravaha s men. Kogato starshata sestra me popita:

– Koe e po-vazhno, kazhi, da obsluzhim dobre chuzhdencite ili da gi vpisvame v razni zhurnali? V тази ludnica njama vreme za vsichko – a az j kazah:

– Ne razbirash li kakvo znachi tova? Zabravi li nashite v Libija? A ako mine proverka po dokumenti, tochno tebe shte natopjat, shte te pozhertvat, povjarvaj mi! – i tja se razplaka.

Kogato zavezhdashtijat otdelenie se razkreshtja po men:

– Ti si naj-nekadyrnata sestra, da znaesh! Da ne si mislish, che si mnogo kadyrna? Zaminavaj si v kyshti, VEDNAGA! UVOLNENA SI! – a az rekoх:

– Njamam oshte pismena zapoved za uvolnenie, doc. Fonev, kato ja polucha, vednaga si trygvam!

I kogato d-r V. Fonev, zastanal na vratata na dializnata zala, prodylzhitelno vreme vikashe sys strashen glas po men:

– Kak ne te e sram, Ani? Tova, koeto vyrshish, e PRESTYPLENIE! Ako se razchue v chuzhbina, nashite v Libija shte gi obesjat! – i drugi takiva ili povtarjashe edno i syshto, a az tykmo izkljuchvah poslednata bolna v zalata, edna krotka vyzrastna zhenica, i mu otgovorih:

– Zashto men da me e sram?! Znaete li kak se naricha tova vasheto? Naricha se OPIT da me VYVLECHETE v prestyplenie!!! – a toj ne me ostavi i povishi ton:

– TI SI MISLISH, CHE GO PRAVISH ZA HUBAVO, NO SAMO SHTE STANE PO-LOSHO. SHTE ZAGAZISH ZDRAVO, POMNI MI DUMATA!

A pompata na aparata raboteshe i nablizhashe naj-kritichnijat moment pri izkljuchvaneto na bolnija, kogato edna sekunda odklonjavane na vnimanieto mozhe da e fatalno, i az go molja da spre za malko s obvinenijata:

– Ne sega, d-r Fonev, molja vi, prestanete, pochakajte da svyrsha s izkljuchvaneto! – a syshtevremenno uspokojavam bolnata: – Ne ni obryshtaj vnimanie, Ivanke, tova sa si nashi raboti, kato semejni karanici, nali znaesh?

I v momenta ronja sylzi ot uzhenie, kato si spomnjam. No reshih – shte pisha. Pouchitelna knizhka. Ako shte da reva prez cjaloto vreme, dokato sedja tuk, pred kompjutera, pak shte pisha.

Situacijata tozi den, vsyshtnost, beshe mnogo obyrkana. Tja sydyrzhashe karkto elementi ot tragedija, taka i ot komedija ili, karkto se kazva literaturno – beshe tragikomichna. Komichnijat element idvashe ot tova, che nikoj ne si proiznasjashe replikite gladko karkto po kniga, a byrkahme dumite i dobavjahme mnozhestvo drugi, kombinirani s neopisuemi zvuci, zhestove i dvizhenija, karkto, ako bjaha zasneti i posle pusnati pri izkljuchen zvuk, biha razsmeli zritelite do sylzi. Ot vsichki naskachali sreshtu men tozi den naj-dobre se spravjashe d-r Vencislav Fonev, syshto dosta dobre – i doc. Konstantin Fonev, no edna kolezhka, po-mlada ot men, se izprobva v roljata na zlata svekyrva i napravo se provali. Provali se, zashtoto e vesela po dusha i vinagi shte ja pomnja shiroko usmihnata. Starshata sestra pyk izobshtoto ne be v systojanie da se vkljuchi v “borbata”, a se predade bez boj i zaplaka. Prichinata za tova, spored men beshe, che doskoro vsichki bjahme chlenove na zadruzhen i zdrav kolektiv. Bjahme imali samo drebni sprechkvanija, no nikoga takava zloba ne se beshe ljala, nito bjahme zastavali tolkova strashno edin sreshtu drug. Edin sreshtu njakolko, po-tochno, dokato ostanalite malodushno mylchaha. Spomnjam si dumite na starshata sestra, predi da zaplache:

– Vinagi sym se opitvala da se otnasjam s horata taka, karkto sym iskala te da se otnasjat s men, razbirash li me? – pri koeto na men samata mi se doplaka.

A tragichnijat element idvashe ottam, che d-r V. Fonev prodylzhi da vika po men prez cjaloto vreme, dokato izkljuchvah poslednata bolna v zalata. Hubavo vreme i mjasto nameri, njama shto. Vseki lekar mnogo dobre znae, che tova e edin ot naj-otgovornite momenti v rabotata na dializnata sestra. Pitam se dali pyk celta mu ne beshe da me dokara do emocionalen kolaps? Da zagubja kontrol ot obida, da zahvyrlja vsichko i da se razreva ili da se

raztreperja i da obyrcam neshto, a v mojata rabota e dostatychno samo da ne uspeja da zashtipja kryvnata linija navreme, za da prichinja vyzdushna embolija na bolnija i po tozi nachin – fatalen kraj. Tozi den vsichki treskavo tyrseha nachin da me obvinjat v neshto i da se otyrvat ot men. Ako v rycete mi beshe zaginala тази болна, vnimaniето vednaga shteshe da se otkloni ot signala, kojto bjah podala predi sedmica, kym toku-shto izvyrshenoto ot men prestyplenie. Planyt na Fonev mladshi, kojto za shtastie ne uspjja, kato nishto e mozhel da vkljuchva dori ubijstvo na bolen, samo i samo da byde spasena chestta na bashta mu – prof. Fonev, chiito dejstvija stanaha neposredstven povod za men da podam signala “Opasnost ot zarazjavane na chuzhdi grazhdani v bylgarska bolnica”.

Prof. Fonev e bivshijat zavezhdasht na nashata klinika, ot dve godini pensioner. Ima chastna praktika v kabinet izvyn nashata bolnica, no vse oshte ne e prekytnal vryzka sys staroto si rabotno mjasto. Ponjakoga se otbiva pri nas i ni pita vezhливо kak sme, kakvo pravim. Predpolagam, che redovno e tyrsen za konsultacii pri tezhki sluchai. Dvamata mu sinove rabotjat pri nas – ediniyat e lekar (gorespomenatijat d-r Vencislav Fonev), a drugijat – inzhener (personalyt v hemodializa vkljuchva i tehicheski lica, otgovarjashti za poddryzhkata na aparatite). Vremeto sjakash njama vlast nad prof. Fonev. Vinagi bodyr i shtastlivo zasmjan, s bezuprechen vynshen vid i s iziskani manieri, profesionalist ot visoka klasa, toj chesto e kanen na mezhdunarodni kongresi i ima mnogo prijateli i u nas, i po sveta. Prof. Fonev e ne samo zhelan i tyrsen kato uchastnik v mezhdunarodni izjavi, a i toj samijat e mnogo dobyr organizator, citiram – “... dobyr lider i predpriemach. Mislja, che moga da go nareka inovator”.♦ I eto che tozi pyt predpriemacheskijat mu razmah se izrazi v blestjashto organizirane na dializno lechenie na chuzhdestranni pacienti v nasheto otdelenie. Syshtevremenno se dokaza i kato “inovator”, obeshtavajki pari “na ryka” na personala (dosega ne go beshe pravil) i po takyv nachin – za poreden pyt – vleze v roljata si na blagodetel.

Roljata na blagodetel vinagi e dopadala na prof. Fonev. Spomnjam si, kogato zapochvah rabota, edna ot pyrvite kljuki, kojato nauchih, beshe, che sekretarkata na otdelenieto – edna elegantna dylgokraka zhenя – e ljubovnica na profesora. Tja zapochnala rabota kato sanitarka, no toj navreme zabeljazal, che sred drugite sanitarki – otrudeni zhenici ot okolnite sela – tja e

♦ Citat ot diplomna rabota na N.V. za stepen magistryr po zdraven menidzhmynt na tema “Upravlenie na rabotni ekipi v [nashija] Centyr po hemodializa”, Katedra “Zdraven menidzhmynt”, MU - gr. Raven, 2000 g.

kato vylnisto papagalche sred obiknoveni domashni pernati. Verojatno se e vyzpolzval ot lichernite j problemi, porodeni ot neobmyslen ranen brak s myzh grubijan i pijanica. Govoreha, che chesto ostavala da prenoshtuva v otdelenieto, ponjakoga zaedno s dyshterichkata si ot strah da se pribere u doma. Predstavjam si kak ja e uteshaval s naj-topli dumi i kak ja e pregryshtal uz h bashtinski – tozi navik si mu e ostanal i dosega – i kak nakraja tja edva li ne sama mu se e predlozhila kato otplata za vsichkrite grizhi, koito e polozhil za neja. Tazi zhena, sega veche kym petdesette, vse oshte e sekretarka – mnogo dobra pri tova – no otdavna ne se radva na visochajshe profesorsko blagovolenie, zashtoto vremeto ne proshtava na nikogo – tja ostarja pred ochite mi, liceto j se pokri sys sitni brychici, kosata j oredja do pleshivost, a na sluzhebni praznenstva vse po-chesto zapochna da prekaljava s koncentratite. Syvsem zakonomerno, znachi, profesoryt ja zameni s edna mlada i ambiciozna lekarka. Tazi lekarka syshto mnogo sluchi s nego. Navleze v profesijata s byrzinata na shampion po byrzo bjagane i dokato kolegite j godini nared kretaha kato stari kostenurki, tja gi nadmina s lekota i se izdigna do stepen doktor na naukite, obirajki lavrite na slavata i zavistta.

Dve mladi sestri ot otdelenieto syshto shte pomnjat dylgo dobrinata na profesora i to, v interes na istinata, ne po ljubovni prichini. Tjah toj uredi na rabota v chuzhbina s pomoshтта na svoj prijatel – sobstvenik na chastna klinika v gryckata chast na Kipyр. Vsyshtnost ednata ot tjah se vyrna sled pomalko ot godina s vlosheno zdravoslovno systojanie, zashtoto beshe rabotila po 12 chasa vseki delnichen den, vkljuchitelno i v sybota, za da si zaraboti chestno trojnata v sravnenie s tuka zaplata. Zatova pyk drugata izvadi neverojatnija kysmet da sreshtne ljubovta točno na ostrova na Afrodita i zamina sys sypruga si za drug ostrov – Albion. Malko sled vremeto, kogato dve mladi kolezhki zaminaha za Kipyр, edin den profesoryt me izvika v kabineta si i sled razmjana na zadylzhitelnite ljubeznosti, pridruzheni s rykostiskane, pri koeto toj obhvana rykata mi s dve svoi ryce – mnogo meki i prijatni, da si priznaja – mi predlozhi da me napravi starsha sestra v onazi syshtata chastna klinika na negovija prijatel, kipyrskija gryk. Otkazah mu pod predlog, che iskam pyrvo da zavyrsha obrazovaniето si.

– Zadochno li sledvash? – popita me toj.

– Da, zadochno – otgovorih mu az.

– A v kakva specialnost si, ako ne e tajna? – i se zasmja s charovnata si usmivka na CHaushesku.

– Anglijska filologija.

– Ou, – protochi angloidno toj, – English studies! I'm glad to hear that. My congratulations!

I nie se razdelihme v diplomatično uctivi odnosenija, kakvito bjahme poddyrzjali godini nared sled onazi vecher. Onazi vecher e fraza, dylboko zapechatala se v moeto syznanie i svyrzana s vecherta, kogato izprashtahme bivshija shef v pensija. Za nego si spomnjam samo hubavi neshita, zashtoto i da e vjarno, che beshe maliko pedant i vyzbaven v dvizhenijata i govora si, po negovo vreme naistina imashe red v otdelenieto. Toj beshe lekar bez titli, ot starata shkola – spokoen, umeren i siguren v dejstvujata si. Ne tyrpeshe da mu se protivorechi, no go praveshe njakak vyzpitano, bez da obizhda podchinenite si i točno taka, kakto za nikyde sjakash ne byrzashe, vinagi si svyrshvashe rabotata – i vizitacija minavashe naj-obstojno po bolnichnite stai, i administrativnite si zadyzhenija izpylnjivashe. Po negovo vreme podgotvjahme sterilni kompresi za obsluzhvane na vsichki hemodializni bolni. Postavjahme 10 marli, instrument i chift rykavici v tymno-zeleno kvadratno parche plat, specialno ushito za celta, i zagyvahme vsichko zaedno kato bebence v peleni. Taka se poluchavashe edin kompres. Pravehme desetki takiva vseki den, narezhdahme gi ne mnogo plytno v metalen baraban – tova e krygyl syd za sterilizacija – i gi izprashtahme v “Sterilna baza” v podzemnija etazh na bolnicata, kydeto se obrabotvaha na para pod naljagane pri temperatura nad 100 gradusa.

Bolnite i personalyt po negovo vreme se izsledvaha na vseki tri meseca za hepatit i sifilis. Na njakoj mozhe da mu vidi smeshno, no v nasheto otdelenie riskyt ot takiva bolesti e mnogo goljam, ponezhe se raboti s kryv i kryvni produkti, zatova trjabva da ni kontrolirat periodichno podobno na publichen dom. Otdelenieto togava razpolagashe s predostatychno charshafi, noshtnici, pizhami, s kupishta rykavici i marli, s pamuk v najlonovi opakovki ot naj-golemite i vyrhu vseki dializen aparat imashe po tri instrumenta, ne po edin kato sega, a bolnite poluchavaha pyrvo, vtoro i tretio na objad i vtoro pljus desert na vecherja, kato se hraneha v stolova s beli pokrivki i polzvaha osigureni ot bolnicata panici, chinii, vilici i lyzhici. Tova naistina sa vse drebni neshita, no kojto e rabotil v bolnica znae mnogo dobre kakvo oznachava da priemesh bolen i vmesto da go nastanish na chisto zastlano leglo, da mu objasnjavash, che se nalaga sam ili s pomoshitta na svoi blizki da postila sobstven charshaf vyrhu grozno ogolenata okysana kozha, v kojato e obvit matrakyt, a posle da njama kyde da se izkype – nito pri postypvaneto, nito po-kysno, zashtoto topla voda rjadko puskat, a i da pusnat, dushovete ot godini styrchat kato kokicheta bez cvjat, zashtoto koj znae kyde sa zagubili razpryskvatelite si, i naj-setne da ne mozhesh da mu predlozhish da se preobleche v chista noshtnica ili pizhama, zashtoto prosto njama.

Njama! Poslednoto se otnasja naj-veche za bednite horica ot selata, povecheto ot koito prekarvat i dnite i noshtite si oblecheni v drehite, s koito sa doshli pyrvija den – zamyrseni, izpoteni i vmirisani. Ot dylgi godini nasam priemaneto stava s podrobni instrukcii kakvo trjabva da si nosi chovek, kato naprimer: posuda i pribori za hranene (a po podrazbirane i samata hrana, osven ako ne gi zadovoljava edna rjadka supa na objad i edin byrkoch s neopredelen vid za vecherja), pizhama ili noshtnica, charshafi, pamuk, marli, spirt, rivanol, levkoplast i taka natatyk, kakvoto se nalozhi oshte v procesa na lechenie – sprej za pryskane na operativni rani, neobhodimi tabletni ili ampulni formi, lipsvashti v bolnichnata apteka i pr. i pr. A prez zimata kym spisyka ot neshta, koito bolnijat trjabva da nosi ot kyshti, se pribavja i pechkata za otopenie. Inache trjabva da mryzne.

Predi 15-tina godini imahme, znachi, dosta po-dobri uslovija za rabota. Posle obache vsichko zapochna da izchezva po njakakyv neobjasnim nachin. Pyrvo izcheznaha nakrajnicite na dushovete i drugi takiva drebolii, kakvito posle vizhdahme da se prodavat na bitaka, posle stanaha kyt marlite, pamukyt, rykavicite, po edno vreme svyrshiha charshafite, a posle misteriozno se izgubi i cjala pompa za aspiracija na zadushavasht se ot sekretu bolen, ta se nalozhi da vzemem nazaem ot drugo otdelenie za pred komisijata po akreditacija. Sprjaha da ni davat prestilki i obuvki, sprjaha da ni davat bezplatni kuponi za sluzhebniya stol. I taka vse nadolu i nadolu. V syshoto vreme lekarite zapochnaha da izlizat vse po-chesto v chuzhbina – na kongresi, seminari i konferencii – edin v Germanija, drug v SASHT, treti v Avstralija. Kato se vrystaha, podarjavaha na sestrite po edna himikalka s firmen nadpis na njakoja farmacevtichna kompanija. S godinite tova se prevyrna v mila nasha tradicija. Edin pyt se osmelih da popitam otkyde ima pari za lekarite da obikaljat sveta, sled kato njama elementarni neshta za bolnite. Otkovorih mi, che tova sa dve razlichni pera. I dosega ne mi e jasno koj i kak razpredelja perata. A kogato napraviha akreditacijata na vsichki bolnici v stranata, gordo objaviha, che nashata e pet-zvezdna.

– Vsichki znaete, che imame izvestni zatrudnenija – kazaha ni shefovete v tozi zvezden mig, – njama zashto da se lyzhem, no sega veche kym nashata bolnica shte potekat mnogo pari i naistina shte stanem pet zvezdi, zatova potrajte oshte malko.

I nie si zatrajahme, kakvo drugo da pravim. I bez tova tolkova vreme si bjahme trajali, napravo si ni beshe stanalo veche navik. No vremeto minavashe, a pari vse ne idvaha.

VTORA GLAVA

No neka otnovo se vyrnem desetina godini nazad, za da vi razkazha kak otpraznuvahme pensioniraneto na dobrija star shef. Kuponyt beshe na vilata na jubiljara – edin negoljam parcel izvyn grada dosami ezeroto, zasaden s ovoshki i zelenchuk i s razkoshen asmalyk pred kyshtichkata, pod kojto spokojno se sybiraha dve golemi masi, dolepeni edna do druga, a na stolovete do tjah bjaha opreni dyski kato pejki, taka che da ima mjasto za vsichki. Beshe edna meka vecher prez kysnoto ljato na 92-ra godina. Az malko zakysnjah, taka che zavarih veselbata ako ne chak v razgara si, to dosta dobre veche potrygnala. JAdene imashe do presita, rakijata veche beshe izpita s aperitiva i sega beshe red na zdravo hapvane, polivano s hubavo domashno vince. Posreshtna me vzriv ot veseli vyzglasi:

– Hajde, be, kyde se gubish? Vecher si mislehme, che njama da dojdesh!

– Sjadaj tuka. Ili kydeto si izberesh – kaza domakinyt.

– Moment, moment! – izvikah s shegovito tyrzhestven ton az. – Pyrvo iskam da podnesa moja lichen podaryk na vinovnika za tova milo tyrzhestvo. Zapovjadajte, ljubimi nash shefe!

Rykopljaskanija. Svirene s pryst v usta.

– O – kaza shefyt – na kakvo dylzha тази chest? – I vednaga zapochna da razopakova kutijata s pandelka. Ponezhe beshe poluchil vecher obshtija podaryk, v kojto i az uchastvah naravno s vsichki, nikoj ne ochakvashe, che shte izljaza s moj lichen podaryk, zatova shefyt njamashe kak da ne byde trognat ot vnimanieto mi. V sledvashtija mig, kato izmykna hartiite za pylnezh, toj izvadi ot kutijata celofanena opakovka, sydyrzhashta ne neshto drugo, a pystrocveten myzhki slip.

– Kakvo e tova? – popita toj s iskreno nedoumenie. – Ama ...

No dumite mu bjaha zaglusheni ot nov izblik na grymoglasen smjah, vikove i ovacii. Sled kato shumyt poutihna malko, az zaeh oratorska stojka i kazah gore-dolu slednoto:

– Izvinjavam se, che podarykyt mi e malko intimen, meko kazano, no e toj e iskren izraz na dylbokata mi ljubov i blagodarnost. Kaktto znaete, samo predi njakolko meseca po predlozhenie na d-r Aprilov bjah udostoena s visokata nagrada “Otlchnik v profesijata” – Tuk posprjah malko i gi ogledah dovolno. JAvno nishto ne razbiraha, zashtoto me zjapaha napyлно ozadacheni. Az se razsmjah i dobavah s poveritelen ton: – Ne znaete li kak stavat tezi neshta? Kak mislite, che se stava otlichnik v profesijata pri tolkova mnogo i vse optni sestri?

Pyrvi shefyt zagrya kakyv e majtapyt. Toj se razsmja visoko i zvyanko, posle me grabna v pregrydkite si i me celuna po buzata. Togava otново se razrazi burja ot shturi zakachki i smehove, njakoj izvika: “Revnuvam!”, drug nadu kasetofona – tykmo zapochvashe baven i sladostrasten blus – i dokato se usetja, az veche tancuvah s shefa. Bjahme pyrvite, koito otkriha tancite. Spomnjam si kolko delikatno me pridyrzhashe, bez da posmee da se pritisne do men i kak, blago usmihnat, me pitashe otkyde mi hrumvat takiva neshta, a az mu kazvah, che ne na men, a na drugi im hrumvat.

Nashijat kolektiv togava nabrojavashe okolo 30 dushi i pochti vsichki bjaha doshli na tyrzhestvoto. Sestrite bjaha okolo polovinata ot тази brojka. Sred lekarite se otkrojavashe d-r K. Fonev, ne samo zashtoto beshe naj-grymoglasen, no i zashtoto noseshe kitara i po edno vreme sys skandiraniya na imeto mu go nakaraha da sviri i da pee. I toj sviri mnogo hubavo i pja pesni na “Bityls”. Mnogo skoro toj shteshe da stane sledvashtijat zavezhdasht otdelenie, no onazi vecher mozhe bi i toj oshte ne podozirashhe tova. Spomnjam si kak, dokato tancuvah blus s nego, kysashe zyrna grozde ot asmata nad nas i mi gi pyhashe v ustata, a az se smeeh i smeeh. Dnes mozhe bi me smjata za smyrten vrag. A kolko ni beshe hubavo togava!

Njakyde kym polunosht naj-neochakvano se pojavihа skypi gosti – zavezhdashtija nashata katedra “Nefrologija, hemodializa i hematologija” prof. Fonev i negovijat dobyr prijatel d-r Vezhdov. Dvamata bjaha hodili na njakakvo syveshtanie i sled tova “reshili da otskochat” za malko pri nas. SHTom ni vidjaha kak hubavo si prekarvame, na licata i na dvamata grejnaha usmivki na bashtinska gordost. Taka se sluchi, che az bjah sednala za malko da si hapna i pijna, zashtoto ot tancite mi se otvori hapka i glytka, pyk i se bjah poumorila ot skachane i vikane. I ne shtesh li, tochno do men imashe dve svobodni mesta v tozi moment. Dvamata bash shefove se razpolozhiha ot ednata mi strana, a az byrzo razchistih masata pred tjah ot mrynsni chinii i chashi. Starijat shef sobstvenorychno im predlozhi goshtavka i piene, no te bjaha skromni i maj popreumoreni, ta ne jadoha i ne piha mnogo, a mozhe bi i idvaha ot druga sofrа. Dokato se chuknaha s domakina, toj vze, che im razkaza prez smjah za moja podaryk, kato neprekysnato kimashe kym men za odobrenie na razkaza si. Az klateg glava v znak, che vjarno predava sluchkata i si hapvah sladko-sladko. Malko sled tova, kato ostanahme, taka se kazhe, sami, az se obyrah kym prof. Fonev s dumite:

– Ne vi li stjaga тази vratovryzka?

A toj se razsmja i reche:

– Stjaga mi ja, i oshte kak. SHTe mi pomognesh li da ja svalja?

I az usyrдно se zaeh da mu dyrpam vratovryzkata, pri koeto se sborichkahme. Posle i d-r Vezhdov poiska da mu svalja vratovryzkata, che mu stjagala i na nego. Taka mezhdu nas se ustanovi neprinuden kontakt, a az dotogava nikoga ne se bjah doblizhavala do tjah dvamata inache, osven po rabota. Vsystnost s d-r Vezhdov izobshito njamah vzemane-davane, zashtoto beshe zavezhdasht v kurorten centyr izvyn grada. S profesora pyk se vizhdah predimno na glavni vizitacii – kolkoto da mu podam s instrument pamuche sys spirt da obtrie rycete si mezhdu pregledite na otdelnite bolni ili da se usmihna servilno zaedno s drugite vizitirashti na debelashkite mu shegi s bolnite. Na edna vizitacija, naprimer, se beshe sprjal pred legloto na 22-godishno bolno momche – na dializa ot 10 godini. Tova momche naprazno se opitvashe da zamine na transplantacija v chuzhbina ne zashtoto njamashe pari, naprotiv, bashta mu beshe uspjaj da izdejstva neobhodimata suma ot njakakvo pero na BMF, no tova beshe po vremeto na socializma i komisijata, kojato razreshavashe lechenie v chuzhbina, ne znam zashto mu syzdavashe vsjakakvi spyunki – baveha go, gubeha mu dokumentite i t.n. Toj se beshe otchajal i misleshe, che nikoga njama da zamine i taka shte si umre na dializa, kaktto i stana sled oshte njakolko godini. A na тази vizitacija, znachi, prof. Fonev mu razdrusa rykata i s bodro optimistichen ton reche:

– Mladezh, njama li veche da te zhenim, a? Kato zapochna, beshe edin mynichyk, mynichyk, a ja se vizh sega, be Valjo – gotov myzh za zhenene! – i sam se razsmja na ostroumieto si.

Valjo se opita da se usmihne, no ne mozha da go dokara, a vsichki ostanali vizitirashti – lekuvasht lekar, stazhanti, starsha sestra, vkljuchitelno i az – se zasnjahme podmazvacheski zaedno s profesora. Proshtavaj, Valjo, ti otdavna si na nebeto, ostanal zavinagi mlad, no az oshte te pomnja i vse mi e mychno, kato si pomislja za onazi vizitacija i moeto glupavo ugodlivo podhilkvane. A ti beshe tolkova smel i taka tyrpeliv. Kolko pyti te rjazaha samo! Rycete ti bjaha obezobrazeni ot belezi i anevrizmi. No ti nikoga ne izohka, kogato te ubozhdahme. Lezheshe spokojno s uokmana i slushalkite na ushite. Obozhavashe hevi metal. Pommish li kak mi slagashe slushalkite i az da poslusham ? I kak bjah iznenadana da naucha, che “Menoar” sa napravili zhestoka aranzhirovka po klasicheskata melodija “Brymbaryt” ot Musorgski? A kak se smeeshe samo, kato dojde na gosti u nas i mi kaza, che kato umresh, njakoj pyt shte otvorja garderoba i shte izskochish ottam kato prizrak, a az shte pishtja? Mnogo pyti otvarjah garderoba ottogava, Valjo, no ti nito vednyzh ne izleze ottam. Edna vecher obache po radioto pusnaha ljubimata ti pesen, “Metal kingz”. Az tykmo servirah vecherja na sinovete si i ej-taka vzeh, che kazah na glas pred tjah: “Pozdravjavam batko vi Valjo s тази

pesen. Toj gorkijat veche ne mozhe da ja chue.” I togava, vinagi nastrohvam pri tozi spomen, i togava, Valjo, poljulejat nad glavite ni se zaklati, sjakash kufeeshe njakak bavno izvyn takta na strahotnata pesen, i vse pak kufeeshe. Za tozi sluchaj sym razkazvala pred po-starite kolezhki, koito syshto te pomnjat, Valjo, a i dvamata mi sinove bjaha svideteli i sigurno njama da go zabravjat cjal zhivot. Zatova se obryshtam kym teb sega i te molja za proshka – teb, kaktto i vsichki ostanali zhertvi na nashata tromava sistema za narodno zdraveopazvane. Prosti mi i se opitaj da razberesh kolko malko zavisesh lichno ot mene.

Ne mi se vryshta kym onazi vecher, no trjabva da go napravja. Oshte poveche che sybitijata, kaktto se razviha togava, ne sa v moja polza, no az pisha tova, ne za da se hvalja kolko sym sposobna i bezuprechna v povedenieto si, a za da se opitam da prezhiveja otново vsichko, koeto ostana zad gyrba mi, da se opitam da objasnja na samata sebe i na vseki, kojto mozhe da se zainteresuva, i mozhe bi naj-veche na mladite medicinski sestri, na koito im prestoi dylg profesionalen zhivot, kak sled tolkova mnogo godini s tezi hora, bivshite mi kolegi, samo za njakolko dni stignahme do okonchatelna razdjala, kak prenebrezhitelno mi obyrmaha gryb ili naj-malkoto zamylychaha, uplasheni da ne zagubjat rabotata si, zagubili mjarka za tova dokyde mozhe da se stigne po pytja, po kojto sme trygnali i sigurno tajno zloradstvali, che njakoj drug go otnasja vmesto tjah. No ako nishto ne se promeni, utre otново shte stane krizisna situacija po njakakyv povod, i njakoj drug syshto njama da izdyrzhni. Zashtoto ne mozhe vechno da se opravdavame s tova, che drugi reshavat, a nie samo izpylnjavame. Izpylniteljat syshto ima svojata otgovornost.

Na men i na moite kolezhki se kazva, che dlyzhnostnata ni karakteristika e napisana syglasno Kodeksa na truda, no v nego ne pishe, che sme dlyzhni da izpylnjavame narezhdanijata na rabotodatelja si, toest pishe go, no s edno utochnenie – “zakonnite narezhdanija na rabotodatelja” (chl. 187, t. 7). Ako izpylnim nezakonno narezhdane na rabotodatel i bydem podvedeni pod otgovornost, njama da mozhem da se opravdaem s tova, che sme izpylnjavali zapovedi, zashtoto e dostatychno da ni zadadat vyprosa: “Ako vi naredjaha da dadete otrova na bolen, shtjahte li da go napravite?” I togava kakvo bihme otgovorili? Drug vypros e, che nikoj ne ni informira v kakva sreda rabotim. Ne znaem kakvi sa iziskvanijata za obsluzhvane na hemodializni pacienti v razvittite strani, ne ni kazvat kakyv e procentyt na hepatit V- i S-virusonositelite v HD centrove po sveta i u nas, za da mozhem da proumeem kolko sme izostanali i kolko opasno e, ako prodlyzhavame da rabotim v informacionna mygla, osobeno ako priemame chuzhdestranni

pacienti. Zashoto i az gledah pochti bezrazlichno kak pozitivni i negativni se dializirat na edni i syshti aparati, kak nashite bolni stojat neizsledvani poveche ot godina, a i nie ot personala, koito si vzehme kryv naj-redovno s MDD-ta ot lichernite si lekari, chakahme rezultatite si poveche ot dva meseca. Ne se li vyzmushtavahme togava vsichki, az dori po-malko ot vas? Ne govorihme li, che HEI-to e vzelo parite ot Zdravnata kasa, a nikakva rabota ne ni svyrshi? Nameriha li se rezultatite? Ne, nali? Nakraja na vsichki ni vzeha pogolovno kryv bez nikakvi formalnosti s edno samo narezhdane ot izpylnitelnija direktor, kojto trygna da trupa aktivni za sebe si sled moja signal.

I po-natatyk kakvo se okaza? CHE v laboratorijata tepyrva chakali da poluchat nov, po-moderen tip kitove za izsledvane po metoda "Ilajza". SHTeli da gi poluchat kym kraja na juni. Izpylnitelnij direktor ne mozha li da proverni pyrvo tova, predi da dava narezhdaniya za masova akcija po izsledvane na vsichki za dva dni v kraja na maj? Taka se e rabotilo godini nared pri nas – ili neohotno, ili pribyrzano ili pyk napravo bezmoznychno. Koj shte posmee da otreche, che v otdelenieto ima tolkova i tolkova zarazeni ot hepatit? Vie njama da otrechete, stiga samo da vi popitat anonimno sys specialni anketni karti, kydeto se otbeljazva vernija otgovor (i stiga da imate informacija, a na vas vi se iska njakak si da ne mislite za tova, dostatelychno grizhi si imate), no i te njama nikoga da dojdut da vi pitat – nito anonimno, nito otkrito, samo shte se obadjat po telefona na njakoj ot shefovete, a toj shte kazhe: "Naj-otgovorno zajavjavam, che takiva neshta njama pri nas!" Vsichki samo vi plashat s nakazaniya i uvolneniya, a ot HEI-to idvat da se zajazhdut na drebno ja za koshche za bokluk, ja za njakoj mikrob, popadnal na plotu, ja za drugo podobno neshto. Vizhdut slamkata, a gredata ne vizhdut. I vinagi shte byde taka, zashoto HEI ne mozhe da byde nezavisima kontrolna instancija, dokato tezi, koito trjabva da kontrolira, j davat hljaba. Syznavam, che ako tova, koeto pisha sega, stigne do nashite upravljavashti, mozhe i prestypnik protiv cjalata dyrzhava da me izkarat, osven ako mezhduvremnenno pravitelstvoto ne se smeni i novite upravljavashti ne reshat da izvlekat dividendi ot тази nelepa istorija. Vsyshtnost dali njakoj gore bi mogyl da dade glasnost na sluchaja, zaradi kojto zagubih rabotata si? Ako se zagovori otkrito, che v dializno otdelenie, gymzhashto ot pozitivni na hepatit, se priemnat chuzhdi grazhdani, koito sa negativni, njama li da postrada imidzhyt na nashata strana pred sveta? Az ne posmjah da alarmiram chuzhdi agencii, makar che imah adresi i mozheh da go napravja. Ne posmjah, zashoto ne znam dali profesoryt ne ni dokara pozitivni na hepatit chuzhdenci, pone chast ot tjah, deklarirajki, che sa negativni – az tehnite dokumenti ne sym vizhdala. A ako sa bili zarazeni i az bija trevoga, che ima opasnost da gi zarazim, pyk

posle izleze, che naj-rabolepno sme im osigurili vyzmozhno naj-chistite si aparati, zastrashavajki nashite bolni? Njama li cjal svjat da se smee i podigrava s nas? No tova, che chuzhdencite zapochnaha dializa, bez da se dokumentirat v zhurnalite na otdelenieto, si beshe finansovo narushenie ot naj-chista proba. Kogato usetih, che se gotvi neshto, zaradi koeto vsichki mozhem da otidem v syda, az se zarovih iz Internet, za da se orientiram v situacijata, no taka i ne posmjah da vi zagovorja odkrito, zashtoto useshtah, che pak shte stana smeshna v ochite vi za tova, che go vzemam tolkova nadylboko.

Kak se poluchi taka, che se otchuzhdihme do takava stepen? Godini nared rabotihme zaedno, hranihme se zaedno, dori zaedno spjahme, a dnes sme kato chuzhdi. Spored men, vnezapnata razdjala s kolektiva na rabotnoto mjasto e po-losha i ot razvod. Osobeno pri obstojatelstvata, koito se syzdadoha okolo men, kogato napuskah. Pri razvod kysat dvama dushi i stradat decata im, ako imat takiva, a v sluchai na prinuditelno napuskane, kaktose sluchi s men, se kysat mnozhestvo nishki i se gubi bavno i trudno izgrazhdano doverie s mnogo po-slozhen profil ot tozi na edno semejstvo, osobeno ako njamat deca. Ponjakoga otkazvam da povjarvam, che vsichko e svyrshilo, che nikoga veche njama da vljaza v otdelenieto, da se sybleka sred smjah i zakachki v syblekalnjata i vsichki da byrzame za sutreshnata petminutka. Posle zaedno da piem kafe i da si predavame smjanata, a pokraj sluzhebnite razgovori njakak syvsem estestveno da spodelim i lichni problemi ili radosti. Zashtoto spodelenata myka namaljava tolkova pyti, kolkoto hora sa ti sychuvstvali za nejia, a spodelenata radost se uvelichava tolkova pyti, kolkoto hora si pocherpil po daden povod. Ne e za vjarvane, che nikoga veche njama da se vyrna. Obichah rabotata si, vypreki vsichki neuredici, obichah kolegite i bolnite. Narichah bolnicata moj vtori dom. Napravo ne e za vjarvane.

I onazi vecher ne beshe za vjarvane, kogato profesoryt se navede kym men i proshepna v uhoto mi:

– A na teb ne ti li stjaga tozi sutien?

Pri koeto rykata mu veche byrkashe pod bluzkata mi otkym gyrba. Az onemjah i zastinah kato kokoshka, nastignata ot petel.

– Iskash li da ti go svalja? – proshepna toj s djavolski syblaznitelen glas.

– Why not? – otvyrnah az, gorda s poznaniyata si po anglijski, kojto edva ot njakolko meseca izuchavah.

TRETA GLAVA

Prof. Fonev otdrypna rykata si i se zasmja neopredelena. Obyrnah se da vidja dali njakoj ne e zabeljazal. Kato che li ne. Tyrzhestvoto beshe dostignali fazata, kogato vseki govori na visok glas, no nikoj nikogo ne slusha. D-r Vezhdov beshe napusnal masata, bez da razbera koga. Profesoryt mi nalja koncentrat, nalja i na sebe si i kaza sys zakachlivi plamycheta v ochite:

– SHTe se chuknem li?

– Razbira se. Za zdraveto na jubiljara!

– Za jubiljara, razbira se! And to your health, too!

– A, ama te ne kazvat li “Cheers!” kato se chukat?

– I tova kazvat, i drugo, i tretu. Vsyshtnost, vsichki hora kazvat edno i syshto, kato se chukat, Ani, s malki razliki v temperamenta.

Dali ot alkohola, ne znam, no tova mi se vidja adski ostroumno i prihnah v lud smjah, ta chak se zadaviah. Toj me potupa po gyrba i kato se vzrja zagrizheno v nasylyzenite mi ochi, kaza syvsem seriozno:

– Vnimavaj da ne se nalozhi da ti davame pyrva pomosht, che sme zabravili ambuto v otdelenieto.

Az, oshte neopravila se ot pyrvija izblik, bez malko pak da se zadavja. Izobshto beshe mi mnogo smeshno onazi vecher i se chuvstviah strashno prijatno, zadeto sym obekt na vnimanie ot strana na naj-vidnite kavaleri. No – mnogo hubavo ne e hubavo, kaktu kazvat horata. Kato si izpihme pitietu, pone az – moeto, kolko pi profesoryt ne si spomnjam, toj mi predlozhi da se porazhodim do ezeroto. Prieh s udovolstvie, zashtoto iskah malko da “pocapam vyv vodata” – po sobstvenite mi detinski dumi, koito i dosega si spomnjam sys sram. Trygnahme edin do drug i shtom izljazohme ot dvora na vilata, izvednyzh stana mnogo tymno i tiho. CHUvashe se krjakane na zhabi nablizo i poglednah natam, no beshe naistina neprogleden mrak; trjabva da e bilo novolunie, zashtoto ne si spomnjam da imashe lunna pyteka. No ot tozi moment natatyk spomenite mi malko se gubjat, da si priznaja, zatova ottuk natatyk shte razkazvam, vse edno che ne sym bila az. Pyk i mozhe da si izmisljam, otkyde da ste sigurni, che e vjarno? Dvamata mylchalivo gazeha pjasyka, profesoryt ja beshe pregymnal prez ramo. Izvednyzh v mraka tja useti prisystvietu na druga dvojka. Potreperi, a profesoryt kaza:

– Ne boj se! – i ja pregymna oshte po-zdravo, kato podvikna kym drugite veselo.

Okaza se, che sa d-r Vezhdov i starshata sestra na kurortnija centyr, kydeto toj raboteshe kato zavezhdasht. CHetirimata se sybraha na brega na

ezeroto i postojaha – kompanjonkite, mylchalivi, zashtoto pochtu ne se poznavaha, a dvamata bojni drugari – v razgovor na tjanha si njakakva tema. Posle se razdeliha otnovo na dvojki i kogato Ani i profesoryt ostanaha nasame, toj se obyrna kym nejia i ja celuna mnogo nezahno po ushnata mida, a tja se izvyrnah rjazko i go hapna po dvojnata gusha. Predi godini ushite na Ani bjaha mnogo chuvstvitelna erogenna zona i tja vinagi skachashe i hapeshe igriivo, shtom ja dokosneha nezahno do tjah. Pak se sborichkaha, toj se razvika:

– Po-poleka, po-poleka! – no tja useshtashe, che mu haresva i kolkoto poveche uzhe ja vyzpira, tolkova poveche ja nasyrchava. Po edno vreme si razkopcha pantalona, hvana rykata j i ja pyhna vytre. I togava tja go napipa. Beshe silno vyzbuden, s mnogo nezahna kozha i syvyrsheno prav, bez nikakvi izkrivjavanija ili neravnosti – kato izkustven. Stori j se neverojatno za myzh na shejset. Polaskana ot misylta, che zaslugata za tova istinsko chudo e samo nejna i nichija druga, tja mu predlozhi da se skrijat njakyde, bez sama da syznava kakvo vsyshthnost iska. Toj obache izleze po-razumen i kaza:

– Ne sega, i ne tuk, molja te, Ani.

– A kyde? I koga? – promylvi tja i se razpyshka ot strastno po-strastno.

– SHTe ti kazha. Ela sega tuk, daj da se vyrnem.

Izvednyzh tja se pochuvstva njakak zle i poiska vednaga da si trygne, da se pribere po-skoro v kyshti, ako shte i pesha da vyrvi. Uskori krachka, a toj zasitni sled nejia, kato se mycheshe njakak da ja uspokoi. Tja ne shteshe i da chue obache. Vyrna se pod asmata, vze si chantichkata i s pijanska smelost se otpravi po tymnata tjasna pyteka, po kojato beshe doshla predi njakolko chasa. Njakoi ot po-starite kolezhki mozhe bi si spomnjat kak izvednyzh se pojavi otnjakyde i im kaza:

– Az si trygvam. Trygvam si! – i se nalozhi da ja vyrnat ot nasred pyt s upreci:

– Kyde, be chovek? Spri se malko! Kak shte si stignesh pesha do vas?

No tja, makar da zalitashe i da se prepyvashe, uporito vyrveshe nagore po pytekata. Nastignaha ja i sys sila ja vyrnaha. Profesoryt vse pak uspjia da poeme neshtata v svoi ryce i se pogrizhi da j namerjat mjasto v kolata, s kojato toj samijat beshe doshyl (tja pristigna s avtobusa za Vilnata zona). Po pytja na vryshthane Ani zaspa i v prosynica chovashe kak syrceto j bumka mnogo silno i chesto preskacha v gyrdite j. Sybudihia ja v nachaloto na grada, za da im kazhe kyde tochno da ja zakarat i ja svaliha pred vhoda na

bloka. Koj drug beshe v kolata i dali im pozhela leka nosht – tja vyobshte ne si spomni. Izmykna se krivo-ljavo i ha nasam, ha natam, uspjia da si vlezhe vkyshti. Myzhyt i decata j spjaha. Vnimatelno si izdyrpa ediniya matrak, zanese go v kuhnjata na zemjata i si legna taka, kakto si beshe – s drehite i bez da se kype. V tishinata syrceeto j kynteshe i blyskashe, sjakash vytre v nejia, dylboko v gyrдите j, dyneshe tezhka mashinostroitelna presa.

Na sutrinta stanah rano, privedoh se, kakto se kazva, v prilichen vid i njakyde sled zakuska – sram, ne sram – vzeh da razkazvam na myzha si za vecherta na vilata, bez da krija koe kak se sluchi, a toj me slushashe vnimatelno. Nie si imame pravilo da ne se lyzhem i kojto si misli, che tova e glupavo ili che taka se razvalja semejstvo, da izkara pone dvajset i pet godini brak – tolkova imame nie dosega – i togava da dojde pri men da mi kazhe, che bil e po-shtastliv, kato e zhivjal v lyzha s polovinkata si. Na rabota chesto si govorehme na takiva i drugi podobni temi i si spodeljahme erotichnite fantazii. Njakoi ot nas si mechtaeha za tajni sreshti s mlad pop, obut v dynki pod rasoto, drugi priznavaha, che sa synuvali ljubovna scena ne s myzh, a s zhena, a edna ot nas taka beznadezhno kopneeshe za romantichna ljubovna vryzka s mlad, silen myzhaga (nejnijat e pensioner veche ot njakolko godini), che poglyshatashe zhadno roman sled roman ot onezi s muskulestite tymnokozhi myzhe, stisnali v pregrydkite si ili strastno nadveseni nad krehki belokozhi zhenski syzdaniya, koito primirat v ochakvane da se pokorjat na myzhkata volja, stiga samo myzhyt da im shepne “Obicham te!” i taka natatyk. Myzhyt mi, znachi, me izslusha vnimatelno i posle me pogledna tyzhno, da, tochno taka – tyzhno me pogledna i na men mi stana uzhasno neudobno. Da beshe me nahokal, da beshe me “natiril”, kakto se kazva, toest izgonil ot kyshti, da beshe mi kazal pone “opichaj si akyla”, no ne, toj samo me pogledna tyzhno. Ne poznavam drug myzh kato nego. Ot vsichki istorii, koito znam za myzhete na moite kolezhki, sym ostanala s vpechatlenieto, che v sluchaj kato tozi, kojto toku-shto razkazah, tehnite shtjaha da me iziritat prez vratata ili da me spukat ot boj, a i az mozhe bi njamashe da posmeja da si priznaja pred takiva, che sbyrkah. No koj ne greshi? Mojat syprug vsyshtnost ne e nikak krotyk po нрав i prez dylgija ni semeen zhivot mnogo pyti e izlival gneva si po kakvi li ne povodi – naj-chesto drebni, pri tova taka silno, che i komshiite sa go chuvali (tova vsyshtnost e neizbezno v panelen blok), no kogato e stavalo neshto seriozno ili sym sreshtala njakakva trudnost v zhivota, vinagi me e podkrepjal i s myzhko ramo, i s tochen syvet v naj-podhodjashtoto vreme. Toj e filolog po obrazovanie, prevodach po profesija, i inteligent po dusha i nasledstvo. Gordee se s predcite si, no ne paradira s tova. I tolkova mrazi licemerieto, che dori dumite “syprug i sypruga” mu

izglezhdat naduti i kancelarski. Kazva: "Ti si moja zhen, az sym ti myzh. Stiga s tija syrug i syrug, kato v partijni tezisi po vyprosite na socialisticheskoto semejstvoto ot baj Toshovo vreme." Taka beshe naistina njakoga – imashe knigi za socialisticheskija moral, socialisticheskoto semejstvo, mnogostranno razvitata lichnost na komunizma i tem podobni izmishljotini i za vsichko tova se govorieshe i pisheshe uz mnogo seriozno s izpolzvanie samo na strogo knizhovni dumi i slozhen, psevdonauchen stil – chisto praznodumie na samodovolni tezhkari. Nakratko, myzhyt mi me posyvetva da izbjagvam kompanijata na profesora i na vsjakakvi shefove izobshito, zashtoto takiva hora misljat samo za sebe si, te sa karieristi, a karieristyt izpolzva, vyzpolzva se, typche i pljue, samo i samo da stigne do vyrha ili da se zadyrzi po-dylgo vreme na nego.

– I ne se opitvaj da mi razpravjash – kaza oshte toj, – che pak si se vlyubila. Tozi dyrtak zloupotrebjava sys sluzhebnoto si polozhenie, ne ti li e jasno?

– Ne, ne beshe tochno taka. Toj beshe mnogo galanten. Az napravo se izlozhih pred nego.

– Dobre de, spokojno, mozhe da se sluchi na vseki. I vse pak, kakvo mislish da pravish sega?

– Ami, na pyrvo vreme shte go izbjagvam, i bez tova njamam rabota s nego. Po-natatyk, zavisi ...

– SHTo ne se mahneshe ottam po-dobre? Njakoj mozhe i da vi e zabeljazal. Pazi se ot kljuki!

– Ne znam. Hubava mi e rabotata. Kyde da hodja? Nali pomnish kakvo beshe pyk v kardiologija? Ami predi tova v nervno?

– I az ne znam, togava. Pravi, kakvoto si znaesh, no naj-dobre e da ne se nabivash v ochite na horata, a ti malko ne si znaesh mjarkata.

– Hajde sega, ne sym si znaela mjarkata. O, dobre togava, mnogo hubavo. Znaesh li k'vo shte napravja?

– K'vo?

– Njama da hodja poveche na sluzhebni tyrzhestva.

– Ne dumaj! Ti li njama da hodish, ti! Napravo me ubi! Takava zhertva!

– Njama pyk, njama da stypja, shte vidish! SHTom njamam mjarka, kazvash, dobre, njama, shte vidish, che nikoga njama da ida!

– E, ti maj mnogo nadylboko go vze. Hodi si, no prosto vnimavaj koj sjada do tebe i kakvo ti dava da piesh.

Ottogava minaha poveche ot deset godini. Ne sym stypila na nito edno sluzhebno tyrzhestvo s edno-edinstveno izkljuchenie, kogato otidoh

prosto da vidja dali veche sym si nauchila mjarkata. Beshe v edin restorant na tiha ulichka v centyra na grada. Nabljudavah profesora – zasmjan, zhiznen i energichen kakto vinagi. Vdigashe tostove, obikaljashe masite i ryseshe razni shegi. Az si sedjah krotko i razgovarjah s edna kolezhka, kojato mnogo postrada v chastnata klinika na prof. Golemanov – oshte edin ot mnogoto prijateli na nashija profesor. Neshito se beshe prechupilo v men. Bujnijat mi njakoga temperament se beshe predal na bezlichieto, sjakash bez vidima syprotiva. Stomahyt mi beshe svit, tjaloto mi – skovano, nito mi se jadeshe, nito pieshe, i nito vednyzh ne stanah da igraja, taka che ne mi beshe trudno da spazvam prilichie. Nali vi kazah, che vremeto ne proshtava? Nikoj veche ne mi obryshtashe vnimanie. Gledah kak poznati lica se izprobvat v novi roli i kak novi lica si razhishtavat talanta na starata scena. I kak profesoryt se vteljava pred edna nova kolezhka, kyde-kyde po-mlada i po-krasiva ot men. Kogato zasvirih chalg, dansingyt se zadrysti ot meraklii da vrytnat nasamnatam zadnik i az ostanah sama na masata. Ne che tolkova mrzazeh samata chalga, prosto ne znaeh da igraja kjuhek. Trygnah si rano – potisnata, otvratena i po-umorena, otkolkoto bjah na idvane.

Togava i fizicheski bjah ot slabnala mnogo, zashtoto raboteh ot sutrin do vecher v svobodnite ot dezhurstva dni – prepodavah uroci po anglijski na nevyzmozhno niski ceni. Zatova pyk imah mnogo uchenici. Tochno kato lafyt za chastnata firma: “Zapochvame rano, naistina, zatova pyk svyrshvame kysno!” Podbivah cenite s opravdaniето, che ne sym filolog. Njamah dori anglijska gimnazija, de fakto. Obiknoveno sled vtortoto ili tretoto zanjatie razkrivah na uchenicite si, che sym medicinska sestra i te go priemaha spokojno. Mnogo ot tjah zaminaha za chuzhbina – zavinagi. Mezhduvremenno onzi veseljak i pevec ot vilata na starija shef stana zavezhdasht otdelenie i nrayvt mu postepenno se izmeni do neuznavаемost. Prevyrna se v nerven, visokomeren i sprihav shef. Vednyzh me sprja v koridora i ehidno popita:

– Bojanova, ti da ne si ot njakoja sekta, che ne idvash na sluzhebni sybiranija?

Otgovorih mu s shegovit vypros:

– E, nali vse njakoj trjabva da raboti, dokato drugite sa na sybirane, d-r Fonev?

– Vnimavaj, Bojanova, mnogo sekti se navydiha...

Da, bjaha se navydili mnogo sekti, zashtoto vremenata stavaha vse po-tezhki i horata tyrseha njakakva, lyzhovna makar, uteha. Levyt se obezcenjavashe s vseki izminat den. V nachaloto na '97 zaplatata mi beshe tochno 15 000 stari leva, a edin dolar struvashe 3 000. Tova praveshe pet

dolara za cjal mesec na pyлно rabotno vreme. Posle imashe razmirici v Sofija. Slavi Trifonov pusna kasete s vyzrozhdenski pesni v syvremeneni aranzhiment i deputatite propjaha “Kyde si, vjarna ti ljubov narodna?”, dokato chakaha da gi izvedat s policejski kordon ot sgradata na Narodnoto sybranie, obgradena ot gnevni tylpi. Po radioto chesto puskaaha “Stani, stani, junak balkanski, ot syn dylbok se sybudi!”, a na mene mi ideshe da legna i tri dni da ne stana, zashtoto vechno ne si dospivah.

CHETVYRTA GLAVA

Sled istorijata s profesora nablegnah mnogo zdravo na zanimanjata si s anglijski i sled tri-chetiri godini dosta naprednah. No se izmychvah, che ne moga da go govorka dobre – systojanie, tipichno za hora, zapochnali kysno i uchili v izolacija, izvyn zhiva chuzhdoezichna sreda. SHTom otvoreh usta i ponechah da kazha neshto svobodno, toest bez da cheta, glavata mi se izprazvashe, a ezikyt mi se pleteshe i byrkah. V takova systojanie bjah chak do '99, kogato zapochnah da sledvam i vidjah, che i drugi kolegi ne sa uvereni v ustnija si anglijski i se pritesnjavaha, kogato trjabvashe i da govorka, a ne samo da pishat i da chetat. A napyлно se uspokoih, sled kato zabeljazah, che i dosta ot universitetskite ni prepodavateli syshto ne mogat da se izkazhat svobodno na druga tema izvyn materiala, kojto prepodavaha v klas. Tova ne im precheshe da prepodavat vyv visse uchebno zavedenie. I na men ne mi precheshe, kato davah uroci. No dva pyti hodih na intervju za rabota v Anglija i dvata pyti propadnah po naj-smeshen nachin. A kolezhkite vzeha da si pravjat majtap s moeto “vechno” uchene na anglijski.

– Hajde, be, ne go li nauchi toja anglijski? – kazvashe njakoj, shtom me videha da otvorja uchebnik i namigvashe hitro na druga.

Sprjah da nosja uchebni materialy na rabota i, shtom v zalata beshe spokojno, zabivah nos v njakoj vestnik, vzet ot nashite bolni, koito redovno kupuvaha “24 chasa”, “Trud”, “Pozvynete” i dr., za da im minava po-lesno vremeto na dializa i gi davaha i na nas da chetem. Struva mi se, che e vreme e da opisha otdelenieto, navicite na personala i bolnite i otnoshenjata mezhdu tjah.

Za tezi, koito izobshto ne znajat kakvo e tova hemodializa, shte se opitam da objasnja neshtata s vyzmozhno naj-prosti dumi, zashtoto vsjaka profesija si ima zhargon – nerazbiraem za horata izvyn neja. Az syshto predi godini nishto ne znaeh. Po moe vreme v medicinskite uchebnici lipsvashe material na тази tema, makar che nasheto otdelenie e otkrito prez '74, pri tova ne e pyrvoto v stranata, a az zavyrshih za sestra prez '78, toest chetiri godini

po-kysno. Spomnjam si, che kogato, oshte syvsem mlada sestra, zapochvah rabota v reanimacija, mi napravi vpechatlenie, che na stenata v lecarskija kabinet visi uvelichena cherno-bjala snimka na mlada zhenas s cherna traurna lentichka, postavena diagonalno v edinija dolen kraj na portreta. Popitah koja e zhenata ot snimkata i mi kazaha, che rabotila kato lekar za kratko pri tjah, no razvila tezhka bybrechna nedostatychnost i pochinala ot uremija. Trjabva da e bila edna ot poslednite zhertvi na uremijata – systojanie na tezhko otravjane na organizma ot otpadychni produkti na metabolizma (obmjanata na veshtestvata), zashtoto sega veche horata rjadko umirat ot uremija. Dializata gi spasjava ot tozi mychitelnen kraj, no sega pyk chakat za transplantacija i pak e tolkova tyzhno da vizhdash kak horata se mychat da syberat 20-30 hiljadi dolara, prodavat koli i imoti, moljat se na razni instancii, tyrsjat sponsori, puskat objavi vyv vestnicite i po televizijata. No po tozi vypros – po-kysno. Pyrvo trjabva da vyvedem v temata tezi, koito ne sa zapoznati s neja, zashtoto njama kak da im objasnjavame specifichni problemi, ako obshtata kartina im e v mygla.

Mozhe bi malko hora znajat ili osyznavat fakta, che v organizma vseki den stava razgrazhdane na hranitelni veshtestva, pri koeto se poluchavat otrovni otpadyci. Naj-grubata i naj-mirizлива chast ot tjah se izhvyrlja prez edin otvor v dolnija kraj na hranosmilatelната sistema, kojto njama da spomenavam kyde se namira – tova vseki go znae. Bybreците pyk se grizhat za izhvyrljaneto na edni po-fini, no tvyrde kovarni produkti ot obmjanata – narichat se ureja i kreatinin – koito normalno cirkulirat v kryvta v malki kolichestva. Chrez fina i slozhna filtracija, izvyrshvashta se vytre v bybreците, urejata i kreatininyt se izvlichat ot kryvnoto ruslo i se izhvyrlyat nekolkokratno na den v raztvorena forma – izvestna kato urina ili prasto piknja. Ako bybreците sprat da rabotjat, v kryvta se natrupvat opasni kolichestva ot tezi otrovi i v edin moment polozhenieto stava, kaktose izrazjavame nie, nesyvместimo s zhivota. Mnogo hora sa boledovali “ot bybreци” pone vednyzh prez zhivota si. I az sym prekarala ostro bybrechno vyzpalenie predi poveche ot dvadeset godini, no se izlekuvah napylnosled edin antibiotichen kurs. Horata, koito idvat za pomosht pri nas, obache, ne sa uspeli da se izlekuvat i sa razvili taka narechenata hronichna bybrechna nedostatychnost. Njakoi ot tjah si misljat, che lekarite sa gi obyrcali, no istinata e, che pri vsjako zaboljavane ima edin malyk procent zaboleti, koito ne se poddavat na lechenie – predpolaga se, che sa nameseni genetichni prichini (nasledstveno predrazpolozhenie ili vrodnen defekt).

Hemodializata e slozhna medicinska i tehicheska procedura za ochistvane na kryvta i predpazvane po takyv nachin na horata s neraboteshti

bybreći ot izpadane v systojanie, nesyvmetimo s zhivota. Izvyrshva se s pomoshhta na aparati, vseki edin ot koito struva desetki hiljadi dolara. Tezi aparati se zarezhdat s individualen komplet ot po dve dylgi dva-tri metra gyvkavi plastmasovi trybichki s diametyr okolo santimetyr, vsjaka s po edno razshirenje kato tjasna chashka, narichano ot nas chorap, chetiri cvetni nakrajnika – dva cherveni i dva sini, pljus oshte njakolko razklonenija. Tezi trybichki se poluchavat naviti na kryg i postaveni v paketi, dylgotrajno sterilizirani oshte pri proizvodstvoto im v zavoda, namirasht se v Etropole. Po tjah cirkulira kryvta na bolnija v techenie na okolo chetiri chasa – kolkoto trae edna hemodializna procedura, zatova se narichat kryvni linii. Aparaty se podgotvja za dializa pyrvo ot tehnik po poddryzhkata na aparatite, posle nie go e okichvame s tezi kryvni linii, chrez tjah svyrzvame bolnija kym aparata (vkljuchvame go, na nash ezik, tova trae 5-10 minuti), nabljudavame go prez cjaloto vreme na procedurata (sredno 4 chasa), nakraja bolnijat stava ot mjastoto si, sled kato sme go izkljuchili (izkljuchvaneto otnema oshte okolo 10-15 minuti), posle nie izhvyrljame tezi linii, i naj-nakraja tehnikyt puska aparata na dezinfekcija za 40-50 minuti mezhdu otdelnite smeni. Kak točno se izvyrshvat tezi vsichkrite dejstvija (a ima i drugi, ne sa samo te) e malko trudno za objasnenie, iska pokazvane i razjasnenija na mjasto i točno s tova zapochva obuchenieto na vsjaka novopostypila sestra. Celijat pyrvi mesec novata kolezhka e uchenichka – ne se smjata za otdelna brojka na grafika, a pripka kato pale sled majka si podir njakoja opitna sestra, nejnata uchitelka po dializa. Uchitelkata vse j objasnjava i vse j pokazva, dokato naj-setne pozvoli na novata da se probva da svyrshi neshto, no samo pod starshi nadzor. Otdelno na vsjaka nova se dava da prochete edna debela kniga po dializnite vyprosi pljus oshte njakolko po-tyнки knizhleta i broshurki. Zashoto raboteshtite v dializa sa edni ot naj-visoko kvalificiranite medicinski kadri v sveta. V mnogo strani sa i naj-visoko platenite. U nas, obache, ne se pravi razlika mezhdu sestra v kabinet, da rechem, i sestra v hemodializen centyr. A edna sestra ot kabinet znae kakvo e dializator, naprimer, točno tolkova, kolkoto i vseki chovek bez medicinsko obrazovanie.

Dializatoryt, ili izkustvenijat bybrek e naj-vazhnata chast na cjaloto bojno snarjazhenie, nakicheno po aparata v gotovnost da prieme kryvta na bolnija i kato ja zavyrty po prepleteni krygove, da ja vyrne ot novo v tjaloto mu – veche prechistena. Toj izglezhda kato tesen plastmasov cilindyr, no vytre v nego e chudoto. Desetki hiljadi tynki kato kosym kapiljarni trybichki, izraboteni ot specialen material, produkt na naj-moderni tehnologii, sa sybrani v snop, debel okolo 5 sm, izpylvasht tozi vynshno s nishto nezabelezhitelen i syvsem lek na teglo cilindyr. Prez kapiljarnite trybichki

kryvta preminava v tynki partizanski koloni i se filtrira podobno na estestvenija proces v zhivija rabotosposoben bybrek.

Kakto kazah, na kryvnite linii ima dva cherveni i dva sini nakrajnika. Dva ot tjah se svyrzvat kym dializatora, syotvetno v gornija i dolnija mu kraj. Dvata drugi otivat kym rykata na bolnija i se svyrzvat s dve igli, zabodeni v neja. Tezi igli ne sa obiknoveni igli. Pyrvo, te sa debeli kato iglite za darjavane na kryv (ako ste davali kryv, mozhe da ste gi zabeljazali). Vtoro, imat udylzhenie – tova e tynka plastmasova trybichka, dylga 10-15 sm s plastmasova shtipka po sredata. Pokraj iglata ima dve krilca – sini ili zhylti ili zeleni – napravo sa kato peperudki, samo da ne trjabvashe da gi vkarvame v zhiva choveshka plyt. A nie, dializnite sestri, tochno tova pravim: zabozhdame po dve debeli igli v rykata na vseki bolen v nachaloto na vsjaka procedura, samo za da gi izvadim chetiri chasa sled tova, kato svyrshi. I pri tova, kato bodem, vnimavame da popadnem tochno v kryvonosen syd, a ne vstrani ot nego. Ot ednata igla aparatyt izteglja po trybichkite zamyršenata s otrovi kryv, zavyrta ja, prekarva ja prez dializatora i posle prez drugata igla ja vryshata v bolnija – prechistena. Zasega tova e naj-dobrijat nachin za prechistvane na kryvta i taka se pravi navsjakyde po sveta. I vseki bolen idva otново za syshtata procedura tri pyti sedmichno, zashtoto obmjanata proizvezhda neprekysnato novi otpadyci i njama izchistvane, i njama svyrshvane – syshto kato domakinskata rabota. Obrazno mozhe da se kazhe, che dializiraneto prilicha na prane s avtomatichna peralnja. Taka kakto praneto se vyrti i prepira, i nie vyrtim kryvta na bolnija, prekarvame ja po arterialnata kryvna linija (oznachena s dva cherveni nakrajnika), ottam prez dializatora i posle obratno po venoznata kryvna linija (oznachena s dva sini nakrajnika), a prez cjaloto tova vreme bolnijat lezhi na legloto ili na shezlonga, vyrzan kato kuche na sindzhir, kakto samite bolni se sheguvat. Kato kucheta na sindzhir, naistina, ne samo zashtoto sa “vyrzani” v prodylzhenie na chetiri chasa, no naj-veche zashtoto trjabva da idvat otново prez den – tri pyti sedmichno, mnogo godini nared.

Sega malko shte se otklonja. Sigurno ste zabeljazali, che tochno kogato vyrshite neshto vazhno, vse njakoj shte se nameri da vi prekysne. I njama kak, trjabva da sprete, da svyrshite neshto drugo, a posle da prodylzhite, no tykmo ste se vurnali kym zanimanieto si i izvednyzh se nalaga pyk da izlezete ili neshto drugo. Zashtoto vsichki sme svyrzani s mnogo drugi hora – rodnini, sysedi, prijateli. Eto sega az, naprimer, se pravja na pisatel i mi se struva, che e vazhno da svyrsha тази pouchitelna knizhka, no se nalaga chesto-chesto da ja zarjazvam, za da svyrsha njakoja druga rabota, po-delnichna i dosta po-speshna – naprimer, da preveda njakoj skuchen

dokument, mila rozhba na bjurokracijata, koj znae kak zabludil se v nemnogo izvestnata firma na myzha mi, kydeto sym registrirana kato prevodach-zavezhdasht sekcija “Anglijski” ot 2001 g. (sheguvam se, njama takava sekcija, prosto sym redovi prevodach), da vdigna telefona i da obeshtaja, che shte namerja naj-posle vreme da otida pri vyzrastnite si roditeli ili na sreshta s prijateli, koito otdavna me tyrsjat da se vidim, syshtevremenno se trevozha, che malkijat mi sin, 22-godishen ot onja den nasam (dnes e 9-ti juni 2003, a toj e roden na 7-mi prez 1981) ne se obazhda nikakyv cjala sedmica veche, a e v SASHT na studentska brigada i zatova chas po chas si chekvam i-mejla, no tam namiram samo speshna porychka za oshte edin prevod ot redoven klient, drug redoven klient idva da si pribere materiala, edin kolega na myzha mi se otbiva da svyrshat zaedno neshto, komshijkata ot gornija etazh zvyni, za da mi kazhe kakvo stava s nejnata zhalba v syveta (tazi zhena zasluzhava da pisha za neja, zashtoto tja podade zhalba po vypros, kojto vylnuva ot godini celija blok, a imenno zarivaneto na trapa na dvora, no zasega shte otlozhim tozi vylnuvasht epizod ot seriala za zhivota na skromnite zhiteli ot gradskite panelni blokove), pri tova dva-tri chasa na den mi otivat za uchene – chaka me izpit sled deset dena, i naj-setne, ili last but not least, kakto ni uchat da se izrazjavame, kato pishem eseta na anglijski, nalaga se da porazmyrdam pisatelskoto si zadniche i za da sgotvja neshto, zashtoto ot tri dni, otkakto zasednah da pisha, vse myzhyt mi se hvashta da gotvi. Neudobno e njakak si. Prekaljavam. A dokato si hapvahme bobeca dneska, s myzha mi si govorehme eto taka:

– Abe kak gi pishat tija knigi s po 500 stranici, ne mi e jasno? – kazvam az i lapam lyzhica bob. – Mm, che vkusno!

– Mi kak! Vizm ja Hilari, nali sedna da pljue po Bil Klintyn. Kak, mislish, go e napravila?

– De da znam! Osem miliona shte vzeme, brej, opasna e!

– Az mu napravih smetkata. Za da poiska osem miliona, i to samo v avans, znachi tirazhyt e naj-malko 250 000.

– Kyde ti tuk knizhen pazar kato toja! Ama ne e samo tova. Otkyde izvadi toja talant, mi e chudno. Nali beshe politichka?

– Talant, dryzhki! Koj mu trjabva talant v dneshno vreme da pishе? Vsichko e vypros na pari, da znaesh. Da ti kazha li kak se pishе? Da ti kazha li?

– Hajde sega i ti, kato shefa: “Da ti kazha li kak stavat tija neshta”! Hubavo, de, hajde kazhi mi, kato tolkova mnogo znaesh.

– Ami pyrvo, znachi, Hilari vika njakoj i mu razkazva tuj-onuj, a toj ja zapisva na diktofon. Tja razkazva, onja zapisva, nali, i posle vadi ot zapisa

i pochva razduvki. Ama toj e spec po tija raboti. Nali znaesh, che ima pisatelski shkoli na Zapad? Vsichko e vypros na tehnika, i toj mnogo dobre ja poznavo. Toj dazhe ne e samo toj. Sigurno sa pone desetina.

– Gadni pisarushki! Napylnili sa pazara s knigi na konvejer. Znam gi az. Ama se chetat obache.

– SHTe se chetat, ja. Za kakvo ima reklama? Pyk i horata sa si malko kuhi – daj im seks i kljuki, nasilie, mafija i razni takiva.

– Stiga de, ami ti kakvi filmi gledash? Ekshyni, izvynzemni ...

– Oh, taka si e, i az sym si malko kuh. CHakaj da ti dorazkazha.

– Kak stava li?

– Aha, kak stava znachi. Ta onija, otbora junaci-profesionalni pisachi, pochvat znachi da pishat. Ot edna duma pravjat sto, vsjaka sluchka stava dylga istorija, a v tuj vreme kraj tjah se vyrtjat pone oshte tolkova advokati i gi debnat neshto da ne sbyrkat, da ne sgafjat, razbirash li, ‘shtoto Hilari oshte iska da pravi kariera i trjabva da j pazjat imidzha. Razbra li?

– Uf, gaden svjat. Ama bobecyt si go biva, nali?

– Aha, hubavo si hapnah. Utre kakvo shte si sgotvim?

– Tarator, mislja az. Ako isকাশ pyk leshta?

PETA GLAVA

Tazi glava e systavena samo ot medicinski razjasnenija, prednaznachenj za pacienti na hemodializa. Ako neshtata, objasnjeni tuk, sa vi izvestni ili skuchni, mozhete da ja preskochite.

BYBRECI I OTDELITELNA SISTEMA

Otdelitelnata sistema e edna ot naj-vazhnite v choveshkoto tjalo. Tja zapochva da raboti mnogo rano, oshte v majchinata utroba. Otdelitelnata sistema e razpolozhena v korema i e svyrzana s golemite kryvonosni sydove. Vseki chovek ima dva bybreka. Bybrekyt (lat. Ren,-is) e organ s bobovidna forma. Ot nego izliza trybichka, kojato se naricha ureter. Bybrecite neprekysnato proizvezhdad urina, kojato se otcezhda po ureterite i se sybira v pikochnija mehur. Kogato toj se napylni, chovek useshta poziv za urinirane. V toaletnata klapite na dolnija kraj na mehura se otvarjat i urinata izliza prez edna druga trybichka, kojato se naricha uretra.

Vidimata funkcija na bybrecite e proizvodstvoto na urina i s neja otdeljaneto na otpadnite produkti ot kryvta.

Pokraj chisteneto na odpadnite produkti, obache, bybrecite izpylnjavat i mnogo drugi vazhni funkcii. Te proizvezhdat hormon, narechen *eritropoetin*, kojto podtikva kostnija mozyk da proizvezhda kryv, eto zashto bolnite s bybrechna nedostatychnost imat po-nisyyk hemoglobin, t.e. sa anemichni.

Bybrecite igrajat mnogo vazhna rolja v poddyrzhaneto na kostite zdravi. Te kontrolirat nivoto na kalcija i fosfora v kryvta, a syshto taka sydejstvat za prevryshtaneto na vitamin D v aktivna forma. Vsichki tezi faktori kontrolirat zdravinata na kostite.

Bybrecite sa naj-vazhnij organ za kontrolirane kolichestvoto voda v tjaloto. Vodnijat balans se poddyrzha pri vzaimodejstvie na mozyka, hormonite i zhazhdata i vsichki tezi faktori vlijajat na kolichestvoto voda, odeljana ot bybrecite. Taka, kogato e mnogo goreshto i ne sme pili dostatychno technosti, odeljame syvsem malko urina, a kogato sme pili mnogo, mozhem da odelim goljamo kolichestvo urina. Normalnoto kolichestvo odelena urina za edno denonoshtie e okolo lityr, lityr i polovina.

Po podoben nachin, bybrecite imat mnogo vazhna rolja pri poddyrzhanie koncentracijata na solta i drugi elektroliti v kryvta.

Bybrecite kontrolirat kryvnoto naljagane chrez edin hormon, narechen *renin*. Pri njakoi formi na bybrechni zaboljavaniya, vkluchitelno bybrechna nedostatychnost, proizvodstvoto na renin se uvelichava, povishavajki po tozi nachin kryvnoto naljagane.

V zakljuchenie, bybrecite i odelitel'nata sistema sa mnogo fino ustroena slozhna sistema s glavna funkciya proizvodstvoto na urina i zaedno s tova kontrolirane na mnogo drugi vazhni fiziologichni funkcii.

NJAKOLKO DUMI ZA TRANSPLANTACIJATA

Glavnata cel na hemodializata e da poddyrzha bolnija v zadovolitelno systojanie, dokato se pojavi vyzmozhnost za transplantacija na bybrek.

Pri transplantacija zdrav bybrek se prisazhda v koremnata kuhina, svyrzva se s pikochnij mehur i kryvonosnite sydove i bolnijat se osvobozhdava ot hemodializa.

Bybrekyt na donora (tozi, kojto dava), trjabva da e syvmestim s tykanite na recipienta (priemnika). Za тази cel predvaritelno se pravjat specialni izsledvanija na kryvta.

Operacijata se izvyrshva uspešno v mnogo strani. Spored edna britanska statistika ot 1994 god. pyrvata godina sled operacijata bybrekyt se zadyrzha ot nad 80 % ot transplantiranite, a sled 5 godini ot nad 65 %.

Za da ne se othvyrli bybrekyt, koeto e potencialna opasnost, vypreki tykannata syvmestimost, na bolnija se davat postojanno lekarstva za potiskane na imunnata sistema. Tova na svoj red vodi do po-goljama vyzpriemchivost kym infekcii.

V sluchaj, che bybrekyt se othvyrli, bolnijat otново preminava na hemodializa, kato pri vyzmozhnost se pravi otново transplantacija.

KAKVO E TOVA FISTULA?

Pylnoto naimenovanie e arterio-venozna fistula, izvestna oshte kato AV fistula ili samo fistula. Tova e syedinjavane na arterija i vena, obiknoveno pri kitkata. Operacijata se izvyrshva s mestna upojka ot sydov hirurg. Belegyt e dylyg 2-3 sm.

Silnijat debit na kryvta ot arterijata minava vyv venite na rykata i sled period ot njakolko sedmici pravi venite na predmishnicata zdravi i izpyknali. Taka se ulesnjava ubozhdaneto i se osigurjava dobyr debit za hemodializa. Tam, kydeto arterialnata i venoznata kryv se smesvat, na pipane se useshta osoben vid zhuzhene, narecheno "tril". Ima li tril, znachi fistulata raboti.

Sled operacijata:

Obiknoveno pyrvija den sled operacijata se useshta leka bolka v rykata. Mozhe da se pojavi i slabo kyrvene. Rykata trjabva da se dyrzhi povdignata na vyzglavnica, vyrhu chist pamuchen kompres ili lignin, a pri kyrvene se postavja nadvryzka. Preporychva se kryvnoto naljagane da se poddyrzha malko po-visoko ot normalnoto – taka se osigurjava po-silen kryven debit, neobhodim za razvitieto na fistulata. Lekarjat proverjava trila sys slushalka.

Koncite se svaljat sled 10-12 dni.

HEPATIT

Kolko sa razlichnite tipove hepatit?

Hepatit A – po-rano narichan infekciozen hepatit ili zhylytenica, predava se chrez zarazena hrana, voda ili kypane v basejni.

Hepatit B – serumen hepatit, predava se po kryven pyt.

Hepatit C – po-rano narichan nito-A, nito-V hepatit, predava se po kryven pyt.

Hepatit D – delta hepatit, predava se po kryven pyt.

Hepatitis E – predava se chrez izprazhnenijata na zarazenite lica.

Hepatitis G – predava se po kryven pyt.

Hepatitis A i V sa naj-dobre poznati. Pri tova sreshtu tjah ima razrabotena i vaksina. Hepatitis S, obache, vse oshte syzdava problemi. Identificiran e v kraja na 80-te godini na 20-ti vek. Prez 1990 g. e razraboten laboratoren test za otkrivane na specifichni antitela v kryvta na zarazenite. Ottogava se provezhda zadylzhitelno izsledvane na vsichki kryvni produkti za sifilis, SPIN, hepatitis V i za hepatitis S syshto taka.

Ponastojashtem se otkrivat vse novi i novi hepatitisni virusi. Drugi virusi, kato napr. na zhyltata treska, virus na Epshtajn-Bare i citomegalovirusyt syshto mogat da prichinjat vyzpalenie na chernija drob (zhyltenica) kato vtorichen efekt.

Kakyv e inkubacionnijat period?

Zavisi ot tipa na virusa.

Zarazjavane s hepatitis A i E (koito se predavat po hranitelno-kontakten pyt) mozhe da se ustanovi v kryvta po laboratoren pyt sredno 4 sedmici sled infekciraneto. Za hepatitis V, S i D (kryven i polov pyt) – inkubacionnijat period e okolo 6 meseca.

Kakvo stava pri zarazjavane s hepatitis S?

Pri zarazjavane s virusa na hepatitis S, tjaloto izrabotva antitela, s koito se opitva da go unishtozhi. No antitelata naj-chesto ne uspjavat da se spravjat. Infekcijata ostava latentna v prodylzhenie na dylgi godini. Vsyshtnost povecheto zarazeni izobshto ne podozirat, che nosjat virusa. Tova e taka, zashtoto pri povecheto hora otsystvat vsjakakvi simptomi v prodylzhenie sredno na 13 godini. Njakoi mogat da nosjat virusa na hepatitis S 20 i poveche godini bez nikakvi oplakvanija.

Virusyt atakuva razlichnite hora po razlichen nachin. Njakoi izobshto ne se razboljavat, drugi zaboljavat tezhko. Obshto vzeto, ot 100 dushi, zarazeni s hepatitis S:

15-20 se osvobodzhdavat ot virusa sled 2-6 meseca (mehanizmyt e syshtijat, kakto pri boleduvane ot grip);

60 nosjat infekcijata godini nared, dori cjal zhivot, bez simptomi ili s leki promeni v chernodrobnite probi; za tjah ne syshtestvuva opasnost, no mogat da zarazjat drugi hora;

20-25 nosjat infekcijata bezsimptomno v prodylzhenie sredno na 13 godini, sled koeto razvivat po-leka ili po-tezhka klinichna simptomatika.

Polovinata ot tezi 20-25 dushi sled preboleduvaneto ot “zhyltenica” uspjavat da se stabilizirat, a drugata polovina sled oshte pet godini stigat do chernodrobna nedostatychnost ili rak na chemija drob.

Koj mozhe da se zarazi s hepatit?

Riskovi grupi:

Hora, na koito e prelivana kryv predi vyvezhdaneto na masovo testuvane na kryvnite produkti (1990 za SASHT), polzvashti stomatologichni uslugi (osobeno izvazhdane na zhybi), izpolzvashti obshti igli za inzhektirane (najchesto na narkotici), podlagali se na tatuirovki ili probivane otvori po tjaloto si s cel postavjane na obici i drugi takiva, redovni posetiteli na saloni za manikjur ili pedikjur, zdravni rabotnici, koito izvyrshvat riskovi proceduri (inzhekcii, kryvoprelivaniya i dr.). Hemofilicite sa s goljam risk. Bolnite na hemodializa – syshto.

Vsichki noseshti virusa na hepatit S sa zarazni PO KRYVEN I POLOV PYT i trjabva da vzemat PREDPAZNI MERKI da ne zarazjat ostanalite.

Hepatit S NE se predava:

po vyzduha, s kihane ili kashljane, pri rykostiskane, pri pregyrdki i celuvki (osven mnogo prodylzhitelni, strastni celuvki s nalichie na ranichka v ushnata kuhina), izpolzovane na obshta toaletna, konsumirane na hrana, prigotvena ot hepatit S nositel, pluvane v obsht basejn.

Hepatit S MOZHE da se predade:

pri izpolzovane na obshti pribori, po koito e popadnala zarazena kryv, kato napr.: samobrysnachki, noktorezachki, nozhici, chetki za zhybi, igli za tatuirane i probivane na ushi i dr. pod. Riskyt pri kontakt s takiva veshti e realen, no do zarazjavane se stiga samo v sluchaj, che virusyt popadne vyrhu naranena kozha ili ligavica

Kakva e opasnostta ot kryvoprelivane?

Sled vyvezhdaneto na masovo testuvane na vsichki kryvni produkti (maj 1990 za SASHT), riskyt ot zarazjavane pri kryvoprelivane se izchisljava na 0,12%, t.e. 1 ot 3 300 banki.

Predava li se po polov pyt?

Riskyt ot predavane na hepatit po polov pyt ne e dobre prouchen, no se schita, che e minimalen. Postojannite partnjori mozhe i da ne promenjat navicite si

na obshtuvane. Pri chesta smijana na partnjori, obache, se preporychva upotrebata na prezervativ.

Hemodializa i hepatit

Virusnata infekcija s hepatit S e obichajna za hemodializnite centrove (syglasno doklad na d-r. Brajyn Perejra, Brian J. G. PEREIRA, ot universiteta Tyfts, Tufts University, januari 1996, "Family Practice News"). Perejra se pozovava na osem otdelni izsledvanija, pokazvashti 16% zarazeni ot blizo 2 500 pacienti na hemodializa, na koito nito vednyzh ne e prelivana kryv – procent, dalech nadvishavasht srednija za naselenieto v stranata.

Hepatit S se sreshta i pri bolni s normalni stojnosti na chernodrobnite enzimi. Izsledvane, provedeno v San Diego prez 2000 g. vyrhu 51 hemodializno bolni, pokazva, che ot 42 s normalno ALT, 10 (24%) sa polozhitelni na test za hepatit S, a ot ostanalite 9, koito sa s povisheni stojnosti na chernodrobnite enzimi, petima (56%) sa polozhitelni.

Izsledvanijata na hemodializni za hepatit trjabva da se provezhdat naj-malko na vseki tri meseca, a v centrovete s razprostranenie na hepatit nad srednija procent za stranata – i po-chesto. Preporychva se ustanovenite virusonositeli da se obsluzhvat v otdelna zala, zadylzhitelno s predpazni sredstva: ednokratna prestilka, kojato se izgarja sled upotreba, rykavici ot lateks, predpazen shtit za liceto ili predpazni ochila, ednokratni kalcuni vyrhu obuvkite, a dezinfekcijata na pomeshtenieto da se izvyrshva s antivirusni dezinfektanti.

TEGLO I DIETA

Vsichki bolni na hemodializa trjabva da spazvat dieta, s koeto se celi:

- pyrvo, predpazvane ot prekomerno naddavane na teglo mezhdu otdelnite dializni proceduri. Preporychva se ogranichavane na technostite v zavisimost ot kolichestvoto otdeljana urina. Pri anuriya (pylna lipsa na urina) technostite trjabva znachitelno da se ogranichat, tyj kato vsichki poeti technosti se zadyrzhat v kryvnoto ruslo i obremenjavat rabotata na syrseto. Lekuvashtijat lekar opredelja normalnoto za vseki bolen teglo, t.nar. "norma". V nachaloto i v kraja na vsjaka dializa bolnite zadylzhitelno se pretegljat na kantar. Preporychva se nachalnoto teglo da ne previshava normata s poveche ot dva-tri kilograma, a tegloto v kraja trjabva da otgovarja na normata ili da e do 500 gr pod neja. Za oblekchavane na zhazhdata se preporychva blizane na limonov rezen, smuchene na buchka led ili izplakvane na ustata s ledenostudena gazirana voda;

- vtoro, predpazvane ot prekomerno povishavane stojnostite na kalija i fosfora, chiito stojnosti pri dializno bolni obiknoveno sa po-visoki ot normalnite, kakti i nabavjane na kalcij i zheljazo, chiito stojnosti pri dializno bolni obiknoveno sa po-niski ot normalnite. I kalijati, i fosforjati sa polezni za zdavite hora, no pri bolni v anurija te se natrupvat v kolichestva, znachitelno previshavashti neobhodimite i vodjat syotvetno do smushtenija v syrdechnija ritym i osteoporoza (krehkost na kostite poradi izvlichane na kalcija ot tjah). Produkti, bogati na kalij sa vsichki cherveni i oranzhevi plodove i zelenchuci i naj-veche: domati, pypeshi, dini, kajsii, banani, tikva i dr. Naj-mnogo fosfor se sydyrzha v ribata, shokolada i jadkite – slynoghedovi, bademovi i dr. takiva. Dopustimoto dnevno kolichestvo plod ili zelenchuk e tolkova, kolkoto mozhe da se sybere v sredno-goljama shepa, t.e. edna sredno-goljama jabylka ili polovin banan, ili polovin tynk rezen ot dinja, syotvetno pypesh, no nikoga vsichko tova navednyzh. Priznacite za povishen kalij v kryvta sa mravuchkane ili slabost v krakata i preskachane na syrceeto.

SHESTA GLAVA

Tazi glava izobshto ne e na medicinska tematika, no ima vryzka s istorijata, kojato razkazvam, zashtoto dobre iljustrira nashenskata dejstvitelnost, kogato opresh do njakvoja institucija. Njakoj da ne znae s kakvo trjabva da e gotov da se sblyska? S tezhko podvizhna bjurokracija, razbira se, s pylno bezrazlichie i ubijstvena mudnost, a ako se opitash da nastojavash za neshito – chakaj lyzhi i skatavki. SHTe objasnja po-dobre malko po-kysno. Kakti spomenah njakyde po-napred v tazi knizhka, chovek trudno mozhe da svyrshi neshito dokraj, bez nikoj da go prekysne. I taka, dokato az si blizheh ranite, pisatelstvuvajki, majkata na prijatelkata na moja sin, kojto e na brigada v SASHT ot blizo dve sedmici, se obadila v “Polikontakt” – firmata-posrednik – da popita dali znajat neshito za edi-koe si momche (sina mi, znachi), zashtoto dyshterja j ne mozhela spokojno da se gotvi za kandidat-studentski izpiti, a vse tyrchala v Internet kluba, ochakvajki da poluchi pismo. No njamala nito edin i-mejl ot nego poveche ot sedmica veche. Dotam stignah s tazi knizhka, mili bozhe, chuzhdata majka da se interesuva kakvo stava s moeto dete poveche ot men samata! Tova nauchih dnes kym objad, sled kato i az ne izdyrzhah veche – deset dni nito vest, nito kost, a deteto mi e na hiljadi kilometri, vsichko se sluchva, nali? Otdavna trjabvashe da se obadja vyv firmata, kojato go izprati. I, znachi, tazi sutrin se obazhdam vyv vyprosnata firma, chieto ime figurira tuk edno kym edno, bez maskirovychno

pokritie. Kakto e казал Vapcarov, makar i ne po povod na “Polikontakt” – “[zhivot] bez maska i bez grim – ozybeno svirepo kuche”.

– Dobyr den. Izvinete, firma “Polikontakt” li ste? – pitam az pochni s blagogovenie.

– Da, kazhete.

Objasnjam chiya majka sym i kakvo me trevozhi i gi molja edva li ne sys sylzi na ochi da mi “okazhat sydejstvie”.

– Edin moment, molja, izchakajte da vi svyrzha.

Dokato chakam, leka melodijka v slushalkata mi pomaga da relaksiram. Tja se povtarja njakolko pyti. Izvednyzh spira, i puk-shtrak:

– Syzhaljam, kolegite oshte ne sa doshli, obadete se sled 10.

V 10 i 10 pak im zvyinja. Pak me moljat da izchakam, pak syshtata melodijka mi sviri na uho, posle se chuva glas:

– Kazhete, molja.

Objasnjam pak chiya majka sym i kakvo me trevozhi.

– Vizhte, sega v Amerika e mnogo rano, no vi obeshtavame, che shte se svyrzhem s tjah po-kysno. Nie vseki den im se obazhdame. Obadete se dovechera kym 7.

– Mnogo vi blagodarja. – I vnezapno mi hrumva: – No shtom vseki den se obazhdate, kakvo kazvat ottam? Ne ste li chuli neshito za nasheto dete?

– Vsichko e nared. Bydete spokojni. Sigurno raboti i na drugo mjasto, zatova ne vi se obazhda.

– No, vizhte, nie mu kazahme da ne se hvashta na vtora rabota. Da raboti kakto e v dogovora – osem chasa na den, 40-chasa na sedmica

– Po-spokojno, de! I, molja vi se, mnogo sme zaeti v momenta. Obadete se dovechera.

– CHak kym 7 li?

– Da. Ama molja vi se, njamate nikakvo tyrpenie!

– Oh, izvinjavajte, blagodarja, dochuvane.

– Dochuvane.

Zatvarjam slushalkata, no ne se chuvstvam spokojna. Izvazhdam ot edna papka kseroks kopijata na vsichki dokumenti, koito sinyt ni beshe poluchil na zaminavane i kato gi razglezhdam vnimatelno, odkrivam i-mejl adres na Barbara T. – amerikanka, direktor na programata, po kojato zamina sinyt ni. Sjadam i pisha ot imeto na dvamata s myzha mi. Tuk vsichko e v prevod:

Do: Barbara T.

Data: 12.06.03, 10:30

Tema: 22-god. momche – izcheznalo bezsledno

Otn.: molba za sydejstvie da otkriem sina si

Uvazhaema g-zho T.,

Nashijat sin zamina za SASHT kato uchastnik v programata "Ljatna rabota i pytuvane", sponsorirana ot Mrezhata za kulturnen obmen. Ot 12 dni njamame vesti ot nego.

Toj pristigna na 30.05. i vednaga ni izprati pyrvija si i-mejl. Na 31. 05. poluchihme oshte edin i-mejl: pisheshe, che e v Pandel i veche e zapochnal rabota v mestnija Makdonalds.

Ottogava – 12 dylgi dni veche – njamame novini ot nego. Pyrvoto mu ime e Bojan, prezime – Samuilov i familija – Bojanov.

Bihte li mogli, molja, da ni pomognete da se svyrzhem s nego? Oshte vednyzh: BOJAN SAMUILOV BOJANOV. Eto i policejskija mu nomer: [...], v sluchaj, che potrabva.

Pyro signalizirahme v nashata mestna agencija "Polikontakt". Za syzhalenie, te ne projavaiha goljama zagrizhenost.

S uvazhenie:

Ani Bojanova– majka

Samuil Bojanov – bashta

Edva izpratili tozi i-mejl, dvamata s myzha mi reshihme da potyrsim pomosht i ot drugo mjasto. S vsjaka minuta ni se struvashe, che sme dopusnali uzhasna greshka, kato ne sme se interesovali ot deteto si tolkova dylgo vreme. Otnovo otvorihme nashite elektronni kutii i prochetohme tvoroto mu – i posledno pismo – tonyt mu beshe humoristichen:

“V tozi Makdonalds e tolkova chisto, che i edin mikrob ne mozhe da ocelee.

... Razbrah, che ima izvynzemni: tova sme nie.

Vsichki imat koli, samo nie, bylgarchetata, njamame.

... Vchera byhtihme pesh 3 km do 'naj-blizkija supermarket' i posle oshte 3 km obratno”

Datata otgore beshe 2.06.03. Znachi ne sa 12, a deset dena, kaza myzhyt mi. I pak ne sa malko, kazah az. Kogato go poluchihme, tolkova mnogo se smjahme, a sega ni podkara na plach (mene pone, ako ne chak bashta mu, zashtoto nervite mi i bez tova sa opynati sled napuskaneto na rabota). Bashta mu se seti, che v i-mejl boksa na sina ni trjabva da se namira elektronen adres na rabotodatelja. Opita se da vleze, no parolata, kojato uzh znaeshe, izleze nevjarna. Togava az zvyannah na prijatelkata na sina ni, no ja

njamashe, bila v Internet kluba, kaza bashta j, s kogoto za pryv pyt se chuvahme, no beshe taka ljubezen da mi kazhe, che i te se trevozheli zaedno s nas i da mi obeshtae, che shte kazhe na Deni, shtom se vyrne, vednaga da ni se obadi. Sled 20-tina minuti Denica se obadi i mi kaza, che parolata veche e druga, zatova ne sme mogli da vlezem. Pomolih ja da ni ja kazhe i tja vednaga se syglasi. Blagodarih j, kato obeshtah, che njama da j cheta pismata, a tja (milo dete na 19 godini) naj-zatrogvashto kaza, che mozhe i da gi procheta – njamalo nishto tajno, vazhnoto bilo da otkriem nashija Bojan. Tochno togava i tochno ot neja nauchih, che tja bila nastojavala pred majka si da se obadi v “Polikontakt” i prednija den majka j pitala za Bojan, no ne j kazali nishto opredeljeno. Az na svoj red j razkazah pyk za moja razgovor s tjah. Posle tja dobavi, che prednata nosht okolo 2 ch. telefonyt u tjah njakolko pyti zvytnjal, no nishto ne se chovalo, a az vyzkliknah, iznenadana ot syvpadenieto – i u nas prez noshtta telefonyt zvytnja njakolko pyti po nikoe vreme i syshto nishto ne se chuvashe. Tja bila sigurna, che Bojan se e mychel da j se obadi, a az zasrameno si spomnih, che se bjah uplashila ot strannite pozvynjavaniya – pomislih, che njakoj ot bivshite mi shefove me terorizira, dotolkova sym napregnata, napravu me e hvanala paranojata. Estestveno, pred Deni ne kazah tova, a tvyrđjah, che i az sym bila sigurna v syshtoto.

Oshte dokato govorehme dve te po telefona, myzhyt mi uspjia da vleve s parolata, kojato ni syobshiti Deni, i vytre nameri tochno kakvoto ni trjabvashe – adresa na rabotodatelja na sina ni. Blagodarih na Deni njakolko pyti za “neverojatnoto doverie” i j obeshtah da ja dyrzha v techenie. Sledva pismoto, koeto izpratihme s elektronna poshta do Rej A. – menidzhyr na Makdonalds v grad Pandel – na otvydniya brjag na Atlanticheskija okean. CHestno kazano, kopirahme po-goljamata chast ot predishnoto pismo, onova do Barbara T., samo smenihme obryshtenieto, korigirahme dnite, otkogato ne ni se e obazhdal, na 10 vmesto 12 i dobavihme poslednite novini za momenta:

Poslednite novini za momenta sa: prijatelkata na nashija sin syshto ne e imala i-mejl ot sina ni v prodylzhenie na 10 dni, makar che mu e izprashtala i-mejli vseki den.

Sinyt ni izglezhdia ni e tyrsil po telefona minalata nosht – pri nas beshe 2 ch. sled polunosht, tam trjabva da e bilo 19 ch. No zashto po telefona? Ot firmata-posrednik mu bjaha obeshtali po edin chas na den bezplatna Internet vryzka. Kakvo li stava s nasheto skype dete?

Mnogo sme raztrevozheni, naistina. Molja Vi, pomognete ni!

S netyrpenie ochakvame Vashija otgovor.

S uvazhenie:

Ani i Samuil – roditeli na Bojan

V 15 ch. poluchihme otgovor. Beshe ot g-n Rej A. Kogato ni e pisal, tam e njamalo oshte 8 ch.sutrinta. Bukvite bjaha po-edri ot obiknoveno, zatova mi izglezhdaha njakak si radostni sami po sebe si:

“Toj e tuk. ZHiv i zdrav e i raboti. SHTe mu predam pismoto vi dnes.

Telefonyt v apartamenta mu e: mezhdunaroden kod za SASHT pljus (sledvaha shest cifri)

Rej A[...]

– Hej, vizh, vizh, ela! – viknah az kym myzha si. – Rej se obadi pryv. Bojan e zhiv i zdrav. Eto, cheti.

– Super! Hm, ami zashto ni dava telefon? Kyde mu e Interneta? Nali obeshtavaha po edin chas bezplatno na den?

Sled malko izpratihme blagodarstven otgovor na Rej:

Do: Rej A.

Data: 12.06. 2003, 15:30

Tema: 22-god. momche – namereno

Uvazhaemi g-n A.,

Mnogo Vi blagodarim za Vashija byrz i uspokojasht otgovor.

Ne razbirame, obache, zashto nasheto momche e lisheno ot takava udobna ushuga, kato Internet vryzkata – izpolzvana rutinno dori tuk, v izostanalata v sravnenie s vas Bylgarija.

Iskreno Vashi:

Ani i Samuil – roditeli na Bojan

Otgovor na tozi vypros Rej ne ni dade. Mozhe i malko da se e jadosal dori. Ne znam vie mislili li ste go, no na men mi se struva, che i v naj-uredenite strani ne vsichko i vsjakoga e nared.

– Rej maj neshto se byzna – reche myzhyt mi sled dva chasa.

– Ami i onazi Barbara, hich ja njama, spotajva se njakyde.

– Koj znae kakvi pari smykva kato direktor na taja programa! Tja sigurno e neshto kato njakogashnite tyrgovci na robi.

– Ami nash'te ot “Polikontakt”, ne sa li i te kato njakogashnite tyrgovci na robi? Prodadohme si deteto, ej!

– Ne go misli, shte se opravi. I dobre, che pone Rej se obadi. Kolko stana chasyt?

– CHetiri i 20.

V tozi moment telefonyt zvylna. Vdignah slushalkata i chuh njakakyv uzhasjavyasht, bubotesht i rezonirasht glas na robot. Malko sled tova linijata se opravi i chuh jasnija glas na sina si – ot Amerika. Govorihme syvsem kratko. Glasyt mu postojanno se distortvashe ot satelitnata vryzka i stavashe pak robotski. I mojat sigurno e bil takyv otkym negovata strana. A odstrani dochuh myzhki glas da kazva “Yes, Bulgaria” – Rej li beshe, drug njakoj li, ne moga da kazha. Bojan kaza, che e dobre i obeshta da ni pishe skoro.

Oshte ne bjahme poluchili i-mejla ot sina si, kogato pristigna i-mejl i ot Barbara – za kojato pribyrzano bjahme pomislili, che se skatava njakyde i ne se interesuva ot nishto poveche, shtom vednyzh si e vzela komisionnata ot sdelkata.

Barbara T. beshe napisala mnogo milo pismo – s naj-obiknoven shrift, no s bukvi, ocveteni v sinjo, zatova oshte shtom otvorih go, mi stana njakak spokojno i leko. Eto pismoto j:

Uvazhaemi g-zho Bojanova i g-n Bojanov,

Prepratih i-mejla vi kym rabotodatelja i toj potvyrzhdava, che sinyt vi e mnogo dobre. Toj shte okurazhi Bojan da vi se obadi po telefon syvsem skoro. Vjarvam, che rabotodateljat veche vi e izpratil i-mejl, za da uspokoi trevogite vi.

Potyrsete me otново, ako imate drugi vyprosi

Naj-dobri pozhelanija i na dvama vi,

Barbara

Direktor na programa “Ljatna rabota i pytuvane”

– Ani – obyrna se myzhyt mi kym men, – tova naistina e syvsem razlichen svjat. Vizhdash li samo kak byrzo dejstvat? Te znachi otivat na rabota, otvarjat si poshtata i nauchavat, che njakakvi si nepoznati roditeli na drugija kraj na sveta sa raztrevozheni. I vmesto da si rekat, samo tija muchovci ni lipsvat sega, tolkova druga rabota ni chaka, sjadat i otgovarjat vednaga, i vlizat yvv vryzka edin s drug, i dazhe maj urezhdat telefonnija razgovor sys sina ni. Vsichko tova stava do 9 ch. sutrinta po tjahno vreme, naj-kysno do 10. Napravo s ym shashnat.

– Vyzhiten, iscash da kazhesh! Tochno tova shte otgovorja na Barbara.

I sednah, ta j napisah, otново ot imeto i na dvama ni:

Do: Barbara T.

Data: 12.06.03, 17:00

Uvazhaema g-zho T.,

Blгодарim Vi mnogo za iskrenata zagrizhenost.

Da, g-n A. ni izprati otgovor – naistina mnogo uspokojavasht, a veche razgovarjahme i sys sina si po telefona.

Vyzhiteni sme ot byrzata vi reakcija – kako ot Vasha strana, taka i ot strana na Rej A. Nie vi vyzpriemame kato predstaviteli na amerikanskija narod. SHTe razkazvame na vsichki svoi prijateli kakvo udovolstvie beshe za nas da vi potyrsim za pomosht.

S uvazhenie:

Ani i Sami – roditeli na Bojan

i obiknoveni bylgarski grazhdani

– Obiknoveni li? – vyzmuti se myzhyt mi. – Dvama naj-obiknoveni grazhdani, sluchajno sreshtnati na ulicata, taka da se kazhe! Kato edno vreme v “Kuku” – “A, eto edin sluchaen grazhdanin!” I pochva intervju s njakakyv ochevidno podstaven.

– Ami che kakvo ni e tolkova neobiknovenoto?

– Ti tolkova si sviknala, che dazhe ne zabeljazvash! Kolko hora, mislish, imat v domovete si postojanen dostyp do Internet?

– Imat! Mnogo sa! A pyk nashijat ne e, taka da se kazhe, v kyshti, toest v kyshti e, no tuk nali e i firma. Kato te chujat da kazvash domashen ofis, horata sigurno si misljat, che imash drug njakyde v centyra. Pyk to, nie si njamame istinski dom dazhe, a zhi veem v prevodacheski ofis.

– Dori samo zatova, znachi, pak ne sme obiknoveni bylgari – zasmja se toj.

– Da, be, da! Nie sme garancionni chovecheta, nali? – razveselih se i az. Tova za chovechetata e nasha domashna shega, trygnala ot njakogashna detska knizhka, v kojato garancionnite chovecheta zhivejat v chasovnika i go poddyrzhat. Te sa mnogo zadruzni i zatova chasovnikyt vyvri točno, a kato si zaminat, toest kato mu izteche garancijata, toj se razvalja. Knizhkata beshe syvetska. Mislja, che avtoryt j – imeto mu ne si spomnjam – e imal opasen satirichen talant, kojto e proyavjaval skrito, pishejki detski knizhki. Predpolagam, che vsjako semejstvo si ima svoi lichni shegi. Nie, naprimer, kato hodim da se razhozhdamе kym televizionnata kula, si narichame raznite mesta i pyteki s nashi nazvanija, lipsvashti v kakovato i da e geografсka karta.

Minavame pokraj “Pjasychnija hylm” ili prez poljanata “Ovchi piknik”, izkachvame se po tjasnata “Pyteka na bjasnato kuche”, kojato pyk ni izvezhda do “Kucheto, deto psuva” i t.n. Gore na visokoto naistina ima edno vilno kuche, koeto psuva kato hamalin. Vednyzh go zapisah na kasete i posle razsmivah kolegite i na rabota, i v universiteta, zashtoto kojto go chueshe kak lae, se previvashe ot smjah, pyk i az dobavjah komentarii, kato napr.:

– Tova kuche, ako psuvashe na anglijski, i ako imah i kamera da go snimam, znaete li kakvi pari shtjah da spechelja ot “Naj-smeshnite klipove s domashni ljubimci”? No typtoto kucheto ne znae da psuva na anglijski, pyk i az njamam kamera, ta se poluchava kato vyv vica za ciganina, deto vikal, kaktto njama brashno, da imashe jajca i sirene, znaesh li kakva hubava banica shteshe da napravi zhenata?

Uspokoeni, sednahme da svyrshim kojto kakvato rabota ima i prez sledvashtite dva chasa myzhyt mi prevezhdashe, az se gotveh za izpit. Podgotovkata mi se systoi v nazubryane na 20-tina stranici anglijski dumi i frazi, koito sym izvadila ot 450 stranici originalen hudozhestven tekst – ej, ne go nauchih tozi anglijski i tova si e. Edinstvenijat napredyk e, che v pyrvi kurs, kogato zadanieto beshe samo 150 stranici, bjah izvadila syshto tolkova mnogo dumi i frazi, kolkoto i sega.

Kym 7 bez dvajset reshiih da se obadja na “Polikontakt”, za da vidja dali sa napravili neshto po vyprosa, po kojto uzh obeshtaha sydejstvие. Sled kato se predstavih kato majkata na Bojan i izslushah zadylzhitelnata melodijka, chuh slednoto objasnenie :

– V momenta kolezhkata govori s Amerika. Obadete se sled polovin chas.

Sled 15-20 minuti pak zvyannah. Pak se predstavih i pak syshtoto:

– Kolezhkata oshte govori po telefona.

– Za moeto dete li govori s Amerika?

– Ne moga da vi kazha. Tja chesto ima razgovori s Amerika.

– A vie uspjajte li da j kazhete, che sym se obazhdala?

– Da, kazah j.

– A tja kakvo kaza?

– Vsyshtnost ne j kazah, ostaviih j belezhka. Obadete se, molja vi se, po-kysno.

– Kolko po-kysno?

– Sled 15-tina minuti.

– Dobre, blagodarja i dochuvane.

Sled ugovorenite 15 minuti pak zvyinja, samo za da chuja:

– Syzhaljavam, kolezhkata si zamina.

– Kak taka? Ami s moja Bojan kakvo stana?

– Ne moga da vi kazha. SHTe vi svyrzha s druga kolezhka.

I telefonyt zapochva da sviri za poreden pyt. Az sedja i chakam, kato razsejano gledam televizija – v syshoto vreme po Diskavyri davaha film za promishlenija lov na okeanska riba, otdolu vizhdah elektronniya chasovnik. Ot momenta, v kojto mi napravi vpechatlenie, che mnogo dylgo veche chakam i zasjakoh chasa, minaha tochno osem minuti, dokato naj-setne ottatyk sprjaha muzikata i edin glas mi kaza:

– Alo, chakate li?

– Da, chakam, tuk sym – otgovorih obnadezhdeno az.

– Neshto prekysna vryzkata, moment, molja.

I otново dosadnoto svirene. Pone da puskaha radioto da slusham. Sled oshte dve-tri minuti vryzkata naistina prekysna i – kraj.

Obyrnah se kym myzha mi:

– K’vo shte kazhesh, a? Prekysnala im bila vryzkata, a prez cjaloto vreme onova svireshe, a sega im prekysna syvsem.

– SHTo ti trjabva da se zanimavash poveche? Nali vsichko e nared s nashija Bojan.

– Da, ami ako njamahme Internet i ako ne znaehme na kogo da pishem i ako ne znaehme bykel anglijski? Togava kakvo?

– Taka si e, no tezi moshenici samo ti igrajat nomera, zarezhi gi, ne im se vryzvaj poveche.

– Ama predstavjash li si, ako nishto ne znaeh naistina? Kak shtjash da si legna da spja, kazhi mi?

I az se obadih za posleden pyt v “Polikontakt”:

– Alo, pak e majkata na Bojan. Oshte li njamate informacija za sina mi? – tova kazano s dosta vojnstven glas.

– Ama vizhte, kolegite pravjat vsichko, pochakajte malko, shtom se svyrzhat s Amerika, shte kazhat na sina vi da vi se obadi.

– Na nego shte kazhat, taka li? A ne mozhe li pyrvo na men da kazhat, che sa se svyrzali? Otkoga chakam! Syvsem estestveno e spored men, shtom nauchite neshto, da me potyrsite i da mi syobshtite, a ne da me dyrzhite v naprezhenie. Ako njamate telefona mi, shte vi go dam.

– Nie si imame red, njamate pravo ...

– Blagodarja, mnogo ste usluzhlivi, prosto njamam dumi! – izvikah az i im tresnah telefona.

A myzhyt mi se zasmja i reche:

– Znaesh li kakva stana tja? Syrditko Petko – prazna mu torbichka! Zashoto ako sega, sled kato si povishila ton, se obadish otново, shte

zapochnat obvinenija kak mozhe da im dyrzhish takyv ton i t. n. i za vsichko shte bydesh vinovna samo ti, a te i nikakva da ne ja svyrshat, shte se pravjat na mnogo kulturni i obideni, shte se vyzmushtavat nadylgo i nashiroko i s “osnovatelno pravo” shte se oplakvat ot teb.

– Bozhe, v kakva dyrzhava zhiveem, bozhe!

Razbira se, ako nishto ne znaeh za deteto si, sigurno njamashe da byda tolkova erbap. Mozheshe i da se razplacha i da im otida na krak da gi molja, majka sym vse pak i kato vsichki majki i az se trevozha, makar che sinovete mi sa veche myzhe.

– Nie pak izvadihme kysmet s nashija, che zamina – kaza oshte myzhyt mi. – Predstavjash li si samo kakvo shteshe da stane, ako ne si beshe vzel intervjuto v Amerikanskoto? Imashe da im se molim sega da ni vyrnat parite ... Traj, konjo, za zelena treva, nali znaesh?

Za pojasnenie na vsichki, koito oshte ne znajat “kak stavat tezi neshta”, firmata ni vze pone dva pyti poveche pari, otkolkoto objaviha v nachaloto, che shte trjabvat za obrabotka na dokumentite predi intervjuto, a i objavenata suma ne beshe malka – 300 dolara. Vzemam vi, znachi, pyrvo parite, koito sa objavili oficialno, a posle zapochvat da vi iskat oshte – za tova dajte oshte tolkova, posle za drugo, za treto, napravam si e zhivo iznudvane, zashtoto njama kyde da otidete, shtom vednyzh ste dali pyrvata suma, kojato ne podlezhi na vryshatane. I da zamine kandidatyt za rabota, i da ne zamine – 300-ta dolara sa si izduhani. A za nadvzetite obeshtavat, che shte gi vyrnat, ako ne go odobrjat na intervjuto. Naj-kritichnijat za nas moment nastypi edin den, kogato sinyt ni se vurna ot porednoto hodene v “Polikontakt” i ni sjurprizira, che do utre trjabva da namerim 800 dolara i da gi vnesem v banka na negovo ime – tova amerikancite go iskali kato garancija. Samo po sebe si iziskvaneto na podobna garancija e nelepo, zashtoto ne e mnogo jasno kakvo se garantira po takyv nachin. Oshte ponelepo e da ne vi predupredjat otnachalo, che i takova iziskvane ima sred mnogoto drugi, a da si mylchat i posle da postavjat srok ot edin den, a nie da si biem glavite ot kogo da poiskame nazaem takava ogromna suma – i to vednaga. Bojan im kazal, che njamame nikakvi pari na vlog, no te rekli:

– Kato njamate, vzemete nazaem. Komshii njamate li?

I eto kakvo napravihme nie, sled kato se syvzehme ot shoka. Namerihme poznati – ne bjaha komshii, komshiite syshto njamat – i vzehme nazaem. Sled dve sedmici izteglahme parite ot bankata i gi vyrnahme na horata, koito ni bjaha usluzhili. Vazhnoto e, che deteto predstavi bankov dokument, che razpolaga sys sumata. Taka stavat tezi neshta.

Vecherta kysno poluchihme i-mejl ot sina si. Temata beshe: “ZHiv sym”. Zapochvashe s izvinenija i uspokoenija. A njakyde kym sredata idvashe razkazyt za kompjutyrdzhijata (the computer guy), kojto ot 12 dena vse obeshtaval da im opravi kompjutyra i vse ne idval. CHetjahme i se zalivahme ot smjah. Spomnihme si amerikanskata komedija “Kabeldzhijata” (The Cable Guy). Tam imashe podobni majtapi. Kabeldzhijata vse neshto lyzheshe i se motaeshe, syvsem kato nashenski majstor. Edin den pyk Bojan otishyl v tamoshnata biblioteka da izpolzva tehniya Internet, no ne mozhah, zashtoto v bibliotekata njamalo tok – stanala bila njakakva avarija.

– Eh, njama da se opravi tozi svjat i tova si e! – vyzdyhna tezhko myzhyt mi.

Vyzdyhna tezhko i az i tryгнаh kym banjata da se prigotvjам za ljagane.

SEDMA GLAVA

Sega shte objasnja kakva e vryzkata na gornata istorija s тази, kojato sym zapochnala da razkazvam. Dnes, 13.06.03 g. – izvinjavam se, che knizhkata zaprilichva na dnevnik – poluchih otgovor ot Rajonnoto policejsko upravlenie, che “e izvyrshena proverka” (koga, kak, ot kogo ne se kazva), pri kojato, estestveno, ne e ustanovena nikakva nerednost. Tozi otgovor e na molbata mi ot 26.05., tochno sled razgovora mi s izpylnitelniya direktor na bolnicata, kogato otidoh na kraka v policijata i poiskah proverka po iznesenite fakti, a imenno “nedokumentirano obsluzhvane na chuzhdestrannite pacienti”. Postypih taka po syvet na advokat, s kogoto spodelih, che kato kazah na izpylnitelniya direktor za tova kak chuzhdencite minavat prez otdelenieto, bez da se vpisvat v zhurnalite, toj me popita jadosano zashto trjabvalo da me interesuvat tezi neshta, imala sym bila dlyzhnostna harakteristika i mi ja dade da si ja procheta, v sluchaj, che sym ja zabravila. Beshe kseroks kopie ot dlyzhnostna harakteristika na sestra v hemodializno otdelenie, kojato bjah podpisala, zaedno s drugite sestri, bez mnogo da se zachitam v neja. Segа vidjah, che v neja pisheshe, che sym dlyzhna da izpylnjavam narezhdanijata na nachalnicite si – starsha sestra, dezurni lekari i zavezhdasht otdelenie. I ponezhe oshte ne znaeh, che v kodeksa e utochneno “zakonnite [im] narezhdanija”, si zamylichah, no si pomislih: “I toj e v igrata, lele! Kyde se navryjah!”

V molbata si do policijata bjah posochila shestte dati, na koito sa planirani da se dializirat belgijcite – dve ot koito veche bjaha minali, i bjah opisala dvata zhurnala – kyde stojat i koj otgovarja za tjah – v koito

chuzhdite pacienti trjabvashe da bydat zapisani oshte pri pristiganeto im, a do datata na signala oshte ne bjaha. Kato naj-podhodjasht den za proverka bjah posochila 27.05.2003, vtornik, zashtoto na tozi den njamashe da se dializira nito edin bylgarski bolen, samo chuzhdenci, a imenno 16 grazhdani na Belgija i 13 grazhdani na Izrael.

Kogato otidoh v policijata i poiskah da zavedat molbata mi, po vyzmozhnost kato speshna, dva chasa me dyrzhaha v edin koridor, kydeto mirisheshe na toaletni. Pyrvoto neshto, koeto mi kazaha e, che tova sa si “nashi neshta”, no az nastojah, che samo vyprosyt za hepatita e nash, a finansovite ili dokumentni narushenie sa imenno v tehnite kompetencii, pyk i te vidjaha, che e s kopie do Ministerstvoto na vytreshnite raboti i stanaha nespokojni. Bjah hodila na konsult pri advokat, kojto mi kaza, che ako ne vidjat imeto na ministryra otgore, njama da si pomrydnat prysta. Ot chakane, nervi, i bezsynie me zabolja stomah i mi prilosha – bjah svalila chetiri kila za chetiri dena. Policajat na vhoda projavi choveshtina i mi pokaza kyde moga da sedna – v edno stranichno pomeshtenie na edni sedalki, zavinteni za poda. Toj se zagovori s men i kaza, che znae za chuzhdencite ot edin svoj prijatel, kojto idval na dializa pri nas.

– Vizm ti, znachi i vie ste chuli! I kato hodih na advokat, oshte pyrvijat, pri kogoto otidoh, znaeshe ot svoja poznata, i tja na dializa pri nas.

Naj-nakraja mi kazaha, che ne mozheli da mi dadat vhodjasht nomer sega, da sym idela na drugata sutrin, zashtoto nachalnikyt bil “v operativka”.

– Oh – proplakah az, – myzhyt mi shte me prebie, ako ne vzema nomerche. Toj mi kaza, bez nomer da ne se vryshtam!

– Dobre – vlezte mi v polozhenieto policajat. – SHTe se obadim na myzha vi, a sega si vyrvete.

JAvno zhiveem v orientalska strana, shtom naj-silnijat argument e “myzhyt mi shte me prebie”. Tozi policaj izobshto ne se i zamisli, che ako myzhyt mi me zaplashva s boj po takyv dreben povod, znachi sym podlozhena na sistemen semeen tormoz. Ne, toj poe neshтата v svoi ryce, oprati me i otide da govori s myzha mi – po myzhki.

Vednaga shtom izljazoh ot policejskoto upravlenie, namerih ulichen telefon i se obadih v kyshti.

– Obadiha li ti se ot policijata?

– Da, objasniha mi.

– Az im kazah, che shte me prebiesh.

– E, chak pyk tolkoz.

– Ami nali naistina kaza bez vhodjasht nomer da ne se vryshtam?

– Dobre, de, dobre, sega pribirash li se?

– Da, i shte vzema taksi, che edva se dyrzha na krakata si.

Sega moga da izbyrzam i da kazha, che znam kak e bila napravena proverkata. Poslednija mi raboten den, kogato zavezhdashitij i d-r V. Fonev si izpusnaha nervite i kreshtjaha po men, edna ot prichinite za gneva na shefa beshe, che se obadili syshtija den ot policijata:

– A, ma Bojanova, ti i do MVR-to si pisala, ma?

– Da, pisah, zashto?

– SHToto mi se obadiha ej-sega da me pitat, zatova.

– I vie im kazahte, che vsichko e nared, nali?

– Taka im kazah, ja, che kak inache?

Predstavih si kak go e kazal – “naj-otgovorno vi zajavjavam” i t.n. A mozhe da e kazal i neshto obidno po moj adres – nekadyrna sestra (nali vse tova mi povtarjashe toja den), vyobrazjava si, neshto ne e nared zhenata, shte ja uvolnjavame – takiva neshta.

SHTo se otnasja do ostanalite instancii, te mylchat i dosega. Njamam otgovor otnikyde. Samo izpylnitelnijat direktor na bolnicata reagira vednaga, provede razgovor s men na 26-ti, sled kojto mi vrychi pismeno iskane da mu predstavja pismeni pokazanija po chl. 193, al.1, toest takiva, s kakvito spored kodeksa rabotodateljat trjabva da razpolaga predi nalagane na disciplinarno nakazanie, no kato gi poluchi na 28-mi, osyzna, che njama da mozhe da me uvolni vyz osnova na napisanoto, zatova trjabvashe neshto da se skalypi, i to byrzo. Kak inache da si objasnja koshmarnija scenarij ot 29-ti? Togava az podadoh argumentirana molba za otpusk do kraja na juni i vednaga, shtom mi razreshiha – njamashe kak da mi otkazhat sled prilagane na ubeditelnata argumentacija, plod na poreden konsult s advokat – podadoh pismeno predizvestie za napuskane s 30-dneven srok. I poveche ne se vjasnah na rabota.

I dosega njamam otgovor ot Rajonnija centyr po zdraveopazvane v nashija grad. Edinstveno Komisijata po zdraveopazvane v Sofija mi izprati pismen otgovor, no v nego prosto me uvedomjavaha, che sa prepratili signala mi do ministryra na zdraveopazvaneto. Napravili sa go, ochevidno, bez dori da poglednat kakvo pishe otgore na pyrva stranica, a to pisheshe jasno i napechatano – kopie: do Ministerstvo na zdraveopazvaneto. Njamam otgovor ot bTV, nito ot njakolkoto centralni vestnika, do koito pratih i-mejli. Mozhe bi trjabvashe da posetja ofisite im ili da se obadja po telefona? Njamam otgovor i ot Ministerstvoto na vynshnite raboti, a se nadjavah na g-n ministryra, che shte obyrne vnimanie pone na fakta, che sred chuzhdestrannite pacienti, zastrasheni ot zarazjavane s hepatitis, ima ne samo belgijci, no i grazhdani na Izrael. Nadjavah se na nego, zashtoto samo predi po-malko ot

godina pomogna na edin moj bivsh universitetski prepodavatel – amerikanski evrein – da poluchi dylgoochakvanoto razreshenie za postojanno prebivavane v Bylgarija. Gorkijat vyzrasten amerikanec beshe reshil da prepodava i zhivee v Bylgarija – haesvalo mu tuk sred nas, bylgarite, spasili 40 000 bylgarski evrei ot izprashtane v lagerite prez Vtorata svetovna vojna. Imashe nad deset godini prestoj, no ot mestnoto upravlenie mu praveha vsjakakvi spynki. A toj iskashe samo malko spokojstvie na starini. Beshe si kupil apartament v grada i malka kyshtichka v edno blizko, mnogo kitno selce. Vynshnijat mu vid beshe malko neugleden, intelektualno nebrezhen, bi moglo da se kazhe, a toj samijat pokazvashe takava nepraktichnost v zhivota, che izglezhdashe napravo naiven v ochite na mestnite Ganjovci. Sigurno sa mu iskali podkup, za da go uredjat, no toj ne se e dosetil. Naj-nakraja chovekyt, izmychen i napyлно nerazbirasht zashto ne mu davat razreshitelnoto, napisa molba do g-n Pasi i vizh ti! Pod nosovete na iznenadanite mestni policai, na edin amerikanec se razreshi postojanno prebivavane v Bylgarija – sled poveche ot deset godini prepodavatel'ska dejnost u nas! – i po takyv nachin mu se okaza velikata chest da zhivee neobezipokojavan njakoye iz Deliormana.

Tozi prepodavatel beshe ljubimec na nas, studentite. Ot nego sym nauchila, che chovek ne biva da se gordee s neshto, za koeto sam ne e polozhil usilija, a go e poluchil nagotovo zaradi zaslugite, primerno, na svoite predci. Che nasledstvenite oblazi sa otzhivelica v nashe vreme i che pyrvi amerikancite sa bili tezi, koito sa rekli, nie njama da svaljame shapka na kral'ski velichija, ne priznavame nasledstveni privilegii, predpochitame prezident, kojto mozhem da kritikuvame i da smenjame chrez glasuvane. Vseki chovek, projavil sposobnosti, ima pravoto da zaeme syotvetstvashto na sposobnostite mu mjasto. Ne ni haesva, kazali oshte prez 18-ti vek amerikancite, na dadeno mjasto cjal zhivot da sedi njakoj nekadyrnik, samo zashtoto kryvta mu bila mnogo sinja. Vseki edin amerikanec ima pravo ne samo na materialni blaga, no i na lichno shtastie – tova sa neotmenimi choveshki prava spored nas. Eto taka e napisano v Amerikanskata konstitucija oshte prez 18-ti vek.

Tozi prepodavatel ni ucheshe, che ne biva da prezirame ciganite, zashtoto te biha mogli – s mnogo tyrpenie i vseotdajnost ot nasha strana – da stanat ravnostojni grazhdani na obshtestvoto. Predi vekove, razkazvashe ni toj, irlandcite izglezhdali v ochite na anglichanite kaktto ciganite v nashite ochi sega – bili bedni, mrynsni i mnogodetni, proseli po ulicite i kradeli. Mnogo anglijski avtori, kato napr. Dzhanatan Suift, kogoto mislehme samo za det'ski pisatel, sydejki po “Gyliver v stranata na liliputite”, sa pisali ostr

pamfleti s cel razreshavane na irlandskija vypros. I nie chetjahme kak Suift uz h syvsem naseriozno predlaga irlandskite bebenca da se izkupuvat ot majkrite im, shtom stanat na edna godinka i sprat da suchat, zashtoto roditelite i bez tova njamat pari da gi izhranjat, a malkite irlandcheta sa s krehko meso, shvashtate li nakyde bie? I Suift go kazva napravo i to s mnogo seriozen, psevdonauchen ton, che ot edi kolko si irlandski majki mozhe da se poluchi edi-kolko si kilograma meso, che s parite, specheleni ot prodazhbata, roditelite shte otglezhdad dobre po dve-tri, ne poveche deca, a syshtevremenno anglijskite blagorodnici shte se naslazhdavat na prevyzhodni kulinarni produkti. Ako si mislite, che Suift naistina go e mislil, znachi nishto ne ste razbrali. Irlandcite mnogo sa stradali i sa bjagali ot gladna smyrt kym Amerika na njakolko moshtni preselnicheski vylni. CHak prez vtorata polovina na 20-ti vek Irlandija drypva rjazko napred, razvivajki visshite tehnologija – kompjutri i drugi takiva.

A kogato ni prepodavashe za Kromuel? Kak napravil prevrat i obezglavil kralja, CHARlz I? Oliver Kromuel bil fanatischen religiozen puritan i vsyshtnost prilichal na komunist. Vednaga ustanovil totalitarna vlast i zabranil kakvo li ne na horata – zatvoril teatrite, ne razreshaval pesni i tanci, kolel i besel za naj-malkoto provinenie. A kogato monarhijata se vyzstanovila s nov prevrat i CHARlz II se zavryshyta na vlast sled 12 godini izgnanie vyv Francija, toj ne trygva da koli na svoj red pobedenite si protivnici, makar che e bil sin na zaklanija kato petel CHARlz I. Zashtoto ne e tyrsil kyrvavo otmyshtenie i ne e mislil za sebe si, a za stranata si. Ot istorijata na Velikobritanija, kojato ni prepodavashe tozi amerikanec, syshto znam za syzdavaneto na pyrvija v sveta parlament. Oshte prez 1215 g. grupa tyrgovci i edri zemevladenci – vse zamozhni hora, no bez sinja kryv – trygvat na miren pohod sreshtu togavashnija kral, kojto si pozvoljaval da razhishtava i izobshto ne se dyrzhal podobavashto na kral. Noseli edin dylyg svityk, Velikata harta. V nego pishelo kakvo ne se razreshava ot dnes natatyk na kralja – obshto 63 tochki uslovija i zabrani. Kraljat podpisal, zashtoto se nuzhdael ot parite na tezi, koito se opylchili sreshtu nego, no te ne si trygnali, dokato ne uchredili kontrolen organ ot njakolko dushi. Te trjabvalo da sledjat da ne se otmetne kraljat, a kraljat trjabvalo da se syvetva s tjah po vazhnite dyrzhavni vyprosi. I tova e bilo oshte v nachaloto na 13-ti vek!

Men sa me uchili njakoga, na uchilishte, che predi da padnem pod tursko, Bylgarija bila po-napred ot Evropa. No kak taka? Imali li sme parlament? Zakoni? Svetsko izkustvo? Znam za ikonite na Kalojan i Desislava ot Bojanskata cyrkva, no nishto ne znam za naroda ot onja period. Kak sa zhiveli horata, kak sa se oblichali, kakvi temi na razgovor sa imali?

Pylna tymnica. Ima opisane na carski dvorec v Tyrnovu. Ami mozhe bi narodyt e tynel v mizerija, a carjat se e fukal s palat, zashtoto ne e imalo koj da mu svie perkite, a pridvornite inteligenti sa vyzhvaljavali negovata samozabrava. A točno kogato sme padali pod tursko robstvo, Dzhefri CHosyr pishe zabavnite “Kentyrberijski razkazi”, v koito opisva chovek po chovek vynshnija vid i navicite na grupa ot piligrimi (poklonnici na sveti moshti) i posle te si razkazvat istorii po pytja – kyde shegoviti, kyde seriozni. Syvsem svetski istorii za ljubov, iznevjara, podvizi i drugi takiva. Za kakvo sme si govoreli nie, obiknovenite bylgari, po onova vreme, njama otkyde da nauca. Ta takiva raboti znam ot universiteta.

Moga da razkazvam oshte na tezi i drugi podobni temi, no se nalaga da spru, za da predstavja bolnite, otdelenieto po hemodializa i personala. Ej-sega, samo trjabva da imate malko tyrpenie. Maj i az ja podkarah kato dyrzhaven sluzhitel – pochakajte, ili naj-dobre elate utre. Vsyshtnost pisatelite sa edin vid kato dyrzhavnite sluzhiteli, zashtoto postojanno otlagat naj-interesnoto za drugata glava ili chak za nakraja. Mezhduvremennno ni zabavljavat s razni istorijki, kato melodijkata po telefona na “Polikontakt” – po-interesni, mozhe bi, no vse pak principyt e podoben. Az obache zapochnah da pisha ne s cel da vi zabavljavam. No ako ja karam taka, shte ostana syvsem bez chitateli. I zatova v sledvashtata glava shte se opitam da prilozha njakoj prijom – uchila sym gi v universiteta, ot tija, za privlichane na vnimaniето. Kakvo shte kazhete za malko horror story (uzhasna, plasheshta istorija), smesena s cheren humor?

OSMA GLAVA

Vsichki dializni bolni se izmychvat ot silna zhazhda – den sled den, mesec sled mesec, v prodylzhenie na dylgi godini. Spomnjam si njakolko sluchaja na samoubijstvo po тази prichina. Edinijat pyt bolnijat se hvyrlil ot prozoreca na stajata, v kojato lezheshe i pochina na mjasto. Toj beshe izpadnal v ludost ot zhazhda. Bolnite ot negovata staja go nabljudavali kak staval vse po-nespokoen i kak v edin moment grabnal dvulitrova butilka s voda i ja izpil navednyzh s dumite:

– Iskam edin pyt da se napija!

Posle stypil na pervaza i viknal:

– SHTe skocho! SHTe skocho!

Sysedyt mu po leglo huknal da vika sestra ili lekar. Vednaga pritchiali – i lekar, i sestra i lekarjat se hvyrlili da hvane bolnija točno v momenta. kogato onzi skachal. Tozi lekar togava si izkylchi edin pryst i

dokato hodeshe prevyrzan, chesto razkazvashe s chuvstvo za humor kak bolnijat bez malko ne go zavljakyl i nego. V interes na istinata, taka, kaktose sheguvashe, lekarjat beshe dosta travmيران ot tozi sluchaj. Osven tova, ne mu beshe za prvyy pyt. I drug pacient se samoubi na negovo dezhurstvo, ne stiga tova, ami i sestrata se sluchi syshata sestra, ta im izleze prjakor grobarite.

Edna bolna pyk mnogo obichashe shokolad i plodove. Tja pochina mychitelno na moe dezhurstvo ot syrdechen blok poradi povishen kalij v kryvta, tochno kogato pristigna ekipyt za speshna dializa. Beshe imala neshastieto da se vloshi v den i chas, kogato v otdelenieto ne teche dializa i njama drug personal, osven edna dezhurna sestra. CHetiri noshti prez sedmicata i v nedelja njama redovna dializa. Zatova pyk ima opredeleni ekipi ot dezhurni na razpolozhenie, gotovi da se otzovat pri nuzhda. Ekipyt na razpolozhenie – lekar, sestra i tehnik – se sybira, kato se prati linejka po domashnite im adresi. Pri speshen sluchaj, dezhurnata (az, v onzi koshmaren sluchaj) se obazhda v priemniya kabinet da izpratjat linejka, kojato da sybere ekipa. Linejkata trygva po adresite na vseki edin i chesto minava naj-malko chas, dokato gi dokara, zashtoto njakoi zhivejat dosta daleche. No i kato gi dokara, dializata ne zapochva vednaga, zashtoto tehnikyt pyrvy puska instalacijata za omekotjavane na vodata, posle vkljuchva aparata, aparatyt zapochva da testva programite i nastrojkite si, a v tova vreme sestrata go zarezhda s individualnite kryvni linii i chak sled kato aparatyt svyrshi testvaneto i na displeja se pojavi syotvetnoto syobshtenie, dializata mozhe da pochne. Vprochem, tova za testvaneto i displeja e ot po-novo vreme. Kogato pochina onazi bolna, aparatite bjaha ot po-star model – njamaha oshte displej i po-byrzo vlizaha v raboten rezhim. Tova togava njamashe znachenie – bolnata beshe pochinala, predi oshte da pusnem aparata, no shte vidite kakvo znachenie imashe v naj-strashnija sluchaj v mojata 25-godishna praktika. Sluchaj, pri kojto v rycete mi bez malko ne zagina chovek. Za tozi sluchaj, obache, shte pisha po-kysno.

Po-starite kolegi sa mi razkazvali za vremeto, kogato za prvyy pyt v grad Raven razkrili hemodializno otdelenie. Togava imali samo chetiri-pet aparata ot primitiven model, pri koito lipsvala sigurna zashtita sreshthu vyzdushna embolija na bolnija (vkarvane na vyzduh v kryvonosnata sistema). I dokato pri dneshnite aparati opasnostta ot vyzdushna embolija po vreme na dializa e prakticheski ravna na nula i samo pri izkljuchvane ima risk ot takava, v zorata na dializata nemalko bolni napusnali tozi svjat poradi napompvane s vyzduh. Samata az sym svidetel na edin ot poslednite sluchai na vyzdushna embolija, bez fatalen kraj po ednoto chudo. Sluchi se prez '87 ili '88 godina. Togava oshte imashe dva-tri ot naj-starite aparati – tezi s nenadezhna

zashtitna sistema sreshtu navlizane na vyzduh v sydovete na bolnija. Vsyshntnost aparatite ot tozi tip, proizvodstvo na italianskata firma “Belko”, imaha vyzdushen detektor, no ne avtomatichen, a takyv, kojto se vkljuchvashe rychno. Bolnata, kojato postrada mnogo, no za shtastie ne zagina, se kazvashe Krajna, zapomnila sym imeto j, zashtoto ne se sreshta chesto. Edna kolezhka, kojato po-kysno zamina na rabota v Anglija, vkljuchva, znachi, Krajna i se zapytva kym sledvashtija bolen, obache zabravja da vkljuchi vyzdushnija detektor. Tova, samo po sebe si, oshte ne e dostatychno da stane beljata, neobhodimo e otnjakyde da pronikne vyzduh, da se sybere i da trygne po venoznata linija kym bolnija, a ottam po venite mu – kym syrseto. Za losh kysmet, njakoe ot mnogobrojnite razklonenija na liniite po aparata se okazva nedostatychno plytno sychleneno i ottam zapochva da se zasmukva vyzduh. Incidentyt stava za broeni minuti. Dokato vsichki bjahme zalisani s vkljuchvaneto na ostanalite bolni ot smjanata, Krajna vnezapno zapochna da hyrka i da se gyrchi, a sysedyt j po leglo se razvika. Vednaga se vturnahme i sprjahme aparata. Byrzo izvadihme dvete igli i izhvyrlihme vsichko – v kryvnite linii ostana okolo polovin lityr kryv, no v sluchai kato tozi kryvozagubata e naj-malkata ni grizha, i nezabavno otkarahme postradalata v reanimacija. Tam ja postavaha na aparatno obdishvane i tja ocelja – s bozhijata pomosht. Tozi sluchaj se pokri, kolezhkata ne beshe dori smymrena, oshte poveche che letalnijat (smyrtonosnijat) kraj se razmina – znachi vse edno e njamalo nishto. Ne che kato e imalo, njakoj e bil nakazvan.

Ot vremeto, predi az da zapochna, se predavashe i edna legendarna istorija – syshto primer za razminavane na kosym s letalnija kraj. Sluchajat e dostatychno kuriozen – chak ne mi se vjarvashe, kogato za pryv mi go razpraviha. Dvama bolni znachi ljagat na dve sysedni legla. I ne znam po kakyv tochno nachin kryvnite im linii se oplitat taka, che ot edinija bolen se tegli kryv, a v drugija se vryshta – i obratno. Neverojatnijat kysmet bil, che se sluchili ot edna kryvna grupa. I taka si izkarali cjalata dializa. Ne znam kakvo sa nabljudavali togava sestrite i lekarite, no razkazvat s umilenie, che bili strashno sploten kolektiv – vsichkite mladi i mnogo shturi. Po onova vreme edna dializna procedura prodylzhavala celi 12 chasa, posle osem, za da stigne do dneshnite chetiri. Dializatorite (zabravih da kazha, che nie za po-kratko im vikame shpuli) bili sysem razlichni ot sega. Ne bili s formata na cilindyr, a napomnjali na golemi vafla (i dosega sa zapazeni ot tjah za demonstracija pred studenti). I kato vaflite bili mnogo krehki, toest v procesa na dializa izvednyzh se otlepjali i pryskali kryv na vsichki strani, ta chak do tavana. Nikoj ne mozhel da predvidi koga shte se sluchi. Zatova pochti celijat

personal ot onezi godini beshe preboledoval ot zhylytenica – po-tochno ot hepatit V (togava njasashe oshte hepatit S, dazhe SPIN oshte njasashe). Segashnijat zavezhdasht otdelenie, doc. K. Fonev, po onova vreme redovi lekar, izkaral osobeno tezhka forma na hepatit V i sega e s izkustvena tazobedrena stava poradi uvrezhdane na kostite ot kortizona, kojto mu inzhektirali v golemi dozi – togava njasashe interferon. I vse pak starite sestri i tehnicu se hvaleha, che mnogo hubavo si bili zhiveli. Sigurno. Sutrin vkljuchvali, da rechem, chetirimata ili petima bolni i zasjadali da gi nabljudavat do vecherta. Ako nikoja shpula ne grymnela, po cjal den se chudeli kakva da ja svyrshat– razpravjali si vicove, razmenjali si zakachki i dazhe igraeli na “beli peperudki”. Nali ste chovali detskata pesen-igra:

Beli peperudki, kyde otletjahte,
dojde li mu krajat, izberete družhki,
az izbiram tra-la-la, ti izbirash tra-la, i t.n.

Ta izbirali si, znachi, družhki, natiskali se i – vremeto minavalo neusetno. S godinite dializata stavala po-kratka, a brojat na bolnite se uvelichaval i se nalozhilo da preminat na dve smeni – dnevna i noshtna. Dnevната protichala po poznatija nachin, a vechernata bila oshte po-zabavna. Zapochvali rabota v sedem vecherta, kato zavarvali bolnite vkljucheni ot sledobed. Trjabvalo samo da gi izkljuchat – obiknoveno kym 10-10:30 ch. Posle bili absolutno svobodni. Ne, ne si otivali vkyshti, ponezhe dezhurstvoto im se vodelo do sedem sutrinta. No kato njamalo kakvo da pravjat v praznoto otdelenie, a i bili mladi, ta ne im se spjalo, zapochvali da se veseljat. Molto obichali, naprimer, da se zabavljavat s avtomatichno tochene na vino ot damadzhana. Tova se pravelo po slednija nachin. V damadzhanata postavjali chista, neizpolzvana kryvna linija (tja nali e trybichka s diametr kym santimetr). Posle pyhvali trybichkata v aparatnata pompa, vse edno che podgotvjat za dializa. Puskali pompata i tja zasmukvala vinoto (pompata zasmukva, kakvoto j padne – nezavisimo kryv ili druga technost). Ot drugata strana narezhdali chashi. Pylnish chashata, spirash pompata – i pak, i pak. Goljam smjah padal. Ponjakoga reshavali da otidat na krychma i se pribirali chak v ranni zori – s blesnali pogledi. Sutrinta se strojavali chinno za raport pred docenta – prof. Fonev bil oshte docent – i makar da gi zabeljazval, che ne sa iztrezneli, toj samo im se zakanval nauzhkim, kato razmahval nazidatelno pryst.

Kogato az postypih na rabota, dvama ot tehnicite bjaha izjaveni alkoholicu. I dvamata njamaha oshte 35 godini. Skoro sled tova edinijat izpadna v delirium tremens (bujstvane s videnija na pylchishta ot nasekomi ili grizachi). Lekuvaha go v psihiatrijata. Posle go uvolniha za sistemno

nejavjavane na rabota. Drugijat i dosega zloupotrebjava s alkohol, vkljuchitelno prez rabotno vreme, no go tyrpjat, zashtoto e star kadyr sys zaslugi kym otdelenieto, a i e prijatel na shefovete. Tradicijata da se pie v rabotno vreme e zapazena i do dnes. Bolnite nosjat rakija i vino, a pozamozhnite dazhe uiski. Edna sestra, goljama shegadzhijka, ponastojashtem pensionerka, imashe navik da kazva:

– Neshto edin zyb me boli. Trjabva da vzema lekarstvo.

Tova beshe parola. Znak za izvazhdane na rakija ili kakovoto ima v momenta, no naj-cesto rakija. Posle njakoj drug kazvashe:

– Abe i men me boli zyb. Daj malko lekarstvo tuka.

Da spomenavam li pusheneto? Mislja, che e izlishno. Vyv vsichki bylgarski bolnici se pushi – i to mnogo. Ot vreme na vreme ni chetat po njakoj zapoved, plashat ni s globi i posle vsichko se vryshta na staroto polozhenie. Da pushish v hemodializa pyk si e napravo predimstvo, zashtoto po princip sme dlyzhni da stoim neprekysnato v zalite, dokato bolnite se dializirat. Pushachkite sa mu namerili lesnoto i pod predlog, che im se pushi, chas po chas preskachat do bitovkata (stajata za pochivka na sestrite). Podozveno izvinenie za izlizane ot zalata njama. Gladen mozhesha da stoish, mozhe da njama vreme da preskochish do toaletna, no shtom ti se e pripushilo – bjagaj, drypni si, da ne se mychish. A vednyzh izlezli, zabravjat i da se vyrnat. V bitovkata e spokojno, ne e kato v zalite pri aparatite i bolnite. Ima leglo, televizor, gotvarska pechka, avtomatichna peralnja. Televizoryt i peralnjata sa podaryci ot blagodarni bolni – pokojnici. Edinijat, kojto ni podari televizora, pozhivja malko poveche, no drugijat, s peralnjata, pochina pochiti vednaga, shtom ni ja instaliraha. Pusheneto, znachi, si e neshto normalno v bylgarskite bolnici i njama kak da se zabrani, osobeno v otdelenija kato nasheto, kydeto i zavezhdashtijat, i starshata sestra sa zakleti pushachi.

Bolnite vyv vsichki otdelenija, kydeto sym rabotila, cherpaha personala. Bolnite na dializa – naj-malko ot vsjakyde drugade, zashtoto idvat postojanno godini nared. Ne e kato da se izlekuvat i da gi izpishem. Vse pak po razni povodi gledat da ni pocherpjat – za rozhden den, za godishnina ot zapochvaneto im na dializa, za svatba na deca ili vnuci. Mozhe da ne e mnogo, no e ot syrce – shte kazhe njakoj i shte ni podnese ja bonboni, ja torta, ja drugo neshto. Vednyzh rekoj na edna zhenica ot pridruzhitelkite (dyshterja j e na dializa i tja vseki pyt idva s neja):

– Stiga s tija bonboni i torti, che diabet shte hvanem. Kazhi i na drugite – kojto ima povod za cherpene, da nosi malko bob ili luk, da si sgotvim ili pyk pryzhki i mas, da si hapnem napravo.

SHeguvah se, no tja, milata, se zasmja dobrodushno i naistina ni donese bob. I brashno njakolko pyti donese. Edna ot sanitarkite praveshe mekici na pechkata v bitovkata. CHudno hubavi stavaha, hem gi pyrzheshe v prestojala mas. SHTe vi priznaja, che nikoga i nikyde ne sym jala tyj sladko, kaktto v bolnicata, kato si sgotvehme ili ni donesjaha neshto za hapvane. JALA sym vsjakakvi gadosti, kakvito ne bih i poglednala v izvyn bolnichna obstanovka – granjasali pryzhki, presolena slanina, ljuti chushleta. Dazhe hranata na bolnite, kojato te otkazvaha i se hraneha s hrana ot kyshti, se noseshe s tendzherata v nashata bitovka i byrzo-byrzo j vizhdahme smetkata. Imashe bolnichen stol, razbira se, no hranata, predlagana v nego, beshe skypa, a bezplatni kuponi ne ni se polagaha. V tezhki dni sme nabivali samo luk i chesyn sys sol i suh hlebec. Njakoja ot nas kazvashe:

– Ama che se osmyrdjahme! Bolnite shte ni usetjat.

A druga shte dobavjashe:

– Ha, mnogo vazhno! Njama samo te da ni smyrdjat, ja!

Edna ot bolnite, vyzrastna zhena s truden zhivot, nevidjala drugo osven nemotija, vseki pyt, shtom ja vkljuchvahme, ni pyhashe v dzhoba po neshto drebno – bonbonki, jabylka ili vafla, a po praznici noseshe vkusni banici i domashno vino. Syrdehme j se, kazvahme j, che ne biva, che tja samata sigurno njama kakvo da jade, a tja – dushica blaga, narodna – shte reche:

– A, dneska e zadushnica, cherpja za bog da prosti, ne se otkazva! – beshe zagubila myzh i sin, i snaha i otglezhdashe vnuchetata si samichka. Ili, ako ne e zadushnica, shte nameri drugo da kazhe. I vse dovolna ot nas, i vse blagodarna.

Bolnite vyv vsichki otdelenija rjadko se syrdjat, strah gi e. Predi godini nashite si osnovaha druzhestvo. Predsedateljat mu se obadi na zhurnalistite, che imame 80% zarazeni s hepatitis S, ako ne i poveche. V edin vestnik izleze kratko syobshtenie, che pri nas e plyznala hepatitisna epidemija. Profesoryt, obache, izleze s oproverzhenie. Hepatit imalo vyv vsichki dializni centreve, kaza toj i zhurnalistite go napisaha (no toj ne kaza kyde kakyv e procentyt), njamalo mjasto za trevoga i t.n. v poznatija stil – “zajjavjam vi naj-otgovorno”. Mjasto za trevoga, estestveno, imashe. Procentyt na zarazenite s hepatitis S v evropejskite strani v mnogo po-nisyk: v Italija – 22%, v Belgija – 4%, a v Holandija – samo 3%. Procent kato nashija se sreshtashe samo v stranite ot Tretija svjat. Izvikan beshe infekcionista, kojto pregleda vsichki bolni “naj-obstojno”. Ne che im licheshe neshto na vynshen vid, stava duma za nerazvita bolest, toest za virusonositelstvo, i ne che kato ti slozhat edna slushalka i te pochukat po gyrba ili ti namachkat korema, virusyt shte se

izplashi i shte izbjaga daleche, obache nali trjabvashe da se pokazhe, che se pravi neshto. Virusonositelstvoto po princip ne podlezhi na lechenie. Prilaga se samo izolacija na otdelen aparat. Pri razvito razboljavane mozhe da se prilozhi interferon, no toj e dosta skyp. A vaksina za hepatit S oshte njama. Ima samo za hepatit A i V. Ottogava dosta ot zarazente pochinaha, a ostanalite i novodoshlite ne se izsledvaha, taka che procentyt statisticheski spadna. Bolnijat aktivist pyk go “zatochiha” v edin malyk gradski centyr. Zatochenieto v malkija gradski centyr mnogo se praktikuvasho predi godini, no posle go sprjaha, zashtoto shvanaha, che da se dializirash tam ne e nakazanie, a chista nagrada. V onzi centyr ima po-malko aparati, poveche red i dostatychno konsumativi. I mnogo kadyren zavezhdasht. Imashe, vprochem, toj pochina ot infarkt predi da navyrshi petdeset. No malko predi da pochine, uspjia da izgoni ottam sina na profesora, inzhenera. Inzh. Fonev togava postojia malko bezraboten, zashtoto nikoj ne shteshe da go naznachi na rabota, vypreki diplomata mu za inzhener, a i bezraboticata beshe goljama. Nakrajia bashta mu go uredi pri nas kato tehnik po poddryzhka na aparatite, vednaga shtom se osvobodil mjasto.

Istinata, che sme dopusnali nedopustimo visok procent zarazeni s hepatit S, lysna neprijatno predi dve-tri godini sled masovo izsledvane na vsichki bolni i personala, kakvoto ne beshe provezhdano v prodylzhenie na poveche ot godina, mozhe bi godina i polovina, a spored iziskvanijata za rabota v hemodializa, to trjabva da se provezhda na vseki tri meseca. Togava se setihme, che prez iztekloto vreme sme dopuskali dosta nedopustimi neshta. Kato naprimer lipsa na dezinfekcija na aparatite mezhdurazdelnite bolni – zadylzhenie na tehnikeskija personal po narezhdane na zavezhdashtija, karko i obshto nisko nivo na higienata v otdelenieto, zashtoto ne dostigaha dezinfektanti. Naj-opasnoto neshto, koeto dopusnahme togava, obache, beshe presterilizirane na ednokratni konsumativi – izpolzvani za bolnite i, estestveno, zamyrсени s kryv – zashtoto i te ne dostigaha. V prodylzhenie na meseci sled izkljuchvane ne izhvyrljahme kryvnite linii, a gi miehme na cheshmata i gi zapylvahme s raztvor na formaldehyd, ili mravchena kiselina. Tova e silno letljivo veshtestvo, koeto dori i raztvoreno vyv voda otdelja otrovno zadushavashti pari, ot koito kashljahme, a ochite ni sylzjaha. Taka gi ostavjahme dva dni, posle gi promivahme s banki sterilen fiziologichen raztvor i pak gi izpolzvahme za bolnite. Promivahme na cheshmata i iglite, s koito ubozhdahme bolnite i gi prashtahme na sterilizacija. Otnachalo gi nadpisvahme s imeto na bolnija, ot chijato ryka sme gi izvadili, posle neshtata se zabatachiha i stana tja, kakvato stana – prashtahme iglite na edin bolen da se sterilizirat, posle ubozhdahme s tjah njakoj drug i t.n. A virusyt

na hepatita e mnogo ustojchiv. HEI-to togava ni napravi proverka za formaldehida, s kojo rabotehme. Ne znam dali njakoj beshe signaliziral ili proverkata beshe po iniciativa na samoto HEI. Preduprediha ni, che ot HEI shte idvat da zamervat formaldehida vyv vyzduha i nie se obnadezhdihme, che naj-setne mozhe da go zabranjat i da opravjat snabdjavaneto. Edin den po objad dojdoha dve sluzhitelki i postaviha na bjuroto v zalata njakakvi malki izmervatelni uredi. Bolnite ot sutreshnata smjana tykmo si bjaha zaminali. Trjabva da kazha, che togava narochno razljahme formaldehid i v cjaloto otdelenie napravo ne se dishashe. Vsichki kihahme, kashljahme i ne mozhehme dve da vidim ot poroj sylzi. Dvete sluzhitelki i te kihaha, kashljaha i roneha sylzi prez cjaloto kratko vreme na zamervaneto, no nakraja – vizh ti – zamervaneto pokaza stojnosti na formaldehidni pari vyv vyzduha v granicite na dopustimото. Syobshtiha ni go njakolko dni po-kysno. A si spomnjam, che tochno kogato zamervaha, njakoj ot personala idvashe otvyn za vtora smjana i, vlizajki v otdelenieto, se razvika otdaleche:

– Ej, kakvo ste napravili tuka, be? SHTe se izdushite, be!

A nie se razshytkahme:

– SHyt, be, po-tiho! HEI-to e tuka, zamervat.

Praktikata da se presterilizirat ednokratni materiali ne e izcheznala oshte. Samo dni predi da napusna, ot sterilna baza pristigna opakovka, sydyrzhashta zamyrsen s kryv plastmasov katetyr. Mnogo se jadosahme, kato go vidjahme – ot obrabotkata, na kojato e bil podlozhen pri sterilizacijata, kryvta, ostanala vytre v lumena mu, se beshe izljala otvyn. Vednaga go izhvyrlihme, razbira se. Takiva katetri (te predstavljavat tvyrdi plastmasovi trybichki s dylzhina okolo 25 sm i diametyr 2-3 mm) se izpolzvat pri novite bolni, koito zapochvat dializa i oshte njamat svyrzani po operativen pyt arterija i vena na rykata – taka narechenata AV fistula (vzh. Peta glava). Katetyryt se postavja v dylbok centralen venozen syd (manipulacijata se izvyvrshva ot lekar s uchastieto na dve asistirashti sestri), zashtoto obiknovenite veni na rykata ne mogat da osigurjat neobhodimija debit za provezhdane na adekvatna dializa (200-300 ml/min.), a dylbokijat syd e shirok i syotvetno kryvotokyt po nego – dostatychno moshten. Sterilnata ni baza otdavna ne e kakvato beshe po vremeto na starija shef. Sega e modernizirana i razpolaga s mashina za vakuumirani sterilni opakovki – prozrachni ot ednata strana. V tjah mozhe da se sterilizirat marli, instrumenti, charshafi dori. Nie chesto gi izpolzvame za presterilizirane na dializni igli, izvadeni ot originalnata, fabrichna sterilna opakovka i ostanali neizpolzvani po njakakva prichina, za da gi izpolzvame posle pak, no tova si e v pylno syotvetstvie s iziskvanija za “ex tempore” upotreba na sterilni materiali, toest

neposredstveno sled izvazhdaneto im ot sterilnata opakovka, a ne sled kato sa prestojali otkriti. Za syzhalenie, prodylzhavame da presterilizirame i materiali za ednokratna upotreba, ostanali sled manipulacija po postavjane na katetyr na novite bolni. Njakoi ot tjah, podobno na dializnite igli po-gore, sa ostanali neizpolzvani i se nalaga da minat prez presterilizacija, zashtoto syshto sa bili izvadeni ot originalnata im, fabrichno-sterilizirana opakovka. No izprashtame i izpolzvani materiali, toest, takiva, koito sa vlizali v tjaloto na bolen i, estestveno, zamyrseni s kryv. Tjah gi promivame na cheshmata, kismem gi v dezinfektant i kislородna voda i gi izprashtame v sterilna baza. Obache, ne shtesh li, tozi den pristiga katetyr ot sterilna baza s petno kryv otvytre na prozrachnata opakovka. JAvno njakoja ot nas, sestrite, ne si beshe svyrshila dobre rabotata, no njamashe kak da razberem koja e, zashtoto ne se podpisvame nikyde, kato prigotvjame materiali za sterilizacija. Edna ot po-bojnite mezhdu nas (ne bjah az, az ne sym mnogo silna na prikazki), se razvika:

– Samo da ja naucha koja e taja, deto go e pratila neizmit, shte j dam da se razbere!

Na neja, obache, sigurno i prez um ne j minavashe misylta, che po princip ne e redno da izprashtame ednokratni konsumativi na sterilizacija. A sluchai kato tozi s neizmitata kryv sa neizbezni, zashtoto ponjakoga postavjaneto na katetyr stava trudno i minavat chas-dva, dokato naj-posle se izvyrshi. Zamyrsenite materiali sa s tesen lumen i polepnalata po tjah kryv se sysirva. Kogato nakraja razchistim improviziranata operacionna (kateteriziraneto naistina si e malka operacija – s mestna upojka, s leko srjazvane na kozhata na mjastoto na postavjane, a i sys zashivane na katetyra za okolnata kozha, da ne se izmykne sluchajno, nali trjabva da se zapazi i izpolzva za dializa naj-malko mesec i polovina-dva, dokato sydovite hirurzi napravjat fistulata, a posle i tja se chaka da “uzree”) svaljame zelenite hirurgichni prestilki, izhvyrjlame zamyrsenite rykavici i kyrvavite marli i otnasjame vsichko, kakvoto mozhem da presterilizirame, na cheshmata za miene i nakisvane. Ako edin katetyr e malko polzvan, toest napraven e neuspeshen opit da se postavi i posle e vzet drug, pyrvijat podlezhi na presterilizirane, zashtoto katetrite vse ne dostigat i trjabva da gi ikonomisvame. Malko predi da napusna rabota, naj-kyt bjaha dvulumennite.

Nalaga se pak da objasnja. Katetrite mogat da imat edin ili dva lumena. Tezi s dvata lumena s kato pushka-dvucevka, taka da se kazhe. Mnogo sa udobni pri bolni s loshi periferni veni (periferni – znachi na rycete i krakata), zashtoto ne se nalaga da tyrsim vena za vryshtane na prechistenata ot aparata kryv – ot edinija lumen aparatyt tegli, v drugija – vryshta i taka

bolnijat ne se bode izobshto. Bolnite, razbira se, predpochitat dvulumenni katetri, toest, te oshte ne znajat kakvo predpochitat kato postypjat, prosto iskat da gi bodem, da ne kazha mychim, kolkoto se mozhe po-malko. Ima nachin i bolnite, veche redovno provezhdashti hemodializa, da se bodat s edna igla, vmesto s dve. Aparaty se nastrojva na programa “single-needle” (samo s edna igla), a plastmasovoto udylzhenie na edinstvenata igla se razklonjava s V-obrazna pristavka, no lekarite kazvat, che dializata po tozi nachin e neefektivna, zashtoto kryvta se tegli ot edno mjesto i se vryshta na syshtoto, taka che nechistata i prechistenata se smesvat, pyk i konsumativi za “single-needle” njamame – trjabvat specialni kryvni linii. Njakoi ot belgijcite, koito minaha prez nasheto otdelenie v kraja na maj, se dializiraha točno po tozi nachin. Te si noseha konsumativite. Po princip, vseki bolen, kojto zaminava vremenno v drug centyr, si nosi konsumativite, polagashti mu se za njakolkoto dializi, koito shte provede tam.

Mnogo se otklonih, no temata e vazhna za razvoja na ponatayshnite sybitija – tezi ot poslednija mi raboten den i ot vchera syshto taka, kogato poluchih oficialen otgovor ot ministerstvoto na zdaveopazvaneto i v nego se kazvashe, che chuzhdestrannite pacienti si osigurjavali konsumativite, syglasno dogovor, skljuden mezhdu prof. Fonev i izpylnitelnija direktor na nashata bolnica. SHTe izbyrzam da kazha, che tova ne e prichina gostuvashite pacienti da ne se vpisvat v zhurnalite na otdelenieto, naj-malkoto zashtoto zhurnalite sa otchetni dokumenti ne samo za konsumativi, a i za polozhenija ot personala trud, kakto i za drugi – eventualni – razhodi. Gostite po pravilo si nosjat samo osnovnite konsumativi – dializatori, kryvni linii, heparin. Nashite gosti, obache, sa bolni hora, a s bolnite hora vsichko se sluchva. Mozhe da se vloshat, da poluchat neochakvani uslozhnenija, dori – ne daj si bozhe – da pochinat pri nas. V takiva sluchai nie sme dlyzhni da im okazhem neobhodimata pomosht, da gi lekuvame s kakvito se nalozhi lekarstva, izpisani ot nashata apteka, da gi hranim sys svjastna hrana, specialno porychana za chuzhdeneca (imame poranshen opit) ili da syhranim v nashata morga tjaloto na ne-daj-si-bozhe pochinalija (i tova, uvi, struva pari). Naistina, nikoj ot gostuvashite bez registracija chuzhdenci ne se vloshi dotolkova, che da se nalozhi da ostane na stacionarno lechenie. Pyk i ako se beshe sluchilo neshto s njakoj ot vsichkite, mozhe bi shtjaha da go registrirat samo nego (ili neja) i taka da opravdajat dopylnitelnite razhodi po prestoja mu/j v stacionara na otdelenieto. No i bez da lezhat v stacionara, bolnite na dializa v zalata syshto pravjat nepredvideni razhodi. Bankite s raztvori za promivane i zapylvane na dializatorite i liniite na chuzhdencite bjaha osigureni ot nas, a i heparin ot nashija beshe polzvan

pyrvija den pone za edin belgiec (mozhe i poveche dni i za poveche bolni, no tova e, koeto znam sys sigurnost). Ne e izkljucheno da se e nalagalo vzemane na ampuli ot nashija speshen shkaf za takiva speshni systojanija, kato vnezapnoto padane ili vdigane na kryvnoto naljagane ili gadene i povryshthane, ili krampi, syprovodeni sys silni bolki – vse systojanija, koito chesto se sluchvat po vreme na dializa i se priemat kato neizbezhna chast na rabotnoto ni ezhednevie. Za opravdavane na vsichko tova e neobhodimo gostuvashite da se registrirat, che sa doshli i ostanali pri nas edi-kolko si vreme, dori da si nosjat osnovnite konsumativi. I te vinagi sa bili registrirani dosega – za edna-edinstvena dializa dori, kaktio i za poveche – nezavisimo dali sa bili bylgari ot drugi centrove v stranata ili chuzhdenci.

Drug e vyprosyt, che chuzhdencite, doshli na gosti pri nas v kraja na maj, ne si noseha i vsichki osnovni konsumativi. Aparatite se zarezhdaha s kryvni linii ot Etropole. Samo bolnite na singyl-nidyl si noseha linii ot Belgija, zashtoto s takiva ne razpolagahme v momenta. Spored dogovor, skljuden mezhdu izpylnitelnija direktor i prof. Fonev, obache, neshtata ne stojat taka, s drugi dumi – da ne vjarvam veche i na ochite si. Proverkite syshto nishto neredno ne ustanoviha. Spored men, ako njakoj proveri postaratelno, mozhe da se natykne na ljubopitni fakti. Stiga samo da proveri, naprimer, broja na izpolzvanite kryvni linii ot Etropole za perioda mezhdu 22.05. i 3.06.2003 g., kato sravni tehniya broj s drug period, neposredstveno predi ili sled tozi. Pri nalichnite osemdeset i njakolko postojanni nashi bolni, pristiganeto na 16 ot Belgija za 6 dializi ne mozhe da ne se useti, a i 13 ot Izrael – tova sa nad sto dializi. I stiga da ne mu predstavjat razdut spisyk, sydyrzhast myrtvi dushi i bolni na peritonealna domashna dializa – i tova sym vizhdala da se pravi. SHTO se otnasja do proverka na speshnija shkaf za izpolzvani lekarstva ot nego, sledite sa izkljuchitelno trudni za prosledjavane. Dokato raboteh, lekarstvata naj-redovno se izpisvaha na imenata na drugi bolni, ne na tezi, na koito se pravjat ili pyk se izpisvaha prosto za zapas, bez izobshto da se napravjat.

– V aptekata sa poluchili Efortil! – kazvashe, da rechem, starshata. – izpishete na povechko bolni, che da zaredim shkafa.

I nie izpisvahme nared po listite. A kak ikonomisvahme deficitni ampuli? Postavjame v banka dve ampuli ot gorespomenatoto lekarstvo, koeto sluzhi za povishavane na padnalo kryvno naljagane, pusnem na edin bolen, posle otnesem bankata pri drug i na nego syshto mu pusnem. Ikonomiite sa vazhno neshto. No i opasno – kogato se raboti s zhivi hora. Ima i oshte neshto. Personalyt syshto zajavjava svoite nuzhdi ot lekarstva i, ubedeni, che shtom rabotjat v bolnica, trjabva da poluchavat neshto bolnichno, njakoi lekari

karaha sestrite da im izpisvat bilo antibiotici, bilo bolkouspokojavashti ili vitamini, a dori i upojvashti (ot mekite), posle podpisvaha tabelata i ja prashata v aptekata v pylna izpravnost. Tova, che bolnijat ne e poluchaval dadeno lekarstvo po vreme na prestoja si, syshto e izkljuchitelno trudno na dokzavane, osobeno ako e minalo vreme i si e otishyl v kyshti ili e pochinal. Tova lekarite mnogo dobre go znajat i zatova si pozvoljavat da si izpisvat lekarstva, kato gi pishat i v IZ-tata, koito vodjat (IZ – istorija na zaboljavaneto, osnoven dokument pri prestop v bolnica), taka che po dokumenti vsichko e tochno. Ako pyk na sestra j se doshte da se oblazhi s njakoe hapche ot oskydnata bolnichna apteka, tja pomolva njakoj lekar, kojto j e po-blizyk, i – gotovo: tja izpisva, nejnijat lekar podpisva, greshka njama. Mnogo pyti sym chivala dialozi, podobni na slednija:

– D-r Skorcheva, deteto e bolno. Mozhe li da izpishem malko ampuli kalciev gljukonat i vitamin S?

– Razbira se, mila, daj mi IZ-to na Ivan Ivanov da go vpisha. Ti vzimaj tabelata, shte ti podpisha. I, znaesh li, i dyshterja mi neshto e ponastinala, ja da izpishem i na Ivan Petrov oshte malko. Samo pyrvo da pitam dali ima.

I nabira vytreshnija telefon na bolnichnata apteka:

– Alo, izvinjavam se, pak sym az, d-r Skorcheva (izvinitelen smjah, sledvan ot kratka pauza). Tyj i tyj. Mnogo vi blagodarja. Segashte izpishem. – D-r Skorcheva e mnogo vyzpitana. Vinagi se izvinjava za bezpokojstvoto, blagodari, pozhelava leka rabota. V nashite sredi se smjata za obida da pozhelaete “priyatna” rabota, zashtoto nashata rabota ne mozhe da byde priyatna, mozhe samo da byde leka, ako se sluchi da njamame mnogo rabota, no tova pyk naj-rjadko se sluchva pri nas.

Az lichno vidjah syvsem skoro, predi da napusna, cjala opakovka s ampuli vitamin S, pribrani v shkafa na manipulacionnata s nadpis “Za D-r Skorcheva”. A prez april d-r Zajkova, onazi privlekatelna lekarka, kojato napravi shemetna nauchna kariera, me pomoli – men lichno – da j izpisha duomoks, vnosen antibiotik protiv heliobakter pilori – mikrobyt, prichinitel na jazvi. Izpisahme go na imeto na bolna ot stacionara, razbira se. Az si izpylnjavah tochno zadylzhjenijata da se podchinjavam na dezhumija lekar, syglasno dlyzhnostnata mi harakteristika. CHak segas se zamisljam, che ako mineshe stroga proverka i proverjavashtite zasechaha dannite ot njakolko mesta, vkljuchitelno pitaha i bolnata kakvi lekarstva j nosi sestrata sutrin, obed i vecher (nali bolnite imat pravo na informacija?), shtjaha da izljazat najave razminavanija, ot koito ne e nikak trudno da se napravi izvodyt – bolnata ne e poluchavala duomoks. Razbira se, vinata shteshe da padne pyrvo

vyrhu men. Ne sym davala lekarstvoto, a eto lekarkata go e izpisala v IZ-to na bolnata. Pribrala sym go, znachi, za sebe si. Logikata, obache, iziskva da se zadadat oshte njakoi vyprosi, kato naprimer, az li imam helikobakter pilori ili lekarkata, kojato se e razpisala? I pak e nevyzmozno da se ustanovi istinata, zashtoto charovnicata shte priplache, che sym ja nakarala da podpishe, i pak az sym pribrala antibiotika, bil mi trjabval ja za bashta, ja za majka, ja za njakoj rodnina do deveto koljano. I ako az, na svoj red, ne uspeja da natopja njakoja sanitarka pod mene, njama da otyrva nakazaniето. No strogi proverki ne sym vizhdala nito vednyzh za 25 godini.

Samo vednyzh imashe edna – uzhi mnogo stroga. Trjabva da razkazha za neja, makar che naistina mnogo se otklonih. Sluchi se predi njakolko meseca. Predupredih ni, che shte mine proverka za Epreksa – lekarstvo protiv anemija, vnosno, strashno skypo, poluchava se vyv fabrichno-prigotveni sprincovki, koito sa mnogo fino izraboteni. Uzhasno se pritesnihme, kato chuhme za takava proverka. Setihme se, che ne sme vodili dokumentacijata, kacto trjabva i sme izpisvali Epreks v golemi kolichestva, bez da vπισvame na koj bolen koga e praven i po kolko. Mozheha da ni izkarat, che sme si go noseli v kyshti i sme go prodavali na cherno. Zagovorih za njakakva basnoslovna globa. I dosega mi e chudno, kak stana taka, che sled kato oshte pyrvija den otkriha nerednosti pri otchitane izrazhodvaneto na Epreks, posle njakak si ni ostaviha tri dni na spokojstvie, predi pak da dojdut. Njamahme nikakvo spokojstvie prez tezi tri dni i noshti, razbira se. Obrazuvahme tri-chlenna otgovorna komisija ot sestri, nachelo sys starshata i se zapochna edno falshificirane na dokumenti, koeto ne e za opisvane. Njama da se predadem bez syprotiva, za kakvo sme dializni sestri – byrzi, srychni i smeli, kacto se sheguvahme pomezhdhu si. Ot sutrin do kysna vecher se proverjavaha vsichki listi na bolni, poluchavashti Epreks (povecheto ot nashite, zashtoto pochti vsichki sa anemichni), sravnjavaha se kolichestvata s tezi po tabelata i se korigiraha nesotyotvetstvujata. Mnogo tezhky trud, zashtoto se oglezhdaha dozirovkite v prodylzenie na cjala godina, ako ne i poveche. Starshata i dve j predani pomoshnichki rabotih v vseotdajno i bez pochivka po cjali den do kysno noshtem. I uspjaha! Proverkata mina uspesno. Posle vse ni natjakvaha, che nie, ostanalite sestri, trjabva da sme im blagodarni, che sa ni otyrvali ot globata, sheli bili da ni globjat po edna cjala zaplata naj-malko. Posle ednata sestra ot zasluzhinite beshe povishena v pomoshnik-starsha za edin mesec. Zadylzhenijata j vkljuchvaha samo izpisvane na heparin i druga bumashatina. Trudno e preciznoto vodene na bolnichna dokumentacija bez pomoshhta na kompjutyр. Vseki den na ryka se pishat otnovo i otnovo edni i syshti dylgi spisyci s

imenata na bolnite, samo se smenja dozirovkata, zatova naistina imashe nuzhda ot pomoshtnik-starsha. Pyk i pochetnata dlyzhnost beshe s mandat po edin mesec, ta vsichki poleka-leka shtjaha da se izrezhdad. Taka se raboti v zadruzhen kolektiv. Sled proverkata Epreksyt zapochna da se izpisva sys specialni protokoli, podpisani ot trima lekari. Okaza se, che taka e trjabvalo da se procedira oshte ot po-minalata godina, no nashite lekari ne bili razbrali. Na tjah nikoj nishto ne im napravi i si bjaha spokojni, a sestrite syn ne spaha, dokato techeshe proverkata.

DEVETA GLAVA

V тази глава продължавам с обесhtаните ужаси и черен humor, zashoto v prednata dosta se otklonih kym vyprosi i temi, koito sigurno sa ti chuzhdi, ljubezni chitatelju. Po-natatyk az pak shte se vyrna kym istorijata s chuzhdencite na dializa pri nas, kym obstanovkata v nasheto otdelenie i kym hala na bylgarskite dializno bolni. Znam, che tova sa neshta, tvyrde bezinteresni za shirokata publika, zatova prochetti samo тази глава, chitatelju, pyk si legni da si pochinesh, ako ti e spokojno na dushata sled prochitaneto na glavite do tuk, vkljuchitelno тази, ili vyrvi na rabota, ako ne si bezraboten. To kojto trjabva da misli, ne misli, ta ti li da habish nervi i vreme za problemi, otdalecheni na svetlinni godini ot tvoite.

Mного от nashite bolni nosjat uzhasni belezhi ot neuspeshni operacii za AV-fistuli (za objasnenie na AV-fistula vzh. Glava peta). Operaciite se izvyrvshvat planovo ot sydovite hirurzi. Predi mnogo godini edna lekarka-sydov hirurg, veche pokojnica, e izvyrvshvala tezi operacii mnogo uspeshno. Napravata na vsjaka edna AV-fistula e izkljuchitelno fina, chasovnikarska rabota. Svyrvzat se vena i arterija, obiknoveno v oblastta na kitkata, a tam sydovete sa tynki – edin milimetyr v diametyr, dori po-malko. Za da se srezhat i zashijat edin za drug taka, che da se obrazuva zdrav shynt (svyrvzane, otklonenie), e neobhodimo da se raboti pod lupa s mnogo fini instrumenti i hirurgichni konci ot naj-tynkite. Ot godini nasam fistulite na nashite bolni rjadko izlizat spoluchlivi ot pyrvija pyt. Nalaga se pak da se pravjat, posle pak i pak, i vseki pyt vse po-nagore, a posle na drugata ryka, ottam – na krakata, dokato ne ostane poveche mjasto za rjazane. Belezite ot mnogobrojnite operacii sa ne samo neestetichni, no i vodjat do seriozni posledstvija, kato naprimer zasjagane na periferni nervi i ottam bolki v rycete ili zatrudneni dvizhenija v prystite. Edno ot chestite opravdanija na hirurzite, kogato fistulata ne stane ili spre da raboti skoro sled operacijata e, che bolnijat, primerno e diabetik ili vyzrasten ili drugo neshto.

Interesno, che edin ot nashite po-stari bolni – toj beshe nasochten kym malkija gradski centyr, ta ne znam kakvo pravi i dali oshte e na dializa – diabetik ot godini i morjak po profesija, beshe stigal do systojanie, iziskvashto nezabavno dializno lechenie taka, kakto si pravel porednija morski rejs. Za kysmet, sluchil se blizo do bregovete na Zapadna Evropa i go prieli za bolnichno lechenie v Belgija. Toj se vyrna ottam s prekrasno napravena fistula, nishto che beshe diabetik. I na vyzrastnite chuzhdenci, koito sa minavali prez nasheto otdelenie, fistulite raboteha bezotkazno v prodylzhenie na mnogo godini, a sydovete im – koito bodem s debelite igli – bjaha debeli kato vyzheta. Na takiva im vikame sydove, koito i sys zatvoreni ochi da gi ubodesh, pak shte ucelish, toest shte vlezesh v kryvnija lumen. CHudno mi e dali i hirurzite na Zapad se opravdavdat s diabeta ili vyzrastta na pacientite si. I kakyv li e procentyt na neuspeshnite fistuli pri tjah? Sredno kolko godini raboti edna zapadna fistula? I sredno vzeto kolko – edna nashenska (imam predvid fistulite, napraveni ot sydovite hirurzi v grad Raven, molja za izvinienie vsichki drugi, koito rabotjat dobrosyvestno, a syshto i dobrite hirurzi ot Raven). Ako ne njakoj drug, pone Zdravnata kasa da se zainterisuva – nali plashta za tezi operacii? No ne, i taka sigurno njama da stane, pyk i dochuh, che Zdravnata kasa bila zaeta s drugo. Viziram edno kritichno predavane po televizijata, koeto az samata ne sym gledala. V nego obvinjavali Zdravnata kasa v iznasjane na milioni izvyn granica, v chuzhdi banki. Ne znam dali tova e vjarno i ako e, koj e nakazan i kakvi merki sa vzeti, za da ne se sluchi v bydeshte pak syshtoto.

A operaciite, osven che struvat pari, prichinjavat i stradanija. Dori da njama zasegnat nerv, bolki prez pyrvite den-dva vinagi ima. Ponjakoga izkyrvjavat – sledva kryvoprelivane i ottam risk ot zaraza ili alergichna reakcija. Drug pyt se infektirat – i se nalaga antibiotichno lechenie. Vprochem pochti njama bolen s prjasno napravena fistula, kojto da ne e na antibiotik, i to venozen, zashtoto i da ne e infektirana samata fistula, katetyryt, kojto e postaven vremenno, neizbezhno vnasja infekcija. Toj po pravilo se dyrzhi mesec ili mesec i polovina, dokato uzree fistulata, toest dokato venite na rykata se razshirjat i zasiljat v rezultat ot priliva ot arterialna kryv kym tjah. No na bolnata, kojato izkljuchvah posledna prez poslednija si raboten den, naprimer, bjaha dyrzjali katetyr vyv vena subklavija v prodylzhenie na celi tri meseca – januari, fevuari i mart. I izobshto ne stava duma za perm-katetyra, kojto j postaviha posle – toj si e predviden za dylgy prestoj – a za naj-obiknoven katetyr, postaven ot nash lekar po metoda Seldinger. Po prichina na prekaleno dylgo zadyrzhani katetri, na bolnite se pravjat udylzheni kursove s antibiotik, kato redovno edin antibiotik se smenja s drug,

posle s treti. Vizhdala sym bolni, na koito se pravi peti poreden antibiotik v prodylzhenie na mesec i polovina-dva.

Predi godini na bolnite razdadoha dogovori, che sa syglasni da izprobat novo lekarstvo protiv anemija, produkt na izvestna zapadna firma. Lekarstvoto noseshe imeto eritropoetin i se reklamirashe kato revoljucija v borbata sreshtu anemijata. Stranichnijat mu efekt – silno povishavane na kryvnoto naljagane, stana kosvena prichina za smyrтта na dosta ot togavashnite bolni. Valjo, naprimer, za kojto pisah oshte v nachaloto na тази knizhka, imashe prijatel na negovite godini, syshto pri nas na dializa. Toj se kazvashe Biser, vsichki mu vikahme Bisko. I majkata na Bisko idvashe na dializa. Bisko beshe silno anemichen i se vkljuchi v pyrvata grupa zhelaeshti. Vednyzh, kakto si bil na gosti u baba i djado v grad na drugija kraj na Bylgarija i kakto se vryshtal ot kino li, ot drugade li, s vlizaneto si oshte ot vratata zalitnal, posle padnal i samo sled njakolko gyrcha pochinal pred ochite na onemelite ot uzhas vyzrastni hora ot masiven mozychen kryvoizliv.

Samijat Valjo po-kysno pochina ot syshtoto. Az bjah na rabota, kogato go donesoha na ryce v otdelenieto. Bjaha cjala grupa mladi hora. Edno zdravo momche go noseshe i placheshe, a oshte njakolko momcheta i momicheta go sledvaha. Valjo viseshe kato parcalena kukla i izdavashe hriplivo-svistjashti zvuci. Bili na vilata na edin ot tjah, slushali hevi metal i vnezapno Valjo, kakto se smeel, obyernal nagore ochi, ruhнал po lice vyrhu masata i te go doveli s taksi. Valjo mina prez skenera, ustanovi se tezhыk kryvoizliv s probiv v mozychnite ventrikuli i malko sled tova pochina, bez da dojde v syznanie.

Edna mlada i mnogo krasiva bolna dojde edin den za dializa s pricheska, grimirana i izdokarana – shteshe da hodi na njakakvo tyrzhestvo, kato svyrshi. Ne mozha dori da zapochne. Srina se izvednyzh v koridora i pochina sled broeni minuti. I sega liceto j e pred ochite mi – bjahme ja slozhili na leglo v edna svobodna staja – lezheshe stranno spokojna, s jarko chervilo na ustnite, sys senki na ochite i praznichni drehi. Ne posmjahme da j metnem charshafa nad glavata, kakto obiknoveno pravim. Imeto j be Augustina.

Posle firmata proizvoditel usyvyrshenstva tozi bezcenen produkt – njama ironija, eritropoetinyt naistina e bezcenen za vsichki, koito stradat ot tezhka anemija, i sega veche e syvsem razlichen ot pyrvata eksperimentalna partida, a i imeto e razlichno – epreks ili neorekormon. Imenata sa dve, zashtoto sega dve golemi firmi proizvezhdат edno i syshto po princip lekarstvo, no s razlichno tyrgovski nazvanija i neotdavna se sluchi da chuja razgovora mezhdu nash lekar i edin stazhant po tozi vypros:

– Proizvezhdat se ot dve konkurentni firmi, koito postojanno se debnat. Naskoro ednata publikuva dannii, che pri prilozhenieto na preparata, proizveden ot drugata, se ustanovjava leka promjana v diferencialnoto broene kato stranichen efekt. Goljam shum se vdigna, a vsyshitnost stava duma za neshito syvsem neznachitelno, pri tova pri negoljam procent ot bolnite. Nabedenata kompanija uspjia do dokazhe, che tozi efekt se sreshita samo pri venozno inzhektirane, a pri podkozhno otsystvat dannii za kakvito i da bilo stranichni efekti i prodylzhiha da go predlagat, no s preporykata da se pravi samo podkozhno. Postojanno se debnat edni drugi.

– Na opakovkata na edinija, ne vidjah koj tochno beshe, pisheshe, che e i za intravenozno, i za subkutanno prilozhenie.

– Vnimavajte vse pak – dyrzhat na nachina na prilozhenie. Istinata e, che vsichko stana tyrgashestvo v dneshno vreme. ZHestoka konkurencija, zhestoka, nikoga ne e bilo taka. Zatova izkaraha povecheto bylgarski lekarstva vredni, za da ni prevzemata pazara.

– Napylnno sym syglasen s vas.

– I tija reklami po televizijata i po vitrinite! Trijavba da gi zabranjat! Veche ne znam kakvo da izpisvam na bolnite. Iskat naj-dobroto, no samo im pisha receptite, ne gi kupuvat, njamat pari. Kazvam na edin bolen, eto ti recepta za tiklida, a toj vednaga pita kolko struva. I se otkaza.

– A, chetoh njakyde za tiklida, che bil samo 5% po efektiven ot aspirina, no 30 pyti po-skyt.

– Mozhe i taka da e. Kyde go chetohte? i t.n.

Postavjaneto na katetyr syshto krie golemi riskove. Samo mesec i polovina, predi da napusna, naprimer, d-r Stanchev postavi katetyr po Seldinger v subklavijata na edna nova bolna, turkinja. S tozi katetyr se provede dializa, neposredstveno sled kojato se ustanovi, che bolnata e poluchila goljam hematom (kryvoizliv) v oblastta grydnija kosh, kydeto se namirat zhiznenovazhnite organi – syrceto i belijat drob. Katetyryt se izvadi, postavi se led. Celija sledobed bolnata imashe bolki v grydnija kosh otkym stranata na katetyra. Predi njakolko godini 42-godishna bolna pochina ot takyv hematom v grydnija kosh, poluchen ot nedobre postaven katetyr, taka che tezi incidenti sa mnogo opasni.

Tazi bolna ne pochina. No v raporta ot tozi den, 11.04.2003 g. d-r Vezhdov ne zapisa kakvo tochno se e sluchilo, a samo, che bolnata imala bolki “v korema”. Vprochem syshtijat lekar – bivsh zavezhdasht kurorten centyr i dori za izvestno vreme njakakyv shef v obshtinata, a ponastojashtem redovi lekar pred pensija – v dneven raport na 21.03.2003 g. beshe sgreshtil datata na raporta i po-nadolu e pisal, che se e napravil neuspeshen opit za

postavjane na katetyr (ot nego) na bolnata edi-koja si – sbyrkal beshe i imeto na bolnata, ne samo datata. Toj, gorkijat, kato chue, che trjabva da slaga katetyr, mnogo se pritesnjava. Vednyzh reshi, che az sym mu kriva, imala sym bila losh pogled, ta zatova ne uspjat da slozhi katetyr, kato mu asistirah i sledvashtijat pyt, kogato se padna s men, me otrpati s direktnite dumi:

– Mahaj se, s tebe ne shta da rabotja! – i si izbira kolezhka po svoj vkus za asistentka. Togava nishto ne mu kazah, no pomolih kolezhkata da mi podpishe, che d-r Vezhdov e predpochel neja, za da ne izleze posle, che az mu otkazvam. Obache kateterizacijata pak ne mozha da stane. D-r Vezhdov inache e uporit po harakter – zatova mychi bolnata blizo tri chasa. Beshe sluchil na krotka dushica, ot tezi, koito smjatat za goljama chest da gi pohvalim:

– Bravo! Ti izleze geroj, iztyrpja vsichko, bez gyk da kazhesh!

No bolnite vse pak ne sa komunisti, podlozheni na mychenija ot fashistki agenti, nali? Njama zashto da sa gordi, che vse tyrpjat i si trajat. No mnogo ot tjah ne poznavat druga gordost, osven vechnoto narodno tyrpenie, a i se smajvat i smushtavat, kato popadnat v goljamata ni bolnica, osobeno po-bednite ot selata – prekarali cjal zhivot v selski trud i siromashija, kakovato nie v grada ne sme vizhdali. Njakoi ot tjah dori ne znajat kak da pusnat vodata v toaletnata. Njamat informacija, a i trudno mozhe da im se dade. Vyprosyt s informacijata izobshto si e delikaten vypros. Vednyzh edin ot nashite gradski bolni, chovek s nepokoren harakter – “konflikten”, kojto na vsichki razpravja, che lekarite sa go obyrkali, zatova e na dializa, se skara s d-r Stanchev. Smenili mu bjaha obichajniya heparin s drug, a toj nastojavashe da mu pravjat ot starija:

– Kakyv e tozi klivarin? Iskam si moja heparin!

– Ilcho – krotko mu objasnjivashe d-r Stanchev. – Klivarinyt e po-podhodjasht za tebe. Kakvo iskash, pak da ti kryvnat hemoroidite li?

– Abe ne znam, pitam, ‘shtoto mi go smeniha i nikoj nishto ne mi kazva...

– Eto sega nali ti kazvam. Klivarinyt e niskomolekuljaren heparin. Podhodjasht e pri bolni s kyrvene, naprimer sled operacija. I e dosta po-skyk ot obiknoveniya.

– Taka li? – Ilcho vse oshte e nedoverchiv.

– Nedej da me gledash taka, sjakash ti mislja zloto. Znaesh, che vinagi sme pravili vsichko za vas. Ako si mislish, che sym doshyl tazi vecher da si pravja eksperimenti s tebe ili s njakoj drug, mnogo greshish, taka da znaesh! Precenil sym, che za teb e po-podhodjasht tozi vid heparin, imaj malko doverie v lekarite, naj-posle! – Obache ne mu kazva, che klivarinyt e

ot partida, na kojato j izticha srokyt i ni e naredeno da go pravim na vsichki – i na koito imat nuzhda, i na koito njamat.

Bolnijat syotvetno zapochva da se izvinjava. Taka se dava informacija. I v тази situacija neshtata otnovo ne bjaha ednoznachni. Klivarinyt naistina e po-podhodjasht za takiva bolni kato nashija Ilcho i naistina niskomolekuljarnijat heparin e po-skyt ot obiknovenija, no na Ilcho se setiha da mu pravjat ot nego, chak kato vidjaha, che partidata e zalezhalo i trjabva byrzo da se izpolzva.

Dva-tri meseca predi da napusna rabota bjaha vyvedeni cjal kup novi dokumenti – predimno ot i za zdravnata kasa – sred tjah i edna “Deklaracija za informirano syglasie”, spored kojato bolnijat ima pravo da byde informiran za systojanieto si. Pravilno. V тази deklaracija pisheshe: “Lekuvashtijat lekar mi objasni slednoto za moeto systojanie” i sledvaha tri svobodni reda, eto taka:

.....
.....
.....

Mnogo takiva deklaracii sega se namirat v arhiv, staratelno skrepeni kym listi na izpisani bolni, otdolu ima podpis ot bolen i lekar, a trite reda obiknoveno sa prazni kato tezi otgore. No nikoj ne pravi proverki. I nepopylnenite deklaracii se trupat v arhiva kato pametnik na glupostta. Ne samo az sym zabeljazala tova. Vyzmushtavali sme se vsichki. Pyrvo, zashtoto tri reda za nishto ne stigat. Vtoro, zashtoto na bolnija vseki den mu se kazva po neshto novo i nikoj uvazhasht sebe si lekar ne bi se syglasil da vpiše mnenieto si taka kratko i kategorichno, kakto na bjurokratite im se iska. I posledno, no ne naj-malovazhno – zashtoto pri nas lezhat i dosta hora ot malcinstvata, njakoi ot koito ne znajat dobre govorim bylgarski, kamo li pismen.

I sjakash im se vidja malko tova, ami ni spusnaha i planove za lechenie na bolnite – za тази bolest tolkova dni, za onazi – tolkova. A bolestta ne e nito industrialna, nito agrarna, nito kakvato i da materialna produkcija, za da mozhesha da ja planirash koga shte e gotova, toest izlekuvana ili pone stabilizirana. CHesto se pojavjavat i syvsem nepredvideni uslozhnenija. No lechebnijat plan trjabva da se izpylnjava i dazhe preizpylnjava. Na praktika eto kakvo stava. Priemame, primerno, edin bolen i chetem v plana, che za osem dena syshtijat trjabva da e gotov i izpisan. Da, ama ne, kakto kazvashe predi godini edin izvesten zhurnalist po televizijata. I pri naj-tochno spazvane na tochkite po tozi plan – pyrvijat den tezi i tezi izsledvanija, vtorija – tyj, tretija – inache, na osmija den bolnijat izobshtoto ne e izlekuvan, nito dori

stabiliziran, a i kursyt mu s venozen antibiotik e oshte donikyde. I sega kakvo da pravim? Evrika, seshta se njakoj, shte go izpisihem dnes i utre pak shte go priemem. I taka, bolnijat si lezhi v stajata, bez da podozira, che tozi den e izpisan ili che na sledvashtijat e otnovo priet. Lechenieto mu vyrvi bez prekysvane. Lekuvashтите mu lekar i sestra, obache, se izprishivat ot oformjane na kupchini dokumenti – zadylzhitelni kaktо pri vsjako izpisvane, taka i pri vsjako priemane v bolnica. I da beshe samo tova! Sledva novo puskane na syshtite izsledvanija, koito sa vzeti broeni dni predi tova. Ponjakoga bolnijat se useshta i pita:

– Ama zashto vse mi vzemate kryv?

Vzemame mu, zashtoto Zdravnata kasa plashta. Plashta i ne pita:

– Zashto, naistina, ste vzemali dva pyti pylni izsledvanija na kryv i urina v razstojanie na tolkova kratyk period?

Vsyshtnost po dokumenti neshtata sa tochni. Nov bolen – vsichko e vzeto – znachi mnogo dobre. Rentgen e praven, i drugo, i tretо, i peto. Samo deto nikoj njama da se seti da proveri epikrizata v lista na tozi “nov” bolen. Dostatychno e da pogledne datata na izpisvane ot poslednata epikriza – tja se prikrepja kym novija list, za da otkrie, che bolnijat e izpisan tochno v denja predi priemane. Zashto li? Lichno na men, naprimer, kato lekuvashta sestra prez april mi se nalozhi da priemam i izpisvam edna bolna ne dazhe dva, a celi tri pyti. Kolko mnogo habene na pari i na nervi! Tezi pari idvat ot danykoplacite, a nervite sa ot nas – personala. I vsichki si trajat. Danykoplacite, razbira se, hal haber si njamat, nie pyk veche sme minali dalech otvyd praga na vsjako draznenie i ponasjame vsichko. Bezropotno. E, jadosvame se ponjakoga, govorim si, dazhe popyrzhame, no vinagi v tesen kryg pomezhdu si, ta protestite ni gi chuvat samo stenite naokolo i gnevyt ni zaglyhva, deto se vika, kato glas v pustinja.

Prez poslednata godina na rabotata mi v hemodializa, stanah svidetel na vnezapna pojava na mychitelen syrbezh sred mnogo ot nashite dializno bolni. Tova systojanie zapochvashe pochti vednaga sled vkljuchvane ili njakyde sled pyrvija chas. Bolnijat, kojto bivashe zasegnat – a vyv vsjaka smjana imashe po njakolko takiva – otnachalo zapochvashe da se vyrti nespokojno i da se cheshe s ednata ryka, zashtoto na drugata sa iglite i ne trjabva da ja myrda, posle s cjalo tjalo se tyrkashe naljavo-nadjasno, pyshkashe i nakraja reveshe s glas i ni umoljavashe sys sylzi na ochi da go izkljuchim nasred procedurata. Pravehme golemi dozi urbazon (metilprednizolon – kortizonov preparat protiv alergichni reakcii), a kato ne pomagashe, pribjagvahme do silni uspokojavashти, kato diazepam venozno i dori opiaty. Sled opiata bolnijat pozadrjamvashe, no i v prosynica

prodylzhavashe nemoshtno da se vyrti i drygne, a ot gyrлото mu izlizaha nechlenorazdelni zvuci.

Edna mlada svetlooka zhenа ot nashite bolni s mnogo nezhna kozha , kojato se dializirashe v zhyltata zala zaradi infektirane s hepatit V, stradashe osobeno zhestoko ot takyv syrbezh. Vsjako idvane na dializa beshe koshmarno za neja. S urbazon i uspokojavashiti izkarvashe njakak procedurata. Syshtinskoto iztezanie za neja zapochvashe, obache, sled tova, ponjakoga dori sled kato se pribereshe vkyshti. Razkazvala ni e kak se e syblichala gola i se e drala navsjakyde s plastmasova chetka za kosa, karala e myzha si da vpiva nokt i v gyrba j i da ja cheshe do kryv. Mnogo pyti myzhyt j ja vodeshe v otdelenieto za pomosht, nesposoben da izdryzhi mykite j. Dva pyti az sym ja posreshtala i sym vikala lekar i sme se opitvali vsjacheski da oblekchim stradanijata j.

Pristiganeto j se chuvashе oshte ot vratata na otdelenieto – vopli na mychenik se raznasjaha i pyrvija pyt, kogato se sluchi da dojde ot kyshti v takova systojanie, vsichki naskachahme da vidim koj e. Po-natatyk j sviknahme. Opitvaha se da ja izkarat isterichka. Ne, Krasito ne e isterichka. Mnogo dobre poznavam тази zhenа. I ne samo az ja poznavam. Po-krotko syshtestvo ot neja edva li bi moglo da ima, lezheshе si, cheteshe si knizhka i se usmihvashe kato angel – rusa kosa, sini ochi, mnogo krasiva. Imashe semejstvo i dve deca. Isterichka! Lesno e da se kazhe, dokato vas samite ne vi e spoletjalo. Krizata ot netyrpim syrbezh pri neja naistina protichashe kato isterichen pristyp. Tja vieshe s glas, tryshkashe se, myzhyt j ja stiskashe kato bujstvashta luda, za da ne se hvyrli prez prozoreca, tja ni moleshe da ja ubiem s njakakva inzhekcija, a liceto j se oblivashе v sylzi. Az lichno sym j pravila – po narezhdane na lekar, razbira se, posledovatelno, prez pet minuti, trojna doza urbazon, posle antialerzin, posle haloperidol. I pak ne j minavashe, no se unasjashe, ohkajki v opiaten syn, a myzhyt j ni blagodareshe, grabvashe ja na ryce i si ja otnasjashe obratno vkyshti.

Sled njakolko meseca syrbezhite na vsichki ponamaljaha. Namaljaha i na Krasito. Ot neja znam, che syrbezhyt e po-losh ot bolka. V momenta, kogato napuskah, beshe ostanal samo edin bolen s netyrpim syrbezh. Toj ne beshe mlad, nad shejsette beshe, i kategorichno ne beshe isterik. Dojde pri nas sys samochuvstvieto i optimizma na preuspjavasht biznesmen s mlada zhenа i nevrystno dete na tija godini. Mnogo byrzo trygna nazad. Sysipa go syrbezhyt. Kogato si zaminavah, go ostaviv sysem razlichen chovek v sravnenie s vremeto, kogato go priehme, a bjaha minali ne poveche ot dve godini – predstavete si zhiv osviencim, samo kozha i kosti, otpadnal, bez volja, ne govori, gleda kato bito kuche. Tova chovek li e?

Mladata mu žena neprekysnato beshe kraj nego i chesto placheshe v koridora, da ne ja vidi i chue. Toj ne mozheshhe da ostane bez pridruzhitel, zashtoto se zavaljashe, kato hodeshe i njakolko pyti beshe padal losho. Govorih edna vecher s neja i tja prez plach mi prizna, che myzhyt j tajno se typchel s opiaty, inache ne mozhel da izdyrzhhi. Tazy sjanka na chovek samo predi dve godini beshe charoven i neverojatno mladeesht zryal myzh. Celijat personal (bez mene) beshe hodil v negovo zavedenie na bezplaten objad ili vecherja i go hvaleha kolko shtedro gi nagostil i kak dobre si prekarali.

V interes na istinata, po vreme na syrbezhnata epidemija, taka da se kazhe, rykovodstvoto na otdelenieto ne ostana bezdejno. Prichinata za tova neprijatno javlenie se tyrseshhe navsjakyde – smenjaha se firmi-snabditeli na dializaty i konsumatyvi, vikaha se konsulti s alergolozy i toksikolozy. Nishto ne mozheshhe da se otkrie. Misterijata beshe, che na edni i syshti postove pri izpolzovane na edni i syshti konsumatyvi njakoi bolni izkarvaha spokojno dializata, a drugi se gyrcheha kato chervei ot myki. Taka i ne razbrahme otkyde se pojavy masovijaty syrbezhy i kak taka, sjakash ot samo sebe si, postepenno namalja s vremeto. Ne znam dali tozy sluchaj e stanal dostojanie na vsichki dializni centrove v stranata, za da se obmeni opit s drugi, v koito e vyznikval podoben problem. Kogato izljazoh s tova predlozhenie, bjahme pak v bitovkata i pak ne se protokolira. Znam samo, che v Zagreb, Hyrvatsko, predi vreme – ne beshe mnogo otdavna, prez 2001 g. – 23-ma hemodializni bolni pochinaha v razstojanie na edna sedmica, predi lekarite da otkrijat prichinata – konsumatyvi na izvestna firma. Stana mezhdunaroden skandal. Hyrvatskijaty ministyr na zdaveopazvaneto podade ostavka. Tozy sluchaj ne e obsyzhdan v nashite sredy, makar che sym go spomenavala pred kolezhki.

DESETA GLAVA

No da se vyrnem kym vyprosa za informiraneto na bolnija. Sled tova shte razkazha oshte edna uzhasna istorija. Vprochem, vsichko, koeto razkazvam dosega, e edin neprekysnat uzhas. No mozhe bi e trudno da se useti sled tolkova ekshyny i zvezdni vojni kakvo vsyshtnost mu e uzhasnoto. Zatova shte go kazha napravo. Uzhasnoto v tazy istorija e bezdushieto. Ne na instanciite samo. Na vsichki, koito systavjaty edno obshtestvo kato nasheto. Nezavisimo dali sa na otgovorni postove ili na redovy. Az ne sym bila mnogo razlichna ot drugite. V prodylzhenie na 25 godini i az vsichko tyrpjah, dori proyavjavah izvestnoto bylgarsko bezrazlichie:

– Abe k’vo me interesuva. Njama az da opravja sveta.

Kogato se sluchvaha tezi i drugi neshta, koito predstoi da razkazha, ne bjah az edinstvenata, nito pyrvata, kojato reagira po njakakyv nachin. Vsichki okolo men bjaha najasno kakvo stava, kato priemahme chuzhdencite i kakvo mozhe da posledva, ako se razchue v chuzhbina, no nikoj ne trygna da podava signal. Horata sa po svoemu mydri. Instinktyt za samosyhranenie komandva:

– Ne se zanimavaj s takiva neshta. Imash semejstvo, deca. Kakvo shte stane, ako ostanesh bez rabota?

Uzhasnoto v тази istorija e lipsata na solidarnost. Uzhasnoto e predatelstvoto. Uzhasnoto e, che sled tolkova godini rabota s moite kolegi, sled tolkova mnogo godini, nikoj, ama absolutno nikoj ne me zashtiti. A sme izjali zaedno torba sol, deto se vika. A naj-uzhasnoto e, che i sega, kogato veche napisah dumite: bezdushie, lipsa na solidarnost, predatelstvo, edva li njakoj se trogva. Bylgarskata dusha e obrygnala na hubavi dumi. Za nas, bylgarite, sjakash njama sveti ponjatija.

Pomnite li kakvo napraviha bylgarskite turci, kato gi “vyzrodiha”? Kak se vturnaha da bjagat vkupom, kak sami edni drugi se karaha da zarezhat vsichko, postroeno s pokolenija trud i da bjagat. Kyde s dobro, kyde sys zaplahi te podbraha naroda si i se zapytiha kym Turcija – uz tjahna rodina. I tja gi otblyсна dori. Mislite li, che im beshe lesno? Ot unizhenie kym unizhenie ili kaktо kazva narodyt – ot tryn ta na glog.

A kakvo shtjahme da napravim nie, bylgarite, ako bjahme etnichesko malcinstvo, da rechem v Turcija, i ni podgoneha da se poislyamchim. Dali shtjahme da vyzroptaem i, pljuli na vsichko, da obrazuvame tjagostno dylgi izmycheni vyrvolici v tyrsene na zakrila ot sysedna strana s hristijanska vjara? Ili shtjahme da nahluzim fesovete i shalvarite, da si nauchim novite imena i samo kysno vecher, sybrani v njakoja kyshta, kato hapnem i pijnem, da pochнем zdravo da psuvame vragaporobitel – tam, vinagi tam, mezhdou stenite na kyshtata, tam protestira bylgarinyt. I se chudi zashto glasyt mu e kato glas v pustinja i zashto vse ne potrygvat neshtata, i koga shte zastane njakoj svesten tam gore da upravljava stranata, a redovijat bylgarin da si sedi, da si pie rakijata i da psuva, no vinagi nasame, samo sred naj-blizki prijateli. A i ako reche da protestira bylgarinyt, pyrvo zapochva da obizhda na lichni kachestva. Otpravja primerno, jadni personalni napadki kym shefa si v pismena forma, a posle oshte poveche psuva, kato go uvolnjat. I uchi decata si:

– Sreshtu ryzhen ne se rita, da znaete! Da si opichate akyla, ej!

Izpolzvam тази knizhka, za da kazha:

Ne se strahujte da se obazhdate za nerednosti. No nikoga ne opravjajte personalni napadki. Nikoga lichni obidi, osobeno v pismena forma! Vmesto tozi e takyv i takyv, kazvajte kakvo v dejstvujata mu ne odobryavate. Njamate pravo da lepote etiketi na horata, zatova pyk imate pravo da izlozhite mnenie – no vinagi argumentirano, s cifri i fakti. Imate pravo i da kritikuvate nechii greshki – no vinagi predpazljivo, vmetvajki dumichki kato: mozhe bi, struva mi se, kato che li, mozhe i da gresha. Vmesto da kazvate ili da pishete:

“Nachalnikyt mi e pylen idiot!” – zapochnete s pohvali, kato naprimer:

“G-n Edi koj si, pod chieto rykovodstvo rabotja edi kyde-si ot edi-koga si, mnogo pyti se e dokazval kato profesionalist ot visoka klasa i mnogo otgovorna lichnost, no v sluchaja s (opisvate konkretnija sluchaj) struva mi se, che mozhe bi (kazvate kakvo kato che li ne e redno).” I zavyrshvate pozitivno. Taka se pishe sreshtu nachalnik. Vednyzh opisali polozhenieto po vyzmozhno naj-spokoen i krasnorechiv nachin, ostavete na drugi, stojashti po-visoko ot shefa vi, da si napravjat sami izvodite. Ili vi se struva, che te sa po-glupavi ot vas i ne mogat da razberat za kakvo stava дума, ako ne im go kazhete v prav tekst, toest s pomoshhta na obidni kvalifikacii?

Men ne mozha da me uvolnjat disciplinarno zashoto tova, koeto napisah, beshe dobre argumentirano s cifri i fakti i v nego lipsvaha lichni obidi ili zhenski hlench. Greshkata mi beshe druga. Nadcenih prijatelstvoto na kolegite. To se okaza mirazh – sled 16 godini zaedno! Zatova, ako shte protestirate, pyrvo si osigurete tila, prebrojte se i vizhte kolko sa “za”, posle dejstvajte zaedno. Naj-dobre vsichki zaedno. Ako ima pasuvashti – vnimavajte, te mozhe da sa bydeshtite predатели. No i povecheto da izglezhdат vyodusheveni i verni v nachaloto, nishto ne se znae. Horata se otmjatat mnogo lesno, stiga im malko da gi posplashat, taka che bydete gotovi i vie da se otmetnete. Ili da zagubite. Bezverieto bilo v kryvta ni, kazvat njakoi, a ot bezverieto do predatelstvoto e samo edna krachka.

Hajde sega neshto po-optimistichno. Nie, bylgarite, v posledno vreme stanahme izvestni na sveta s nashija unikalen istoricheski podvig – spasjavaneto na bylgarskite evrei ot izprashtane v lageri prez Vtorata svetovna vojna. Cjal svjat vze da ni hvali i uvazhava za projavenite ot nas v onzi moment choveshtina i grazhdanska smelost. Zagovori se za taka narechenija “bylgarski model na etnicheska tyrpimost”, za nashija pyt kym Evropa. No tozi pyt ne e lesen i gladyk. Mozhe bi ni prechi nedalechnoto ili po-dalechno minalo? Drugi strani, obache, doskoro syshto kato nas socialisticheski, ni izprevarvat po pytja kym Evropa, i to bez da se oplakvat ot minaloto si. Standartyt na zhivot v Slovenija, naprimer, veche nadminava

dori tozi v njakoi evropejski strani, koito nikoga ne sa bili socialisticheski. Ne mozhem da se opravičavam vechno i s tova, che sme malka strana, ta golemite vse ni komandvat. V Evropa ima i drugi negolemi dyrzhavi, Slovenija pak e podhodjasht primer – po-malka e dori ot Bylgarija. Vseki, kojto vjarva, che prichinata za bavnija ni prehod e tezhkoto nasledstvo ot poblizkoto ili po-dalechno minaloto, e ili fatalist i priema, che sme orisani vechno da teglim, ili smjata zakonomerni istoricheski javlenija za nerazreshimi zagadki. A objasnenieto na zagadki kato тази na Slovenija e syvsem prosto. Edin narod mozhe da se osvobodit ot chuzhdo robstvo, no ot sobstvenoto si – njama kak, ako vechno dreme ili izliva nedovolstvoto si bezrazborno kato prirodna stihija. Naj-trudnoto za edin narod e imenno tova – osvobozhdavaneto ot sobstvenoto mu robstvo. I za otdelnata lichnost tova e naj-trudnoto – kato da otkazhesh cigarite, naprimer. Pri bylgarskija model, kojto e unikalen v svetoven mashtab, naj-ljubimoto mjasto i za drjamka, i za gnevните izblici na bylgarina vekove nared e bilo i dosega si ostava zad duvara na kyshtata ili v syvremen variant – mezhdou chetirite panelni steni, obiknoveno sled njakolko ljuti rakii. I neka tezi, koito govoryat za bylgarskija model, da ne se zabluzhdavat. Ne che ni lipsva etnicheska tolerantnost – tolerantnost u nas ima, kolkoto iskash. I ne che njamame redica polozhitelni kachestva syshto taka. No syshtinskij bylgarskija model e imenno tozi: sladka drjamka ili stihien gnjav – i dve praktikuвани naj-često v kyshti. A taka prosto ne mozhe da se postigne drugo, osven vechno vyrtene v omagjosan kryg – koeto i pravim naj-malko ot '89 nasam.

Otgore na vsichko naposledyk i u nas nashumjaha teoriite za svetovnata konspiracija i evrejskija zagovor. Na pazara izljazoha knigi – njakoi tynki, drugi baja debeli, koito mnogo ubeditelno dokazvat neshta, v koito bylgarinyt ot kraj vreme e bil siguren – che ot obiknovenija chovek nishto ne zavisi, che ne mozhe da ima grazhdansko obshtestvo, nito budna choveshka syvest, nito sveti ponjatija. Svetyt se upravljava ot njakakvo tajno mjasto. Horata, dori da zhivejat dobre, sa prevyrnati v robi. Evreite sa vinovni za vsichko. No taka narodyt oshte poveche se obezverjava. SHTom vsjako usilie e predvaritelno obrecheno v tozi prednachertan svjat, za kakvo li da se opitvame da napravim neshto? To ot celi dyrzhavi nishto ne zavisi, ta ot men li shte zavisi, malkija chovek? Kak li pyk njama da se prekaram da trygna az da promenjam sveta? JA po-dobre da si natiskam parcalite.

Zatova shte izpolzvam тази knizhka, za da kazha neshto i na tezi, koito smjat, che evreite sa im vinovni za vsichko, toest za antisemitizma. Izpolzvam imenno tozi termin, makar mnogo dobre da znam, che i arabite sa semiti. Struva mi se, che terminyt antisemitizym e ustanoven i shiroko

izvesten, a antievreizym zvuchi njakak si dosta tromavo, ta zaradi tova go izpolzvam. Slobodan Gvozenich izdade "Djavolskoto frizbi", preizdade go dazhe i se oplaka (ili pohvali?), che knjigata mu e pod prokurorsko razsledvane ili neshito takova. V тази kniga toj kazva, naprimer, che evrei sa napravili bolshevishkata revoljucija v Rusija prez 1917 g., zavzeli vlastta i tormozili hristijanskija ruski narod desетки godini. Dobre, neka da e taka, syglasna sym, tova go pishe i na suma ti sajtove v Internet.

No zashto nikoj ne si zadava edin syvsem elementaren vypros. Kak taka se podgotvi tja тази revoljucija? Kak se sybraha tolkova mnogo evrei, kak uspjaha da se organizirat, kato e trjabvalo da se sybirat ot kyde li ne, Trocki, naprimer, e doshyl chak ot Amerika? A oshte ne imalo nito samoleti, nito interneti. Lesno li se svalja vlastta v takava ogromna imperija kato Ruskata ot onova vreme? Njakoj politolog zashto ne se opita da proektira osyshtestvjavaneto na tolkova slozhna operacija? V dnešno vreme mozhe da se pribegne do pomoshhta na kompjutyр, bi moglo da se napravi kompjutyren model na problemnite situacii pri podgotvjaneto i izvyrshvaneto na Velikata oktomvrijska syvetska revoljucija. A i zadyrzhvaneto na vlast syshto e slozhna problemna situacija, osobeno po onova vreme, kogato Syjuzyt e bil prvii po roda si v sveta.

Pri vseki opit da se napravi proekt za kakvoto i da e biznes nachinanie, oshte poveche za takova kato revoljucijata – zashtoto, nali, i revoljuciiite se pravjat za pari, toest sa edin vid biznes na visoko ravnishte – proektantyt se sblyskva s ogromno kolichestvo neizvestni faktori, ili ako ne chak neizvestni, to pone variabilni – koito trjabva da se presmjatat v procesa na nachinaniето. Znachi pyrvo trjabva da si gotov na risk, i to tolkova pogoljam , kolkoto po-mashtabno e nachinaniето, koeto si zamislil. Posle trjabva da si strahotno inteligenten, za da go osyshtestvish, kato neprekysnato reagirash v dvizhenie na novosyzdalite se situacii. E, tochno tova evreite go umejat naj-dobre ot vsichki. A povecheto ot tija, koito se oplakvat, che sa zhertva na konspiracija i evrejski tormoz, drugo osven da se oplakvat, dali mogat? Dori i v tova, za syzhalenie, ne sa originalni. Gvozenich, naprimer, izleze s тази kniga ot svoe ime, no e dostatychno da poglednete kilometrichnata mu bibliografija otzad, za da vi stane jasno kolko mnogo i ot kyde e prepisval. I v Internet e syshtoto – ot razni strani nadavat voj sreshту evreite, prosto zashtoto sa bezsilni da im se protivopostavjat. A sa bezsilni, zashtoto sa ili myrzelivi, ili glupavi, ili neorganizirani, ili razedineni i pylni s predateli v redovete si – ili vsichko tova zaedno.

A milionite ruski hora zashto ne sa okazali syprotiva, kogato evreite sa gi ograbvali i izbivali kato mravki? Te zashto ne sa se organizirali? Trudno

im e bilo da protestirat, zashtoto sa gi presledvali i dezinformirali, a i bili ostanali bez pari i imoti? Ama nali imenno evreite sa bili presledvani predi tova vekove nared iz cjala Evropa, nali imenno tehните pari i imoti sa bili izzemvani? Nie, bylgarite, se gordeem, naprimer, che sme se zapazili kato narod sled blizo 5 veka tursko igo. A evreite ne sa li se zapazili kato narod i to ne sled 5, a sled 20 veka robstvo – evropejsko, taka da se kazhe? Pri tova prez cjaloto vreme na robstvoto nie vse pak sme zhiveli zaedno po mestata, kydeto predi e syshtestvuvala dyrzhavata ni, a evreite sa se skitali ot edna chuzhda dyrzhava kym druga chuzhda i sa bili razprysnati prez cjaloto tova nevyobrazimo dylgo vreme, bez da imat naj-skypoto za edin narod – svoja dyrzhava, mila rodina! Na tjah ne im li e bilo trudno, koj im e daval informacija, kak sa se spravjali?

Tova, che evreite sa sposobni, se vzhda otvsjakyde. S kakvoto se zahvanat, vse go izpipvat. Zatova sa ostavili sledi v cjalata istorija. Gvozdenich, razbira se, ne se interesuva ot tova kolko ucheni, nositeli na Nobelova nagrada, sa vse ot evrejski proizhod. Nito go interesuva, che Izrael ot pustinja se e prevynal v raj, samo da ne bjaha palestinskite atentati. No, shte kazhete, SASHT hvyrlyat mnogo sredstva, za da cyfti Obeshtanata zemja na izbranine? Hvyrljat, da, no sredstvata im javno ne potyvrat v cherna, bezdynna dupka. Dali ako hvyrlyaha takiva sredstva u nas, i nie shtjahme da cyfnem i vyrzhem? Az pone ne vjarvam, che vyprosyt s opravyaneto na edna ikonomika e samo vypros na pari.

A zemjata ni e mnogo hubava i naistina e zemen raj po priroda. No na kakvo e zaprilichala dnes Bylgarija, nashata majka junashka? Zaprilichala e na tyzhna majka, izostavena ot neblagodarni deca, na tova e zaprilichala. Samo kato se ogledam ot balkona naokolo, napravo mi priloshava. Kolko mnogo bokluci se izhvyrlyat bezrazborno navsjakyde, trupat se mezhdu blokovete ili se raznasjat ot vjatyra nasam-natam! Kolko mnogo bezdomni kucheta skitat po ulicite! Kolko hora rovjat iz kofite za bokluk! Na tezi, deto si hvyrlyat bokluka ot balkona me e jad, priznavam si, a mi e zhal za bezdomnite hora i za kuchetata bez sobstvenici syshto. I za palestincite mi e zhal, strashno mi e zhal za tjah, kato gledam kak sa gotovi na vsichko, samo i samo da se osvobodjat ot izraelska okupacija. No v edna kritichna statija na anglijski ezik, publikuvana predi tri-chetiri godini, chetoh, che Arafat i približenite mu si zhivejat oholno, dokato narodyt im strada i tyne v mizerija. Boja se, che podobni navici ne se preodoljavat lesno i sled izvojuvane na nacionalna svoboda. Ta taka.

SHTe zavyrsha тази глава s neshto hubavo. Tazi godina, 2003, pred mnogo blokove zapochnaha da obirat boklucite i da pravjat gradinki. Az

samata točno тази prolet izljazoh da sybiram boklucite, natrupali se v trapa pokraj garazhite v zadnja dvor. Ne go bjah pravila ot godini. Edin komshija se priteche na pomosht. Nad trideset cherni najlonovi torbi ot naj-golemite izhvyrlihme zaedno. Posle otpred, pred vhoda, myzhete dokaraha pryst i zhenite nabodoha cvetenca. I – o, chudo, dosega nikoj ne gi e stypkal. Pokraj edni grozni 16-etazhni blokove v nashija kvartal vidjah da polivat s markuchi malko parche trevna plosht pred vhoda – trevata tam beshe jarko zelena. Pokraj edna porutena stena na drugo mjasto bjaha opynali vyrvi i po tjah se katereha funijki. Dochuh, che i v dalechnite kvartali stava syshtoto – imenno ot тази prolet. Maj ima neshto vjarno v prikazkata, che ideite se nosjat vyy vyzduha. Na kakvo li se dylzhi tozi fenomen?

EDINADESETA GLAVA

V edna nashumjala predi godini kniga ot bylgarski avtor se tvyrdeshe, che nacionalnata ni istorija e beljazana ot predatelstva. Kato se setih za тази kniga, mi hrumna, che v sluchaja s moeto vnezapno napuskane, za kojto zapochnah da razkazvam tuk, njakoj mozhe da kontrira, che az sym edin vid predateljat. CHE vsichko e bilo planirano mnogo dobre i vsichki sa bili edinni. Dobre, neka az sym predateljat. V edin svjat s obyркani moralni predstavi, njama veche znachenie koj e prav i koj kriv ot nikakva druga gledna tochka, osven ot glednata tochka na uspeha, razbira se, materialnija uspeh. I taka prieli sme, che az sym predateljat. Bila sym edin ot variablnite faktori, igrala sym protiv i sym zagubila. Imala sym verojatno drugi motivi, moralnite sa bili samo udobno prikritie, nali? Interesa klati fesa, taka li beshe? I njakoi ot vas, kolegi, shte si spomni navjarno kak ot njakolko meseca me bjaha narochili. Sled onazi istorija, kogato bez malko ne ubih chovek. No az ne smjatam, che bjah edinstvenijat vinovnik za incidenta. Neshto poveche, smjatam, che predotvratih fatalnija kraj, a i nikoj ot trimata bolni v zalata ne razbra s kakyv koshmar se bjaha razminali na kosym – bolen chovek, ubit ot sestra pred dvama svideteli. ZHestoko! ZHiv ekshyn! Togava vie bjahte razvynuvani ne na shega i vsichki kazvaha, che na vsjaka edna e mozheo da se sluchi i dobre, che sym bila az, a ne njakoj mlada, neopitna, zashtoto inache scenarijat mozheshe da e strashen. Posle njakoi kazaha, che te shteli po-rano da vidjat kakvo e napravil inzh. Fonev zad gyriba mi. I s tova sym syglasna. No na nikoja ne j se shteshe da izprobva byrzinata i syobrazitelnosta si v podobna situacija. Naj-setne, v edno pone bjahte edinni – che sym projavila zavidno hladnokryvie pred bolnija, che sym napravila – ako ne naj-dobroto – to pone vsichko, na koeto sym sposobna, za da spasja

zhivota na choveka – i go spasih. I ne samo go spasih, no mu spestih i shoka ot tova da nauchi, kakvo e mozhelo da go postigne. Edinni bjahte imenno po vyprosa, che nikoja ne bi uspjala da si ovladee nervite kato men v tozi uzhasen moment, a e shtjala da se razkreshti oshte pred bolnija i da napsuva inzhenercheto Fonev za neadekvatnoto mu povedenie. A az se vyzdryzhah ot krjasyci i lichni obidi, uspokoih bolnija, izljazoh navyn, povikah inzh. Fonev i go popitah tiho, makar dosta jadno:

– SHTo si vkljuchil aparata na dezinfekcija? Znaesh li, che tokushto shtjah da ubija chovek!!!

A toj pochna da mynka i da se opravdava, che ne razbral kakvo stava, mislel si, che dializata na bolnija e svyrshila. Ne razbral li! Kak taka njama da razbira, nali e visokokvalificiran kadyr? I posle poiska da se ukriem, da ne kazvame na dezhurnija lekar. Eto ottam se zapochna vsichko. Dezhurnata lekarka beshe v kabineta si тази vecher i mozhehme da ja ostavim da si sedi tam v nevedenie. Bolnija shtjahme da go izlyzhem neshto, a i vremeto za izkljuchvane na vsichki nablizhashe. Bolnite shtjaha da si zaminat i vse edno, che e njamalo nishto. Tova iskashe inzh. Fonev. Mozhe bi e trjabvalo da go poslusham, a ne da mu kazvam:

– Ti davash li si smetka kakvo shteshe da stane??!!!! Njamam namerenie nito da te topja, nito da te prikriyam. Zaminavaj vednaga da kazhesh na d-r Skorcheva.

I toj se zatytri po koridora s okljumala tyzhno glava, tyrkajki kolena – nali znaete kakva mu e pohodkata, e, toj ne e vinoven, che e izkaral kysen rahat i krakata mu sa na bukva hiks. Ottam nasetne znaete. Az stanah vinovna za vsichko, bjah narochena za izkupitelna zhertva, az trjabvashe da platja za tova, che sinyt na izvesten profesor ne mozhe da otgovarja za postypkite si – i v psihichesko, i v moralno otnoshenie. A e moj nabor, ne e malko momchence.

Ne se smjatam za edinstveno vinovna po tozi sluchaj, za kojto shte razkazha po-podrobno v sledvashtata glava. I ne tova beshe motivyt mi za protivopostavjane v тази “igra”, oshte poveche che vie vsichki togava zastanahte na moja strana sreshtu inzh. Fonev. Bjahte prigotvili podpisaka v moja zashtita s iskane inzh. Fonev da byde uvolnen, zashtoto vie vsichki ne iskate da rabotite s nego, ne zhelaete da poemete riska da vlezete v zatvora zaradi “neadekvatnite” mu dejstvija. Bjahte izpolzvali tochno dumata neadekvatni. E, i togava edna-dve ne podpisaha, no vsichki drugi solidarno slozhiha podpisa si, nachelo sys starshata. Kolko ni beshe hubavo taka, edinni, kak vjarvahme, che shte se otryvem ot inzh. Fonev zavinagi. Ne stana taka. Po-kysno shte objasnja zashto lichno az sprjah тази podpisaka. I dosega

sigurno njakoi ot vas ne znajat, che az bjah, kojato ubedih starshata da ne dava hod na podpiskata.

Tri dni sled incidenta, na 27-mi januari, doc. K. Fonev provede improvizirano sybranie s ekipa, dezhuren prez noshtta na incidentyt. Sybra ni v kabineta na sekretarkata i se opita da ni napytstva kak trjabvalo da rabotim. Kazah mu, che ot 16 godini rabotja tuk i bi trjabvalo da e zabeljazal, che znam kak se raboti. D-r Skorcheva otnachalo ne slushashe, beshe vzela pismenite mi pokazanie i gi cheteshe zadylbocheno. Posle tja prizna, che naistina ne e bila svidetel i mi se izvini za tova, che v raporta e otrazila nevjarno stanaloto – inzh. Fonev ja bil podvel, kaza tja pred doc. K. Fonev. Po vreme na razgovora az edva govoreh, i dylgo vreme glasyt mi izchezvashe vseki pyt, shtom zagovoreh za tozi sluchaj i se daveh ot naskoro prezhovenija uzhas. Zatova bjah napisala pokazanijata – njamah sili pak da povtarjam vsichko i pak da go izzhivjavam i pak. Po vreme na razgovora inzh. Fonev beshe dosta spokoen. Posle mina vreme i az se pouspokoih. I vsichko sjakash utihna.

Posledvalite meseci, obache, bjaha vreme na sistemen tormoz ot strana na d-r Skorcheva sprjamo men. Segaj si mislja, che mozhe bi e imalo edin drug razgovor. Razgovor, na kojto men ne sa vikali i za kojto e trjabvalo nishto da ne naucha. Predstavjam si kak prof. Fonev e bil uvedomen, che sinyt mu veche e prekalil, nali tozi sluchaj ne beshe edinstven. SHeftyt kaza pred men, che inzh. Fonev e karan da dava pismeni pokazanija prednija mesec. Kyde sa otishli te? Opravdali li sa go vyz osnova na tezi negovi pokazanija? Nishto ne znam, dori ne znam za kakvo e pisal togava. Znam samo, che za moja sluchaj ne e pisal pokazanija. Nikoj ne mu gi e iskal. I na men ne sa. Prosto umirah ot uzhas, che pak shte trjabva da razkazvam s vsichki podrobnosti, a njamah fizicheski sili. Osven tova si misleh, che e dobre za mladite kolezhki da go prochetat. Razdavah materiala na vsichki zhelaeshti. D-r Pisalev dori me pohvali, che mnogo hubavo sym go napisala, vse edno che e prisystval sam na incidenta. I drugi taka kazvaha. I taka, smjatam, che tochno tezi “hubavi” pokazanija sa stanali prichina za provezhdaneto na edin taen, taka se kazhe, razgovor. Sybrali sa se mozhe bi prof. Fonev, doc. K. Fonev i d-r Skorcheva i pokazanijata mi sa bili predstaveni na profesora. Bilo e neshto kato prezentacija. Profesoryt e kazal mozhe bi:

– D-r Skorcheva, davate li smetka kakvo mozhe da posledva, ako na tezi pokazanija se dade glasnost?

D-r Skorcheva pritesneno e kimnala.

– Kato rykovoditel na ekipa – prodylzhil e profesoryt, – naj-goljamata otgovornost pada vyrhu vas. Ne ste si bili na posta, d-r Skorcheva!

Togava se e namesil doc. K. Fonev:

– Tozi vypros mozhe da se uredi. No shte ni trjabva pomoshhta vi, d-r Skorcheva.

I sa se razbrali tja da me debne za naj-malkata greshka, a d-r Skorcheva, bidejki partien sekretar v nedalechnoto minalo, e schela, che j okazvat goljama chest, kato ja natovarvat s tova zadanie. Krajnata cel e bila da se otyrvat ot men, kato pyrvo me nakazhat za edno provinenie – mozhe i drebno da e, njama znachenie, posle da me predupredjat posledno i hop – da mi vrychat zapovedta za uvolenie.

Az usetih, che neshto se gotvi, no ne dopuskah, che mozhe da e tolkova podlo. Ot mnogo godini se chuvstvahme blizki, otnoshenijata ni bjaha ulegnali. Razchitahme edni na drugi i dori da sym imala malki sprechkvaniya s d-r Skorcheva po njakoj povod, nikoga ne bjah ochakvala točno tja da trygne da me sledi. Naj-malko pyk – da si izmislja provineniya, sled kato ne mozhe da mi otkrie greshki. Mozhe bi e imala i postaven srok, samo taka si objasnyavam pribyrzanostta j, kojato ja dovede do sychinjavane na kleveti, ne izdyrzhashti dori proverkata na obiknoveniya zdrav razum.

V mesecite mezhdu kraja na januari i kraja na maj za pryv pyt razbrah kakvo znachi da se pochuvstvash kato podgonen zvjar. Sled tolkova godini spokojna rabotna obstanovka – spokojna v smisyl, che nikoj nikogo ne e debnel – sega trjabvashe da se ozyrtam na vsichki strani, zashtoto ne bjah sigurna, che samo d-r Skorcheva e verbuvana. Spodelih s kolezhkite si, che maj sym narochena za izkupitelna zhertva, no te ne zabeljazaha tova da me trevozhi osobeno. Dokato razgovarjah s njakolko ot tjah, mi se stori obache, che edna ot tjah izpitvashe tajno zloradstvo, izdade ja edva zabelezhimo trepvane na licevo muskulche. I vse pak, otnachalo ne bjah seriozno raztrevozhena, smjatah che nikoj nishto ne mozhe da mi napravi, zashtoto sym dobra sestra, ot starite, nadezhdni kadri, no bjah dostatychno naivna da ne predvidja naj-vazhnoto – prevryshtaneto na edin chudesen kolektiv v stena ot mylchanie.

Vse oshte se opitvam da razbera moite kolegi za tova, che nikoj ne me podkrepi, kogato razbraha, che sym podala signal za chuzhdencite. Trjabvashe da si pazjat rabotata. Za men se znaeshe, che moga i da napsuna. No ne mi se iskashe. Obichah si rabotata. Hubavo mi beshe, kato si razkazvahme vicove i se smeehme taka, che ot vynshnata vrata na otdelenieto chak se chuvashe. Znaete li kolko pyti sym idvala umorena ot uchene i prevodi i kato stigah do vratata na otdelenieto, chuvah vashite smehove. I na

drugi mesta sym rabotila, no takyv vesel kolektiv ne sym sreshtala. I sega sym gotova da kazha, njama nishto, ne ste vinovni, no mozhe bi vsichki veche me mrjazat. CHudja se kakvo li si misljat pyk bolnite? Ako e vjarno, che kolezhkite sa me prenebregvali – taka pishe v diplomnata rabota na onazi kolezhka, zdravniija menidzhyr, to togava dano pone da e vjarno i drugoto, che pacientite sa me obichali. Ot vsichki opisani v тази дипломна rabota, ot celija personal na dializata prez 2000 g. – togava tja poraboti za kratko pri nas – edinstveno za men e napisala “Pacientite ja obichat.” Inache kakvo – “Zadochen student. Vladee anglijski. Raboti dobre, vypreki che kolezhkite j ja prenebregvat. Pacientite ja obichat. Kontaktna lichnost.” – tolkova. Za Dicheva imashe naj-mnogo. SHTE oddelja edna glava i za tova, specialno za moite kolegi – lekari i sestri. Ne se sluchva vseki den da se vidish izrisuvan na portret v diplomna rabota kato za pred Dyrzhavna sigurnost.

Imenno na Dicheva sega mi e trudno da kazha “Prostavam ti”. S neja imahme naj-trudno postignatata družhba – neshto kato myzhko prijatelstvo. Dylgo vreme se karahme, dokato naj-posle stanahme pyrvi prijatelki – i se podkrepjahme edna druga. Tja e borbena natura, ezikyt j e ostry i tonyt j plashi nesvikhnalite s nejnija nachin na obshtuvane. Bolnite mi se oplakvaha ot neja, che ne stavala da im izmeri po edno kryvno, a az im vikah, nedejte taka, Dicheva mi e prijatelka, njama chovek bez kusuri, tja e tezhka zhena, ne e kato mene leka. Tova za lekata zhena beshe nasha, oddelenska shega. Sinyt na edna vyzrastna bolna, kato se chudeshe kak da me pohvali, reche:

– Ama sestro, mnogo si pyrgava, ma, mnogo si leka!

I ottogava trygna majtapyt. Bolnite struva mi se naistina me obichaha. Da vi kazha li sega zashto? Prosto zashtoto vizhdah choveka vyv vseki bolen. Razgovarjah s tjah, uteshavah gi ili gi razsmivah. Spomnjate li si kolko pyti na moe samotno dezhurstvo bolni, smjatani za “ante mortem” (v predsmyrtno systojanie), sa zhivvali do sutrinta, i vmesto da gi “izpratja”, vi gi predavah v poveche ili po-malko stabiliziran vid, shto se otnasja do zhiznenite pokazateli? Mozhe da vi e smeshno, no az sym dyrzhala rykata na umirasht bolen, govorela sym mu, ili sym govorela s negovi blizki, raztrivala sym shvanato ot lezhane tjalo, byrsala sym nechistotii, ovlazhnyavala sym ligavici i t.n. – prosti sestrinski “chalymi”, veche pochti na zabravjane.

Poslednijat takyv sluchaj beshe njakolko meseca predi da napusna. Dojdoh za noshtno dezhurstvo i dnevната kolezhka mi predade tezhko bolen v koma i chejn-stoksovo dishane (predsmyrtno). Tja mi kaza, che vseki moment se ochakva ekzitus (exitus letalis – lat. smyrten izhod). Ne beshe vyzrasten chovek tozi bolen, no si otivashe. Syrugata mu sedeshe do nego i

tiho placheshe. Dezhurnata lekarka тази nosht beshe ot drugo otdelenie – mnogo mlada i mnogo vnimatelna, mislja, che e lekar po prizvanie, makar vse oshte da nosi kosata si po momicheshki vdignata na opashka visoko otgore na glavata si i bolnite da ne vjarvat, che ne e toku-shto izljazla ot universiteta, a ima veche shest-sedem godini praktika v bolnica. Tja vednaga mina vecherna vizitacija, sprja se pri legloto na bolnija, premeri mu kryvnoto, razmeni dve-tri dumi s zhenata, zastanala odstrani, kojato hylcashe ot myka i strah pred neizbezhnata smyrt i kimna leko s glava kym men, v smysyl, njama da go byde, vypros na chas-dva naj-mnogo. Posle sleze na dolnija etazh, v otdelenieto si, tam syshto ja chakaha tezhko bolni. Az svyrshih, kakvato rabota imah s drugite bolni i se vyrnah pri umirashtija. ZHENata me popita neshto i se zagovorihme. Dva chasa stojah v stajata, govorehme si prostichko za zhivota i za tova, che nishto ne svyrshva na tozi svjat, a smyrтта e samo prehod kym drugi, po-hubavi svetove. Znam kakvo shte kazhete sega – da, jasno ni e kolko e hubavo na onja svjat, nali zatuj nikoj ne se vryshta. Ami ako se vryshta, no ne go razpoznavame? Ami ako e v paralelno izmerenie i ni nabljudava? Kakto i da e, bolnijat se uspokoi, dokato si govorehme takiva raboti nad glavata mu, predsmyrtnoto mu dishane izchezna, kryvnoto se normalizira, a na sutrinta dazhe komata mu ne beshe pylna – otgovarjashе s muchene na povikvane i se opitvashe da pokazhe ezik, kato mu zapovjadvahme dve s zhenata mu, kojato se beshe obnadezhdila. Mladata lekarka dojde da go vidi, pregleda go otново i me pogledna nevjavarvashto. Tozi bolen ne se syzhivi napylno i po-kysno prez denja kazaha, che pochinal. Mozhe strannoto mu podobrenie da e bilo syvsem estestveno – takiva neshta se sluchvat. No az i dosega si mislja, che toj e chuval nashija razgovor i krotkite, pochti religiozni dumi sa oblekhchili poslednite chasove ot zhivota mu. Men v Medicinskoto sa me uchili da vnimavame kakvo govorim pred bolnite, zashtoto dori v koma ili pod pylna upojka, ponjakoga chuvat razgovorite ni.

Spomnjate li si kak se sheguvahme, che mozhe da sym ekstrasens? CHE sigurno imam njakakvi svryhestestveni sposobnosti? Znajte ot men, kojato nikoga veche njama da byda sestra, kazvam vi nikoga i tozi pyt njama shega, che njamah nikakvi svryhestestveni sposobnosti. Vsichko e mnogo prosto – malko choveshtina e nuzhna, no na praktika točno tja se okazva naj-deficitna v zabyrganoto ni bolnichno ezhednieve. Edna moja vyzrastna prepodavatelka ot sestriuskoto uchilishte, kojato inache si padashe malko stalinistka, ni ucheshe taka: blaga дума kym bolen se ravnjava na cjal kurs s antibiotici. Tova e tajnata na dobroto lechenie. I naj-skykata aparatura ne mozhe da zamesti chovechnosta. A chovechnost ima vyyv vseki chovek, dori

i v naj-loshija. Trjabva samo da ja predizvikash da se pokazhe. I oshte neshto, tozi pyt ot men – loshotijata u choveka se predizvikva naj-lesno.

Za pryv pyt syzryah choveshkoto v Dicheva, kogato bashta j se razbolja i lezha pri nas. Oshte pomnja sylzite v ochite ti, Dicheva, kogato bashta ti si otivashe, tolkova tezhko bolen beshe. Sluchih se da se grizha za nego na edno moe dezhurstvo i ti mi blagodari, che dobre sym se grizhila. Veche ne pomnja kakvo tolkova bjah napravila za bashta ti. Az taka si se grizheh za vsichki bolni. No ti me pogledna s pogled, po-razlichen ot vsjakoga i mi blagodari s nasylni ochi. Az vinagi shte pomnja, Dicheva, kolko pyti si me zashtitavala ot drebnavi napadki i kolko gorda bjah prez poslednite godini i osobeno prez poslednite meseci, che vinagi moga da razchitam na silnata ti, avtoritetna podkrepa. Kojto se izpraveshe nasreshta ti v slovesen dvuboj, vinagi gubeshe. A pomnish li, Dicheva, kak samo dni predi da napusna, ti izvisi negoduvasht glas pred sybralite se v bitovkata na sutreshna petminutka, gledajki starshata pravo v ochite:

– Kakvo stana s nashite rezultati ot hepatita? Ne se li otkriha? Tova na nishto ne prilicha! HEI-to pribra parite ot Zdravnata kasa, a nishto ne svyrshi.

Starshata pak zapochna da se opravdava, che vse pitala, ama ottam vse nishto ne znaeli. Togava az se obadih, pomnish li, Dicheva:

– Prava e Dicheva! Tova na nishto ne prilicha, taka si e!

A sega mi e trudno da ti kazha proshtavam ti, nito shte te molja za proshka, che vi obyrykah otdelenieto s tija proverki, makar i formalni. Vie dvete s Genka Bedrova mi ostavihte gorchiv spomen v tozi posleden za men raboten den. Ti mylcha prez cjaloto vreme, dokato shefyt me hokashe i obizhdashe na nekadyrna v manipulacionnata, kydeto ti beshe edinstven svidetel. Misleshe, che dobre se zashtitavam ili kakvo? Az ne bjah na sebe si, trepereh, zaekvah, ne vizhdashe li? Ne te li obidi i teb, kato kaza:

– Bojanova, ti si tolkova nekadyrna, po-nekadyrna si dazhe ot Dicheva!

Ti si opitna sestra, Dicheva, i ustata otgore na vsichko, kak mozha da go iztyrpish? A posle, shtom toj si izleze i az se opitah da pogovorja s teb, ti kakvo mi kaza:

– Ama i ti, zashto si pisala takiva neshta? – i me pogledna unishtozhitelno.

– Kakvi neshta? – kazah az i glasyt mi vnezapno presipna.

– Ami che sme se bili prodali za zhylyti stotinki, che sme glupavi, chetoha ni go, mnogo ni stana obidno ...

– No az ne sym pisala takiva neshta! – kazah az sys zaekvane. – Procheli sa vi neshto, koeto ne sym pisala, ne razbirash li?

– O, ne me interesuva – otgovori mi ti, kato ti predlozhih da prochetesh kakvo tochno sym pisala.

Genito Bedrova pyk me obvini v zalata, kato si trygnaha bolnite, che ne sym si bila vyrshela rabotata. Bjah izkljuchila chetirima, a tja – trima bolni i ne spodeljah vizhdaneto j po vyprosa. Zabelezhkata j beshe, che ne sym zaredila chetirite aparata, koito se bjaha osvobodili, dokato izkljuchvah samite bolni. Kazah j, che sega zapochvam da gi zarezhdam, a tja zamyrmori syrdito neshto za myrzel, i trygna edin vid da mi pomaga. Blagodarja ot takava pomosht! Kazah j da ne mi se pravi na zlata svekyrva, ne j otiva, samo predi chas naj-mnogo ja bjah pohvalila kak shiroko se smee i j kazah, che taka shte ja pomnja – shiroko usmihnata, no tja oshte poveche se jadosa. Poskarahme se, razbira se. Vreme imashe dostatychno za zarezhdane, njamashe zashto da prepira. Mozheshe da izleze i da me ostavi da si dovyrsha. No tja beshe vidjala kak me podhvanaha shefovete i reshi da se pishe na stranata na pobeditelite. Seg a iskam da j kazha samo edno. Njama krajna pobeda, Geni! Tykmo njakoj si misli, che pobedata mu e v kyrpa vyrzana i izskacha nepredvidena neprijatnost. ZHivotyt napomnja na sportna igra – vseki ticha podir topkata. Ti si igrala volejbol. Tam sigurno imashe poluvreme, posle kraj na igrata. E, edinijat otbor vodeshe, da rechem, v pyrvoto poluvreme, posle drugijjat go pobezhdashe, nali taka? V zhivota, obache, e malko po-slozhno. Igrata se vodi, otkak svjat svetuva i vse njama kraj. Geni, nali sme si govorili, che svetyt se vyrti okolo seksa? Vjarno e, okolo seksa, no ima i oshte neshto, okolo koeto svetyt se vyrti. Tova e igrata na kotka i mishka. Vechnata stara igra.

I taka, priemete, che kogato podadoh signala za opasnost ot zaraza na chuzhdi grazhdani v nasheto otdelenie, sym gonila njakakvi lichni interesi, che sym tyrsila materialni oblagi za sebe si. Malko sa mi se videli, da rechem, obeshtanite 30 leva za shest chasa dializa s chuzhdestrannite pacienti, iskala sym mozhe bi 100 ili 200. Ili pyk ponezhe sa me goneli kato diversant, sym reshila da izprevarja tehnija udar, i pr. i pr.naj-logichni za tozi materialen svjat prichini, ili pyk – ponezhe protivopostavjam materialni cennosti na moralni – me objavete za sektantka, njamam nishto protiv. Samo mi pozvolete da prodylzha da razkazvam koe kasto si beshe, toest chetete, bez da chakate da vi kazvam koja e prichinata da postypja po tozi, a ne po drug njakakyv nachin.

DVANADESETA GLAVA

Pristypvam kym naj-trudnata chast ot tova povestvovanie – razkazyt za tova, kak edva ne ubih chovek po vreme na rabota. Vjarno e, che vsichko se razmina – na kosym, i bolnijat si e oshte na dializa. No imenno zatova mi e oshte po-trudno da dam glasnost na sluchaja. Dali njama i mojat bolen da go prochete? Dali njama da me namrazi, che sym go lygala njakolko meseca? Ti, kojto shte se dosetish, che stava duma za tebe, njama da spomenavam imeto ti, molja te da mi prostish, ot syrce ti se molja, povjarvaj mi! I za men beshe strashno i oshte nastryhvam pri spomena!!! Izvestno vreme sled incidenta vjarvah, che ako nauchish, shte mi bydesh blagodaren, che sym spasila zhivota ti. Dori v pokazanijata taka sym napisala. Sega ne sym tolkova sigurna. Njakolko pyti dori se kaneh da ti kazha za sluchaja, no ne posmjah, zashtoto kakvo shteshe da se promeni, ako beshe nauchil? Nishto, samo deto ti shteshe sigurno da se uplashish ot nas i vseki pyt da idvash sys strah na dializa. A i vsichki ostanali bolni, na koito mozhe bi shteshe da kazhesh i te shtjaha da se uplashat.

Tova, koeto stana togava, beshe na pyrvo mjasto po moja vina i na vtoro – po vina na inzh. Fonev. Vinata na d-r Skorcheva neka drug precejnjava. Az sym vinovna, zashtoto mnogo byrzah. Ne mi beshe za pyrvi pyt da byrzam. Nie, sestrite v hemodializa, chesto byrzame. Inzh. Fonev pyk e vinoven, zashtoto izvyrshi neadekvatno dejstvie. I na nego ne mu beshe za pyrvi pyt. No edinstven toj ot celija tehlicheski personal vyrshi takiva. Njamam sili da razkazvam za incidenta ot novo. Zatova prilagam napravo pismenite si pokazanija, predstaveni na starshata sestra, zavezhdashtija otdelenie, d-r Skorcheva i drugi lekari i sestri ot otdelenieto, no nikoga dosega ne procheteni ot nito edin bolen. Mozhe njakoi ot vas da ne razberat vsichko, no tova ne e razgovor, za da moga da vi otgovorja vednaga, ako neshto ne ste razbrali i me popitate. Samo shte kazha, che heparin se postavja pri vsjaka dializa, za da ne se sysirva kryvta v kryvnite linii; dozata mu se opredelja ot lekar.

Pismeni pokazanija na m.s. Ani Bojanova

za incidenta s bolnija Bogomil Bogdanov na 24.01.2003 g. v otdelenie po hemodializa, MBAL “Sv. Magdalina”, gr. Raven

Otnosno: Opit za vkljuchvane na bolen po vreme na dezinfekcija na aparata

Vecherta na 24.01.2003 g.bjah dezturna v hemodializna zala No. [...], razpolagashta s tri posta, respektivno otgovarjah za trima bolni: Marin Vasilev, Ignat Stojchev i Bogomil Bogdanov.

Malko predi 22:00 ch. aparatyt na Bogomil Bogdanov signalizira povisheno venozno naljagane. Namirah se v zalata tochno sreshtu bolnija. Vednaga pusnah banka s fiziologichen raztvor za razrezhdane na kryvta, no venoznoto naljagane prodylzhi byrzo da se vdiga, vsledstvie na koeto, vypreki byrzata mi reakcija, opityt da vyrna kryvta se okaza neuspeshen: kryvta v liniite beshe koagulirala totalno. Uvedomih dezturnija lekar, d-r Skorcheva, za stanaloto (koeto vprochem se sluchvashe za chetvyrti pyt naposledyk, po dumite na bolnija) i d-r Skorcheva naredi aparatyt da se zaredi s nov dializator i novi kryvni linii, za da byde prodylzhena dializnata procedura (ostavashe oshte polovin chas do kraja na opredelenoto vreme), kato tozi pyt prilozhenijat v nachaloto heparin Braun byde 4 000 E, t.e s 1 000 E po-malko ot obichajnata doza na bolnija za vsjaka 4-chasova procedura. [Tova ne e istinskijat incident, no e syshtestveno za razvoja na posledvalite sybitijata]

Bjah neotlychno pri bolnija. Inzh. Fonev donese nov dializator, verojatno po narezhdane na d-r Skorcheva, zashtoto az lichno ne sym mu narezhdala. Ne sym prisystvala na razgovora mezhdu d-r Skorcheva i inzh. Fonev, kasaesht prodylzhavane na procedurata. Dializatoryt, kojto inzh. Fonev donese, kogato az veche zarezhdah aparata, beshe predvaritelno izvaden ot sterilnata mu opakovka, t.e. gotov za sychlenjavane. Vednaga go postavih i svyrzah s kryvnite linii. V tova vreme bolnijat sedeshe na shezlonga si, kato rykata mu beshe vyrhu oblegalkata – s dvete dializni igli izlozheni na pokaz, nadlezhno promiti – i chakashe prodylzhenie na dializata si. V procesa na rabota objasnyavah na glas kakvo sledva, a inzh. Fonev raboteshe neshto po aparata, bez da otronva i duma. Oshte ne bjah zapylnila liniite s fiziologichen serum, kogato toj tihomylkom napusna zalata, bez da me uvedomi kakvo e napravil, a az, tvyrde zaeta s podgotovkata na aparata i poddyrzhane to na kontakt s bolnija, za mig dori ne dopusnah verojatnostta inzh. Fonev da privede aparata v rezhim “Dezinfekcija”.

Sled kato zapylnih nadlezhno dializnite linii, postavih shlangovete za dializen raztvor – dejstvie, koeto po princip trjabva da se izvyrshva ot tehnik, no sysem ne e neobichajno za nasheto otdelenie to da se izvyrshva i ot sestra, osobeno kogato tehnikyt ne e nablizo – uverih se, che dializatoryt se e zatoplil i pristypih kym samoto vkljuchvane na bolnija. Dve tehicheski obstojatelstva doprinesoha za razvoja na po-natatyshnite sybitija:

– pyrvo, aparatyt, na kojto se namirashe bolnijat, beshe ot model, kojto ne blokira eventualnoto vkljuchvane na bolen na hemodializa pri startirala dezinfekcija;

– vtoro, dezinfektantyt, kakto i dializnijat raztvor, se podava zatopen, taka che dializatoryt izglezhda topyl i gotov za zapochvane na dializnata procedura.

Vkljuchvaneto se izvyrshi tochno po ustanovenite pravila. Venoznijat kraj beshe postaven v kontejnera za ottichane na promivnata technost, dokato arterialnijat se zapylvashe s kryv ot bolnija. Vsichko vyrveshe normalno do momenta, kogato kryvnijat potok navleze v dializatora. Otnachalo dializatoryt se izpylni do polovinata po obichajniya nachin, no v sledvashtata sekunda cvetyt na kryvnija potok v gornata chast na dializatora zapochna da se promenja ot jarko-cherven kym mytno-cherven s zhytlenikavo-sivi njuansi. Zabeljazah i po-silna ot obichajната turbulentnost v dializatora. V sledvashtata sekunda kryvnijat raztvor dostigna venoznijat kraj, kym kojto syotvetno beshe nasochen pogledyt mi. Az stisnah venoznijat kraj s prysti (vsichki sestri stiskame s prysti venoznijat kraj, tyj kato njama dostatychno instrumenti) i zapochnah da go sychlenjavam kym iglata na bolnija. Bez da osvobozhdavam shtipkata na dializnata igla, toest, bez opasnijat raztvor da navleze v kryvonosnata sistema na bolnija, az poglednah oshte vednyzh nazad kym dializatora za posledna proverka. Toj beshe polu-izpraznen ot kryv, venoznijat vyzduhoulovitel beshe zapenen i pjanata se pridvizhvashe kym venoznijat kraj, kojto az shtjah da svyrzha s bolnija. Pompata na aparata beshe sprjana i vypreki tova NESHTO metodichno nagnetjavashe kryvnija raztvor v liniite. [Vytre v aparata ima druga pompa, skrita ot pogleda, kojato zasmukva dezinfektant v rezhim na dezinfekcija]

Tochno v tozi mig, za chast ot sekundata, az razbrah, che aparatyt e na dezinfekcija. Tova razbirane dojde kato oslepjavasht udar. Stori mi se, che shte se prysna ot naprezhenie i vyzmushtenie. Reagirah mylnienosno. Razchlenih obratno venoznijat kraj ot iglata na bolnija, po-tochno zapochnah da go razchlenjavam, zashtoto se okaza, che se e zavintil neochakvano zdravo i razhlabvaneto mu iziskvashe golemi usilija, i sega, za moj uzhas, shtipkata na iglata pyk zapochna pred ochite mi da propuska po malko – taka, kakto e zashtipana (povecheto igli ot partidata naposledyk sa defektni: shtipkite im ne dyrzhat) i az vidjah kak syvsem malko kolichestvo ot otrovnija raztvor se nasochva kym venata. Spravih se, no samo az si znam kakvo izzhivjah, dokato uspeja da otdelja venoznijat kraj ot bolnija i go nasocha kym kofata za otpadyci, kojato beshe pred aparata (syshto obichajno polozhenie). Edva otpusnah stiskaneto si i rjadka struja zapenena smes ot kryv i dezinfektant

plisna v kofata pod naljagane. Tova, koeto predotvratih v poslednata sekunda, shteshe da byde fatalno za pacienta oshte v miga, kogato – AKO! – bjah otshtipala iglata i ako, bez da se obryshtam nazad, bjah startirala dializnata procedura. Fatalno bez nikakyv shans za oceljavane, zashtoto bolnijat shteshe da poluchi ne samo smes ot kryv, dezinfektant i vyzduh, no takava smes pod silno naljagane.

Vednaga razchlenih i izhvyrlih vsichko, promih iglite na bolnija, bez da mu davam izlishni objasnenija, samo spomenah neshto za vyzniknal tehicheski problem, i potyrsih inzh. Fonev. Pyrvata mu reakcija, sled kato razbra kakvo e stanalo, beshe guzna molba da ne kazvam na dezurnija lekar. “Misleh, che dializata e prikljuchila”, kaza toj za svoe opravdanie. Vyzmushtenieto mi se zasili. Zajavih mu, che njamam namerenie nito da go “topja”, nito da go prikrivam i nastojah nezabavno da nameri d-r Skorcheva i sam da dokladva za incidenta pred neja. Toj izpylni narezhdaneto mi. Ne sym prisystvala na razgovora mezhdu d-r Skorcheva i inzh. Fonev, kasaesht incidenta, i ne mi e izvestno kak toj e objasnil povedenieto si, zashtoto stojah neotlychno pri bolnite i se postarah da uspokoja Bogomil Bogdanov, kojto v drugi sluchai e vdigal skandali za mnogo po-drebni neshta i ako beshe usetil kakvo mozheshe da go spoleti, ne znam kak shteshe da reagira. V edno obache sym sigurna: bolnijat shteshe da mi e blagodaren, che sym spasila zhivota mu.

Incidentyt zavyrshi s oshte edno vkljuchvane na bolnija, tozi pyt na nov aparat v druga zala. S promivane bjah zapazila iglite, taka che i tozi pyt ne se nalozhi novo ubozhdane. Vsichko mina dobre. Uspja da svali i kilogramite si. V skobi kazano, inzh. Fonev ne mu beshe pusnal filtracija v drugata zala, ponezhe bolnijat ne bil imal kilogrami. Nalozhi se da povisha ton i da mu napomnja, che lichno sym go izteglila, predi da legne ot novo, no inzh. Fonev pak ne beshe razbral. Toj beshe napravil edin neuspeshen opit da pretegli bolnija po vreme na dializnata procedura (neuspeshen, zashtoto na bolnija mu prilosha i se nalozhi byrzo da legne) i beshe ostanal s ubezhdenieto, che bolnijat e svalil kilogramite. Nakraja, sled celi dve izhvyrljanija na cjalata kryv ot liniite se okaza, che ima ostanali kilogram i trista grama ot obshto tri kilograma nad opredelenata norma za teglo. Tova oznachavashe, che prodylzhavaneto na procedurata beshe nalozhitelno dori samo po тази причина. Za shtastie, hemoglobinyt na bolnija, izsledvan po speshnost sled vtorata kryvozaguba, se okaza zadovolitelen i pone kryvoprelivane po speshnost ne se nalozhi. I dokato celijat dezhuren kolektiv se vylnuvashe ot sluchiloto se i se vyzmushtavashe ot prestypnata

bezotgovornost na inzh. Fonev, syshtijaz zajavi, doslovno: “Spokojno! Kakvo tolkova e stanalo?”

Na 25.01.2003 g. okolo 9:00 ch. sutrinta d-r Skorcheva se obadi na domashnija mi telefon i nastoja da razkazha pred neja oshte vednyzh vsichko s pylni podrobnosti i az go razkazah taka, kakto go opisvam tuk, v nastojashnite pismeni pokazanija. D-r Skorcheva me osvedomi, che e dlyzhna da pusne raport po sluchaja.

Na 26.01.2003 g. prochetoh raporta na d-r Skorcheva za noshtnoto dezhurstvo na 24/25.01.2003 g. (raportyt beshe izlozhen raztvoren na bjuroto v nashata sestrinska staja No. [...]) i s iznenada otrih, che neadekvatnite dejstvija na inzh. Fonev izobshto ne se spomenavat, a moite usilija da ne dopusna infuzija na opasen raztvor v tjaloto na bolnija izejalo sa ignorirani. V raporta d-r Skorcheva davashe strannoto objasnenie, che kryvnite linii se bili razchlenili “spontanno”, t. e. aparatyt po prezumpcija e syzdal takova naljagane v kryvnite linii, che oshte predi kryvta da dostigne do venoznija kraj, kryvnite linii sa avarirali ot samo sebe si i po tozi nachin, razchlenjavajki se ili spukvajki se, sa predpazili bolnija ot eventualno vkljuchvane na hemodializa po vreme na rezhim “Dezinfekcija”. Stana mi neprijatno i si pomislih, che mozhe bi se tyrsi izkupitelna zhertva, tyj kato inzh. N. Fonev e sin na prof. Fonev – bivsh zavezhdasht katedra “Hematologija, nefrologija i hemodializa”. Dyrzha da podchertaja, che:

pyrvo, nito d-r Skorcheva, nito inzh. Fonev sa preki svideteli na incidenta, tyj kato po vreme na incidenta v zalata bjah samo az i trimata bolni, chiito imena sa dadeni v nachaloto na tezi pokazanija;

vtoro, spontannoto razchlenjavane – edin ot naj-opasnite hemodializni incidenti po princip – nikoga ne ostava nezabeljazan ne samo ot neposredstveno zastrashenija pacient, no i ot drugite pacienti v zalata, tyj kato predstavljava eksplozija ot “kyrvav dyzhd”.

Estestvoto na nashata rabota nalaga kolektiven trud i vzaimno doverie. Tozi incident njamashe da se sluchi, ako:

– bolnijat beshe adekvatno hepariniziran, taka che kryvta mu da ne koagulira v kryvnite linii predi kraja na procedurata: lekarski propusk;

– tehnologyt beshe poluchil tochni i jasni instrukcii: lekarski i sestrinski propusk;

– aparatyt ne beshe vyvezhdan v rezhim “Dezinfekcija” pri legnal bolen s gotvnost za dializa (dve igli v rykata): tehlicheski propusk;

– beshe zabeljazano, che aparatyt e na dezinfekcija oshte v pyrvata, a ne v poslednata sekunda: lekarski, tehlicheski i sestrinski propusk;

– po vreme na vključvaneto na bolnija v zalata prisystvaha ne samo sestra, no i lekar, i tehnik: lekarski i tehicheski propusk.

Sobstvenorychen podpis:

26.01.2003 g.

TRINADESETA GLAVA

Incidentyt, opisan v predishnata glava, se sluchi v petyk vecherta. Smjanata ni togava e do polunosht, sled koeto ni izvozvat s linejka po domovete. Ostava samo edna sestra – tja e dezhurna po stacionar (chetiri stai s lezhashto bolni), i dezhurnijat lekar. Tazi vecher i inzh. Fonev ostana, no ne zaradi incidenta, a zashtoto toj po princip ne se pribira v kyshti s linejkata. Zashto ostava da prenoshtuva v bolnicata vseki pyt, kogato svyrshi t.nar. na shega “polunoshtna smjana” (inache v grafika se vpisva kato vtora: ot 13 do 19 ch.), ne znam, znam samo, che i toj ima dom i semejstvo. Mnogo bjahme vyzbudeni onazi nosht. Vsichki govorehme samo za incidenta. Prekysvaha razkaza mi s vyzklicanija i vyprosi. I d-r Skorcheva beshe tam i beshe ne pomalko razvylnuvana. Nakraja linejkata dojde i nie, polunoshtnite, si trygnahme. Bjah tolkova prevyzbudena, che i v linejkata ne sprjah da govorja.

Vyrnah se znachi v kyshti i ot vratata viknah kym myzha si, kojto oshte raboteshe na kompjutira:

– Znaesh li kakvo mi se sluchi? SHTjah da ubija chovek! – i vednaga ruhna, raztreperih se cjalata, razrevah se – izobshto ne bjah sjakash az.

Myzhyt mi me pregyrna i taka, sgushena v nego, az mu razkazvah i placheh, i vse povtarjah:

– Tazi nosht shtjah da byda v aresta i posle v zatvora za cjal zhivot. Ne! Njamashe da go prezhiveja. Ako go bjah ubila ... – i revvah pak.

– Uspokoj se, spokojno ...

– Ne, ne mi vikaj spokojno, i onja samo taka vika, spokojno, spokojno. Njama spokojno, njama, razbirash li, NJAMA!

– Nedej taka, daj sega da si legnem, nali bolnijat e dobre?

– Da, be, dobre e, znaesh li kolko kryv samo zagubi? Zashto ne go vidjah kakvo pravi, zashto? – i pak reva, ta se kysam.

Nakraja si ljagame, zashtoto stava mnogo kysno, a vsjaka sutrin myzhyt mi izliza na razhodka i az s nego, ako ne sym na rabota. Na drugata sutrin obache ne bjah v systojanie da se nadigna. Bjah se mjatala dylgo v

legloto, synuvah incidenta i drugi koshmari i se unesoh chak prizori. Myzhyt mi izleze bez men.

Okolo devet chasa telefonyt me stresna. D-r Skorcheva se obazhdashe. V pyrvija moment iztrypnah ot uzhas, pomislih, che neshto e stanalo s bolnija – vse pak beshe mu vljazlo malko ot otrovnata smes, zashtoto shtipkata na iglata propuskashe. Ne, bolnijat bil dobre, kaza d-r Skorcheva, no tja iska otново da j razkazha podrobno za incidenta. Kazah j, che njamam sili, cjala nosht ne sym spala. A tja kaza, che bila me razbiralala, che tova, koeto sym prezhivjala, e naistina mnogo tezhko i t.n. , no pak nastoja da j go razkazha s naj-golemi podrobnosti po telefona. Ne mozheh da j otkazha i zapochnah “Ami nali kazahte da prodylzhim dializata i Fonev mi donese shpula...” i zarazkazvah s treperliv i presipnal ot synja glas vsichko edno podir drugo, vkljuchitelno za defektnata shtipka na iglata, kojato propusna malko ot otrovnija raztvor. Tja mi zadade njakolko dopylnitelni vyprosa i mi blagodari za izcherpatelnata informacija. Beshe mnogo vnimatelna. I az kazah:

– Dano nikoga veche ne mi se nalaga da go razkazvam otново – i vyzdyhnah pochti s oblekchenie.

A tja s mnogo vezhliv, leko piskliv, no tvyrd ton kaza:

– Mozhe bi shte ti se nalozhi da go razkazvash mnogo pyti.

– Da go napisha togava, shtom e taka i da go razdam na vsichki. Naistina i drugite trjabva da znajat. Osobeno mladite kolezhki. Njamam sili da go razkazvam pak i pak. – No po glasa j usetih, che ne sym ja razbrala pravilno i che neshto v neja samata se e promenilo ot prednata vecher nasam. Dali oshte togava ne beshe poluchila instrukcii ot po-visoko mjasto?

– Napishi go, ako mozhesh – kaza tja. – I go donesi v ponedelnik.

Cjalata sybota pisah pokazanijata. Okaza se, che da pishesh ne e kato da razkazvash ustno. Trjabva da izpolzvash oficialnata terminologija. Naprimer vmesto prosto “na dezinfekcija”, trjabvashe da pisha “v rezhim na dezinfekcija” i dr. takiva. Myzhyt mi kaza da ne se pritesnjam, njama nuzhda da pisha po kancelarski, a da si karam, kakto si razkazvam, no posle reche:

– Vse pak, kato tyj i tyj shte go pishesh, napishi go pone taka, che da e razbiraemo i za hora izvyn vasheto otdelenie – mozhe da ti pottrjabva.

– E, kak shte stane to – hem da si pisha kakto si znam, hem da e razbiraemo i za drugi? Ne, vizh sega, tova njama da izleze ot otdelenieto. SHTE se potuli vsichko. Profesoryt si znae rabotata.

– Ti vse pak go napishi kolkoto se mozhe po-jasno.

– Dobre, shte se postaraja.

I do vecherta go napisah taka, che toj me pohvali:

– Biva. No naistina e uzhasno!

– Na men li shte mi razpravjash?!

V nedelja bjah cjal den na rabota – ot 7 sutrinta do 7 vecherta kato dezturna po stacionar. Kolezhkata, ot kojato poeh smjanata, me predupredi, che v lekarskija raport d-r Skorcheva e pisala razni gluposti protiv men, a za Forito nishto ne pisala. Kaza mi oshte, che prez noshtta sled incidenta, drugata kolezhka, kojato togava beshe dezturna, bila zabeljazala d-r Skorcheva da razgovarja dylgo vreme s inzhenercheto. Bili zapochnali v zalata, posle dvamata trygnali kym kabineta j i tja bila chakala da vidi koga shte izljazat, no te mnogo se zabavili i tja se otkazala. Sega mozhe da njamam prijatelki sred kolezhkite, no togava vse oshte imah. Na svoj red az j kazah za razgovora po telefona i za tova, che pisah pokazanija i dazhe noseh edin predvaritelen variant. Predvaritelen, v smysl, che v nego oshte ne bjah pisala za telefonnoto obazhdane i za napisanoto v lekarskija raport, a gi njamashe i finalnite obobshtenija – koe chija vina e.

– I az veche imam symnenija, che neshto se myti – kazah j az. – Iskat da izkarat Forito nevinen, a men da natopjat. Tyrsjat si izkupitelna zhertva.

Prez denja vidjah kakvo pishe v raporta: Neshto takova beshe: “Sestra Bojanova zapochva da vkljuchva bolnija po vreme na dezinfekcija na aparata. Kryvnite linii se razchlenjavat (“spontanno”). Na bolnija e vzeto po speshnost kryvna kartina.” Ne sym sigurna, che citiram tochno, zashtoto ne si go prepisah, no to mi se zabi v mozyka kato nazhezhenno zheljazo. Beshe postavila dumata “spontanno” i v skobi, i v kavichki – ne znam zashto. V skobi se slaga neshto vmetnato. Kavichkite sluzhat ili za ironija, ili za citat. Ne mozhe da e bilo ironija, no ako e bilo citat, trjabva da se posochi koj go e kazal. Naj-verojatno inzh. Fonev se e napyval da izmisli njakakvo objasnenie. No toj e tolkova “umen” (tova e ironija) i tolkova “visoko kvalificiran”, che ne se e setil za naj-elementarnoto. Ako stane spontanno razchlenjavane, kryvta izpryskva navsjakyde – i po stenite naokolo i kym sysednija bolen, i po shtorite v tozi sluchaj, zashtoto aparatyt beshe do prozoreca. D-r Skorcheva vidjala li e takova izpryskvane? Sysedyt po leglo izpryskan li beshe? Az samata bjah li izpryskana “kato kalinka” – taka mu kazvame, kogato stane avarija s liniite i cjalata prestilka na obsluzvashtata se posipva s kyrvavi pryski. Ne, tja mnogo dobre vidja, che njamashe drugi pryski, osven tezi po kofata i ottam – malko v niskata chast na aparata, i vidja, che njamashe spontanno razchlenjavane na liniite. Bolnite v zalata dori ne razbraha, che e mozheo da stane neshto izkljuchitelno strashno, neshto

neopisujemo koshmarno, ne razbra dori bolnijat, neposredstveno zasegnat ot incidenta. E, kak taka njama da razberat, ako beshe gi navaljal kyrvav dyzhd?

I edno posledno utochnenie. Stava duma za t. nar. na shega VIP zala – edinstvenata sys specialni shezlongi, a ne obiknoveni legla, i to samo s tri posta v neja (za sravnenie v goljamata ima 13 – cjal hambar). Bolnite se sheguvat, che koito lezhat v тази zala, sa mnogo vazhni personi, golemci. Ne vsichki sa takiva, razbira se, no trimata ot onazi noshtna dializa sa vse kulturni, inteligentni i zamozhni hora. Edinijat ot tjah go “zatochiha” v goljamata zala, hambara, okolo mesec predi az da napusna, zashtoto beshe kazal, che kato mu pravim epreks, trjabva da mu pravim i zheljazo. Prav e chovekyt. Predstavete si robi, sybrani da strojat kyshta, obache ne sa im dokarali stroitelnite materialy. Idva gospodarjat i gi bie s kamshik da rabotjat (tova pravi epreksyt – dava komanda za proizvodstvo na hemoglobin, osnovna systavka na chervenite kryvni kletki), obache stroitelni materialy njama i njama (tova e zheljazoto – material, ot kojto se izgrazhda hemoglobinyt). Zatova bolen s niski stojnosti na zheljazoto v seruma, i da mu pravim epreks, i da ne mu pravim – vse taja. ZHeljazo trjabva. A zheljazo za venozno prilozhenie njama v bolnichnata ni apteka. Kazva se Venofer. Dano go osigurjat, kato prochetat тази knizhka, pyk i da ne ja prochetat – samo da osigurjat vsichko neobhodimo za bolnite, che ne e samo zheljazoto. Elementarni neshta njama. Prez celija april njamashe antistenokardin i acetilsalicilova kiselina (aspirin), a nashite bolni postojanno trjabva da vzemat ot tezi dve i si gi kupuvat. Po-zamozhnite si kupuvat napravo tiklid. Tezi lekarstva se narichat antikoagulanti. Vlijajat na viskoziteta na kryvta. Predpazvat fistulata ot zapushvane s njakoj sysirek. I bolnite si gi kupuvat, dori kogato lezhat v bolnicata po klinichna pyteka. A po narezhdane “otgore” na bolnite po klinichna pyteka vsichki lekarstva trjabva da se osigurjavat bezplatno ot bolnicata. Koj shte ti spazva narezhdaniya, obache? I koj shte signalizira za tezi lipsi? Bolnite li? Personalyt li? Trajte si, trajte! Neshtata shte se opravjat – no koga li?

Vecherta v kyshti dovyrshih pokazanijata i mi hrumna da vzema i napravo da si kazha mnenieto, che podoziram neshto v тази rabota, che mozhe bi se tyrsi izkupitelna zhertva, zashtoto inzh. Fonev e sin na prof. Fonev – pravo kume, ta v ochi, kakto se kazva. I go napisah. Syshtata vecher i za pryv pyt se obyRNAh kym advokat. Vprochem, ne mozah da namerja advokata, chijto telefon mi dadoha, taka che myzhyt mi me konsultira improvizirano. Posyvetva me da ne se syglasjavam na nikakvi razgovori po sluchaja s nikakvi “otgovorni lica”, a da iziskam pismen otgovor ot shefa si.

Na drugija den, ponedelnik, 27.01.03 g., otidoh na rabota ot 7 sutrinta do 7 vecherta – dnevno dezhurstvo. Noseh pokazanijata vyv vida, v kojto sa vkljucheni tuk, v тази knizhka, samo che s istinski imena.

A sega pak shte napravja otklonenie. Edin klient predi malko beshe tuk. Bylgarin, kojto sledva v Amerika. Beshe sledval pravo v grad Raven predi tova i mu potryabvala spravka. Dade mi ja za prevod, kato kaza:

– Znaete li kolko mi iskaha za izdavaneto na тази akademichna spravka? 20 leva! Tova e deset dolara, taka li beshe?

– Brej! Dazhe poveche, dolaryt nali padna malko.

– Taka. A znaete li kolko struva takava v Amerika? 2 dolara.

Posle potyrskih neshto v bylgarski sajtove i popadnah na neshto drugo, koeto bez malko ne me nakara da se otkazha ot vsjakakvo pisane. Eto kakvo e to. Njakolko raboti, po-tochno (ot Internet izdanie ‘Bylgarski lekar’ br. 7, godina X, 2002 g.):

Pyrvo:

“Za gafovete v zdraveopazvaneto imashe vot na nedoverie – poiska go ne drug, a SDS, vypreki che sam zalozhi osnovite na provala v zdravnata reforma. Smjatam, che systojanieto na zdravnata i obrazovatelnata sistema e tolkova tezhko, che protakaneto na vota na nedoverie shte e fatalno.

Vizhte faktite:

– 1,5 mln bylgari sa prakticheski lisheni ot medicinski uslugi ili gi karat dopylnitelno da plashtat ot dzhoba si za pregledi i konsumativi;

– rezervyt na NZOK veche vtora godina e izvyn publichen kontrol.

Tova sa pari na osigurenite – ne na BNB, na MVF ili na zdravnata kasa;

– po svedenie na samite upravljavashti 20% ot parite za lekarstva se iztochvat, t. e. kradat;

– kato vryh na vsichko i rezultat ot haosa bylgarite mrat kato muhi, a deca (naj-skypocennijat kapital) ugasvat na grupi. Ne minava den, bez da plamnat epidemii, amputirani sa detskoto zdraveopazvane i profilaktikata.”

Prof. Krystjo Petkov, deputat, v. “Trud”/24 juni 2002 g.

Vtoro:

Sled kato 4 godini parite za zdrave, otdeljani ot BVP se uvelichavaha, sega

namaljavat. Vypreki predizbornite obeshtanija, che shte bydat 6% ot BVP, minalata godina bjaha 4,3%, a za sledvashtata se planira da stanat 3,8%. V syshoto vreme bolnicite veche sa natrupali dylgove za nad 100 mln lv. V dobolnichnija sektor zdravnata kasa nalaga ednostranno limiti za medicinski dejnosti, parite za lekarstva sa na privyrshvane.

V Bylgarija se zavryshtat zaboljavanija, harakterni za tretija svjat.”

D-r Antonija Pyrvanova, deputat, v. "Bankery"/6 juli 2002 g.

Treto:

(Malka chast ot) "OTKRITO PISMO

Do Ministryra na zdrapeopazvaneto

Uvazhaemi g-n Ministryr,

Obryshtam se kym Vas s tova otkrito pismo sled

edna godina na tyrpenie i doverie, prez kojato se opitvah

da Vi ubedja, che e neobhodimo da vyzstanovite "Ochna banka" i t.n. i t.n. i t.n.

CHI. kor. na BAN prof. d-r PETJA VASILEVA,

Osnovatel i direktor na

"Ochna banka" do 2001 g.,

Nacionalen konsultant po ochni bolesti,

Predsedatel na

Syjuza na oftalmolozite v Bylgarija

Sledva komentar, na redakcionnata kolegija verojatno, zashtoto njama podpis:

"Mnogo nedorazumenija se nasybraha ... Mygljavoto objasnenie na zdravniija ministyr, dadeno po sluchaja na redovna preskonferencija ne dava otgovor na naj-vazhnija vypros: zashto negovo proektopostanovlenie sledva samo dva meseca drugo, veche prieto ot MS. Ne za pryv pyt se syzdavat haos i byrkotii..."; i malko po-nadolu:

"Taka napr. oshte na drugija den sled tragedijata vyv Varna (kogato v AG-bolnicata pochinaha 5 nedonoseni bebeta, povecheto ot koito – doshli otvyn), toj pobyrza vednaga da hvyrli kolegite "na vylcite", obvinjavajki gi publichno, na preskonferencija, za edinstveno vinovni, bez da e doshlo epidemiologichnoto zakljuchenie."

I oshte edin komentar, tozi pyt ot men:

Epidemiologichnoto zakljuchenie e jasno – vsichko e bilo okej. Samo deto dechicata si izmreli. Lekarite njamat vina. Majkite sa vinovni sigurno.

I oshte neshto. Syvsem skoro po televizijata syobshtiha, che chastna klinika "Higija" otnovo e otvorila gostopriemno vrati za pacienti. Mozhe i da ste zabravili veche kakvo napraviha v "Higija". Televizijata postojanno ni zaliva s novini, koja ot koja po-shokirashti, ta chovek zapochva da zabravja kakvo sa syobshtili predi dva dni, kamo li poveche. V "Higija" ubiha dvama pacienti pri operacii za razhubavjavane, kakvito – posle izleze najave – tazi klinika njamala pravo da pravi. I kakvo im e nakazanieto, pomni li njakoj? 2 000 leva globa! Po 1000 za choveshki zhivot, dve po 1000 – eto vi 2-te

hiljadi. E, zabraniha ima da izvyrshvat takiva operacii – strahotno nakazanie. Da ti zabranjat da vyrshish neshto, koeto i bez tova njamash licenz da vyrshish.

I chetvyрто, posledno (syshto na redkolegijata po prezumpcija):

“Druga ot novovyzniknalite idei na zhylytite deputati, tvyrđi d-r Pyrvanova, bila syzdavaneto na nova instanciya v zdraveopazvaneto – ombudsman. Pod tova zavyrzvano ime se krie dlyzhnostta “obshtstven zashtitnik”; tezi hora shte se zanimavat s zhalbite na pacientite sreshtu lekarite. Kakvi shte sa pravata na ombudsmanite, kolko trjabva da bydat na broj, shte mogat li da nakazvat, vkl. s predlozhenie do BLS za otnemane na lekarski prava pri drastichni narusheniya na lekarskata etika, ili samo shte dokladvat zakljuchenijata si (t. e. prelivane ot pusto v prazno), koj shte im plashta zaplatite - deputatite oshte ne sa najasno... V civilizovanite strani neshtata stojat syvsem prosto: nedovolnijat pacient ili syotvetno negovijat blizyk si hvashta advokat i zavezhdha delo sreshtu lekarja. No tozi vid biznes oshte ne e poznat v nashata pravova dyrzhava... V interesni vremena ni se padna da zhiveem, kolegi.”

Kratyk komentar ot men:

Predi dve-tri sedmici, kato tyrseh instancii, do koito da pisha za neshtata, stavashti v nasheto otdelenie, se setih, che na Zapad imat specialna sluzhba za vsevyzmozhni oplakvanija na grazhdanite – ombudsman (ombudsman). Potyrsih iz Internet prostranstvoto i popadnah na edna pouchitelna, mnogo bylgarska istoriya. Pyrvo da vi predupredja, da ne byrzate da se radvate – Ombudsman v Bylgariya njama, a sigurno njama i da ima. Eto istorijata na opitite da se syzdade takyv. Za sverka na citiranoto po-dolu e Internet adresyt:

<http://www.csd.bg/news/law/OmbudsmanB.htm>

“Rabotata po vyvezhdane na institucijata ombudsman v Bylgariya zapochva prez 1998 g. sys zadylbocheno prouchvane i analiz na syshtestvuvashтата normativna uredba...” i.t.n. Obyrnete vnimanie na kuhata fraza “zadylbocheno prouchvane”. Kolko zadylbocheno prouchvane? Kyde sa analizite ot nego? Tova se naricha generalizirane – bez fakti, s iztyrkana frazeologija. Ot 1998 natatyk:

Na 8 i 9 juni 2000 g. v Sofija za vtori pyt gostuva glavnijat parlamentaren ombudsman na SHvecija Klaes Eklund.

Ot 12 do 20 juni 2000 g. bylgarska parlamentarna delegaciya poseti Kanada ... s cel da prouchi kanadskija opit v razvitieto na institucijata ombudsman.

Na 20 noemvri 2002 v Sofija se provede seminar na tema "Vyzmozhnosti za ustanovjavane na instituciji ot tipa na ombudsman na mestno nivo v Bylgarija. Opit i perspektivi".

Na 24 noemvri 2000 g. v Narodnoto sybranie se provede Mezhdunarodna konferencija na tema "Syzdavane na institucijata ombudsman v Bylgarija".

Ot 28 fevuari do 3 mart 2002 g. se provede krygla masa, posvetena na ustanovjavaneto na institucijata ombudsman v stranata

Na 19 mart 2002 g. v Centyra za izsledvane na demokracijata beshe provedena rabotna sreshita na tema "Ustanovjavane na institucijata ombudsman v Bylgarija"

Na 9 april 2002 g. v Narodnoto sybranie se provede publichno obsyzhdane na tema "Institucijata ombudsman"

Ot 6 do 8 juni 2002 g. v Sofija se provede mezhdunarodna konferencija na tema "Evropejskite standarti i institucijata ombudsman v stranite ot Jugoiztochna Evropa"

Na 14 i 15 dekemvri 2002 g. v Sofija se provede seminar na tema "Mestnijat ombudsman" ...

Tozi sayt e zanemaren veche. Njakoj naj-nakraja sigurno e rekyl:

– Stiga sofri! Ombudsmanyt njama pochva u nas!

Zashoto ako se otvori ombudsman, shte im se zadrysti poshtata ot oplakvanija oshte pyrvija den. Pyk i toj njama da funkcionira kakto trjabva, to e jasno ot doseghashnata ni praktika. Eto, po-nagore dori kazvat, che “v civilizovanite strani neshtata stojat syvsem prosto: nedovolnijat pacient ili syotvetno negovijat blizyk si hvashta advokat i zavezhdada delo sreshtu lekarja. No tozi vid biznes oshte ne e poznat v nashata pravova dyrzhava...” Kato nash'ta pravova dyrzhava, bratja i sestri bylgari, nijde po sveta njama! Gordejte se! I prodylzhavajte da si traete.

Bashta mi beshe za malko na gosti i mi reche:

– Abe nishto njama da opravish, i deset knigi da napishesh. Horata sa go kazali – sama ptichka prolet ne pravi! – i se usmihna djavolito, uveren v nepoklatimata sila na narodnata mydrost.

– Dobre, de, taka e, prolet ne pravi, no posle ne idvat li drugi sled nejja? I proletta idva nakraja.

Toj prie argumenta mi i dazhe se zasmja, sjakash iskashe da kazhe – na mene prilichash, dyshte, ne si ostavjash magareto v kalta. No posle, kato si zamina, az se zamislih. V prirodata ne e kato v obshtestvoto. Osobeno v obshtestvo kato nasheto. Tuk idva edna ptichka i j rezhat glavata. Posle idva druga – i tja sama. I na nejja j rezhat glavata. Spomnjam si kolko mi beshe

smeshno, kato slushah kukuvska pesen "SHat na patkata glavata", osobeno pripevyt: "SHat, shat, shat na patkata glavata!" i vyobshte ne se zamisljah kakvo iskat da kazhat s nego. Sega mi zvuchi kato debel namek za tova, che kojto protestira sam, e patka s shatnata glava. Ej taka vse gi shatvat pateshkite glavi, edna po edna. I njama ptica-predvestnik. I njama jata. I njama prolet. Ta taka. Dokoga li?

CHETIRINADESETA GLAVA

Vryshtam se pak kym 27-mi januari, kogato doc. K. Fonev sybra ekipa, dezhuren v noshtta na incidenta, pri kojto edva ne zagina bolen. Toj ni povika za razgovor v kabineta na sekretarkata. Kabinetyt na sekretarkata e bivsh hol na otdelenieto, predviden da byde staja za razvlechenie na bolnite s televizor, masichki i t.n., no ot mnogo otdavna tova pomeshtenie se izpolzva za kakvo li ne drugo, samo ne i za razvlechenie na bolnite. Predi godini beshe sestrinska staja za pochivka (haresvashe ni, che ima goljama terasa), posle stana syblekalnja za personala i syshtevremenno sklad za dializni konsumativi. Kombinacijata syblekalnja-sklad se okaza uspeshna i se zadyrzha naj-dylgo – sedem-osem godini. No kogato se razpadna katedrata, trite systavni otdelenija obrazuvaha tri samostojatelni edinici, ta se nalozhi da se sgystim samo v pomeshtenijata na nashija etazha. Za celta trapezarijata na bolnite stana syblekalnja-sklad, a holyt s terasata – kabinet na sekretarkata, kato go pregradiha sys sekcija po sredata, za da pridobie vida na predishnija j kabinet

Predishnijat kabinet na sekretarkata se namirashe vyv foajeto na dolnija etazh i se systoeshe ot dve pomeshtenija s toaletna i banja, toest beshe neshito kato apartament. Vynshnata vrata beshe s debela kozhena tapicerija za zvukoizolacija. Nashite lekari imaha skromen obsht kabinet s edno bjuro i divanche neposredstveno do kabineta-apartament na sekretarkata, no chesto se zasedjavaha v nejnija, vyv vytreshnoto pomeshtenie naj-veche, zashtoto beshe mnogo уютно, a sekretarkata – mila i gostopriemna. Tam sym vizhdala sybrani pet-shest lekari navednyzh, razgoreshteni ot diskusii – predpolaga se, na nauchni temi. Vytreshnoto pomeshtenie obiknoveno beshe taka zadimeno, che ne se dishashe i pepelnikyt – syotvetno prepynen. Vednyzh speshno tyrsehme lekar, a njamashe nito edin na etazha, pyk i telefonite im ne otgovarjaha. Az trygnah da tyrsja lekar, sljazoh na dolnija etazh i se vmyknah v kabineta na sekretarkata, bez da me usetjat, zashtoto otvyn njamashe zvyneec, a kato chuknah po ramkata na vratata, nikoj ne me chu – otvytre

tykmo izbuhna mnogoglasen smjah. Pri vlizaneto si chuh slednoto – okaza se chast ot vic:

– Hajde stiga sme si govorili za seks. Da pogovorim malko i za izkustvo!

Pyk onja rekyl:

– Snoshti e...h edna balerina ot teatyr!

Posledva nov vzriv – smesica ot zhensko kikitene i nevyzdyrzhan myzhki smjah. Az se pokazah prez otvorenata vytreshna vrata i pomolih njakoj lekar da se kachi gore, che imame problemi s edin bolen. Edinijat ot dezurnite stana vednaga i dojde s men. Posle komentirahme s kolezhkite kakvo pravjat lekarite, kato gi njama. Edna sanitarka chu i dobavi, che v koshcheto na banjata dolu bila namerila izpolzvan prezervativ. Mnogo se smjahme togava.

Vednyzh pyk sljazoh da iskam njakakyv dokument ot sekretarkata i dokato tja go pechatashe v prednoto pomeshtenie, chuh ljubopiten dialog mezhdu profesora i edin mlad lekar. Predstoeshie konferenciya. Profesoryt mu kaza:

– Kakvo ot tova, che ne znaete anglijski? SHTe si prochetete doklada, nali njama da govorite?

– No az ne moga da cheta na anglijski, prof. Fonev!

– Togava go napisshete s bylgarski bukvi.

– No ...

– Njama no! SHTe go prochetete, az vi zapovjadvam – i se razsmja, sled koeto dobavi s prijatelski glas: – Njama nishto strashno. Da vi kazha, i az sym chel doklad na ezik, kojto ne vladeja. V Polsha na polski sym chel. Napisali mi go bjaha s bylgarski bukvi. Polskite kolegi mi rykopljaskaha.

Posle az si izljazoh. Na konferencii ne sym hodila da chuja kakvi dokladi chetat i po kakyv nachin. Znam, che publikuvaha v chuzhdi spisanija. Publikaciite im, obache, bjaha nerazbiraemi za nashite sestrinski umove, zashtoto bjaha na stranni temi, njamashti nishto obshto s nashata praktika i realnite problemi, koito izmychvaha bolnite. Pochti vsjaka statija beshe napisana ot kolektiv, kojto po pravilo vkljuchvashe i prof. Fonev. Zaglaviiite na statiite bjaha, naprimer takiva: “Promjana v koncentraciite na kalija i natrija i povishena lipidna peroksidacija pri pacienti s hronichna bybrechna nedostatychnost na poddyrzhshata hemodializa – edna hipoteza” ili “Hemodializata namaljava podtiskashtija efekt na uremichnata plazma vyrhu uzrjavaneto na megakariocitiite”. Tova mozhe i da sa mnogo vazhni vyprosi, ne znam, no vse mi se struva, che zad podobna nauchna frazeologija se krie poveche zhelanie za publichna izjava, otkolkoto zagrizhenost za samite bolni.

V tozi syshtija kabinet predi dosta godini me podlozhiha na krystosan razpit po obvinienieto, che sym propusnala da napravja edin antibiotik prednata vecher v 18:00 na moja dnevna smjana. Naistina bjah go propusnala. Po tozi povod me izvikaha na drugija den ot kyshti napravo v kabineta na sekretarkata – za 16 godini tova e edinstvenijat pyt, kogato sa me privikvali na razgovor v izvynrabortno vreme. Tam bjaha doc. K. Fonev, kojto oshte ne beshe stanal docent, v roljata si na glaven obvinitel, i oshte njakolko lekari. Razgovoryt se provede po slednija nachin:

– Bojanova, izvikahme te da objasnish zashto ne si napravila antibiotika na bolnata ot 4-ta staja. Kakvo mozhesh da kazhesh po sluchaja?

– Ami az razgovarjah s bolnata i j objasnih ...

– Sega iskame i na nas da objasnish.

– V tetradkata za naznachenija sled antibiotika pisheshe ex (lat. kraj). Razbrah, che e sprjan, zatova ne go napravih. Bolnata me popita za antibiotika si i az j kazah, che e sprjan, no tja kaza, che ne e sprjan i az otidoh da proverja v IZ-to. Tam pisheshe samo, che antibiotikyt e edin pyt na den, chas njamashe i az pak otidoh pri bolnata i j kazah, che antibiotikyt e vednyzh dnevno i che, nali, obiknoveno se pravi sutrin ot stacionarnata sestra i ...

– Bojanova, antibiotikyt e bil za 18:00. Provalila se antibiotichen kurs! Pusnahme raport do glavnija lekar.

Sled strogija razgovor se kachih v otdelenieto i razgledah pak tetradkata. Kolezhkata imashe dosta nechetliv pocherk i beshe napisala 18 kato ex. Zatova se bjah zabludila. A antibiotika taka i taka go sprjaha, zashtoto se okaza, che sym propusnala poslednata aplikacija. No sled njakolko dni mi vrychiha pismeno mymrene ot glavnija lekar.

Kazah, che tova e edinstvenijat pyt za vsichkite godini rabota, kogato sa me izvikvali ot kyshti za objasnenija, no tova ne beshe edinstvenijat pyt, kogato sa me privikvali na razpit. Neotdavna, naprimer, d-r Stanchev i shefyt me povikaha v kabineta na starshata i me razpitvaha v nejno prisystvie:

– Bojanova, kakvo si govorila pred bolnata H.? – pita d-r Stanchev.

– Njamam spomen, kakvo mozhe da sym j govorila? – otgovarjam az v pylno nedoumenie.

– Spomni si!

– Ne moga, kakvo tolkova sym j govorila?

– Vizh kakvo, govorila si j, che si pravim razni eksperimenti s bolnite! – namesva se shefyt.

– Koga sym govorila takiva neshta? Koj vi go kaza? Ne e vjarno!

– Onazi vecher, na tvoe noshtno dezhurstvo. Bolnata ni go kaza.

– Ami da j se obadim togava, neka tja da kazhe kakvo sym j govorila, az ne si spomnjam takyv razgovor. Kak shte kazha takova neshto? Mozhe neshto da sym j objasnjavala, no, chestna duma, ne sym spomenavala тази дума izobshto! Seshtam se samo, che mnogo povryshta i j kazah da kazhe drugija pyt na dezurnija lekar, zashtoto tozi pyt dezurnijat go njamashe cjalata vecher. Molja vi se, da popitame bolnata! – i poglednah umolitelno kym starshata, no tja malodushno mylcheshe.

– Njama kakvo da pitame bolnata! I zapomni, njamash pravo da im objasnjavash kakvoto i da bilo! Ti sestra li si ili se mislish za lekar?

– Ne znam kakvo stava, no tova sa si obvinenija v stalinstki stil! – ne izdyrzah az i se opitah da vikna, no glasyt mi vednaga presipna. – Starsha, kazhi neshto!

– SHTe trjabva da se proveri kak e stanalo – kaza starshata.

I me pusnaha. Kazah na kolezhkite i vsichki se vyzmutiha. Kym objad d-r Stanchev mi se obadi po telefona da mi naredi neshto i mezhdu drugoto me uspokoi taka:

– A pyk za onaja rabota, dushko, njama nishto, ne si vinovna.

– S bolnata li govorihite? – zaradvah se az, che me onevinjavat.

– Ne znam nishto. Docentyt mi kaza samo, Bojanova ne e vinovna.

Taka che spokojno!

Dori ne mi se izviniha za prichinenoto pritesnenie. Verоятно ne iskaha da se dava glasnost na tozi sluchaj, zashtoto shteshe da izleze neudobnata istina, che njamashe lekar v zalata cjalata vecher i bolnite nakrajja si zaminaha, pak bez da bydat pregledani, kakto mnogo pyti be stavalo. Lekarite vinagi se opravdavaha s ogromnata si zaetost. No mozhe bi izobshto ne gi beshe grizha za nashite bolni, koito izmiraha edin po edin, bez da uspejat da se oplachat. Na razpit sa vikani pochti vsichki sestri. Vseki pyt izchakvahme razpitvanata da izleze i ja naobikaljahme da ni razkazva kakvo sa ja pravili. I sym im kazvala, kazvala sym vi, nali, kolezhki:

– Pravjat go prevantivno, za da ni plashat. Da ne se nadigame.

Ponjakoga pravehme sybranija. Na tjah sestrite povdigaha takiva vyprosi:

– Zashto lekarite ne stojat v zalite?

– Dazhe na vkljuchvane gi njama!

– Onazi vecher d-r Vezhdov izobshto ne se pokaza. Ne stiga, che go njamashe prez cjaloto vreme, ami i kato gi izkljuchvahme ne dojde, a si beshe si v kabinetu, gledashe mach!

Njakoja shte se seti kakvo stanalo dnes v zalata, kak padnalo kryvnoto na edi-koj si i sami sme go vadili ot trapa, kakto kazvame pri opasni za zhivota systojanija, druga shte pripomni oshte njakoja kritichna situacija, v kojato sme spasjavali bolen, bez dezhurnijat lekar da dojde. Postojanno ostavahme sami v zalata, bez lekar. Kazvaha ni na koj telefon sa, no ponjakoga njamashe vreme dori za obazhdane po telefona. Ili pyk vyrtim i nikoj ne vdiga. D-r Stanchev, kato se vyrna ot Germanija, kaza, che i tam lekarite ne stoeli po zalite, kakvo tolkova sme iskali, znachi. No propusna da kazhe kakvi sistemi za komunikacii imat v Germanija. V edin moment ot sybranieto vsichki izvednyzh zapochvahme da vikame edna prez druga. Inzh. Fonev beshe edna ot temite, kojato dovezhdashe sybranieto do systojanie na pylen haos:

– Znaete li kak shteshe da me utrepe, toja kreten? I mene, i bolnite v zhylta zala onja den? Stana navodnenie ot edinija shlang i toj idva nali, shljapa prez lokvata i puska edin ogolen kabel vyv vodata i toj kato reche fyps i kat' zaprashtja i zasvjatka! Vikam mu, Fori, sht'ni iztrepush, be! Pyk toj, nali, vika spokojno, spokojno ...

– Abe toj i nego si e shtjal da ubie, ama gospod gi pazi ludite! Mene pyk vednyzh kato hvana edin markuch i go nasochi nasreshta mi – okypa me, dokato se usetja!

– Toj po-dobre nego si da okype, che mirishe na myrsha! Kak go tyrpi zhena mu?!

– Neka da si smyrdi, ne e samo toj, samo da si gledashe rabotata! Dobre, che e bat' ZHelko, da opravya aparatite. Ej tova razbiram az inzhener! Forito hich ne im razbira na aparatite!

– Koj mu e dal diploma na toja?

SHefyt se jadosvashe i preminavashe v ofanziva. Naj-ljubimijat mu laf beshe:

– Vie sestrite vse v bitovkata sedite. Onja den minavam po koridora, v goljamata zala samo edna sestra, v oranzhevata (tova e ednata malka zala) – sanitarka, v kafjavata (drugata malka zala) – nikoj, bolnite na avtopilot. A pyk v bitovkata se bjaha sybrali tri sestri! Na kakvo prilicha tova? Da si gledate bolnite, che shte uvolnja tri sestri, da znaete!

Vinagi v nas se celeshe. Kolko pyti mu kazvahme da uvolni Forito. Ne mozheo i – tochka. Puskal bil raporti, no koj znae zashto ne stavalo. Izobshto bilo mnogo trudno da se uvolni visokokvalificiran sluzhitel kato nego. Nikifor imal diploma za visshe inzhenerno obrazovanie. SHTjal da obzhalva i samo shte si imame neprijatnosti. Po-kysno, na razgovor s men mi

kaza zashto ne mozhe. Bashta mu se bil obazhdal na prof. Golemanov, zatova. Nishto ne mozhel da napravi. Kaza mi go taka:

– Da ti kazha li kak stavat tezi raboti, da ti kazha li?

I mi kaza kak stavat. CHudja se dali tova beshe cjalata istina? Dali prof. Fonev ne e znael neshto za nego, s koeto da go e shantazhiral po njakakyv nachin? A mozhe i direktno da go e zaplashval, che ako izhvyrli sincheto mu, sled nego i toj zaminava. Ili mozhe da sa rodnini, znam li, makar che otrichaha da sa takiva, bilo prosto syvpadenie na imenata. Kak inache da si objasnja polozhenieto? Doc. K. Fonev znaeshe mnogo dobre kak bi moglo da se napravi. Protokolirano sybranie. Oplakvanija – pred Nikifor, a ne zad gyrba mu. Koga kakvo e napravil – vsichko se zapisva, vkljuchitelno negovite objasnenija. Posle se puska argumentiran raport. Sledva pyrvo nakazanie. Posle vtoro. I taka – do zapovedta za uvolnenie.

Drug boleznen vypros beshe brojkata na sestrite. Stigali sme do 2 sestri v zala s 13 bolni. Inache obiknoveno bjahme po tri v zalata s 13 aparata. Predi godini bjahme pet na 12 aparata. A njakoga, v zorata na dializata, mozhe da sa bili i pet sestri na pet bolni, ne znam tochno, no predpolagam. V kurortnija centyr de minaloto ljato, kogato go zakriha, raboteha v syotnoshenie edna sestra na dvama bolni. Problemyt s brojkata na sestrite ima pone njakolko aspekta.

Pyrvijat e, che bolnite pristigat navednyzh, kara gi linejka. Trjabva da se vkljuchat vsichki navednyzh – minimum 13 dushi, maksimum 21, kolkoto beshe kapacitet na otdelenieto pri moeto napuskane – i to da se vkljuchat byrzo. Za polovin-edin chas vsichki sa vkljucheni. Posle idva pospokojnoto vreme – na nabljudavaneto. Nakraja pak na jurush se izkljuchvat, zashtoto linejka gi chaka da go izvozi do domovete im. Samite bolni chesto prepiraha da gi izkljuchim predi da im e izteklo vremeto, pritesnени, che njama da sa gotovi za linejkata – poradi po-dylgo kyrvene ot mestata na ubozhdane, naprimer. SHTom gi izkljuchehme, te ostavaha legnali ili sednali da natiskat s pamuchni tamponi punkcionnite mesta. Na njakoi byrzo im spirashe kyrveneto, slagaha po edna lepenka ili leka prevryzka i si trygvaha. Kogato vremeto beshe hubavo, sedjaha na pejkite pred vhoda na bolnicata, pusheha, pieha kafe ot kafe-mashinata i si govoreha. Bjaha civilni, a ne po noshtnici i pizhami, kato drugite bolni, nasjadali otvyn. Minavashтите pokraj tjah vynshni hora mozhe bi ne sa i podozirali, che sa bolni. Vse se razpravjahme za tova ranno izkljuchvane. Ako mozheha da idvat stypalovidno, edna sestra shteshe da e v systojanie da vkljuchi i izkljuchi dva pyti poveche bolni otsega, bez pri tova da byrza, taka bilo v Palma de Majorka, razkazvashe edin ot nashite bolni.

Drug aspekt na problema s broja na sestrite e, che v edna zala se dializirat zaedno bolni i v tezhko, i v leko systojanie. Oshte poveche, che vscki ot tjah, dori da e doshyl v zadovolitelno systojanie, vnezapno mozheshe da se vloshi po vreme na dializa. V zalata, da rechem, bivashe spokojno za polovin-edin chas i nie sedjahme na bjuroto, podgotvjahme pamuchni tamponi i materiali za kateterizacija ili popylvahme dokumentacijata. Pri nas vsjaka edna procedura se opisva v dializen list, v kojto vscki pyt vpisvame: pone dve imena na bolnija, norma na tegloto, nomer pri zapochvane na dializa, dializen nomer na porednata procedura, data i chas na vkljuchvane i izkljuchvane, zhizneni pokazateli i dr. Kogato beshe spokojno v zalata i sme privrshahme drugata rabota za momenta, obichahme da si govorim i da se sheguvame, sednali na bjuroto. Vnezapno pisvashe signalna instalacija na aparat ili na njakoj bolen mu stavashe neshto po drugi prichini, ne tehicheski. Vednaga skachahme ot mestata si i se skupchvahme okolo problemnija bolen, bez da obryshatame vnimanie na ostanalite. Sluchvalo se e da se zanimavame samo s edin-dvama bolni prez cjalata 4-chasova dializna smjana. Po vreme na dializa se sluchvat naj-razlichni incidenti, poveche ili po-malko opasni – i vsichki te iziskvat byrzy reakcii i tochni dejstvija ot personala.

Opasen moment e, naprimer, rjazkoto padane na kryvnoto naljagane. Bolnijat vnezapno poblednjava i izrigva stomashno sydyrzhimo. Skachame i byrzo mu izdyrpvame vyzglavnicata, za da padne glavata na nisko i taka da se orosi mozykyt, puskame banka s efortil (naj-chesto ostanala ot drug bolen) i go nabljudavame otblizo, zashtoto ima opasnost da se zadushi pri povryshtaneto, ako stomashното sydyrzhimo popadne v dihatelnite mu pytishta. Bankata teche pyrvo strujno, posle ja namaljavame na kapka. Prez tova vreme bolnijat ot bled i sinkav kato myrtvec – ne e gledka za nesviknali – postepenno vyzvryshta cveta si. Drug bolen zapochne da povryshta, bez da mu e padnalo kryvnoto – tova e lesno, samo mu podavame kofichkata:

– Pregryshtaj kofata! Iskash li degan (ampula protiv povryshtane)?

Njakoj vdigne visoko kryvno, zaboli go glavata i reche:

– Sestra, ela mi vizh kryvnoto, che neshto me cepi tilyt!

Vsystnost ni vikaha naj-chesto na pyrvo ime. Nashite bolni ne sa kato v drugite otdelenija, toest ne sa hora, postypili za kratko lechenie, a idvaha prez den za po chetiri chasa i zatova stavahme blizki i dazhe se karahme pomezhdu si. Bjahme kato edno goljamo semejstvo. Kato mu izmerim kryvnoto i se okazhe visoko, bolnijat obiknoveno davashe narezhdanija da mu napravim hlofazolin i novfilin, a ako v nashata apteka njamashe ot tjah, ni karashe da izvadim ot chantata mu, slozhena na legloto v krakata mu ili do glavata.

Bolnite na dializa nerjadko poluchavaha taka narechenite krampi – silno bolezneni kontrakcii na muskulite, naj-chesto na podbedricata. Togava vikaha s glas i ritaha tablata na legloto, a zhenite napravo placheha ot bolka. Predi godini v takiva sluchai pravehme ampuli natriev hlorid 10% – po dve, po chetiri, dazhe po osem, i se majtapehme:

– Na solena skumriyka stana, ne ti li mina veche?

Samo taka im minavashe. Posle tezi ampuli bjaha spreni ot proizvodstvo, ne znam zashto. Lekarite, vjarno, kazvaha, che ne e dobre da osoljavame taka bolnite, zashtoto kato neizbezhen rezultat idvashe zhestoka zhazhda i ottam – mnogo kilogrami na sledvashtata dializa. Za da gi svalim, naduvahme filtracijata (tova znachi uvelichavahme stojnostta na edin parametyr na aparata, ot kojto zavisi kolko kilograma, toest litri, shte svali bolnijat po vreme na dializata). V rezultat sledvashtija pyt bolnijat pak poluchavashe krampi – te se dylzhat naj-veche na byrzo svaljane na mnogo kilogrami. I krygyt se zatvarjashe. Vizhdala sym bolen da dostiga 16 kg nad normata si, malko predi da pochine. No kato sprjaha ampulite ot proizvodstvo, njamashe s kakvo da ovladjavame bolkite ot krampi. Masazhirali sme im krakata, udrijali sme gi s jumruci po shvanatite muskuli i nakraja sme gi izkljuchvali po-rano – chak kato stypeha na zemjata im pootminavashe.

Naj-mnogo vreme otivashe okolo edin-edinствен bolen, ako beshe nov, toest zapochnal dializa otskoro i njamashe oshte fistula, ta izpolzvahme katetyr za provezhdane na dializata mu (i otдавnashni bolni minavaha na katetyr, kato im spreshe fistulata, dokato im napraveha nova). Ako tozi katetyr se zapusheshe ili “hylcashe” – hylcaneto oznachava slab debit na kryvta, postypvashta v aparata; predstavete si moshtna prahosmukachka, zahapala kilim, kak go vdiga i ne mozhete da ja otlepite, taka i katetyryt zalepvashe za stenata na syda i kryv kym aparata ne idvashe ili beshe nedostatychno. A zalepvaha i iglite na po-starite bolni. SHTom njakoj syd zapochno da hylca, aparatyt se razpishtjivashe. Otivahme, obiknoveno dve zaedno, i zapochvahme da vyrtim katetyra ili iglata, za da se osvobodi. Tykmo se osvobodi, obache, i otnovo zalepne. Ednata sestra se zanimava s problema otkym stranata bolnija, drugata natiska kopchetata na aparata da ne pishti.

Vsichko – ot venoznoto aplikirane na lekarstva za kryvno, prez opravjane na hylcashti sydove, do namaljavane ili uvelichavane na filtracijata pri krampi ili prosto po zhelanie na bolnite, predchuvstvashti pojava na krampi – pravehme nie, sestrite, zashtoto – po njakakvo nepisano pravilo – v zalite ne stojaha nito lekar, nito tehnik, nito sanitarka. No sestra – zadylzhitelno, a v goljamata zala – pone tri sestri. Po princip, vjarno, edin

lekar ne mozheshe da stoi ednovremenno i v chetirite zali – tolkova zali imahme, kogato napuskah. I tehnikyt e edin, i sanitarkata chesto beshe sama. A nie bjahme mnogo, spored dumite na shefa, makar che nikoga ne ni pokaza normativni naredbi, regulirashti syotnosheniето sestra-bolni v hemodializa. Pitali sme go na sybraniya, sochili sme primera s kurortniya centyr kato naj-pokazatelen, no toj s dosada mahvashe s ryka – ne mu beshe interesno. Imashe i drugo neshto. Imenno zashtoto imahme chetiri zali, ot koito edna s 13 posta, dve s po tri i edna s dva (specialnata “zhylta zala” pri vhoda na otdeleniето, zadelena za zarazeni s hepatit V) mozhe bi brojkata njakak si izlizashe, che e dostatychna. Sybirame – tri sestri na 13 bolni pljus edna na trima i oshte edna na trima i oshte edna na dvama. Poluchava se shest sestri na 21 bolni, toest sredno po edna sestra na tri bolni i polovina. Ne e zle. Oshte po-dobre stava, kogato v ednata ot malkite zali ima samo edin bolen, speshna dializa, primerno ili neshto izvynredno. A se e sluchvalo i v zhylta zala da ima samo edin bolen. Togava smetkata stava syvsem tochna – shest sestri na osemnadeset bolni, toest po trima bolni na sestra. Na njakoj mozhe i tova da mu se stori mnogo. Na takyv bih preporychala da poraboti pone mesec kato sestra v hemodializa.

Otdeleniето ni e intenzivno, zashtoto rabotim s hora, postaveni na aparatura, poddyrzashta zhivota im i zashtoto po vremeto, kogato sa svyrzani s тази aparatura, te mogat da poluchat rjazko vloshavane na systojaniето, pri koeto byrzite i kompetentni reakcii na obsluzhvashtija personal sa ot pyrvostepenno znachenie. Bolni sa izpadali v klinichna smyrт v zalata, bez da ima lekar i sme zapochvali obdishvane s ambu i indirekten masazh na syrцeto, dokato njakoja ot nas naprazno tyrsi lekar po telefona, a sanitarkata ticha do drugija kraj na koridora ot staja v staja, ot kabinet na kabinet da nameri otnjakyde lekar. Malko predi da napusna, bolen pochina v zala bez lekar, a dezurnijat, d-r Vezhdov, konstatiral smyrтta i – tolkova. Sestrite se vyzmushtavaha – v bitovkata, kyde drugade, a az im kazvah, che mozhe bi i da e imalo lekar, bolnijat pak e shtjal da pochine. V kraja na kraishtata, lekarite ne sa bogove. Tozi bolen mnogo pyti go bjahme vadili ot trapa i nakraja dojde momentyt da ne uspeem. Nali taka vi kazvah, kolezhki?

Tova, che sme intenzivno otdelenie, obache, ne licheshe po fishovete ni za zaplati. Tam imashe njakakva smeshna suma za “uslovija na trud” – lev li beshe, pet li na mesec, ne si spomnjam, zashtoto ne si pazja fishovete. A pri nas “se raboti s vrednosti: otrovni i korozivni veshtestva, formalin, hlorin, belina; rabota s kryv na bolni ot riskovi grupi – SPIN, hepatit i dr.; ima psihotravmirasht i intenziven trud” – tova e citat ot dlyzhnostna harakteristika na medicinska sestra v “Nefrologija, hemodializa i

hematologija ” i Kurorten centyr “Alpina”, vzet ot diplomnata rabota na sestrata, kojato zavyrshi zdraven menidzhmynt v Medicinskija universitet na gr. Raven i kojato na svoj red diplomantkata e citirala direktno ot dlyzhnostna harakteristika, vzeta ot “Alpina”. Makar v neja da e posocheno i nasheto otделение, dlyzhnostnata harakteristika, validna kym momenta na moeto napuskane, ne sydyrzhashe opisane na rabotnata sreda, nito na vrednostite, nito na psihotravmirashtite faktori. Imenno kopie ot тази “orjazana” dlyzhnostna harakteristika mi vrychi izpylnitelnijat direktor po vreme na razgovora ni sled poluchavane na moja signal za opasnost ot zarazjavane na chuzhdite pacienti s hepatitis, kato nablegna na zadylzhenijata mi da se podchinjavam (III. Organizacionno-upravlenski vryzki i vzaimootnosheniya: - Jerarhicheski

- podchinena na: starshata medicinska sestra i na nachalnik klinika/otделение, lekuvasht/dezhuren lekar).

Momentyt da mi napomni, che trjabva da se podchinjavam na starshata, lekarite i shefa dojde, tochno sled kato mu kazah, che chuzhdestrannite pacienti ne se dokumentirat v otdelenieto ni. Kaza mi:

– Vas kakvo vi interesuvat tezi neshta? Zapoznata li ste s dlyzhnostnata si harakteristika? – i mi ja podade, a az se nadignah ot mjastoto si i se protegnah da ja vzema, zashtoto toj sedeshe zad bjuroto si na razstojanie poveche ot edna ryka.

Eto, vprochem, pylnijat tekst na тази dlyzhnostna harakteristika, kojato i az zaedno s vsichki sym podpisala v nachaloto na 2002 g., bez da se zamisljam.

MNOGOPROFILNA BOLNICA ZA AKTIVNO LECHENIE "SV. MAGDALINA" EAD –RAVEN

UTVYRDIL

Izpylnitelen direktor

(D-r Gr. JAnev)

DLYZHNOTNA HARAKTERISTIKA

na dlyzhnost MEDICINSKA SESTRA

v Centyra po hemodializa

KOD po NKP 3231

I. Dlyzhnostni otgovornosti, prava i zadylzhenija

A) Otgovornosti:

- Nosi odgovornost za zakonosobraznostta i rezultatite ot vzetite ot nego reshenija pri izpylnenie na vsichki vmeneni v nastojashtata dlyzhnostna karakteristika dlyzhnostni zadylzhenija.

- Otvovarja za izpylnenie na vsichki svoi dlyzhnostni zadylzhenija v pylen obem i kachestvo pri spazvane na trudovata disciplina.

B) Prava

- Pri dobrosyvestno izpylnenie na dlyzhnostnite zadylzhenija mu se izplashta ugovorenoto vyznagrazhdenie v trudovija dogovor i KTD

V) Karakteristika na izpylnjavanata rabota

- Organizira rabotata na sanitarite po vreme na dezhurstvo i sledi za izpylnenieto j.

G) Zadylzhenija

- Dezhurnata medicinska sestra v stacionara podgotvja bolnite za vizitacija.

- Kontrolira higiennoto systojanie na bolnichnite stai i sledi rabotata na sanitarite.

-Izvyrshva predpisani naznachenija i manipulacii - venozni i muskulni aplikacii, kryvopreli vanija; promivka na katetri, prevryzka i kompresi na A-V fistuli, EKG.

- Izpisva, syhranjava i razpredelja izpisanite medikamenti.

- Izmerva temperatura, puls, diureza, odnositelno teglo.

- Nastanjava novoprietite bolni i dava nasoka za dietata, rezhima i sledi za izpylnenieto im

- Zapoznava bolnite s pravilnika v klinikata.

- Uchastva v obsluzhvaneto i hraneneto na tezhko bolnite.

- Uchastva v toaleta na tezhko bolnite.

- Zarezhdha i promiva A-V liniite i dializatorite, uchastva vyv vkljuchvaneto na bolnija kym aparaturata i izkljuchvaneto mu v kraja na procedurata.

- Poznava ustrojstvoto i dejstvieto na vsichki vidove hemodializni aparati.

- Provezhda hemodializa, hemoperfuzija, plazmafereza i plazmafiltracija.

- Po vreme na procedurite prosledjava temperaturata, pulsa, kryvnoto naljagane i drugi fiziologichni parametri na pacientite i pri promeni soevremenno uvedomjava dezhurnija lekar.

- Izpylnjava predpisanite ot dezhurnija lekar naznachenija i manipulacii.

- Vodi tekushtata dokumentacija po vreme na hemodializa.

- Podgotvja bolnite i asistira po vreme na provezhdane na kategorizacija po Seldinger.

- Podgotvja instrumentariuma za sterilizacija.

- Pochistva i dezinfecira hemodializnata aparatura.

II. Iziskvanija za zaemane na dlyzhnostta

- Obrazovanie - bakalavyr, vsshe-specialist, poluvsshe, sredno.
- Trudov stazh - ne se iziskva
- Kvalifikacionni iziskvanija - da poznava:
- neobhodimostta ot posobija, instrumenti, lekarstveni formi, dezinfekcirashiti sredstva, prevyrzochni i drugi materiali, kako i da mozhe pravilno da si sluzhi s tjah

III. Organizacionno-upravlenski vryzki i vzaimootnosheniya

- Jerarhicheski
 - podchinena na: starshata medicinska sestra i na nachalnik klinika/otdelenie, lekuvasht/dezhuren lekar
 - rykovodi: rabotata na mladshija personal v klinikata/otdelenieto
 - Funkcionalni
 - vyreshni - s personala na klinikata/otdelenieto
 - vynshni - chrez st.med. sestra s paraklinichni i drugi klinichni zvena

IV. Obshti i zakljuchitelni razporedbi

- Izpylnitelnijat direktor uprazhnyava kontrol po vnedrjavaneto i aktualizacijata na dlyzhnostnata harakteristika.
- Izpylnitelnijat direktor razporezhda aktualizacija na dlyzhnostnata harakteristika, v sluchaj na promjana na iziskvanijata kym izvyrshvanata rabota na rabotnoto mjasto ili promjana v iziskvanijata za zaemane na dlyzhnostta.

Kym momenta na izgotvjane na nastojashtata dlyzhnostna harakteristika dlyzhnostta se zaema, ot:

Zapoznat s dlyzhnostnata harakteristika:

(trite imena)

(podpis) (data)

Aneta Teodorova Bojanova, sobstvenorychen podpis, 31.01.02 g.

PETNADESETA GLAVA

Mnogo sybraniya sme provezhдали v otdelenieto i nikoe ot tjah ne e protokolirano, razbira se. Kato se navikame, vlizahme pak v zalite i vse edno che nishto ne e bilo. Tova si beshe naprazno habene, no koj da se seti togava? Po-kysno postavih tozi vypros pred shefa na razgovor v kabineta mu po

povod pismenija mi signal za nerednosti v oddeljenieto, opraven direktno kym nego bez kopija do po-visshi instancii. Po vreme na tozi razgovor, beshe predi tri meseca, toj me popita:

– Koj da gi protokolira tija sybraniya? Az li?

– Sekretarkata! Tja za kakvo e?

– V bolnichni e.

– Ne kazvam za v momenta. Po princip!

I zashto li da gi protokolirat, naistina? Zashto li trjabva da se zapisvat izkazvanija, izoblichavashti lekarite i protezheto inzh. Fonev? Vednyzh bjahme ostanali syvsem malko sestri, bjaha napusnali ili razboleli, ne si spomnjam, no za edin period ot mesec li, dva li, se nalozhi da rabotim samo dve na 13 bolni v goljamata zala (ili bjaha 12 togava?). Na sybranie na lekari i sestri po onova vreme, svikano za reshavane na problema s ostrija nedostig na sestrinski personal, az izkazah slednoto eretichno mnenie:

– Ne mozhe li, dokato preodoleem zatrudnenieto, i dezurnite lekari da vkljuchvat i da izkljuchvat bolni v zalata?

SHTjaha da me napravjat na nishto! Kolko se smjaha kolezhkite na naivnostta mi posle!

Otnoshenijata mezhdu personala ne bjaha loshi, bjahme direktni edni s drugi i si pomagahme, govorja naj-veche za sestrite. Gordeehme se s bojnite si karakteri, s chuvstvoto si za humor, s byrzinata i zhizneradostta si. Godini nared ne samo che ne vyznikvaha seriozni intrigi ili konflikti mezhdu nas, dazhe obratnoto, stavahme vse po-blizki i nerazdelni, sjakash trudnite vremena, koito izzhivjavahme zaedno s bolnite, makar i ot drugata strana na barierata, ni splotjavaha oshte poveche. Mnogo si spodeljahme, cherpahme se edna druga po razni povodi, praznuvahme zaedno rozhdeni dni. Pochivkite mezhdu smenite bjaha vreme na bujni smehove i dazhe na pesni i tanci pred televizora v bitovkata, kato pusneha njakoj hit.

Sega si mislja, che razgovorite ni sa bili povyrhnostni – za decata, myzha, mandzhata i naj-ljubimata ni – za seksa. Az uchastvah mnogo aktivno v poslednata. Bjah izvestna s majtapite si i s nestandartnite si razsyzhdenija. Razsmivah gi vsichki s moite lafove. No vseki pyt, shtom se opitvah da zagovorja za neshto seriozno, za neshita, koito ucha v universiteta, naprimer, useshtah, che im stavam dosadna. Mozhe bi si misleha, che se pravja na vazhna, kato spomenavam universiteta? S edna bolna, obache, mnogo hubavo si govorehme za anglijska i amerikanska literatura. Vinagi shte pomnja tymnite j ochi, ozareni ot inteligenten pogled, usmivkata j na shtastливо dete (strahotno mladeeshe) – sjakash idvashe ne na dializa, a na sreshta s prijateli, i naj-veche tova, che za kakvoto i da ja zagovoreh, tja vse go e chela. Malko e

da se kazhe samo chela, zapomnila beshe naj-vazhnite geroi, sybitija, dori dialozi. Ocenjivashe anglijskija humor i kazvashe, che j dostavja goljamo udovolstvie tynkija sarkazym v povestvovaniето, indirektnija izkaz, a ne grubo bichuvashcija ezik ili otkroveno vulgarnite sceni. Ti mi lipsvash sega, Mimi, ti i drugite bolni, s koito sme razgovarjali. Ti ne se kazvash Mimi, no i az ne se kazvam Ani. Ne trjabva da spomenavam istinski imena, zatova prosti mi, che si vzemam sbogom s vsichki po tozi nachin, s chuzhdi imena. Kolezhkite ne mi lipsvat, makar mnogo pyti da kazvah, che shte mi lipsvat, ako napusna, che imam nuzhda ot lekite razgovori s tjah, ot kyntjashtite nadaleche smehove i zakachki.

Kolkoto i kuriozno da zvuchi, za tova, koeto ucheh v universiteta, sym razgovarjala s nashite sanitarki. Govorila sym im za nashija prepodavatel, amerikaneca, kojto vse zashtitivashe malcinstvata, slushaha me i kato im razkazvah za anglijskata i irlandska istorija. Edna ot tjah imashe mnogo hubav pocherk i si licheshe, che e visoko inteligentna po priroda. Kazvah j:

– Zashto ne si otishla da uchish oshte neshto sled gimnazija? Mozheshe da stanesh naj-malkoto medicinska sestra.

A tja shte se izchervi – pri vsjaka pohvala ili zakachka tja vinagi se izchervjivashe i makar kozhata na hubavoto j kryglo lice da be tymno-murgava, mnogo j licheshe – i shte mi reche:

– Ozhenih se, za koga da ucha?

– Ama ne mozhe taka. ZHenite ne sa samo za razhdane i gledane na deca! Ti kolko deca imash?

– Dve, sestra. Nie na selo vsichki imame po dve, naj-mnogo po tri. Nie ne sme ot dzhebchiite, ela da ni vidish kyshtite po na dva kata. Rabotim, to rabota trudno vze da se namira, no ne shtem da kradem. I gledame da izuchim decata si, te pone da ne sa prosti

– Prosti li? CHE ti imash gimnazija!

– E, da, ama nali vizhdash sega k'vo rabotja. Nie sme naj-prostite tuka.

– To i nas, sestrite, ni pravjat na prosti, ako e vypros, ama ne e taka. CHovek, kato si vyrshi rabotata, ne zasluzhava obidi.

Sanitarkite vse bjaha vinovnite, ako izchezneshe neshto ot otdelenieto. Imahme edna sanitarka, za kojato pochti bjahme sigurni, che e kradla po priroda. V interes na istinata, тази kleptomanka, da me proshtava, ako smjata, che e bila obvinjavana nespravedливо mnogo pyti, si beshe chista bylgarka.

Mnogo ot bolnite ni bjaha cigani i turci. Povecheto bjaha bedni i neobrazovani. No edin se otkrojivashe sred tjah i s hubavata si vynshnost, i s

obrazovaniето si, i s chuvstvoto si humor. Toj beshe turski ciganin hristijanin – nashenski hibrid, rezultat ot naslagvalite se chuzhdi prisystvija po zemite ni. Po obrazovanie beshe veterinaren feldsher – i feldsheryt e hibridna profesija, neshto sredno mezhdu sestra i lekar. Mnogo hubavo razpravjashe kak razhda ovcata – syshto kato zhena se mychi i tja. I kak blee posle, kato j zakoljat deteto – tyrsi go, plache. Toj ne se sramuvashе da kazhe:

– Az sym ciganin, sestra. Ama ot ciganin do ciganin goljama razlika ima. Ela mi na gosti, da vidish. Vsichkite kyshti na selo sa sys satelitni anteni. Dvorovete podredeni, s alei, cvetja – vsichko. Da ti e drago da sednesh na teferich pod asmata. Bylgarskite dvorove ne sa tolkova chisti, kolkoto sa nashite.

Toj tvyrdeshe, che cjaloto togavashno pravitelstvo, barabar s prezidenta, e ot cigani.

– Vizh im chertite na licata, che i bojata. Nashi sa, sestra, poznavam gi, ama se pravjat na bylgari, sram gi e da si priznajat, che imat ciganska kryv v zhilite si.

Toj beshe hodil na transplantacija v Gycija. Operacijata minala uspesno, no po-kysno othvyrlil bybreka i pak se vyrna na dializa. Imashe tri deca i vednyzh se izmajtapil s kolezhkite, che zhena mu chaka chetvyrto. Bjaha mu se povjarvali i go odumvaha, che ne se vizhda kolko e bolen, ami e trygnal deca da pravi. Az otidoh pri legloto mu i go popitah napravo:

– Abe vjarno li e, che zhena ti chakala bebe?

Toj se zasmja i mi kaza:

– Majtap, be Uili! Kak shte pravja takiva neshta, bolen chovek sym! Horata si misljat, che nie, ciganite, samo tova znaem – da pravim deca.

S lekarite otnoshenijata ni syshto bjaha dobri, vypreki vsichko. Njakoi sestri dori im govoreha na ti, no az do posledno se obrystah na vie i na d-r edi-koj si po familija, taka sa me uchili v medicinskoto, nishto, che te mi govoreha na ti i na pyrvo ime. Ima neshta, koito ne se preodoljavat lesno. CHak prez poslednija mi raboten den, kogato d-r V. Fonev me podlozhi na psihoataka, dotolkova izljazoh ot kozhata si ot vyzmushtenie, che me unizhava, zabravil vsjakakva lekarska syvest i chest i to v moment, kogato raboteh nad bolnata i samo neshto da bjah sbyrkala, mozheshe da stane uzhasno – samo togava za pryv pyt v sestrinskija si zhivot se obyrnah na ti kym lekar i to chak posle – v koridora, na chetiri ochi, kato se razminavahme. Vidjah kolko se izumi, che se otnasjam s nego kato s raven. Tova beshe moeto otnyshtenie i toj go razbra mnogo dobre.

Njakolko dni sled skandala, zapochnal ot moja signal do izpylnitelnija direktor s kopija do oshte njakolko jerarhichni stypala nad nego,

se mernah za kratko v oddelenieto, kolkoto da uredja formalnostite okolo napuskaneto si. ZHivotyt v oddelenieto si beshe potekyl pak po staromu – rabotata si vyrvеше, kakto vinagi, nikoj ne izgledhashe raztrevozhen ot minalite proverki. Dali vyobshte bjaha minali seriozni proverki? Dokato chakah starshata da mi podpishe obhodnija list, v kabineta j vryhletjaha pregynati i zasmeni d-r Stanchev i edna mlada sestra. Tja vsyshtnost ne e v pyrva mladost, no opredelena mladee i kakvato e mynichka i ostroumna, lekarite mnogo ja haesvat.

– Hej, vnimavajte! – shegovito viknah az. – Na tova v civilizovanite strani mu se vika seksualen tormoz na rabotnoto mjasto! – i shtipnah doktora po slaninkite okolo krysta.

– Stiga, be Ani, ti vse takiva gi izmisljash! Tova da ne ti e na Zapad! – uhileno mi otvyrna kolezhkata.

Bjahme govorili na тази tema i tja znaeshe, che na Zapad i osobeno v Amerika, vsjaka zadjavka na rabotnoto mjasto mozhe da stane prichina za sydebno presledvane po obvinenie v seksualen tormoz. No tuk si e Orienta. Zatova e tolkova veselo.

Na izlizane minah pokraj zalite. Vratata na oranzhevata (ednata malka zala s tri posta) beshe otvorena i bolnite vytre se dializiraha na avtopilot, toest bez sestra v zalata. Edin ot trimata, tozi v sredata, me vidja i podvikna:

– Kyde otivash? V otpuska li si?

– V otpuska sym, da, i posle napuskam – usmihnah mu se az i mu izpratih vyzdushna celuvka, sled koeto si trygnah. A toj zavika sled men:

– Ej, chakaj malko, ej, ‘shto taka?

No az si zaminah. Bolnite ne trjabva da znajat za nashite konflikti. Segaveche mozhe i da uznajat. Tazi knizhka vze neshto mnogo da nabybva. Dnes e 22-ri juni. Tri dni ne bjah pisala, nali hodih na izpit. A zapochnah da pisha na shesti juni. Struva mi se, che sto godini sym zhivjala v samota, ako izpolzvam nagotovo zaglaviето na romana na Gabriel Garsia Markes, ili che sym mylchala sto godini. Samota – ne beshe, i mylchanie ne mozhe da e bilo. Raboteh v goljam kolektiv, bybrehme si, obshtuvahme uz. Kakvo beshe togava? Ne znam, vie reshete, az da prodylzhavam.

Kazah, che s bolnite se poskarvahme, che i personal, i bolni zhiveehme kato edno goljamo semejstvo. Mozhe bi me obichaha, zashtoto az ne im se karah mnogo. Kolezhkite dazhe sa me hokali, che mnogo gi glezja. I shefyt ni ucheshе:

– Ne gi ostavjajte da vi se kachvat na glavite!

Sigurno e kazval syshtoto na lekarite za nas, sestrite. Za bolnite pyk da ne govorim. Spored men, bolnite v nashite bolnici sa po princip diskriminirani. Ne stava duma za chuzhdencite na dializa pri nas v kraja na maj. Te bjaha obsluzheni s goljamo vnimanie, bjaha glezeni, taka da se kazhe. Govorja za nashite, bylgarskite bolni, osobeno tezi ot malcinstvata ili ot selata, ili kombinirano– i ot selo i ot malcinstvena etnicheska grupa. Znam, che takiva tvyrdenija se dokazvat naj-trudno, osobeno ako proverkata se pravi ot vytreshna komisija. No vse pak, dostatychno e njakoj da vleze v stola na petzvezdnata ni bolnica, za da vidi ogromnata shperplatova stena, izdignata mezhdu masite za personala i masite “za vynshni lica i bolni”. Bolnite ot vsichki etazhi polzvaha stola sreshtu zaplashtane taka, kaktto i personalyt. No pyrvo zastavaha na otdelna opashka pred otdelna kasa, v otsamnata chast, zatymnena ot shperplatovata pregrada, posle se pridvizhvaha kym otdelno gishe za poluchavane na hranata si i ottam pak se vryshtaha v tymnata chast, otsam pregradata, sjadaha i se hraneha. Nie bjahme ottatyk stenata, v svetlata chast. Cjaloto tova razpredelenie vsyshtnost beshe syvsem nelepo, zashtoto v krajna smetka vsichki pribori za hranene se smesvaha vytre v pomeshtenieto za miene na sydovete. No logikata na tezi, koito narezhdat kakvo i kak da se pravi chesto se razlichava ot logikata na zdravija razum.

V nachaloto na koridora na nasheto otdelenie, naprimer, izdignaha pregradna stena ot bjala plastmasova dograma s matirani stykla i vrata na nej. Tazi pregrada trjabvashe da otdelja zhyltata zala ot ostanalata chast na otdelenieto – stacionar, zali, kabineti i skladove. No, pyrvo, zhyltata zala ne j beshe mjastoto v nachaloto na otdelenieto. Takiva izolirani zali se postavjat po pravilo v dynoto na koridora, ako shte se govori naistina za izolacija. Tam se postavja pregradnata stena i nadpis: Zabraneno vlizaneto na vynshni lica! Pri nas – tochno obratnoto. Vsichki, idvashti otvyn, kato vljazat prez vynshnata vrata, preminavat i prez тази i togava stigat bilo do stajata si, ako lezhat v otdelenieto, bilo do zalata si, ako sa doshli za dializa. Osven tova, vratata na zhyltata zala e tochno sreshtu vratata na kuhenskija ofis. Izliza, che sa izolirani hepatitnata zala zaedno s kuhnjata za razdavane na hrana. Vjarno, che hepatityt ne se predava po vyzduha i vse pak podobna kombinacija e malko stranna.

No ima i oshte stranni neshta. Zalite, v koito ne se dializirat zarazeni ot hepatit V, se dializirat zaedno nezarazeni ot nikakyv hepatit zaedno sys zarazeni ot hepatit S. Za hepatit S ne se nalaga druga izolacija, osven na otdelen aparat, kazvat nashite lekari – taka bilo po sveta. Po-kysno, kogato sama potyrsih informacija, se natykناه na ubeditelna podkrepa v polza na protivopolozhnoto mnenie. No i taka da e, neka da sa otdeleni ne v druga zala,

a samo na odelni aparati v obshtata. No i taka ne e. Zarazeni i nezarazeni ot hepatitis S se izrezhdad pri nas na edni i syshti aparati, zashtoto imame mnogo bolni i njamame fizicheskata vyzmozhnost da si pozvolim “luksa” da zadelim opredelen broj aparati samo za zarazenite ot hepatitis S. Zarazenite sa razlichen broj v razlichnite dializni smeni. V dve ot tjah sa po sedem. V ostanalite sa po-malko. A vsichki legla se zapylvat, znachi na polzvanite ot zarazeni bolni aparati se dializirat nezarazeni. CHestno kazano, do kraja na maj тази година ne se bjah zamisljala nad tova. S razpredelenieto po postove (leglo i aparat systavjat edin post) se zanimavat tehnicite po narezhdane na shefa. Tova i drugi podobni neshta syobshtih pismeno na izpylnitelnija direktor v otgovor na negovata molba da dam pismeni pokazanija, predi da me uvolni. Dali vjarvah, che kato nauchi za takiva grubi narushenija na epidemiologichnite iziskvanija, shte razporedi vednaga da se zakupjat oshte aparati za nashite bolni i da se slozhi kraj na nedopustimata ot medicinska gledna tochka praktika? Ne znam, vidjah, che e mnogo raztrevozhen, no ne shte da e bilo ot grizha nito za nashite, nito za chuzhdite pacienti. Drugi grizhi sym mu syzdala s moite naivni usilija da opravjam edin svjat, v kojto toj i takiva kato nego javno se chuvstvat dosta dobre. Posle se roveh i v Nakazatelnija zakon, konsultirah se pak s advokat. I eto kakvo nauchih. V Bylgarija njama zakon za syznatelno razprostranenie na infekcii sred horata. Ima samo za razprostranenie na zarazi sred domashni zhiivotni. Po tozi povod s myzha mi komentirahme taka:

– Kak mozhe samo za domashni zhiivotni?! Ami za hora kato nashite bolni? Znachi mogat da si gi zarazjavat na volja i, dori da se razbere, njama prestyplenie, kakvo tolkova e stanalo! – vyzmushtavah se az.

– CHakaj malko. Nali s vashite bolni se otnasjat kato s zhiivotni? I nali dializata im e kato vtori dom? Znachi mozhe da sydish shefovete si za zarazjavane imenno na domashni zhiivotni!

I se smjahme prez sylzi. Ima i zakon za bolnite ot venericheski bolesti. Te, znachi, ako razprostranjavat venericheskite bolesti, ot koito stradat, nosjat nakazatelna otgovornost. Zabelezhetе, samo bolnite ot venericheski bolesti. Kazah na advokata, che formulirovkata e ostarjala i ne e dostatychno precizna ili po-skoro ne e dostatychna vseobхватna. Bi trjabvalo da se formulira “bolesti, predavani po kryven i polov pyt”, vmesto samo venericheski. Zashtoto SPIN-yt, naprimer, kojto chudesno otgovarja na formulirovkata “venericheska bolest”, v syshtoto vreme se predava i po kryven pyt. A s hepatitisite stava oshte po-neudobno. Te biha mogli da se predadat i po polov pyt, no se predavat osnovno po kryven, zatova nikoj ne gi naricha venericheski bolesti. A hepatitisyt e plyznaval i shtamovete mu

postojanno se uvelichavat. Toj e mnogo po-strashen bich za chovechestvoto ot SPIN-a. Kogato az ucheh za sestra, oshte njamashhe hepatit S, imashhe samo A i V. Tochno kogato SPIN-yt stana izvesten, i hepatit S nashumja kato novootkrita hepatitna raznovidnost. Sreshtu A i V veche ima vaksina, no sreshtu S – oshte njama. Znae se, che veche ima i hepatit D, E i G. V naprednalite strani trybjat za тази nova napast. Nie v Bylgarija, obache, potочно nashite tvorci na zakoni, oshte si peem pesenta za venericheskite bolesti – star hit ot 50-te godini na 20-tija vek.

I taka, dokato medicinskijat svjat se vylnuva ot hepatita i merkite sreshtu negovoto razprostranenie, v nasheto otdelenie postojanno stavaha razpravii na drebno s bolnite, naj-chesto za kilogramite im. Njakoi bolni, ot strah da ne im se karame, che sa naddali poveche ot razreshenoto, si igraeha na krienica s nas. Eto kakvi dialozi se chuvaha pri nas vseki bozhi den:

– Ti tegli li se?

– Da, sestra. Imam 4 kg.

– JA ela na kantara az da vidja!

Iztegljaneto pokazva, primerno, 6 kg. nad normata.

– Ha taka, shte vidish sega, ako doc. Fonev mine proverka!

I ako naistina doc. Fonev mineshe na proverka, stavashhe strashno. Vednyzh pred men kaza na bolen ot selata:

– Kakvo si napravil ti, be? Kakvi sa tija 10 kila?

– Ostanaha mi ot minalija pyt, doktore!

– Do gusha mi dojde ot tebe, da znaesh! SHTe umresh, be, glupak!

Ili pyk – obryshtenie kym cjalata grupa:

– Kogo lyzhete, kato si kriete kilogramite, znaete li? Sebe si lyzhete, ne lyzhete mene, taka da znaete! Samo s vas shte se razpravjam, ama ha, typi glavi takiva!

Tova s ukrivaneto na kilogrami dalech ne e nerazreshim problem syshto. Dostatychno e samo leglata ili shezlongite, na koito ljagat bolnite, da sa snabdeni s individualen kantar, kojto bezstrastno da otchita ne samo kolko tezhi bolnijat v nachaloto i v kraja na dializata, no i kak proticha procesyt na svaljane na kilogramite po vreme na samata dializata.

SHESTNADESETA GLAVA

Sutrinta na 27-mi januari, ponedelnik, trygnah za rabota sys svito syrce. Tozi den shtjah da byda povikana ot shefa na razgovor. Noseh pismenite si pokazanija za incidenta ot noshtnoto dezhurstvo v petyk i si povtarjah instrukciite na myzha mi da ne se syglasjavam na samorazprava,

toest razgovor nasame v kabineta na shefa, a da mu predam pokazanijata i da iskam pismen odgovor. Ne stana, kakto go misleth. Kurazhyt mi se izpari v momenta, v kojto vljazoh v bitovkata za sutreshnata petminutka. Petminutka se naricha sutreshnoto predavane na smjana. Sednali okolo edna niska masichka s chashi kafe pred tjah, 7-8 sestri razgovarjat na visok glas i se smejat. CHesto prisystvat i edna-dve sanitarki, no te njamat dumata. Starshata i njakolko drugi izpushvat po edna-dve cigari, dokato teche petminutkata, zashoto tja e ot 7:00 dokym 7:30 ch.

Pristignah po-rano ot drugite, sipah si kafe i zachakah da vidja kakvo shte stane. Kolezhkite zapriizhdaha edna sled druga, svezhi i veseli, kakto vinagi. Pojavi se i starshata, no nishto osobeno ne stana. Petminutkata svyrshi i vljazohme da vkljuchvame bolnite. Njakyde kym 9:00 starshata me izvika v kabineta si.

– Doc. Fonev te vika v kabineta si – kaza mi tja sys seriozen glas.

– Ne moga da otida – otgovorih az. – Konsultirah se s advokat i sym predupredena da ne razgovarjam s nikogo na chetiri ochi. Nosja pokazanijata. Eto ti edno kopie. Eto i edno za shefa.

– Dobre – kaza starshata.

Malko po-kysno pak me izvika.

– SHTe se syberem vsichki v kabineta na sekretarkata. Doc. Fonev taka naredi. SHTe byda i az. Njama da e na chetiri ochi, ne boj se.

I az otidoh zaedno s neja. Zad pregradnata sekcija imashe niska masichka. Nasjadahme v kryg okolo neja – shefyt, d-r Skorcheva, starshata, inzh. Fonev i az. Vsichki bjahme poveche ili po-malko pritesneni, i shefyt syshto, samo Forito si beshe kakto vinagi syshtijat – spokoen i malko mrachen na vid. Toj sedeshe do men otdjasno, a starshata – ot ljavata mi strana. Edinijat ekzemplar ot pokazanijata mi beshe v rycete na d-r Skorcheva i tja gi cheteshe zadylbocheno. Okaza se, che shefyt oshte ne beshe gi chel. Toj imashe zagrizhen vid i pyrvite mu dumi bjaha:

– Ne sym vi sybral tuk da vi sydja, iskam prosto da znam kakvo tochno se sluchi. Bojanova, kakvo shte kazhesh?

Syrceto mi se rztupa i az otgovorih s presipnal glas:

– Njamam sili pak da povtarjam otново. Razberete me, ot tri dena ne moga da spja kato horata, strashno sym umorena.

– Dobre, de, dobre, no nali trjabva da go reshim tozi vypros? Njama li da razkazhesh kakvoto znaesh?

– Razkazala sym go, ne go li prochetohete?

– Njamah vreme, posle shte go cheta.

– Ami kakvo da vi kazha ... pyrvo ... – preglytnah sys zatrudnenie, – izvestno li vi e, che samo az bjah svidetel na incidenta?

– Samo ti li? – popita shefyt i pogledna vyprositelno d-r Skorcheva.
– Kakvo shte kazhete, d-r Skorcheva?

– Taka e – tiho otvyrna d-r Skorcheva, kato za kratko vdigna glava ot chetivoto.

– Nikifore, ti kakvo mi razpravjashе? – s po-tvyrd glas se obyrna shefa kym Forito.

Inzh. Fonev nishto ne kaza. Az se obyrnah kym shefa:

– Molja vi se, neka d-r Skorcheva kazhe kakvo e napisala v raporta?

D-r Skorcheva vidimo se smuti i otgovori sys zapyvane, kato gledashe kym men:

– Inzh. Fonev mi kaza ... podvede me raporta go pisah, predi da govorja s teb.

SHefyt prodylzhi:

– Az znam njakoi raboti, no iskam da gi chuja tuka ot vas. Vjarno li e, che Bogomil e lezhal s dvete igli, vizhdaha li se dvete igli na rykata mu, Fonev?

– Ne sym zabeljazal ...

– D-r Skorcheva, sestra Bojanova beshe li zapazila iglite na bolnija za prodylzhavane na dializata?

– Da, doc. Fonev, zapazila gi beshe.

Tuk az se obadih:

– I oshte edin pyt gi zapazih sled tova, za tretoto poredno vkljuchvane. Pitajte bolnija, toj shte vi kazhe.

Starshata se namesi i tja:

– Ani, bolnijat lezheshe li si na mjestoto, rykata mu beshe li na oblegalkata, iglite vizhdaha li se dobre?

– Da, bolnijat si lezheshe, ne beshe staval izobshto i rykata si dyrzheshe na oblegalkata, kyde drugade, i iglite se vizhdaha syvsem jasno i si govorehme, che ej-sega shte prodylzhim dializata.

SHefyt popita:

– Dializatora, kojto donese Fonev, beshe li izvaden ot opakovkata i gotov za sychlenjavane?

– Da – otgovorih az.

– Ne e taka – obadi se Fonev. – Nie vinagi gi nosim otvoreni.

Vjarno beshe, che gi noseha otvoreni. SHTe izbyrzam malko da kazha, che sled tozi razgovor narediha na tehnicite da ni nosjat dializatorite nerazopakovani. Tova narezhdane se spazvashe okolo sedmica-dve, posle

pak se vynahme na staroto polozhenie. Sestrite vzeha da se syrdjat na tehnicite, che gi myrzi da otvorjat edna shpula. A i po-udobno si beshe da ni gi nosjat izvadeni ot opakovkata, zashtoto vednaga zarezhdahme aparatite. Pri nas vsichki aparati se zarezhdat ot vecherta za sutrinta, toest sterilnite linii prestojavat do sutrinta otvoreni. Tova pak nishto ne e, predi godini zarezhdahme ot petyk vecherta za ponedelnik sutrinta. A v uchebnicite pishe, che vsichki sterilni materiali trjabva da se otvarjat neposredstveno predi upotreba.

– Fonev, na teb d-r Skorcheva kaza li ti da zanesesh dializator na Bojanova?

– Ne, doc. Fonev. Nikoj nishto ne mi kaza.

– Bojanova, ti kaza li na Fonev da ti donese nova shpula?

– Ne sym, doc. Fonev. D-r Skorcheva tykmo mi naredi da prodylzha dializata i izleze i togava vleze inzh. Fonev i mi podade nova shpula i az vednaga zapochnah da ja svyrzvam s liniite. Pomislih, che d-r Skorcheva mu e kazala otvyn v koridora. No ti ne chu li, che govoreh s Bogomil, che ej-sega shte prodylzhim – poslednite dumy kazah, obyrnata kym Fonev.

– Fonev ne e znael – kaza shefyt. – Bojanova, ti e trjabvalo da mu kazhesh!

Az pak se obyrnah kym inzhenercheto:

– Ne me li chu, kato govoreh s bolnija, kazhi mi?

Toj navede glava i nishto ne kaza. Starshata se obadi:

– Sestrite sa mi se oplakvali, che inzh. Fonev ne vimava dostatychno.

Togava doc. Fonev povishi ton na inzh. Fonev:

– Ti dokoga njama da vimavash, be? Njama mesec, otkakto te vodih da davash pismeni pokazanija. Sram za bashta si si, da znaesh!

Inzh. Fonev izpyshka tezhko, no pak si premylcha. Posle shefyt se obyrna kym men:

– Ami ti, Bojanova, kyde gledashe, ne vidja li kakvo pravi Fonev do tebe?

Predi da uspeja da kazha neshto, sekretarkata se pokaza i reche, che tyrseli doc. Fonev. Toj se nadigna i kaza kym vsichki ni:

– Segajam vreme da se razpravjame poveche. Iskam samo da znaete, vie davate li si smetka, che vsichki otivate v zatvora pri takyv sluchaj, a? V zatvora! Da se opravjate da rabotite v sinhron, che ...! Vizhdate kakvi raboti stavat! Hajde, otivajte da rabotite, che i az da vyrvja.

Celi tri dni se bjah izmychvala, predchuvstvajki poslednija vypros na shefa. Kyde naistina bjah gledala? Zashto ne vidjah, che mushka

shlangovete v tubata s dezinfektant? Nali uzh sym opitna sestra? Mycheh se da si pripomnja vsichki detajli otnovo. Sled sysirvaneto povikah edna kolezhka ot goljamata zala da dojde. Saralieva vednaga priticha. Tja e stara sestra, pred pensija. Vidja sysirenite linii i mi kaza, che otiva da syobshti na d-r Skorcheva, a az rekoah, dobre, az shte opravyam tuka v tova vreme i vzeh da svaljam sysirenite linii, a iglite za vseki sluchaj ne gi izvadih, promih gi sys serum, mozhe d-r Skorcheva da naredeshe da prodylzhim dializata, makar che ostavashe malko vreme. I naistina kato dojde, d-r Skorcheva naredi da zaredja otnovo aparata s novi linii i nova shpula i da prodylzha, kato slozha otnovo heparin, i to dosta visoka doza.

Posle kakvo stana? Tja si izleze, maj zaedno sys Saralieva dveite izljazoha. Vyzmozno li e d-r Skorcheva da e zavila v obratna posoka po koridora i da se e pribrala v kabineta si, bez da kazhe nishto na Fonev? Az ne go vikah da mu iskam shpula, toj vleze sam vednaga, shtom Skorcheva izleze i mylchalivo mi podade shpulata. Ami ako v tozi moment toj e raznasjal shpulite po grafik, a az sym reshila, che d-r Skorcheva mu e naredila da donese nova shpula specialno za tozi bolen, za da mu prodylzhim dializata? Polovin chas predi kraja na dializata vsichki tehnicite raznasjaha shpulite za sledvashtata smjana. Mozhe bi e stanalo napravo kato v komedija ot greshki na SHEkspir? Samo che komediite ot greshki v bolnicite se prevryshtat mnogo lesno v tragedii.

I zashto nishto ne mu kazah, naistina? Edna dumichka ne razmenihme dori! Samo zashtoto govoreh s bolnija li? Ne, istinata beshe, che po princip pochti ne razgovarjah s Fonev. Vsichki go otbjagvaha, i az syshto. Beshe ni neprijaten, iztyrjavahme go njakak, no ne kontaktuvahme s nego, samo govorehme zad gyrba mu. Toj obiknoveno si mylcheshe i hodeshe nasam-natam, sjakash ne razbirashe kyde se namira, beshe mnogo otvejan. Bolnite sa mi kazvali, che gi e strah ot nego, prilichal im na lud. Tehnicite syshto ne go obichaha i ako njakoj se slucheshe dezhuren zaedno s nego, stoeshhe v sestrinskata bitovka, a Forito ostavashe sam v stajata na tehnicite, poslednata v dynoto na koridora. Kakvo praveshe tam, cheteshe li, speshe li, nikoj ne znaeshe i ne se interesovashe. Obichashe kafe ot kafe-mashinata i sym go vizhdala s glupovata usmivka da vyrvi po koridora s plastmasova chashka v ryka, vtrenchil pogled v neja, sjakash dyrzhi naj-cennata vesht na sveta. Ne, v tova njama nishto losho, i az obichah kafe ot mashinata. Na noshtno dezhurstvo pyk, ako e spokojno, ljagashe na njakoe ogoleno leglo v svobodnata malka zala i gledashe televizija na tymno – taka, opynat v cjal ryst na kozhenija matrak bez charshaf, s pogled, nasochen nagore, obichashe tymnoto i samotata, sjakash iskashe nikoj da ne go zabeljazva.

S rabotata se spravjashe krivo-ljavo i pone, dokato vsichko techeshe normalno, njamashe osobeni problemi, no shtom njakoj ot aparatite avarirashe i se nuzhdaeshe ot popravka, Forito beshe bezpomoshthen i go ostavjashe na sledvashtija tehnik po smjana. Te fakticheski noseha protezheto na ramenete si, no ne smeeha da protestirat, a vyrshesha i negovata rabota, samo tajno go psuvaha zad gyrba mu. A inzhenercheti Fonev se beshe izhitriilo da narezhda i na sestrite da mu vyrshat rabotata – da sychlenjavat dializatsionnite shlangovete za shpulite, naprimer, dori da puskat sami aparatite na dezinfekcija. I sestrite go praveha. Njamashe da go pravjat, ako samo Forito gi karashe, razbira se. Praveha go, zashtoto nachalnikyt na tehnikeskijet personal, inzh. ZHelko Vprjagolov, narichan oshte bat' ZHelko, s gotovnost vyzprie ot kolegata si Fonev idejata sestrite da bydat natovarvani s nesvojstveni tehnikeskite zadylzhenija. A dumata na bat' ZHelko tezheshe i sred tehnicite, i sred sestrite.

I az naj-redovno sychlenjavah dializatsionnite shlangove za shpulite, edinstveno otkazvah da puskam aparatite na dezinfekcija, za koeto hvanah bat' ZHelko vednyzh da se oplakva ot men pred starshata. Bjaha sednali dvamata v bitovkata, az minah ottam nabyrzo, kolkoto da vzema neshto ot sejfa (tova e metalen shkaf za deficitni lekarstva i opiati). Bat' ZHelko tykmo kazvashe na starshata:

– Samo Ana se opyva, ne shte da slaga aparatite na dezinfekcija.

Pogledyt mu sreshtna moja. Trepna, no prodylzhi, nevyzmutimo uveren v pravotata si:

– Ano, za tebe govorja, da ti e jasno! SHTo ne puskaš aparatite na dezinfekcija?

Obache az samo povdignah vezhdi mylchalivo, vzeh si ot shkafa kakvoto mi trjabvashe za zalata i izljazoh bez komentar. Posle kazah na starshata, che spored men tehnicite mnogo si pozvoljavat, a tja gi zashtiti, che njamali vreme. Kak pyk vse sestrite vinagi imat vreme za vsichko?

Kogato stana incidentyt, točno takava greshka bjah dopusnala. Bjah izpylnila tehnikeskoto dejstvie, nesvojstveno za sestra – sama bjah sychlenila shlangovete. I posle me izmychvaha dva napylnio protivopolozhni vypros. Ediniyat beshe, zashto gi slozhih sama? Zashto ne ostavih vsichko tehnikeskoto da si go izvyrshi tehnikyt, inzh. Fonev v sluchaja? A drugijat – zashto izobshto dopusnah Forito da se vyrti naokolo. Zashto ne si svyrshih vsichko sama? Ako sama si puskaš aparatite na dezinfekcija, Forito njamashe da ima vyzmozhnost da mi pogodi takyv kalen nomer. Kolezhkite zashto go pydeha i predpochitaha sami da si svyrshat vsichko? Za da ne sbyrka neshto po aparatite, razbira se. D-r Vencislav Fonev syshto go otbjagvashe, makar

che mu beshe brat, no kogato neshtata vzeha neochakvan obrat i imashe verojatnost da uvolnjat batko mu, kryvta se obadi, shte vi razkazha kak.

Da beshe se sluchil drug tehnik тази vecher, sigurno shteshe da vlezhe i ot vratata da kazhe neshto veselo, posle da dojde pri mene i da popita kakvo e stanalo ili da popita dali sym svyrshila s Bogomil, za da pusne aparata na dezinfekcija. I s bolnija mozheshe da se zagovori, da go pita dobre li e, kak e i bolnijat da mu posochi iglite i da kazhe, sysirih, shte stoja po-dylgo тази vecher, zashtoto d-r Skorcheva kaza da prodylzhim dializata i t.n. No az si poznavah mylchaliveca Nikifor, ah, zashto ne go nabljudavah kyde pipa?

Vsichki tezi vyprosi strashno me bjaha izmychvali prez otminalite tri dni i mozhe bi shtjaha da me izmychvat i do dnes, ako sledobeda na syshtija den, samo njakolko chasa sled razgovora s shefa v kabineta na sekretarkata, Forito ne beshe povtoril syshtija neverojaten nomer. Toj mylchalivo se opita da vkljuchi na dezinfekcija aparat s bolna na nego, chakashta prodylzhenie na dializata si. Tozi pyt go napravi pred trima svideteli: az, sestra Atesh i d-r Skorcheva! Sluchajat beshe analogichen na tozi prez noshtta na incidenta s Bogomil. Edna bolna, Kadrie, poluchi mnogo silni krampi i neprekysnato povryshtane po sredata na dializata. D-r Skorcheva dojde, naredi da prekratim vremenno dializata i tykmo razgovarjahme na visok glas imenno za prodylzhavane na dializata na Kadrie, shtom samo j pootminat bolkite ot krampite, zashtoto bolnata se previvashe na shezlonga i placheshe ot bolki, a i oshte imashe gadene (vprochem i krampite, i povryshtaneto sigurno se dylzhaha na nedobro tehlichesko zadavane na parametrite na aparata ot “visokokvalificiranija” inzh. Fonev, no tova d-r Skorcheva ne obsydi s nas, sestrite), kogato nashijat chovek vlezhe mylchalivo, mina pokraj nas trite kato pokraj turski grobishta, kaktose vika, i se zapyti kym aparata na bolnata. Nito dumichka ne promylvi, vyrveshe s vtrenchen pred sebe si pogled, kaktose obiknoveno Tykmo se nakani da namushka shtekata v dezinfektanta i trite pochti ednovremenno mu izvikahme da ne go pravi. Toj se sepna i se izmykna ot zalata – pak bez nito duma! Vse edno razigra dejstvujata si ot petyk, kato za pred policejski sledovatel. Neverojatno, no fakt! D-r Skorcheva silno se razvylnuva, obeshta da dokladva za tozi sluchaj i kaza, che trjabva da se pusne raport. Izvini mi se, da, točno togava mi se izvini, ne beshe po vreme na razgovora s shefa. Bjah napylnonevinena! Segaveche vsichki povjarvaha, che sym kazala i napisala istinata! Starshata, kato nauchi, se vyzmuti s pylno pravo i mi kaza, che reshitelno zastava na moja strana. Sled oshte njakolko dni mi kaza i tova, che vsichki sestri sa vzeli edinodushno reshenie da napravim podpiska protiv inzh. Fonev, zashtoto dejstvujata mu sa “neadekvatni”. Vyodushevlenieto beshe

ogromno. Vsichki samo za nego govoreha. Stignaha do naj-drebnite mu kusuri, a az v tova vreme se izzhivjavah kato geroj na denja.

Pouspokoena, zaminah na ochni zanjatija prez fevruari. Tam se opitah da objasnja na kolegite, no te ne razbraha mnogo neshta. To ne e i za razbirane! Ochnite si zanjatija karah prez platenata si godishna otpuska. Veche chetvyrta godina ne bjah polzvala uchebna otpuska nito za ochnite, nito za izpitite, samo zashtoto starshata mi beshe podmetnala, kato zapochvah, che ne sym iskala razreshenie da se javja na kandidat-studentski izpit i che specialnostta mi e mnogo daleche ot medicinata i, naj-setne, che mnogo sme bili stanali studentkite. Prez 1999 g. sestrite zadochni studentki stanahme shest ili sedem! Nie sme si zhadni za nauka! Vsichki v nasheto otdelenie mnogo chetat – ne samo sestrite, no i sanitarkite, i bolnite, i pridruzhitelite. Samo da e po-spokojno, vseki hvashta ja vestnik, ja kniga i chetem li, chetem. Imenno v takova krotko systojanie ni beshe zavaril edin doktor ot drugo otdelenie, kojto mina prez nasheto predi godini, postoja okolo chas i mu se stori, che e popadnal v chitalnja, ta posle napisal doklad njakyde, che otdelenieto ni ne e intenzivno – okaza se che bil praten na proverka za intenzivnost. Eto na nego naistina bih preporychala da poraboti kato sestra pri nas – shte mu stignat i tri dni, sigurna sym.

Syrditko-Petko, az znachi, sled kato izslusha gornite zabelezhki na starshata za moeto sledvane, se nacupi i reche:

– Dobre togava, hubavo, njama da polzvam uchebna otpuska! Samo mi davajte redovnata po vreme na ochni.

Dobre, che se razsyrdih togava. Tova, che ne sym polzvala uchebna otpuska shteshe da mi svyrshi idealna rabota sled njakolko godini, toest v kraja na maj 2003, kogato si pusnah argumentirana molba za speshno polzване na redoven platen otpusk prez juni, bez da sym planirana. No da karam poleka.

Kato se vrnah ot ochnite, sestrite me posreshtnaha edva li ne s ovacii. Veche ne samo az bjah geroj. Geroi bjaha vsichki. Sychinili bjaha sami podpiskata, dokato me njamashe, tochno kaktto mi bjaha obeshtali i naredili otdolu podpis do podpis, nachelo sys starshata. CHakaha samo men da ja podpisha i shteshe da e gotova za puskane. Edna kolezhka se be vyzdyrzhalala – tja beshe po-vyzrastna, rabotila v Libija, predpazлива vyv vsichko. Druga beshe v bolnichni. Vsichki ostanali ja bjaha podpisali. Mnogo se trognah. Prochetoh ja, beshe kratka, polovin stranichka, no sysem direktna. Ne iskame da rabotim s inzh. Fonev, pisheshe v nejha, zashtoto dejstvijata mu sa neadekvatni. Ne zhelaem da vlezem vsichki v zatvora zaradi nego – neshto takova. A, imashe pisano i za tri sybraniya, koito sme proveli

po vyprosa za povedenieto na Nikifor Fonev. Kvalifikacijata mu ne se postavjashe pod vypros – syvsem pravilno. Neka si ima diploma, nas ne ni interesuva tapijata mu, a dyrzhim na tova da e otgovoren i da razchitame na nego. Vyprosyt naistina ne beshe tolkova tehlicheski, kolkoto psihicheski ili prosto – moralen. Togava vsichki mi bjaha golemi prijatelki. Blagodarenie na uzhasnoto mi prezhi vjavane zaradi Nikifor i posle na idiotskoto povtorenie, koeto napravi pred svideteli, vsichki si mislehme, che e doshlo vremeto da se otyrvem ot tozi navlek. Taka si mislehme. No bjahme pribyrzali.

SEDEMNANDESETA GLAVA

Dnes, 23-ti juni, denjat zapochna mnogo hubavo. Stanah rano, na izgreiv slynce i otidoh sama na razhodka po blizkrite bairi. Vremeto e razkoshno, vyzduhyt sutrin e svezh i prohladen. Predi 6:00 navyn vse oshte njama hora. Synlivi kucheta, naljagali po asfalta na parkinga pred bloka, me poglezhdat izotdolu myrzelivo i se prozjavat. Kotki graciozno prekosjavat ulicite, bez opasnost za zhivota im. Po pytekite sreshtam njakolko dushi, pozdravjavame se. CHernicite sa uzreli. Spiram se da si hapna. CHuvstvavam se v raja.

Kogato se vyrnah, si vzeh edno dushche i sednah da preveda njakolko stranichki dogovor. Posle dojde edin redoven klient – obsluzhih go speshno, vzeh neloshi parici. Izkarvam 10-20 pyti po-malko v sravnenie s prevodachite v drugi strani i vse pak dosta poveche ot medicinska sestra. No pyk kato sestra raboteh 12-chasovi smeni i to se sybirashe, kapeha levchetata, chas po chas, bez znachenie dali vadish bolen ot klinichna smyrt ili si pochivash. Zatova kazvah, che si obicham rabotata – imah svobodni dni prez sedmicata i chuvstvo za sigurnost. Celija prehod ot socializym kym demokracija go izkarah spokojno, v smisyl ne ostanah na ulicata bez rabota. Segava veche shite usetja kakvo e sam da se osigurjavash, da vzmash pari samo za chasovete na istinska rabota – klientyt ne plashta pochivkite mi. A intelektualnijat trud v nashata strana kato che li ne se ceni. Prevodachyt e neshto kato proizvoditel na domati. Idva prekupvachyt – sobstvenikyt na prevodacheska firma – i ti otkupva truda na bezcenica. V njakoi firmi na prevodacha davat samo 30% ot cenata na prevoda, kojto sa objavili za pred klienti. Dobre pone, che tozi problem njamam.

Sled tova dojde sysedkata, deto vodi neravna borba za “obraten nasip” na trapa na dvora, izkopan predi godini zaradi garazhite – uzh po proekt podzemni – i taka i ostanal nezarinat, a e tochno pokraj osnovite na bloka ni. Poluchila bila otgovor ot rajonnoto kmetstvo – naj-setne, sled mesec

i polovina. Beshe otchajana i imashe zashto. Tja e vyzrastna zheni, vdovica s pobeledi kosi, zachervila lice ot slynceto i ot kryvnoto:

– SHTe polucha udar, Ani, da znaesh! Njama spravedlivost nikakva!

– A, zdrasti! Ti sega li razbra, na tija godini?

– Ne moga da spja, mnogo se vylnuvam, mnogo!

Vylnuva se zhenata, zashtoto sled tolkova hodene po mykite, sega e poluchila slednija otgovor:

“V otgovor na zhalba nomer ta-ra-ra Vi uvedomjavame za slednoto.

Obraten nasip na izkopa mozhe da se izvyrshi, ako Vie razgovarjate sys sobstvenicite na garazhite i te se syglasjat da napravjat hidroizolacija na syshtite.”

Strahoten otgovor! Predstavjam si kak stava na praktika. Trygva gorkata zhenica po vhodovete da pita edin po edin garazhliite:

– SHTe se syglasite li, molja, da si napravite hidroizolacijata, che da vzemem naj-nakraja da zarinem toja trap? Decata tichat otgore po pokrivite na garazhite, shte vzeme da padne njakoe vytre v trapa!

– Vizh kakvo, ma – shte kazhe oshte pyrvijat ot zapitanite, – njamam pari sega, chakaj malko s tova zarivane. Za 12 godini nito bloka se e naklonil, nito njakoe dete e padnalo, k’vo iskash?

A sledvashtijat mozhe i da dobavi:

– Kat’ si tolkoz na zor da zarivash, ‘shto ti ne mi napravish izolacijata? Ne e li taka? – i shte namigne na pyrvija.

S dve dumi – podigraha se na zhenicata, che e trygnala da vyrshi rabota “na polzu rodu”, vmesto da si gleda spokojstvioto na starini. Tja zhivee otskoro v nashija blok – dojde s myzha si, veche pokojnik, ot grada, kydeto sledvam zadochno. Toj pochina ot insult dve-tri godini, sled kato se nanesoha. Kato poluchil udara, lezhal deset dni v nervno, razkaza mi sysedkata, kato chu, che sym napusnala rabota sled signal za nerednosti. Za desette dni lechenie v nervno, tja zanesla deset komplekta charshafi – dolen, goren i kalyfka, bez da broim pampersite i pr. I desette komplekta potynali kato vdyn zemja tililejska, a tja bila tolkova ugrizhena togava, che ne mislela za tova i vse nosela, kakvoto poiskat. I, razbira se, cherpela. A kogato chovekyt pochinal, j vynali samo lichnite veshti, nito edin charshaf. Tja popitala:

– Noseh vseki den kat charshafi, da znaete kyde sa otishli?

A te, na svoj red popitali:

– Vie bjahte li gi nadpisali?

– Ne, ne bjah. Nikoj ne mi kaza.

I se prostila i s myzha si, i s charshafite zavinagi. Seg, kato ja vidjahme tolkova neshtastna zaradi otgovora na zhalbata, nie s myzha mi napisahme edna druga zhalba – do rajonnoto kmetstvo s kopie do g-n Kmeta na grada i sledobeda shte otida do poshtata da ja pusna. Eto taka chovek se oplita v zhalbi, ako vednyzh zapochne da obryshyta vnimanie na vsichki nerednosti.

Mezhduvremenno poluchavame i-mejl ot sina si. Vzel pyrva zaplata v Amerika. I vednaga dve treti ot zaraboteno to mu bilo udyrzvano – za uniforma, kvartira, danyci i osigurovki. Pische, che trjabva da tyrsi vtora rabota, inache njama da si pokrie dazhe raznoskite po zaminavaneto. Njakoi raboteli i na tri mesta. Kompjutyryt v kvartirata im oshte ne bil popraven. Majstoryt ne znael koga shte stane. Mi ako toj ne znae, pische sinyt ni, koj da znae togava! Razocharov, e ot proekta, po kojto zamina. “Polikontakt” gi instruktiraha za vsjakakvi drebolii, vkljuchitelno kak da obizhdat negrite, bez onezi da se usetjat, a naj-vazhnite neshta premylchaha, kato naprimer, che shte im udyrzhat mnogo golemi danyci, che kvartirite okolo Filadelfija sa bezbozhno skypi, che mozhe da te ostavjat bez internet vryzka cjal mesec (a uslugata e vkljuchena v naema) i che ako njamash kola v SHTatite si krygla nula. Oshte ne sa mu izdali karta za socialno i zdravno osigurjavane. Vodili go v njakakv ofis i tam obeshtali da stane “skoro, sled njakolko sedmici”. No da poglednem optimistichno na zhivota. SHTom v Amerika sa takiva pochakaj-malkovci, kakvo tolkova iskame ot bylgarskite instancii?

Kato shte pravja lirichni otklonenija, pone da zapisha neshto za izpita v universiteta, da se znae i pomni, kacto sa pisali starite hronikjori. Izpityt beshe po taka narechenija prakticheski anglijski ezik ili PAE – sykrashtenija ima vyv vsichki diplomi, znam tova ot prevodacheski opit, nashite pone sa kratki. Kato mine vreme ot zavyrshvaneto na njakakvo obrazovanie, sam visshisty ponjakoga ne si spomnja kakvo znachi, primerno, PPMSII (pravni problemi na mezhdunarodnata socialisticheska ikonomicheska integracija) ili drugo podobno sykrashtenie. Nashijat izpit PAE se dyrzhi v kraja na vsjaka akademichna godina. Ima dve chasti – pismena i ustna, syotvetno v dva razlichni dni, poredni ili prez edin. Pismenata chast ima chetiri komponenta: sili diktejshyn (kojto znae malko anglijski, se seshta), prevod ot anglijski na bylgarski, prevod ot bylgarski na anglijski (samo hudozhestven tekst, nikoga drug vid, makar posle, kato zarabotish kato prevodach dylgo ima da chakash ot klient da ti donese razkaz ili kniga za prevod, nosjat diplomi, dogovori, svidetelstva za prekvalifikacionni kursove, e, kato donesat njakoja preporyka, mozhe da se postaraesh da ja dokarash hudozhestveno, pone dokolkoto pozvoljava shtedra

upotreba na epiteti) i chetvrtijat komponent na pismenata chast na izpita e ese na tema, predlozhena ot prepodavatel. Vsyshnost, davat ni pravo na izbor izmezhdu tri-chetiri temi. Na ushnata chast se javjavat samo dopusnatite, toest koito ne sa skysani. Nie minavame za silna grupa i sravnitelno malko ot nas bivat kysani. Tozi pyt, naprimer, nie imahme devet skysani ot obshto 13 javili se na pismenija. Predstavete si kakvo stava v po-slabite grupi. Tozi izpit si e zhiva kasapnica, no tova e slabo izvestno izvyn nashite sredi. Ne che trjabva da e izvestno, misylta mi e druga – che ne trjabva da se pravi kasapnica ot izpit. Interesno, che edin ot po-vyzzrastnite ni prepodavатели (razbirajte po-vyzzrasten sprjamo men; povecheto ot prepodavatelite ni sa mladi) po vreme na pismenija se posheguva pred nas taka:

– Kolko trjabvashe da skysame po plan, devet li?

Kaza go na bylgarski. I vze, che uceli brojkata, bez da iska. Gornijat vypros beshe otraven kym kolezhkata mu – edna mnogo mila prepodavatelka, syshto po-vyzzrastna ot men i vseobshta ljubimka na studentite zaradi prekrasnoto j proiznoshenie, syvestna rabota i frendli manieri (kogato njakoj e privetliv, vyzpitan, vyzdyrzhhan i družheljuben, na anglijski se kazva s edna дума: frendli). Tja e ot onezi universitetski prepodavатели, koito cjal zhivot ne uspjavat da se sdbijat s visoki titli, zashoto pri vsichkite im choveshki i intelektualni kachestva, ne im dostiga naj-vazhnoto umenie – da se katerjat po stypalata na akademichnata kariera. Tja se usmihna vezhливо pri dumite na kolegata si i zamyлча. Kakvo li mozheshe da otgoverni na ganjovskata mu shega? Segа chak se zamisljam, ami ako naistina im spuskat plan za skysani studenti, kakto na nas – za izlekuvani bolni? Ima logika – sledvashtite javjavanija se plashtat, a universitetyt strada ot nedostig na finansovi sredstva. Universitetskijat zhivot e tema za otdelen roman i se nadjavam, che njakoj ot po-mladite mi kolegi (te vsichkite sa po-mladi ot men) shte napishe roman za nasheto sledvane, ta da se proslavi i nashijat universitet, stiga samo sme cheli i slushali za Oksford i Kejmbridzh.

No mojata zadacha segа e da razkazvam za poslednite si meseci rabota kato sestra. Razbira se, do kraja na maj az izobshto ne podozirah, che tova sa poslednite mi meseci v bolnicata. Sestrinstvoto beshe osmysljalo profesionalnija mi zhivot v prodylzhenie na poveche ot 20 godini do momenta, kogato zapochnah da sledvam, no dori i sled tova to ne zagubi smisyl, prosto veche ne beshe edinstvenoto mi profesionalno zanimanie. Mozhe bi tova, che se dokosnah do kultura, taka razlichna ot bylgarskata, mi se otrazi po njakakyv nachin. I makar che prodylzhavah da rabotja kato sestra, neshto veche ne beshe syshoto.

Za prv pyt filologyt v men se nadigna vyzmuten i se opylchi sreshthu lekar s nedopustima za sestra dyrzost predi blizo dve godini, v nachaloto na tretu kurs. Bjahme poluchili humanitarna pomosht – sini plastmasovi kontejnercheta, fabrichno zapylneni s hepariniziran serum (slab raztvor na heparin vyv fiziologichen serum). Te bjaha snabdeni s kratki instrukcii vyrhu opakovkity, na koito jasno pisheshe kako koncentracijata na raztvora – 10 IU/ml, taka i prednaznachenieto mu – za promovane na katetri s cel poddyrzhan na prohodimostta im. D-r Stanchev, obache, interpretiral syvsem svobodno anglijskija nadpis, pomislil raztvora za chist heparin i naredil da se nakapva ot nego v epruvetkity pri vzemane na izsledvanija (po onova vreme imashe metod za izsledvane na urejata i kreatinina, pri kojto v epruvetkata se nakapvat 1-2 kapki chist heparin, predi da se vzeme kryvta, za da ne se sysiri). Az prochetoh nadpisa i kazah na kolezhkity i na starshata, che tova ne e chist heparin, no te me izgledaha s nedoverie.

– D-r Stanchev vladee perfektno anglijski – kaza starshata.

Togava izbuhnah:

– Da, sigurno go vladee perfektno! No az sluchajno sym tretu kurs anglijska filologija i vse neshto razbiram i az, predstavete si!

Tjahnata neubedenost idvashe ot fakta, che bjaha kapali ot tozi raztvor i vzemali kryv napylnu uspeshno – bez da sysiri.

– Dobre – ne se predavah az. – A zashto ne opitate s hepariniziran serum ot nashija, mozhe i s nego da se poluchi? Prosto ne ste opitvali!

– Nie ne mozhem da si pravim eksperimenti. Kako e naredil d-r Stanchev, taka shte rabotim – zapochna da mi se zybi starshata, inache meka zhena.

– Ami rabotete si tochno kako vi e naredil d-r Stanchev, togava – imitirah az govora j. – I se blagodarete, che ne e napravil obratnata greshka – da vzeme chist heparin za hepariniziran serum, che togava shtjahte da vidite!

Poslednite mi dumy verojatno sa bili predadeni na lekarite, zashtoto d-r Skorcheva me sreshtna v koridora i me predupredi, che mnogo sym si bila pozvoljavala. Togava ja popitah dali tja lichno razbira napisanite na anglijski instrukcii. Tja se vbese i zapiska neshto s tynkoto si glasche, a i az se jadosah mnogo zdravo, mozhe bi za prv pyt v zhivota si se jadosvah taka na lekar. Na neja sigurno i dosega j e neprijatno, kato si spomnja kak j kazah:

– Uchete chuzhdi ezicy, che shte obyrykate njakoj bolen! Ili pitajte, kato ne znaete!

V denja, kogato slozhnih podpisa si sreshthu inzh. Fonev, v nachaloto na mart tazi godina, edna kolezhka mi predade, che d-r V. Fonev predupredil

da ne puskame podpiskata, zashtoto sym shtjala da zagazja. Togava go vyzprie h kato direktna zaplaha i protestirah pred sybralite se v bitovkata:

– Hich da ne si vyobrazjava, che mozhe da me uplashi! Nali vsichki sme se podpisali!

Posle obache se pozamislih malko. Otidoh pri starshata i prochetoh otnovo podpiskata na glas pred neja. Kazah j za zaplahite na d-r V. Fonev. Tja me pokani da posedna ostrani na bjuroto j i se zagovorihme. Popitah ja kakvo misli. I tja syshtoto – che nishto ne mogat da ni napravjat, dokato dejstvame zaedno. Doc. K. Fonev syshto podkrepjal podpiskata i pital zashto oshte ne e pusnata.

– Podkrepja li ja? – popitah az. – A zashto ne se podpishe i toj, kato ja podkrepja?

– Toj e pusnal raport.

– I kakvo stana s tozi raport?

– Oshte njama otgovor.

– Hm, ami lekarite i tehnicite zashto ne se podpisshat?

– Tova si e nasha podpiska, na sestrite.

– CHakaj malko, ja mi kazhi kakvi sa tija tri sybraniya, az ne znam za takiva?

– Ami nali mnogo pyti sme govorili?

– A neshto da sme protokolirali? Ne, nali? Znachi, zabravi. Nikakvi sybraniya ne sme provezhdali.

Starshata se smuti, a az prodylzhih:

– Po-dobre da ne davame hod na podpiskata. Mogat da kazhat, che si izmisljame razni sybraniya. Klevetim Fonev, edin vid, mrazim go, prosto zashtoto momcheto e ot soj, sin na profesor, a nie sme nishto – prosti sestri. E, vjarno e, che ne mogat da uvolnjat vsichki, koj shte raboti posle, no pone teb i men mogat. Razbirash li? Zadrzh podpiskata, nedej da ja puskash.

Taka tazi podpiska ostana da lezhi njakyde iz papkite na starshata. D-r V. Fonev mozhe i da ne mi e mislil loshoto, kogato e kazal pred kolezhkata, che shte zakysam, ako ja pusnem. A i doc. Fonev ochevidno samo se praveshe, che ja poddyrzha. Toj bil nakaral sekretarkata da ja napechata! Da byde taka grizhoven kym sestrite, stranno. Dobre stana, che ja zadyrzhahme, samo deto propusnahme podhodjashcija moment da se organizirahme, kaktto trjabva. Mozhehme da provedem tri protokolirani sybraniya, edno pone da bjahme proveli. No ezhednevieto ni zavyrtya, njamashe vreme za formalnosti. Doc. Fonev, golemijat poddryzhnik na kauzata, i toj ne se seti da svika sybranie, nito ni informira kakvo e stanalo s raporta, kojto uz h bil pusnal sreshthu inzh. Fonev. Forito pyk se beshe snishil,

ponasjashe hokane i podigravki bezropotno, na momenti chak mi stavashe zhal za nego. Mozhe i da e inteligennten i diplomata mu da ne e falshiva, samo da strada ot njakakva forma na autizym. Bi mogyl da e polezen v njakakva teoretichna oblast, koj znae?

Postepenno zabravihme za podpiskata. Vsjako chudo za tri dni, nali taka? A i vsjaka edna ot nas si imashe dostatychno drugi problemi. Po tova vreme gotveh dva izpita, synyt mi podade dokumenti za studentska brigada v Amerika, imah i prevodi. ZHivotyt si vyrveshe den sled den. SASHT zapochna vojna sreshu Irak i s kolegite ot universiteta pochti vseki den si razmenjahme i-mejli s komentari i prognozi. Za vojnata si bjahme govorili oshte na ochnite. Edna nasha prepodavatelka ot drug universitet, kojato idvashe pri nas samo za kurs lekciij po literatura, se izkaza mnogo silno protiv тази vojna i to na prevyzhoden anglijski. Tja ni ocharovashe s intelekta i grazhdanskata si smelost. Po cjal svjat intelektualcite izkazvat syshtoto mnenie, kaza tja. Universitetite po princip sa razvydnyk na podrivni elementi. Zatova v Arzhentina izbiha pyrvo inteligencijata, kato napraviha prevrat prez 1976. Na fona na svetovnite sybitija nashite otdelenski problemi zapochnaha da mi izglezhdat syvsem neznachitelni.

OSEMNADESETA GLAVA

Vsjaka godina vse poveche hora zapochvaha hemodializa pri nas i brojat na bolnite ni postojanno rasteshe. Minalata godina postavih tozi vypros za razglezhdane na edno sybranie s shefa prez maj mesec. Bjah razgledala celija debel zhurnal za postypili na dializa s dannii ot 15 godini nasam i objasnih, che za perioda januari-maj sme zapisali 44 novoprieti, dokato brojat im za syshtija period prez izminalite 15 godini e bil sredno 20. Njakoi ot vpisanite sa bili vremenno prebivavashti, naistina, no i tova ne objasnjava zashto narastvaneto e poveche ot dvojno. Dali prichinite sa vloshenata ekologichna obstanovka ili problemite v zdrapeopazvaneto – neka kompetentnite komisii da reshat, stiga da ne si krijat glavite v pjasyka.

– Tri sa osnovnite prichini za postojanno narastvashtija broj bolni na dializa v nasheto otdelenie – posochih az, – uvelichavane obshtija broj zaboleti ot vsjakakvi bolesti, udylzhen dializen zhivot v sravnenie s predhodni godini ...

– Da, podobrjavat aparatite i bolnite vzeha da izdyrzhat po-dylgo na dializa, za syzhalenie – vmetna shefyt.

– ... i, razbira se – prodylzhih az, – lipsata na redovna transplantacija. Vmesto da bydat samo vremenno pri nas, dokato im dojde redyt za transplantacija, bolnite na praktika hodjat na dializa dozhivotno.

Na onova sybranie nastojavahme da se uvelichi brojkata na sestrite i da se podobri snabdjavaneto na otdelenieto s konsumativi. SHeftyt kaza, che shte vidi kakvo mozhe da se napravi, no bilo mnogo trudno da se otpusnat novi brojki vyv vreme, kogato navsjakyde sykrashtavat medicite i dori zatvarjat celi bolnici. Da sme se blagodareli, che pri nas njama sykrashtenija i che poluchavame po-visoki zaplati ot kolegite v mnogo drugi bolnici iz stranata. A za konsumativi njamalo pari. Poslednoto mnogo pyti go beshe povtarjal. Politikata na bolnicata bila da se rezhe ot hranata na bolnite i ot njakoi konsumativi, za da ima pari za zaplati s cel da se zadyrzhat cennite visokokvalificirani specialisti, koito rabotjat v bolnicata.

Sled mnogo nastojavane i podseshane da puska pak i pak raporti, sheftyt uspya vse pak da izdejstva edna, a mozhe bi i dve dopylnitelni sestrinski brojki. Sega njama protokoli ot tezi sybranja, za da se vidi kolko usilija ni kostvashe da se preborim s negovata inertnost, nezainteresovanost i otkroven cinizym. A i sybranjata ne bjaha podhodjashti za protokolirane. Provezhdaha se vinagi nabyrzo v bitovkata okolo masichkata, dokato si piehme kafeto i pushehme v obednata pochiivka ili se cherpehme po njakakyv povod. SHeftyt idvashe, nakucvajki, sjadashe sred nas, paleshe cigara i ni podpitvashe kakvo ima, ot kakvo se vylnuvame. Oshte kato stana shef, ni beshe kazal, che ne obicha formalnostite i kakvoto ima, shte si go obsyzhdame v neformalni razgovori, vinagi bil gotov da izslusha vsjaka edna ot nas i t.n., no s vremeto dobrite mu namerenija izcheznaha i se zameniha s nezhelanie “da byde zanimavan s gluposti”. Mnoho gluposti se kazvaha na tezi sybiranja v bitovkata, vjarno e. Nadvikvahme se kato stado gyski, dokato nakraja mu pisvashe, skarvashe ni se i si zaminavashe. Mozhe bi ako bjahme vodili protokoli, drugojache shtjahme i da govorim. No koeto e minalo, ne mozhe da se vyrne veche, za da se popravi.

I taka, za edin kratyk period dojdoha njakolko novi kolezhki, ne samo edna-dve, zashtoto mezhduvremenno edna sestra zamina na rabota v Germanija, druga zabremenja, a pri nas vsjaka novootkrita bremenna vednaga vzema otpusk i posle j razreshavat bolnichni, za da ne riskuva zdraveto na ploda sred infekciite i otrovite v bolnicata. Sestrata, kojato otide v Germanija, se obadi, che se omyzhva za bylgarin, zhiveesht v Kanada i zaminava s nego otvyd okeana – zavinagi. Tja stradashe ot zaboljavane na shtitovidnata zhleza. Edna druga sestra, kojato ot godini raboti i zhivee v Anglija, beshe operirana ot tumor na shtitovidnata zhleza. Az samata sym operirana ot adenom na

shtitovidnata zhleza prez 1999 g. Mladata sestra, chieto zdravoslovno systojanie se vlosi v Kipyr, stradashe ot bolest na Hashimoto – syshto na shtitovidnata zhleza. I tja veche ne raboti v nasheto otdelenie. Taka che po vreme se bjahme sybrali sedem-osem sestri, stradashti ot zaboljavanija na shtitovidnata zhleza i edna sanitarka, syshto operirana – neshto, koeto ne mozhe da e svyrzano samo s CHernobil, a po-verojatno se dylzhi na vrednostite, na koito sme izlozheni. No sega, ako mine proverka, shte dokladvat, che njama danni za po-goljam procent takiva zaboljavanija v hemodializa v sravnenie s ostanalite otdelenija v bolnicata. Zabelezhetesyshto, che zaboelite sred personala bjaha sestri. Sestrite sa edinstveni ot celija personal v hemodializa, koito neprekysnato sa v dializnite zali.

S novopostypilite mladi kolezhki mnogo sluchihme. Vsichki te bjaha i hubavi, i shvatlivi, i rabotlivi. Na starite kockari kato d-r Vezhdov ochite im shtjaha da iztekat, izvinjavam se za izraza. Edin den d-r Vezhdov se vyrteshe iz nashata bitovka, zashtoto imashe pocherpka ot bolen, a i edna ot mladite sestri go karashe da se chuvstva otново mlad – bez tja samata da iska, bez da mu dava avansi, prosto s tova, che e krasiva kato kartinka, a toj, starijat, si e estet po dusha. Gledah go kak tyrsi nachin da se otryka o krehkoto j tjalo, no tja ne e glupava i go otbjagvashe sys zvyntyk smjah i ostroumni otgovori. Po edno vreme Vezhdov vze chashata j, taka kakto beshe pila ot neja i kaza:

– SHTe mi razreshish li da pija ot tvojata chasha? Njamam SPIN, bydi spokojna! – i se zahili prostashki.

– Zapovjadajte, samo da vi ja izmija – kaza uchtivo sestrichkata.

– Njama k'vo da mi ja miesh, shte pija napravo. Vse edno che te celuvam! – i se razsmja nevyzdyrzhanu s pregraknal ot pushene i naprednala vyvrazst glas. S takyv glas se smejat po filmite starite svodnici.

I bolnite mnogo haresvaha mladite sestri. SHeguvaha se, che sa izbirani s konkurs za krasota. Te, razbira se, ne bjaha izbirani, prosto vsjako novo pokolenie e s po-visok ryst i po-hubava vynshnost ot predishното – ne znam na kakvo se dylzhi tozi fenomen. No ako sestrite postypvaha bez konkurs – nito takyv za krasota, nito za rabota, s lekarite ne beshe taka. Za da postypi lekar na rabota v goljama i prestizhna bolnica kato nashata, toj ili tja trjabvashe da se javi na konkurs pred komisija za odobryjavane na kandidata. Tozi konkurs ne e lesen i kandidatite trjabva da dokazhat kachestva i v teoretichnata, i v prakticheskata si podgotovka.

Predi godini edna mlada lekarka raboti v nasheto otdelenie poveche ot godina, za da navleze v specifikata na hemodializata. Prez tozi period ot vreme tja ne poluchavashe zaplata, zashtoto se ucheshe, zatova pyk ja karaha

da poema i samostojatelni dezhurstva, koeto ne beshe redno, no tja ne vyzrazjavashe. Izobshto, praveshe vsichko vyzmoznno da byde polezna i da dokazhe sposobnostite si na praktika. Beshe oshte pri nas, kogato se objavi konkurs za lekarsko mjesto v otdelenieto ni. Ne si spomnjam dali kandidatstva ili ne, no si spomnjam koj go specheli – d-r Vencislav Fonev, sinyt na nashija zavezhdasht katedra. Dotogava ne go bjahme vizhdali i lekarite se pritesnjavaha da ne zapochne da gi sledi i da dokladva za vsichko na basha si. No toj se okaza mnogo vyzpitan, privetliv i sposoben – istinska gordost za imenitija si basha, ot kogoto mozhe bi geneticheski be vyzpriel ne samo umstvenite sposobnosti, no i prakticheskite umenija za rabota v hemodializa. Inache kak da si objasnja, che izmesti lekarkata, kojato raboti angarija suma ti vreme. Razpravjaha, che ja bili predupredili izobshto da ne se pojavjava na konkursa. Mozhe i da ne sa bili sluhove, zashtoto ja vidjah da plache. Ottogava ne sym ja vizhdala.

Oshte edin sluchaj za podobno preduprezhdenie mi stana izvesten syvsem naskoro. Edna kolezhka ot nefrologija, kojato iskala da se kandidatira za starsha sestra, raznesoha se sluhovete, bila predupredena hich da ne se javjava na konkursa, zashtoto ima predvaritelno odobrena kandidatka. Nemlada i nevzrachna na vynshen vid kato men, che i neshtastna v lichnija si zhivot, тази sestra ne se uplashila i podala dokumenti za starsha, da j se nenadjavash. Ne znam kakvo točno i kak točno e stanalo, no ja vidjah da si razglezhda trudovata knizhka, kako si vyrveshe po alejata kym portala na bolnicata. Az tykmo otivah da nosja pismeni pokazanija na izpylnitelnija direktor. Ne ja sprjah, makar che ja poznavam po ime, a i tja ne me zabeljaza i mina pokraj men, taka vtrenchena v knizhkata, sjakash tam shteshe da nameri otgovor na vyprosa za smisyla na zhivota ili za bozhieto milosyrdie.

Sled desetina dena i az shte vyrvja po тази aleja s trudovata si knizhka. Edinstvenata razlika shte byde, che az njama da zanicham po pytja kakvo pishe v neja, a shte go napravja, predi da izljaza ot kabineta, v kojto sa mi ja vrychili, a ako ne mi pozvoljat, shte zastana pred vratata i shte si ja ogledam edno hubavo. Posle, ako ne zabelezha nishto neredno, shte ja pribera v damskata si chanta i shte si trygna s vid na shtastлива zhena. Tova za shtastlivata zhena ili po-skoro “zadovolenata ot zhivota zhena, no bez pokritie” sym go vzela ot diplomnata rabota na zdravnata menidzhyrka. S pikantni izvadki ot neja sym planirala da izgradja poslednata glava na тази kniga, kojato veche ne vyrvi da naricham s umalitelното “knizhka”. Tja mozhe da njama nikakva hudozhestvena stojnost i mozhe da ne predizvika nikakvy otzvuk sred obshtestvenosta, no pone na mene mi svyrshi edna hubava rabota – pomogna mi da sprda da reva.

Veche zapochnah da vizhdam i hubavite strani na moeto napuskane. Vsjaka sutrin sym na razhodka, sama ili s myzha si. Tazi sutrin hodihme zaedno po pytekite nagore. Stignahme do dvora na shtrausite, a toj e na baira sreshtu vilata na kucheto, deto psuva. Dvata zhenski shtrausa kljucaha neshto ot edin ochukan legen i chovkite im zvuchno potrakvaha po metala. Myzhkijat stoesh izpraven do tjah – pazeshe gi, a mozhe bi se beshe najal pyrvi. Kato minahme, toj mnogo smeshno naviri glava – nali znaete kakvi malki glavi imat i kakvi dylgi, gyvkavi shii – a na opashkata mu otzad shtrykna edno bjalo pero.

– CHak sega zagryah, che shtrausovite pera za shapki sa ot myzhki shtrausi – kazah az.

– Bravo! Goljamo otkritie! – zasmja se myzhyt mi. – Ne znaeshe li, che vsichki myzhki ptici sa po-krasivi ot zhenskite. Vizh petela, patoka, pauna.

– Znaeh, ama bjah zabravila. Ami i lyvovete sa po-hubavi ot lyvcite. I kotaracite – ot kotkite.

– Ne vinagi, dazhe po-rjadko. Ima mnogo milovidni kotki. I sa pochisti ot myzhkite. Hop, vizh tam! Poznaj kotarak li e ili kotka!

– Kotarak, razbira se. Poznavam go po pohodkata. Kakvo samochuvstvie samo. Gospodarjat na sveta minava!

– Kotkite sa si svobodni zhivotni. Kuche mozhesh da vyrzhesh na sindzhir, no ja se opitaj da vyrzhesh kotka, da vidish.

– Gorkata kotka, na sindzhir! Tja njama da se dade, po-skoro shte umre. A pyk horata sa kato kuchetata, nali?

– Zavisu. Te kuchetata ot malki gi svikvat. I njakoja siamka ot malka ako ja vryzvas, mozhe i tja da svikne.

– Znachi si e do vyzpitanie. Spored men, hristijanstvoto samo uchi horata da tyrpjat, ne e hubavo taka.

– Nishto podobno! Hristijanstvoto se e opitvalo da usmiri choveshkija bjas v prodylzhenie na 2 000 godini.

– I pak ne e uspjalo, iscash da kazhesh.

– Ne, postignalo e neshto, no oshte ne go razbirat. Tyrpenieto e mnogo vazhno v zhivota. I ne tochno tyrpenie, a smirenje. Kogato zagubish blizyk chovek, kogato se razboleesh, kak da ponesesh skrybta ili bolkata, ako njamash smirenje? Ti po-dobre znaesh.

Taka si vyrvjahme nadolu po pytja i si govorehme. Minahme pokraj edin dvor, pylen s zhivotni – kozi, gyski, kokoshki, dekorativni ptici. Edna sharena patica si lezhesh na zemjata i edno mlado palavo kozle stypi s kopitce vyrhu gyrba j.

– Krjak! – reche paticata i skochi dosta chevrysto.

Smjahme se, zakachahme se i se dyrzhahme za ryka po detskogradinski, tova si ni e navik ot mladini. Po edno vreme neshto se skarahme, na shega, razbira se. Az protestirah shumno i go popitah:

– SHefe, iskam da se oplacha ot teb. Kakvi instancii ima nad tebe?

– Oplakvaj se na armenskija pop! Toj e edinstvenata instancija nad men – otgovori toj i se razsmja s cjalo gyrlo.

Mesec mart тази година vse oshte raboteh i se radvah na dobri odnoshenija s kolektiva, bez da podoziram kolko malko mi ostava. Na rabota si govorehme za nashite si neshta, kato otbjagvahme vsjakakvi seriozni temi, za da ne si razvaljame nastroenieto. Po sluchaj pyrva prolet se organizira poetichna vecher – vhod svoboden – i az otidoh. Nikoja ot kolezhkite mi ne projavi interes, hem znaeha, che i nashijat d-r Pisalev shte chete svoi stihove – naskoro beshe izdal stihosbirka. Poetichnata vecher se provede v malka kino-zala v centralnata chast na grada. Imashe sEMPLA ukrasa po stenite i po zavesata, a cheteneto na stihovete se syprovozhdashe s nezhnna muzika ot kitara i flejta, izpylnjavana ot mladezh i devojka, sednali otstrani na scenata. Poetite bjaha predimno lekari, sred tjah imashe i docenti, no profesori ne si spomnjam da chetoh stihove, nito sestri. Prof. Golemanov otkri vecherta s kratko slovo. Toj se obyrna s mili dumi kym kolegite si medici, pohvali gi za talanta i smelostta im da tvorjat poezija v takova nepoetichno vreme, kato nasheto i napravi byrz pregled na prehoda ot socializym kym demokracija. Spored nego, predi sme imali bezplatno zdaveopazvane i vsichko neobhodimo za lechenie, a sega izzhivjavame mnogo truden period, osobeno nie, lekarite i t.n. Rechta mu beshe izslushana v pylna tishina i vyznagradaena s vyztorzheni rykopljaskanija. Za redovite lekari beshe točno taka – izzhivjavaha truden period, no prof. Golemanov mnogo dobre se be adaptiral kym nepoetichnoto vreme – zaemashe visoka dyrzhavna dlyzhnost i v syshtoto vreme beshe sobstvenik na chastna hirurgicheska klinika.

SHTo se onasja do socialisticheskoto ni zdaveopazvane, spomnjam si, razbira se, che imahme poveche konsumativi ot sega, no si spomnjam i kak v nevrogologija lekuvahme chlen na Gradskija komitet na Partijata (za pomladite pojasnjavam, che BKP – Bylgarskata komunisticheska partija – beshe narichana partijata s glavna bukva poradi lipsa na konkurencija ot drugi partii), a mozhe bi beshe i ot Okryzhnija komitet, ne si spomnjam jasno – minali sa blizo 20 godini ottogava. Tozi chlen beshe poluchil insult (mozychen udar) i pri postypvaneto mu go nastaniha v otdelna staja vyv foajeto, izvyn otdelenieto. Stajata beshe fakticheski profesorski kabinet, tam sedeshe zavezhdashtijat nevrogologija. Nalozhi se da go osvobodni vremenno, za

da legne tam visokopostavenijat bolen. Denonoshtno kraj bolnija dezhuresshe sestra – narichashe se individualen post. Edna myrzeli va kolezhka poemashe povecheto dezhurstva, zashtoto partiecyt beshe skromen kato istinski komunist. Toj rjadko iskashe neshto, lezheshhe si krotko i slushashe radio, a prez noshtta speshe, bez da poiska dori podloga. Myrzelankata se opravdavashe, che ne se natiskala za individualnite dezhurstva, prosto partiecyt ja predpochital pred drugite, zashtoto mu razkazvala vicove i mu peela ot onija pesnichki, dokato bili sami. Tazi sestrichka naistina umeeshe da razkazva vicove i znaeshe mrynsni pesnichki, a i na vynshnost beshe privlekatelna – priyatno zakryglena, sys sladka usmivka i trapchinki na buzkite.

Lekarstvata za partieca pristigaha v koleti ot Holandija ili Belgija, ne si spomnjam tochno, vyv vseki sluchaj bjaha ot “razlozhenija Zapad”, ne ot Syvetskija syjuz. Edin den pyk kazaha, che edna ot nas trjabva da otide do Pravitelstvenata bolnica v Sofija, da poluchi neshto ot tam i da se vyrne – na dyrzhavni raznoski, razbira se. Az bjah shtastlivkata, ponezhe mnogo obicham da pytuvam, a i ne me beshe strah ot samoleti. Beshe vyrhovno izzhivjavane – ot momenta, kogato vljazoh v bjuroto za samoletni bileti i kazah koj me prashta, prez izdiganeto nad oblacite i otkritieto, che gore visoko vinagi ima slynce, do uspeshното zavryshtane. Nishto ne donesoh, obache, zashtoto ot Pravitelstvenata mi kazaha, che Centralnijat komitet e izpratil chovek, kojto vzel paketa malko predi men, razminali sme se bili. Za kakvo trjabvashe da me prashtat togava? V onzi sluchaj ne protestirah, razbira se, zashtoto si napravih svetkavichna razhodka do Sofija i obratno sys samolet napyлно bezplatno. Ne beshe redno, no chovek se zalygva lesno, kato si natopi lyzhicata v goljamata kaca s med.

DEVETNADESETA GLAVA

Na poetichnata vecher, organizirana po sluchaj Pyrva prolet ot Medicinskija universitet, ne otidoh sama. Bjah vzela sys sebe si edin kolega-student, vrystnik na golemija mi sin. Dvamata izljazohme predi kraja, zashtoto imahme sreshta otvyn s priyatelkata mu – syshto studentka. Trimata se poznavame ot vremeto, kogato te bjaha uchenici vyv Frenskata ezikova gimnazija i idvaha pri men na uroci po anglijski. Pyrvoto mi vpechatlenie ot tjah beshe, che sa vlyubeni i po-kysno, kato stanahme priyateli, spodelih s tjah, che sym gi narichala Romeo i ZHulieta – neshto kato obsht prijakor. Togava te se razsmjaha i kazaha, che sa naj-obiknoveni priyateli, a momcheto dobavi, che bili neshto kato priyatelki po-skoro. Kakto i da e, za udobstvo shte

izpolzvam tuk imenata na svetovno izvestnite vljubeni. I trimata kandidatstvahme prez 1999 g. i zaedno stanahme studenti. Syshtata godina kandidatstva i malkijat mi sin, a golemijat veche beshe vtora godina. Zaobikolena bjah, znachi, sys studenti otvsjakyde – mnogo priyatno chuvstvo, opredeljeno.

Dokato si probivahme pyt kym izhoda predi kraja na poetichnata vecher, zabeljazah, che d-r Pisalev me pogledna vyprositelno. Stana mi malko neudobno, che go prenebregvam, a njamashe kak da mu objasnja. V damskata mi chanta beshe stihosbirkata mu, kupila ja bjah ot sergijata vyv foajeto na kinoto. Otvyn izchakahme malko da se pojavi ZHulieta. Tja vodeshe kursove po ispanski kym chastna firma, kydeto poluchavashe okolo 30-35% ot sumata, zaplashtana ot kursistite pri zapochvane na kursa, pri tova poluchavashe skromnite si parichki chak sled zavyrshvane na kursa ili dazhe dva-tri meseca po-kysno. No tja ne se oplakvashe, a raboteshe, i to prekaleno mnogo za redoven student, zashtoto bashta j pochina vnezapno predi dve godini i – taka. Tazi godina tja zavyrshi kato pyrvynec na vipuska. I Romeo zavyrshi uspesno. Samo nie s moja malkija prodylzhavame – az, zashtoto po programa karam pet godini za bakalavyr, Bojan – zashtoto prekysna, za da otide v Amerika na studentska brigada.

ZHulieta dojde, leko zapyhtjana i vesela, kakto obiknoveno, grabna Romeo pod mishnica i trimata trygnahme kym glavnata ulica s mnogoto zavedenija.

– Hapva li vi se pica? – popita ZHulieta.

– Da, s chasha vino – kaza Romeo.

– Ne mnogo, no zaradi vas, stava – kazah az.

Otsednahme vyv “Verona” i si porychahme po edna pica i po chasha cherveno vino. Kato hapnahme i pijnahme, se otvorihme na poezija. Az izvadih tynkata stihosbirka i zapochnah da im cheta. Servitjorkata ni donese sveshtnik i atmosferata stana vylshebna, makar naokolo da govoreha shumno i televizoryt da gyrmeshe s amerikanski rapove i chuzhdi muzikalni klasicii. ZHulieta mnogo haresa stihotvorenieto “Dineni kori”:

Tyj kakto hishtnik debne svojta pljachka,

predatelstvo te debne ot zori – zapochvashe stihotvorenieto i zavyrshvashe:

Predatelstvo, predatelstvo ... CHoveche,

maj istinata kysno si razbral!

Tja, chashata s otrova chaka veche,

s ljubov napylnena ot star drugar ...

Nakara me da go procheta oshte vednyzh i az taka se vzhivjah vtorija pyt, che chak servitjorkata dojde do masata ni da slusha, a i ot sysednite masi maj se zaslushaha.

Ne se sluchva vseki den v picarija da se chete poezija. Bez da go bjahme planirali, napravihme malyk hepyning. Kogato stignah do "Vaterlo", Romeo naostri ushi:

– Tova ne e pisano za zhena! – kaza vyzbudeno toj.

– Stiga be, chovekyt si e zhenen, da ne vzmesh da go pomislish za gejl! – razsmjah se az i go udarih leko po ramoto.

– Ne, daj mi go, daj da go vidja pak, eto, chujte:

*Zavryshtaneto ti – edno bezumie –
probuzhda v mraka obraz na zhena
i tvoeto haplivo ostroumie
sega prikriva chuvstvo za vina.*

– tova za obrazyt na zhenata, razbirate li, ne e nezhen obraz, naprotiv, tozi obraz e svyrzan s chuvstvoto za vina u zavryshtashtija se, slushajte ponatatyk:

Zashto, zashto se vryshtash v pylnolunie?

*Otrovno bile – chuvstvoto gorchi,
v kryvta vryhlita priliv na bezumie
i debnat dva kinzhala v dve ochi!*

– kakvo, mislite, che e tova otrovno bile? Ne vi li se struva, che e njakakvo otrecheno, perverzno chuvstvo, zatova mu gorchi, razbirate li?

– Hej, po-poleka, che horata slushat! – srychka go ZHulieta.

Toj ponizhi glas i dobavi:

– Taka e, useshtam go, vizhte samo tija dva reda:

*Nima izmina dylgo razstojanie,
s tovar zhestok ot obich kym zhena?*

– tochno taka go useshtam i az. Obichta kym zhena e zhestok tovar!

– Hajde, stiga! – pochti ednovremenno se obadihme dvete s ZHulieta. – Nie ne sme li zheni? Da sme ti natezhali neshto? Ili ne ni obichash, priznavaj si, byrzo!

– Vie ste drugo neshto. Vie ste mi prijatelki. Razbira se, che vi obicham.

Meseci izminaha ot tazi poetichna vecher, prodylzhenaa improvizirano v picarijata "Verona". Kogato napusnah rabota, pribrah stihsobirkata ot shkafcheto si v syblekalnjata i si ja chetoh sama edna vecher na balkona vkyshti pri pylnolunie. Taka se chete poezija naj-dobre. Segaa mi napravi naj-silno vpechatlenie slednoto chetiristishie:

Izcheznali sa vjatyrmite melnici.

Izguben e naveki Don Kihot.

I vlachime bezkrilite si delnici

v edin bezkraen kryg – ZHivot ...

Zashto sa izcheznali vjatyrmite melnici, d-r Pisalev? Zashto e izguben naveki Don Kihot? Gospodi, tova “naveki” e strashno! A bezkrilite delnici, koito vlachim v kryg, “v edin bezkraen kryg”? Ne, ne iscash takyv zhivot, nali, d-r Pisalev? Ne iscash, no si prinuden. Imash zhena i dete i zatova trjabva da vlachish bezkrilite si delnici, ponesyl “tovar zhestok ot obich kym zhena”. D-r Pisalev, az syshto imam semejstvo, ne sym samotna kukuvica na toja svjat, nali znaesh? No mozhe bi ne znaesh, che imenno zaradi semejstvoto si napusnah rabota. Kogato spodelih sys sinovete si kakvo stava pri nas, znaesh li kakvo mi kazaha te? Kazaha mi:

– Mamo, ne trjabva da mylchish! – a ochite im pronizaha syrceto mi kato kinzhali, hem chetiri kinzhala navednyzh, ne samo dva. Zaradi chetiri chestni ochi podadoh signala, d-r Pisalev, ochite na moite sinove. Razbira se, tova ne beshe edinstvenata prichina. V zhivota e po-slozhno i njama edinstvena i posledna istina, no che sinovete mi ochakvaha ot men da ne mylcha kato shushumiga, e mnogo vazhna chast ot kompleksnata istina.

Mart mesec beshe mnogo studen тази година i vypreki tova predchuvstviето za prolet, koeto nosi poradi tova, che kalendarnata prolet nastypva prez nego, i тази година izpylni syrcata na horata s novi nadezhdi i sili. Za d-r Skorcheva proletta donese nov priliv na zloba kym men. Mozhe bi nikakvi tajni razgovori ne e imalo i nikakvi partijni zadachi ne sa j spuskali otgore, a prosto me e namrazila, oshte kogato j kazah:

– Uchete chuzhdi ezici, che shte obyrykate njakoj bolen! – i ottogava omrazata j e tleela skrito.

Mozhe bi incidentyt prez januari, kojto se sluchi na nejno dezhurstvo, e izigral roljata na katalizator i tihata dotogava omraza se e razgorjala neudyrzhimo v gyrдите j. Vsichko stana, dokato tja si sedeshe v kabineta, vmesto pri bolnite. Pismenite mi pokazaniya izoblichavaha тази nejna greshka – cherna tochka za neja kato rykovoditel na ekip. Neposredstveno sled incidenta tja poluchi vtora cherna tochka, kogato neobmisleno se predstavi za svidetel na incidenta, napisvajki v lekarskija raport, che opityt mi da vkljucha bolnija po vreme na dezinfekcija dovel do spontanno razchlenjavane na kryvnite linii. Napisanoto vleze v logichesko protivorechie s fakta, che nikoj ot bolnite v zalata ne razbra, che e imalo incident, neshto, koeto ne mozheshe da se sluchi, ako liniite se bjaha razchlenili spontanno. Kryvnite linii se sychlenjavat s vintova vryzka za

dializatora v gornija i dolnija mu kraj i za da se razchlenjat, e neobhodimo syzdavane na takova silno naljagane, che te vnezapno da se iztrygnat ot mestata na sychlenjavaneto si. Rezultatyt e podoben na tozi ot izpusnat markuch s blikashta struja voda, kojto se mjata na vsichki strani, samo deto nashite markuchi ne pryskat voda, a kryv.

Tova, che ne e imalo spontanno razchlenjavane, go izjasnihme pri razgovora s shefa tri dni sled incidenta. Oshte sutrinta na sybraniето ili sledobeda syshtija den, kogato Forito – pred trima svideteli – pak trygna da puska na dezinfekcija aparat s bolna na nego, chakashta prodylzhenie na dializata, Skorcheva mi se beshe izvinila i mi beshe kazala, che inzh. Fonev ochevidno predstavljava opasnost za nashite bolni, chijto zhivot zavisi ot aparatite, koito obsluzhva tehlicheskiyat personal. Sigurno mnogo j e kostvalo tova izvinenie. A obeshtaniето si da dokladva na shefa za neadekvatnoto povedenie na Forito, demonstrirano ot novo samo tri dni sled incidenta s Bogomil i samo broeni chasove sled sybraniето, na koeto obsyzhdahme ne drugo, a syshtija tozi koshmaren incident, tova si obeshtanie Skorcheva ne udyrzha, predpochete da premylchi. Zashto li? Neshto poveche, dva meseca po-kysno, sled kato naprazno be chakala da me hvane v njakakva greshka, j hrumna da mi izmisli provinenie.

Tova, koeto izmisli, obache, beshe neverojatno glupavo. I dosega njamam predstava na kakvo e razchitala, kato go e inscenirala. Imah dostatychno osnovanija za vyzmushtenie, kogato me obvini bez ni naj-malka vina ot moja strana, a i mi se beshe nasybralo dosta – nastypvashta prolet, novini za voenni prigotovlenija vsjaka vecher po televizijata, poredno opasno izpylnenie na Forito za poreden pyt pred svideteli, za poreden pyt premylchano ot lekar, zashtoto sega pyk d-r Zajkova stana svidetel na bezotgovornostta na Fonev i obeshta, syshto kaktо Skorcheva prednija pyt, che shte dokladva, no i tja ne udyrzha na dumata si, makar che ja dade ne samo pred men, a i pred starshata ni sestra. A kogato imam osnovatelno pravo da se vyzmutja, az izkazvam vyzmushteniето si pismeno. Zatova na 24.03.03 g.izpratih pismo na shefa s obratna razpiska. Na 28-mi mart bjah na rabota dnevna smjana. SHeftyt me povika na razgovor v kabineta si. Beshe izvikal d-r Skorcheva ot doma j specialno za razgovora, zashtoto tozi den tja na beshe na smjana. Tova, che izvika neja, a ne men v nerabotno vreme, mi se stori dobyr znak. I tova zakljuchenie beshe pribyrzano. Eto kakvo pisheshe v pismoto mi do nashija zavezhdasht otdelenie:

Do: doc. K. Fonev

Zav. otdelenie po hemodializa

Otn.: Kleveti po moj adres se vpisvat v lekarskija raport, a seriozni incidenti se premylchavat

Uvazhaemi docent Fonev,

Nadjavam se, che si spomnjate incidenta ot 24.01.2003 g., kojto mozheshe da kostva zhivota na nash pacient. Pozvolete mi da Vi pripomnja, che tri dni po-kysno, na 27.01.2003, Vie svikahte improvizirano sybranie v kabineta na sekretarkata Roza Mineva, na koeto prisystvaha d-r Skorcheva, starsha sestra Biljana Donmanlieva, inzh. N. Fonev i az. Naricham tova sybranie improvizirano, zashtoto to ne be protokolirano. Togava d-r Skorcheva prizna, che tja samata ne e prisystvala lichno na incidenta, che napisanoto ot neja v lekarskija raport ne otgovarja na istinata i che e bila zabludena ot inzh. Fonev, kojto nito otreche, nito potvyrdi, a spokojno izchaka da premine porednata burja nad glavata mu.

Na tova sybranie, ili po-skoro kolegialen razgovor, Vie sys zagrizhen ton ni govorihite, che trjabva da rabotim zadrzhno i v sinhron, za da ne se dopuskat poveche takiva kritichni situacii. Ako ste vjarvali, che dumite Vi dostigat do syznaniето na inzh. Fonev, gorchivo ste se lygali, doc. Fonev! Zashtoto syshtija den, 27.01.2003 g. (ponedelnik), okolo 15:30 ch. sledobed, toest samo tri dni sled incidenta, a syshto taka i broeni chasove sled sybraniето, inzh. Fonev se opita da povtori syshtata uzhasna greshka, kojato edva ne beshe kostvala choveshki zhivot. Tozi pyt go napravi pred svideteli: d-r Skorcheva, az i m.s. Atesh – neverojatno, no fakt! Eto kak tochno stana. Okolo 15:30 ch. na 27.01.2003 g. d-r Skorcheva mi naredi da izkljucha Kadrie Hasanova. chas i polovina predi kraja na dializata j poradi silni krampi i povryshtane. Kadrie lezheshhe na shezlonga i se previvashe ot bolki. Nie stojahme sreshtu neja i ozhiveno obsyzhdahme kak da procedirame – dali da prodylzhim dializata ili ne. V tozi moment inzh. Fonev vliza i mylchalivo se zapytva kym aparata na Kadrie, sljap i gluh za vsichko naokolo, kato njakakyv somnambul. Toj se nasochva kym izkljuchenija aparat i nito poglezhdha kym nas, nito pita kakvo e stanalo. SHTom ima izkljuchen aparat, znachi trjabva da se pusne na dezinfekcija – takava e mehanichnata logika, kojato ochevidno rykovodi vsichkite mu rutinni dejstvija. Njama znachenie, che bolnata lezhi i pyshka, che ima lekar i dve sestri v zalata, koito govoryat silno i zhestikulirat, ne, inzh. Fonev neotklonno napredva kym aparata i – shtom se navezhda da go vkljuchi na dezinfekcija, tri glasa mu izvikvat

ednovremeno “Ne!”. Togava chak toj se sepva, syvsem kato stresnat v synja si, i bavno izliza s obichajniya si zamislen vid.

Sled tozi sluchaj smetnah, che d-r Skorcheva napyлно se e ubedila v moeto iskreno i vjarno izlozhenie na faktite po incidenta ot 24.01.2003 g., na kojto az bjah edinstvenijat svidetel, oshte poveche, che tja mi se izvini i kaza, che v dejstvitelnost ne e znaela kakvo točno e stanalo, dokato ne mi se obadila na domashniya mi telefon na drugata sutrin, a togava tja veche bila napisala raporta za noshtnoto dezhurstvo. Togava ne obyrynah vnimanie na stranniya fakt, che oshte vecherta na 24.01.2003 g., sled kato prikljuchihme dializata, az razkazah za sluchiloto se kaktó pred kolezhkíte si, taka i pred d-r Skorcheva. Te bjaha razbrali, a d-r Skorcheva – ne.

Njamashe da Vi zanimavam s tozi vypros, ako na 19.03.2003 g. ne bjah otново oklevetena pismeno v lekarskija raport i otново ot d-r Skorcheva. Bez da imam nikakva vina! Napyлно tendenciozno!!! Imam pismeni dokazatelstva i po dvata sluchaja, kaktó i svideteli, i sym gotova da gi predstavja, ako mi bydat poiskani, ili shte gi izpratja na po-visshi instancii, ako se nalozhi. Zasega samo shte povtorja, che po pyrvija sluchaj, tozi ot 24.01.2003 g., neoproverzhi mo dokazatelstvo, che otrazenoto v lekarskija raport ne otgovorja na istinata e, che pacientite v zalata na incidenta izobshtó ne razbraha, che e imalo njakakyv incident – neshtó napyлно nevyzmozhno, ako sybitijata bjaha protekli, kaktó d-r Skorcheva gi e izlozhila v raporta, pri tova bez da e bila svidetel. Dokolkoto mi e izvestno, da se izlaga dochuto ili nedorazbrano taka, sjakash e fakt, vidjan sys sobstvenite ochi, samo po sebe si veche e nakazuemo.

Vtoriját raport, kojto d-r Skorcheva e napisala na 19.03.2003, glasi, che v 19:29 ch. m.s. Bojanova uvedomila d-r Skorcheva, che bolnata ot 2-ra staja Fatme ima bolki v djasnoto podrebrie ot 18:00 ch. Ot taka otrazenoto v raporta izliza, che v prodylzhenie na chas i polovina bolnata e imala oplakvanija, no m.s. Bojanova si mylchala, vmesto da dolozhi na dezhurnija lekar!?? Vseki, kojto e rabotil s men, znae, che moga da byda “obvinena” v goljama zagrizhenost za bolnite, no ne i v prenebrezhenie kym tjah.

Istinata e kaktó sledva: pyrvo, sled 19 ch. az ne bjah stacionarna, no naistina okolo 19:30 ch. kym men se obyryna bolnata ot 2 staja Radka s dumite, che Fatme pak se “zadushavala”. Az ne gubih vreme da j objasnjam, che veche ne sym stacionarna i da ja prenasochvam kym novata stacionarna, a vednaga dolozhíh na d-r Skorcheva, kato j objasníh, che i v 18:00 ch. Fatme se beshe oplakala ot “zaduh”, no njamashe takyv. Svidetel na oplakvaneto ot 18:00 e m.s. Stoimenova, s kojato zaedno hodihme pri bolnata. D-r Skorcheva otide da pregleda bolnata i skoro se vyrna, kato me

obvini, che bolnata imala bolki ot chas i polovina, a az ne sym syobshtila, kato po tozi nachin sym provalila vyzmozhnostta da j se napravi rentgenografija. Ne mozheh da povjarvam na ushite si! Vednaga pomolih d-r Skorcheva zaedno da otidem pri bolnata, neka tja kazhe pred dvete ni, che e taka, no d-r Skorcheva jadosano se obyрна i zamina v obratna posoka, kato grubo ignorira moeto predlozhenie da otidem zaedno pri bolnata, kojato se vizira. Ne mozheh da ja gonja, imah bolni v zalata, za koito otgovarjah i trjabvashe da stoja pri tjah. Po-kysno, kogato edna ot moite kolezhki me smeni za malko, otidoh pri Fatme i ja popitah naistina li e imala bolki ot 18:00 ch., i ako e imala, zashto ne mi e kazala. Fatme kaza, che ne e imala bolki! Neshto poveche, tja kaza, che zapochnala da hvali “sestrichkite”, kolko sa vnimatelni i dobri, no v tozi moment d-r Skorcheva izljazla ot stajata, bez da ja doizslusha.

S nastojashteto iskam da Vi informiram za edin naistina seriozen incident, kojto trjabvashe da byde otrazen v lekarskija raport, no ne beshe! Tozi incident se sluchi samo predi njakolko dni i beshe sramno premylchan – v kreshtjasht kontrast s moeto unizhenie. Stava duma za bezotgovornoto otnoshenie na inzh. Fonev kym dezinfekcijata na aparatite – i pak pred svideteli! Znachi az moga da tyrpja da byda klevetena veche za vtory pyt v lekarskija raport, a v syshtoto vreme inzh. Fonev shte prodylzhava da projavjava prestypnata si bezotgovornost – napylnno beznakazano??? Mozhe bi shte kazhete, che nedostatychnata dezinfekcija na aparatite ne zastrashava direktno choveshki zhivot? Direktno mozhe bi ne, no indirektno – chrez syzdavane na uslovija za raznasjane na hepatit V i S – da! Osven tova, spomnete si, doc. Fonev, che incidentyt na 24.01.2003 g. naistina zastrashi direktno choveshki zhivot i vypreki tova imeto na inzh. Fonev – glavnija vinovnik – ne figurirashe v raporta, dokato az, kojato uspjah da predotvratja fatalnija kraj, bjah oklevetena ot d-r Skorcheva, bez samata d-r Skorcheva da e prisystvala izobshto na incidenta!!!? Ponjakoga se pitam dali ako njakoj den naistina zagine pacient po vina na inzh. Fonev, toj njama pak da se izmykne ot otgovornost, dori ako celijat ekip otide v zatvora.

Ima mjasto za trevoga, polozhenieto e po-seriozno, otkolkoto izglezhda na pryv pogled. Vie mnogo dobre znaete, doc. Fonev, che sred pacientite ni ima tvyrde visok procent nositeli na Hepatit S, naistina tvyrde visok, taka che ne mozhem da si pozvolim lekomisleno otnoshenie kym vyprosite na dezinfekcijata na aparatite i izobshto kym cjalostnata dezinfekcija v otdelenieto (kolko mnogo sa zarazenite s hepatit ne moga da kazha, zashtoto pacientite ni otdavna ne sa izsledvani nito za hepatit S, nito za hepatit V, za HIV ili Wassermann da ne spomenavame izobshto, no si

spomnjam, che predi godina zarazenite bjaha dosta poveche ot polovinata pacienti i polozhenieto edva li e stanalo po-dobro).

Eto vprochem kakyv e incidentyt, kojto pokazva ot jasno po-jasno bezotgovornoto otnoshenie na inzh. Fonev kym rabotata izobshto i konkretno v sluchaja – kym dezinfekcijata na hemodializnite aparati. Vecherta na 17.03.2003 sled dializa, po vremeto, kogato aparatite se vkljuchvat na dezinfekcija, edin ot aparatite, toku-shto vkljuchen na dezinfekcija, avarira – na displeja mu se izpisvashe “RINSE FAILURE”, t.e. neuspeshna promivka, a zvukovata i svetlinna signalizacija nastojchivo alarmiraha prez ravni interвали. Az lichno kazah na inzh.Fonev za nadpisa na displeja, a toj mi otgovori, che si znael rabotata. Sled kato neuspeshno se opita da vkljuchi aparata na redovna 45-minutna dezinfekcija, nakraja go ostavi samo na 20 minuti. Zapitah go, “Samo 20 minuti li shte se dezinfekcira?”, a toj mi otgovori, “Kato minat 20-te minuti, shte mu udylzha vremeto”. Togava az otidoh pri d-r Zajkova i ja informirah za namerenijata na inzh. Fonev, kato otkrito j kazah, che ne vjarvam v dumite na inzh. Fonev. Zatova pomolih d-r Zajkova da dojde s men v zalata za svidetel, kogato nablizhi da iztekat 20-te minuti. Tja se syglasi. I naistina, kogato nablizhi kraja na 20-minutnata psevdodezinfekcija na vyprosnija aparat (okolnite aparati imaha oshte po 20-30 minuti), nie s d-r Zajkova vljazohme v zalata i dveite nabljudavahme slednoto: inzh. Fonev vleze, spokojno izkljuchi aparata, bez da mu udylzhi vremeto, i tryгна da si izliza. D-r Zajkova vidja vsichko s ochite si, no nishto ne mu kaza. Logichno beshe i az da si zamyлча pred inzh. Fonev. SHTom lekar nishto ne mozhe da mu kazhe, az li shte go postavja na mjasto? I taka az si zamylichah, samo kazah na njakolko kolezhki i na starsha sestra Donmanlieva, kojato kaza, che sluchajat trjabva da byde otrazen v lekarskija raport. No toj ne beshe otrazen! Na 19.03.2003 g. az popitah d-r Zajkova zashto ne e otrazila sluchaja v raporta, a tja mi otgovori: “I da go otrazjavam, i da ne go otrazjavam ...” i mahna krasnorechivo s ryka.

Kakto znaete, sreshtu inzh. Fonev beshe podgotvena podpiska ot sestrite v poverenoto Vi otdelenie, no tja ne beshe pusnata. Bez da povtarjam sluhovete, koito se raznesoha vyv vryzka s тази podpiska (njamam nikakvi dokazatelstva za tjah), shte Vi kazha samo, che az lichno pomolih starsha sestra Donmanlieva da zadyrzhi podpiskata po slednite konkretni prichini:

- trite sybranija, na koito e obsyzhdan inzh. Fonev, spomenati v podpiskata, ne sa protokolirani, toest vse edno che ne sa se systojali;
- lekarite v poverenoto Vi otdelenie se vyzdyrzhaha ot mnenie, syotvetno v podpiskata njamashe nito edin lekarski podpis;

Obryshtam se kym Vas, doc. Fonev, v kachestvoto Vi na zavezhdasht otdelenie, v koeto rabotja naj-syvestno ot 15 godini, kakto i v kachestvoto Vi na rykovoditel na kolektiv, sred kojto se polzvam s ime na opitna medicinska sestra, s nastojchiva molba za stanovishte po izlozhenite vypros, kato obyurnete po-konkretno vnimanie na slednija vypros:

V systojanie li ste slozhite kraj na klevetnicheskata kampanija sreshthu men, zapochnata ot d-r Skorcheva, ili da se obyurna kym po-visshi instancii?

Syvsem konkretno: ochakvam ot Vas pismo oproverzhenie na napisanoto v dvata raporta, respektivno za noshtnoto dezhurstvo na 24/25.01.2003 g. i za dnevnoto dezhurstvo na 19.03.2003 g. Pri poiskvane ot Vasha strana moga da predstavja podrobni pokazanija, pismeni dokazatelstva, nadlezjno podpisani ot svideteli.

SHTo se otnasja do inzh. Fonev, razchitam na Vashata kompetentnost i na Vashite pravomoshtija pri vzemane na naj-pravilnoto reshenie – za prosperiteta na poverenoto Vi otdelenie, za visokokachestveno obsluzhvane na pacientite v nego i garantirane na kolegialni otnoshenija sred personala – vsichko, za koeto Vie, kato glaven rykovoditel, nosite naj-goljama otgovornost.

S uvazhenie:

M.s. Aneta Bojanova

24.03.2003 g.

gr. Raven

DVADESETA GLAVA

Na 28-mi mart sutrinta po grafik bjah do objad sled noshtna smjana. Starshata pristigna тази sutrin navreme i mi syobshti s oficialen ton, che shefyt me vika v kabineta si. Ostaviv kolezhkite da si pijat kafeto, bez da razbirat kakvo stava i otidoh, kato predpolagah, che razgovoryt shte svyrshi byrzo, predi da e stanalo vreme za vkljuchvane na bolnite. Noseh gotova belezhka, na kojato bjah napechatala: “Napisanoto po adres na m.s. Bojanova v raportite ot 24/25.01 2003 i 19.03.2003 ne otgovarja na istinata – doc. Fonev (data, podpis)” i misleh samo da go pomolja da ja podpishe. Edno neshto, obache, silno me pritesnjashe. V pismoto pisheh, che sym gotov da predstavja pismeni dokazatelstva i svideteli. Njamah takiva, bjah igrala va bank, kakto se kazva. Misleh si, ako poiska svideteli, shte go pomolja da otidem pri bolnata i da ja popitame dali e imala bolki. No oshte vecherta, kato

minah po staite, vidjah, che Fatmeto ja njama, neochakvano ja bjaha izpisali. Legloto j stoeshe prazno, znachi ne e bilo zaradi nov bolen. Neshto poveche, izpisana beshe i bolnata do neja. Svidetelite premahnati! Pobiha me tryпки. Ako shefyt poiskashe pismeni dokazatelstva i svideteli, kakvito obeshtavah smelo v pismoto, bjah zagubena.

Dokato mina po celija koridor, za da stigna do vratata na shefa – kabinetyt mu e vyv foajeto izvyn otdelenieto – syrseto mi zapochna da preskacha, a ustata mi presyhna, predi oshte da sym ja otvorila

– CHuk-chuk-chuk – pochukah po ramkata, zashtoto vratata mu e tapicirana s kozha.

– Da? – obadi se toj otvytre.

– Dobro utro d-r doc. Fonev! – prepletoh ezik az, obyrvajki titlite mu.

– Zapovjadaj, Ani! – pokani me ljubezno toj. Vljazoh. Skorcheva ja njamashe. Bjahme samo dvamata. SHEfyt sedeshe zad bjuroto si, az prisednah na divana do masichkata.

– Prochetoh pismoto ti i za zhalost vsichko tova e vjarno – zapochna doc. Fonev. –Govorih i sys Skorcheva, tja ne e na rabota dnes, povikal sym ja da dojde ot Magistralovo (tova e naj-dalechnijat kvartal na grada), prochetoh go i na Zajkova, i na lekarskija raport vchera go chetoh. Na Fonev njama kakvo da mu go cheta, zashtoto na nego i da mu go cheta, i da ne mu go cheta, vse taja ...

– Ami prochetete go i na inzh. Fonev, ako trjabva – prekysnah go az.

– SHTe mu go pokazha, no toj ne vyzpriema. Kakvoto i da napravja, kakvoto i da mu kazha, ne vyzpriema i tova si e. Ti si mislish, che az reshavam vsichko tuk, naprotiv ... – pri tezi dumi na liceto mu se izpisa ogorchenie.

– Vizhte, men Fonev sega ne me interesuva, kaktto reshite s nego. Ima dva raporta tam i ...

– Idva dneska Pisalev i mi vika, che trjabvalo da vzema merki. Vpisal Fonev v raporta, deto e slagal njakakyv nov bolen na aparat za hepatitis S, nali si chula, ama kakvo da go pravja, kazhi mi ...

– Molja vi se, nishto drugo ne iskam, nishto, samo iskam da mi podpishete, che napisanoto v dvata raporta ne otgovarja na istinata ...

– Az samijat dva pyti go chetoh, i na Stanchev go dadoh i toj da go prochete, i na Vezhdov, i toj go chete. I e tochno tyj, kaktto e rekla Zajkova, i da pishe i da ne pishe, vse taja, vizh sega ...

– Da, nali, nali!? – razvylnuvah se az i stanah ot divana.

– Da ti kazha li kak stavat tija raboti, da ti kazha li? – popita me shefyt.

– Abe ne me interesuva nishto drugo ... – i se opitah da mu dam belezhkata da ja podpishe.

– CHakaj da ti kazha, ne byrzaj. Zapochvat da go uvolnjavat, primerno, i basha mu otiva pri Golemanov i posle, ne se li seshtash?

– Abe seshtam se, ama njama nishto cherno na bjalo sreshtu nego, a sreshtu mene ima. Tova mi e misylta. Ako mozhe sreshtu mene da njama nishto, samo tova mi e molbata.

V tozi moment vleze d-r Skorcheva.

– Dobro utro, d-r Skorcheva – kazah az. Tja ne mi obyрна vnimanie, pozdravi shefa i sedna na bjuroto sreshtu nego. Az stojah prava otstrani na bjuroto na ravno razstojanie ot dvamata.

– Az predlagam pyrvo da reshim vyprosa sys sestra Bojanova – seriozno kaza shefyt. – Fonev oshte ne sym go vizhdal. SHTe go dam i na nego da go prochete. Na Zajkova go dadoh da go chete ... Znachi, vizh sega, tvojtо izrechenie, che ako stane neshto, vsichki shte vlezem v zatvora, a toj shte se izmykne, za syzhalenie, e napylnо vjarno. Toj njama da vleze, az shte vljaza, az! Tuj sym go kazval, az shte vljaza, a toj shte se izkara, che e nevmenjaem i pak shte se izmykne. SHTe zapalja edna cigara – i shtrakna zapalkata, zapali si cigara i se oblegna nazad, kato povdigna prednite kraka na stola si i go nakloni, dokato oprja o stenata zad nego.

– Ama az pochvam rabota sled malko, d-r ... doc. Fonev! – pak greshka na ezika mi, a shefovete ne obichat da im byrkat titlite. – Samo edin podpis, molja vi se, nishto poveche. Ako vsichko e nared, eto, bez da spomenavam imena, bez nishto, samo tova – i prochetoh belezhkata.

– Eto d-r Skorcheva – prodylzhava docentyt, sjakash ne e chul molbata mi – doshla e, bez da e na rabota, ot kyshti sym ja izvikal. Ako mislish, che ima njakakva zlonasochenost ot nejna strana kym tebe, kazhi sega ...

– Njama takova neshto! – obazhda se Skorcheva s pisklivo ot vyzmushtenie glasche –Vnushavash si!

– Mozhe da si vnushavam, no, vizhte sega, dumite otlitat, a napisanoto ostava ...

– Az sym direkten chovek, Ani – prekysna me Skorcheva. – Kato vidja, che njakoj neshto ne e svyrshil, az reagiram vyv momenta, kazvam kakvoto ima. Neka doc. Fonev kazhe, idvala li sym da mu kazha, ne sym dovolna ot taja sestra ili ot onaja?

– S tebe mnogo pyti sme govorili, che vse nie dvamata pravim zabelezhki i sme loshite i kym bolni, i kym sestri, dokato povecheto ot lekarite minavat i nishto ne kazvat. Te sa dobrichkrite, a nie sme naj-loshite, zashtoto vse se karame, taka e.

– Vizh kakvo, Bojanova, njamam lichno otnoshenie kym tebe. Nikakvo lichno otnoshenie, razberi!

– Ama tova e samo na dumi, d-r Skorcheva, na men mi trjabva samo edin podpis i nishto poveche. Edin podpis, kakvo tolkova! – pri tezi dumi povishih glas.

– Nedej da pravish cirk! Uspokoj se, de – razdrazeno kaza doc. Fonev.

– Cirk shte stane, ako njamam podpis, docent Fonev! Cirk shte stane, ako njamam podpis! Kazvam vi go i iskam da otivam da rabotja – i se razdvizhjih nespokojno.

– Vyprosyt e principen – kaza s ledeno izrazhenie Skorcheva.

– Znam, che e principen, znam i principa, vsichko tova mi e jasno. SHTe mi podpishete li, doc. Fonev, ili njama da mi podpishete?

– Ne byrzaj, chakaj malko – kaza shefyt. – Iskam pyrvo da znam kakvo se sluchilo s bolnata.

– Nishto ne se e sluchilo. Hodihme zaedno sys sestra Stoimenova. I tja mozhe da vi kazhe, che bolnata kaza: “Neshto me bocna tuka i me zadushi, ama mi mina”. Ama mi mina! Tochno taka kaza. I az shte otida da izvikam d-r Skorcheva, nali, i sega, situacijata e takava, ako izvikam d-r Skorcheva, zashtoto bolnata neshto ja bocnalo, ama j minalo, d-r Skorcheva shte kazhe, che j se podigravam, che ja vikam za shtjalo i za neshtjalo. Ama trjabva veche da ja vikam za shtjalo i za neshtjalo. Sjakash sym sestra ot vchera i ne moga da precejna, da, sluchvalo mi se i na mene neshto da me bocne i da ne moga da si poema dyh i posle da mi mine...

– CHakaj malko. Ne sym syglasna. Bolnata mi syobshti, che ima bolki ...

– Bolnata ne me povika za bolki, tja me povika za zaduh! Po-tochno povika me drugata bolna, ot drugoto leglo – prekysnah ja az razgoresheno. – I zaduh njamashe, neshto ja bocnalo i ne mogla da si poeme dyh. Tova zaduh li e? I beshe j minalo, oshte predi da dojdem. I nie pak stoim tam, povdigame ja, kislorod j davame i tja dovolna zhenata ... I v 7:30 drugata bolna pak beshe, tja me povika: “Elate, che Fatmeto neshto pak ja zadushava”, az nali tova vi predadoh, a? A posle v raporta kakvo? Bolki!

– Mojata precejna e, che kogato njakoj bolen se oplache, nezavisimo ot kakvo i az sym dezhurna, ti trjabva da me izvikash. Zashtoto

az otgovarjam za bolnite do kraja na dezhurstvoto. Ako bolnata umre v 8 ch., az ne moga da otgovarjam za neshto, koeto sym nauchila v 7:29, nali?

– Daleche stigmahte, d-r Skorcheva, daleche stigmahte!

– Njakoj pyt shte se sluchi, pomni mi dumata, govorja seriozno.

– Iskam da vi kazha, che daleche stigmahte s tija prikazki, zashtoto, kogato potyrsim njakoj lekar, ja ima njakakyv kolegium, ja ima njakakvi uprazhnenija, ja se sluchi njakoj pyt da e dezhuren ne znam kyde oshte ...

Tuk shefyt se namesi avtoritetno:

– I drugi raboti vyrshim, ne sa samo tija, kakvoto i da si mislish.

– Znam, mnogo dobre znam.

– Imame uprazhnenija – zapochna da se opravdava toj, – imame katedreni syveti, imame oshte kakvo li ne, no sme si tuka v bolnicata, ej ma, njama da otivam primerno vyv Voenna bolnica, nali?

– Az imam takyv vypros kym tebe, Bojanova – kaza Skorcheva. – Zashto otidohte pri bolnata dveve sys Stoimenova?

– Zashtoto bjahme v pochiyvka, kakvo tolkova?

– Koja vsyshtnost beshe ot vas stacionamata? – popita tja.

– Az bjah po grafik.

– Ne e vjarno, che si bila ti! Do 4:30 az rabotih sys Stoimenova.

– Imenno! Tja sama izjavi zhelanie. Bjah j mnogo blagodarna i j kazah: “Mного ti blagodarja, Kati. Blagodarja ti, che mi pomagash, da ne vlizam v konflikt s d-r Skorcheva.” Tochno taka j kazah! Imah opasenija, che se tyrsi povod. I toj se nameri. Vypreki vsichko! V 7:29 povodyt se nameri, i 29, taka pishe! SHTo za princip e toja!

– Ne, ti trjabvashe da mi syobshtish za bolnata s dve-tri dumi, zatova ti kazvam, che njamam nikakvo lichno otnoshenie ...

– Oh, molja vi se, d-r Skorcheva ...

– Njama kakvo da mi se molish! Tova, koeto, koeto se pishe v lekarskija raport, nie si go chetem sutrin, nikakyv raport sreshtu tebe ne sym puskala.

– Napisali ste za bolki, za bolki!

– Njama takyv raport, izobshto njama – reche shefyt.

– Az kato otidoh, zhenata imashe bolki – kaza Skorcheva. – Ne sym ja vidjala v 6 ch. i ne moga da kazha imala li e, njamala li e togava, no malko predi da si trygna, ti nali me povika i az otidoh da ja pregledam. Bolnata imashe bolki, az li ne znam kakvo e imala!

– Dobre, no zashto togava v raporta pishete, che e imala bolki ot 6 ch. i az ne sym vi kazala?

– Pomnja oshte Rozito kato beshe v kabineta dolu, kato te vikahme – vnezapno smeni temata shefyt, – che beshe sprjala edin antibiotik, pomnish li?

– No molja vi se, za 15 godini edin antibiotik! I ne sym go sprjala, a bjah propusnala da go napravja edna vecher i vednaga mi pusnahte raport ...

– Togava ne e puskan raport, mozhesh da si proverish dosieto – prekysna me shefyt.

– Hubavo! Za antibiotika, znachi, pomnite, a che sym nagrazhdavana, njama koj da si spomni, nali, a che edin antibiotik sym go propusnala edna vecher i to beshe, zashtoto beshe mnogo nadraskana tetrakata ...

– Spri se malko, de! Togava te vikah ot kyshti, otdavna beshe, koga beshe? V momenta nikoj njama nishto sreshtu tebe, govorja ti za poslednata, cjalata kalendara godina nazad, dori za dve nazad, moga da ti se zakylna, che nishto ne ti e razglezhdano tuk, jasno li ti e?

– Dobre, sega podred – imam li njakakyv propusk ili njamam?

– CHakaj, de, sega idvash tuka s njakakvo listche, chakaj da go vidja kakvo pishe tam, da vidja kakvo pishe pyrvo.

– Prochetoh vi go vecher. Dobre, pak shte vi go procheta: “Napisanoto po adres na m.s. Bojanova v raportite ot ...”

– Trjabva pyrvo da gi pogledna tija raporti. CHakaj, nedej byrza.

– Na rabota sym, zatova byrzam.

– Ti si na rabota i nie sme na rabota, da ne sme na kurort!

– Hubavo, az sym v zalata, ako vi potrjabvam.

– Sled noshtna li ostavash? – s falshiva zagrizhenost me popita Skorcheva.

– Sled noshtna sym, da.

– Vizh, kakvoto i da si mislish, njamam nishto protiv tebe, ne si vyobrazjavaj ...

– Nishto ne si vyobrazjavam, davam vi samo goli fakti.

– ... njamam nishto protiv tebe, uspokoj se ...

– Uspokoj se malko, taka de, dryzh se – dobavi i shefyt.

– Ani, az sym direkten chovek, vinagi kazvam vednaga ...

– Predupredena sym, che zaradi inzh. Fonev az shte postradam!

– Gluposti! – jadosano kaza shefyt. – Toj brat mu njama postrada, che mu e brat, ta ...

– Brat mu pyk k’vo ima da postradva! – uchudih se az.

– Ti pyk k’vo iskash sega? – drypna se shefyt. – SHTe postradash, gluposti ...

– Da, mozhe i da postradam, che po njakakyv nachin sym se oplakala, zatova shte postradam. Kato ednoto nishto! – viknah az, bez da presipna, da mi se ne najjavash.

– Gluposti! CHisti gluposti! – razvika se shefyt.

– Uspokoj se. V interes na istinata ...– krotko mi zagovori Skorcheva, no shefyt ja prekysna:

– Tuj izrechenie si go izbij ot glavata, che zaradi Forito ti shte postradash, njama takiva raboti, naprotiv ...

– Taka se govori.

– Sega, to mozhe da se govori i za mene, che sym primerno pederast, che sym pedofil, narkoman ili kakyto i da e ili prodavam narkotici, nali ...

– Az sym se naslushala na prikazki, doc. Fonev, zatova iskam cherno na bjalo ...

– Abe chakaj da vidja raporta, be, da vidja tam kakvo tolkova pishe ... – vikna shefyt.

– Sega kak shte se razberem? Tova (listcheto) da go pribera li ili da go ostavja tuk?

– Ostavi go tuka pri mene, posle shte vidim.

– JA az da si go pribera, pyk posle mi kazhete, kato ste gotov da podpishete.

– CHakaj da vidja datite pyrvo, be, njama da ti go otkradna, ostavi go tuka, njama da mu smenja datite, ostavi go ...

– Hubavo, ako trjabva, pak shte go napisha ...

– Abe ti da ne si kriminalen inspektor, be, eto, vizh, pravja vsichko i da ne te vikam ot kyshti, dojdoh i po-rano, izvikah i zhenata chak ot Magistralovo, bez da e na rabota. Iskah da govorim malko po-spokojno, za da se objasni kak e rabotata. Govorih predvaritelno s neja, tja kaza: “Njama takava rabota”, nali taka, d-r Skorcheva?

– Da, doc. Fonev. Uspokoj se, chuvash li, Ani?

– SHTe se uspokoja samo, kogato vidja podpis. Kolko pyti govorim, nishto ne se protokolira v tova otdelenie.

– Ama ti kakvo iscash, kakvo? ZHENata kato se e oplakala, da go protokolirame li?

– Ne tova, sybraniya kato se pravjat.

– Vikash, sybraniyata da se protokolirat, koj da gi protokolira? Az li?

– Ami za kakvo imate sekretarka, be, doc. Fonev?

– Roza e v bolnichni, ne znaesh li, ma? Az li iscash da gi protokoliram?

– Ami pyk edna ot nas shte gi protokolira v kraja na kraishtata. Az rabotja tuk ot 15 godini i stignah dotam da se chuvstvam sega kato mryсно kote i da se podigravat s men.

– CHakaj sega, be, koj se podigrava s teb?

– Dva pyti se pishat raporti za men i me karikaturjat. D-r Skorcheva si pravi karikaturi ot mene!

– Ani! Njama takiva neshta!

– Nito kym tebe, nito kym nikoj njama. Kym teb njama predjaveno nishto. Moga da ti se zakylna, dve deca imam, chakaj, de, chakaj, kak da ti se zakylna?

– Iskam podpis. Az za podpisa govorja.

– CHakaj sega da vidja kak stojat neshtata, az sega otivam na raport.

– I az trjabva da vyrvja, v zalata sa pochnali veche ...

– Nikoj njama nishto protiv tebe – povtori njakolko pyti d-r Skorcheva.

– Njama, ja, az syshto njamam – potvyrdi i doc. Fonev.

– SHTe vi byda mnogo blagodarna, ako samo mi podpishete.

– Ani, az ... Ani, az – zaekna d-r Skorcheva, – az sym direkten chovek, razberi me! Kazvam vednaga i nikoga ne sym napisala raport sreshtu nikogo. Govori s Latinka, tja shte ti kazhe, kato beshe slozhila obiknoven heparin i me pita pred bolnata, mozhe li neshto da napravi, i kazva, az sega sym go napravila po navik, i az ja izvikah nastrana i j kazah: “ Po navik v kyshti se mijat tendzherite i chiniite, a tuka, kato dojde bolnijat, ne mozhe po navik”. I tja ne go prie kato zlonamerenost. Ti zashto sega ? Nedej taka. Iskam da ti kazha, che az reagiram v momenta, njama da kazha nishto zad gyrba ti i nikoga ne sym kazvala ...

– Dobre, de – prekysnah ja az, – ami tova v lekarskija raport?

– Lekarskija raport shte go vidish.

– Az sym go vidjala.

– Donesi go da go vidi i doc. Fonev, togava.

– Vidjal sym go i az, ne e da ne sym go vidjal, no ne moga da pomnja vsichko ..

– Ha taka! No za onja antibiotik pomnite, nali? Za 15 godini edin antibiotik i vsichki pomnjat, i imashe i raport maj.

– Pak ti povtarjam, nikakyv raport ne sym ti puskal, idi da si proverish dosieto, ako iscash. SHTo to i az ne sym mryсно i zad gyrba na horata ne gi vyrsha. Uspokoj se i stiga sme se razpravjali.

– To sega kakvo izliza? – obadi se d-r Skorcheva. – Izliza, che ti imash neshto protiv mene, ti si pusnala raport sreshtu mene. Az da mislja li, che imash neshto sreshtu mene?

– Moga li da otivam da rabotja naj-posle, dokoga naistina da se razpravjame? – netyrpelivo kazah az.

– SHToto ti si si vnushila razni neshta, zatuj ti kazvam, che si si vnushila ...

– Vnushila sym si! V syda shte se reshi mnogo lesno koj kakvo si e vnushil. Az vi kazvam, po edin nachin se govori v ezhdnevieto, po drug – v syda. Tova sa kleveti! Po moj adres!

– Ne sym te ...ne sym kazala ...ne e taka ...

– Moga da sydja za kleveta. Za kleveta moga da sydja! Zatova vi molja za edin podpis i da prikljuchvame veche, zashtoto sym se iznervila mnogo naposledyk, az ne sym takava, no mnogo neshta mi se strupaha.

– Dobre, kaktto iskash – kaza shefyt. – Sega vyrvi, shte te izvikom ot zalata posle.

– Dobre. Dovizhdane.

Kym objad doc. Fonev me izvika ot zalata i tam, pred vratata mi vrychi edna sluzhebna belezhchica, izdadena na m.s. Aneta Bojanova v “v uverenie na tova che ot nachaloto na 2003 g. do dnes vkl. sreshtu neja ne e predlagano administrativno nakazanie, i ne e puskan raport do rykovodstvoto na bolnicata.”

– Nali tova iskashe? – ironichno me popita toj.

– Ne tochno tova, no njamam vreme sega da se razpravjam – i se obyrmah da se vryshtam pri bolnite, zashtoto rabotata ne chakashe.

– Ela pri men, kato izkljuchite bolnite, chu li? – kaza shefyt.

– Dobre – kazah az.

V obednata pochivka otidoh pri shefa, za vtori pyt tozi den. Pokani me da sedna, no az predpochetoh da ostana prava. Toj sedeshe pregyrben zad bjuroto si, v profil kym men i izglezhdashe po-umoren ot obiknoveno.

– Ani, Ani-i, do gusha sym zatynal v prepiski i raporti. Ti si mislish, che mi e lesno, no ne e taka. Otvskyakye me dyrpat. Znaesh li kolko neshto izpisvam vseki den – ej gi vizh ...

Na bjuroto pred nego imashe kupchini listi i knigi, dori na zemjata po moketa beshe razpiljana hartija.

– Ako ti kazha, che samo za otdelenieto mislja, njama da mi povjarvash, nali? Mycha se, Ani, ne rabotja, a se mycha kato greshen djavol. Kakvoto i da poiskam – vse njama pari. Do gusha mi e doshlo, da znaesh.

Pone ti ne me zanimavaj s gluposti, ne si ot vchera tuka, nikoj ne te e podgonil ...

– D-r V. Fonev naistina e zaplashval za podpiskata.

– Abe, brat e, nali znaesh, kryvta voda ne stava. Ostavi go, ne mu obryshtaj vnimanie. SHTo ne ja pusnahte тази podpiska, glavnijat chakashe, bjah mu kazal.

Otnovo mu objasnih prichinite da se vyzdyrzhim i kogato stignah dotam, che sa mozheli primerno da kazhat, che go mrazim, zashtoto e momche e ot soj, sin na izvesten profesor, dobavil s glupava gordost:

– I mojat bashta e profesor, ako iskate da znaete.

– Taka li? Koj e bashta ti? Kyde e rabotil?

Objasnih mu. Bashta mi vsyshtnost ne e bil profesor v universitet, no e kanen za universitetski prepodavatel tochno s takava titla – profesor, zashtoto e doktor na naukite i nauchen sytrudnik pyrva stepen, obikolil e sveta i t.n. Seg a e pensioner. Predi njakolko godini s majka mi se premestiha da zhivejat i te v Raven, da sa po-blizo do dyshterja si. Za 25 godini rabota kato sestra iz razlicni otdelenija i v razlicni gradove, nito vednyzh ne bjah pribjagvala do imeto na bashta si, nito na chicho si, nito na vujcho si i pr., nito do imenata na rodninite na myzha mi, no sega ne iztyrpjah i izvadih kartata-koz – bashta mi, profesora.

– Ama ti negova dyshterja li si bila! Mnogo sym chival za bashta ti. Te s moja bashta sa rabotili zaedno, zaedno sa rabotili mnogo godini! Pitaj go za S. Fonev, da ti kazhe. No bashta mi pochina otdavna, predi poveche ot deset godini veche – pri tezi dumi pogledyt mu se promeni – stana mnogo choveshki i njakak si nezhen. Mozhe bi s takyv pogled v mladite si godini e razglezhdal fotografii na ljubimi systavi ili e dokosval lyskavite korici na kontrabandno vneseni plochi na “Bityls”. Predi da stane zavezhdasht, ochite mu vse oshte blestjaha s buntarski rokerski plamycheta, no posle ugasnaha i zaprilichaha na mytno-zeleni stykleni topcheta.

– Dobre, shte go pitam – obeshtah az.

– Ako ima neshto, napravo idvaj pri men da mi kazvash. Ti si opitna sestra, njama da te uvolnim, spokojno. A za Forito ne se trevozhi, samo go dryzh pod oko, che e mnogo zavejan.

– Blagodarja. Dovizhdane, doc. Fonev.

– Dovizhdane, Ani.

DVADESET I PYRVA GLAVA

I taka, v kraja na mart sled tozi razgovor s doc. K. Fonev stanah, taka da se kazhe, chovek na shefa. Misleh, che sym si osigurila spokojstvieto za godini napred, no sydbata beshe reshila drugo. V prodylzhenie na dva meseca shefyt naistina beshe na moja strana. Posle za edna nosht me namrazi i na 29-ti maj izrigna vodopadi ot zloba sreshtu men. Znam i priznavam, che vinata ne beshe negova. Az bjah vinovna, zashtoto sled kato bjahme podpechatili miren dogovor pomezhdu si s imenata na bashtite si, si pozvolih da zastana sreshtu nego, podavajki signal napravo do glavniya. I to samo dva meseca sled raznezheniya ni razgovor v kabineta mu! Nechuvana dyrzost spored pravilata na jerarhiyata. Jerarhiyata v bolnicite donjakyde napomnja na rodovi klan ot patriarhalen tip. Vseki si znae mjastoto, podchinjava se na postarshite ot nego i uprazhnjava vlast nad po-niskopostavenite. I njamashe da ima nishto tolkova losho v тази podredba, ako obshtata cel na vsichki beshe dobroto obsluzhvane na bolnite.

Prez tezi dva meseca ne sym zloupotrebjavala s doverieto na doc. Fonev. Samo dva pyti hodih pri nego s oplakvanija – ediniya pyt ot d-r Skorcheva i vtoriga – ot d-r Stanchev. I dvata pyti me uspokoi i zastana na moja strana. No na 29-ti maj, kogato se razvika kato pobyrkan:

– Uvolnena si! Otivaj si v kyshti! Vednaga! – az otyrchah pravo v kabineta na glavniya i podadoh pismena zhalba, che sym uvedomena za uvolnenie s dнешna data, bez da imam pismena zapoved za takova. V tozi moment glavnijat lekar na svoj red zastana na moja strana i reche:

– Vednaga moga da otgovorja na zhalbata vi. Ne e stavalo duma za vasheto uvolnenie, spokojno, vyrnete se v otdelenieto. Vashijat shef ne mozhe da vi kazva, che ste uvolnena. Az reshavam za uvolnenijata.

No neka da ne izbyrzvam sys sybitijata, a da karam pored. Pak shte se vyrna v kraja na mart. V razgovora ni shefyt beshe kazal, che d-r Pisalev e vpisal v lekarskija raport sluchaj na seriozno narushenie na epidemiologichnite razporedbi – nezarazen bolen se e dializiral na zarazen aparat po vina na inzh. Fonev. Prochetoh tozi raport i syrseto mi se stopli ot nova nadezhda – naj-posle lekar se be osmelil da izoblichu protezheto. Radvah se, che poetyt na otdelenieto pryv go napravi. Poetite po princip sa syvestta na obshtestvoto. Tozi raport, obache, syshto njamashe posledici za inzh. Fonev. Toj si se noseshe iz zalite kato narodna pesen i javno nehaeshe, che serioznoto narushenie, dopusnato ot nego, e vpisano v lekarskija raport. Naistina, tova ne e oficialen dokument, chete se samo pred lekarite ot nasheto otdelenie na tjahnata sutreshna petminutka i vse pak – vseki drug bi se pritesnil da si vidi imeto, svyrzano s njakakvo provinenie, samo Forito ne se pritesnjavashe nikak.

Sestrite, obache, go bjaha podgonili da si vyrshi rabotata i se zabavljavaha da go vikat za shtjalo i za neshtjalo, taka che toj njashe i minutka spokojstvie na dezhurstvo. Osven tova na vsichki tehnci im beshe naredeno da si izpylnjavat tehniceskite zadylzhenija, a ne da gi prehvyrliat vyrhu sestrite. Seg a veche bat' ZHelko povdigashe vezhdi, kato mi sreshtneshe pogleda. Mezhduvremenno az lichno se zaeh s prevyypitavaneto na Forito, zashtoto i dosega sym ubedena, che negovoto povedenie samo chastichno se dylzhi na psihicheski problemi, glavnijat mu problem, spored men, e lipsata na otgovornost vsledstvie razglezenost ot detska vyvrazst, taka predpolagam. Edin den go nasvih v ednata malka zala, dokato oshte ne bjaha doshli bolnite ot sledvashtata smjana:

– Da ne si vyobrazjavash, che na toja svjat samo tvojat bashta e profesor! I mojat e profesor, da znaesh, taka che vnimavaj v kartinkata, 'shtoto njama da ti se dam lesno, razbra li?

Toj gorkijat se stresna i me pogledna kato dete, napynilo gashtite. Az prodylzhih smelo:

– I mojat bashta me naznachi v negovija institut. Edno ljato izkarah kato protezhe i az. Dazhe njamah kvalifikacija za mjastoto, koeto zaeh, no nikoj gyk ne mi kaza. I znaesh li zashto? Zashtoto bashta mi znaesh li k'vo me nakara pyrvo? Nakara me da izmija vsichkite mrynsi burkani ot razni opiti. Muhljasalni burkani ot 3 litra, stojaha ot godini v mazeto, predstavjash li si? I az gi izmih edin po edin. Tri dni gi mih navyn na cheshmata. Mrystotija do ushi! I vsichki gledaha prez prozorcite. Samo na men naredi, razbirash li, na nikoj drug, pyk imashe chistachki, ne e da njamashe. Ama toj ne, az trjabvalo da pokazha, che ne sym doshla da lezha po gryb. Razbra li, naborche, kak stavat neshtata? Eto taka stavat. I na zapad taka pravjat, uchat decata si na trud, che da ne gi sramjat posle.

Posle dojde mesec april i az vljazoh v stacionara, toest minah na pyrvi smeni – ot 7:00 do 14:00 ch. vseki den, kato otgovarjah za obsluzhvaneto na lezhashto bolnite – vizitacija, izpisvane na lekarstva, manipulacii, prevryzki. Osnovnata dejnost v otdelenieto proticha v zalite – imame osemdeset i njakolko dializno bolni, koito obsluzhvame vseki den, s izkljuchenie na nedeljata, po grafik za dializnite smeni na pacientite – tri dializni smeni v ponedelnik, srjada i petyk i dve – vyv vtornik, chetyvrytyk i sybota. Pyrvata smjana minava predobed, vtorata – sledobed, a tretata – kysno vecherta. Mozhe da e malko obyrvashto za nezapoznati s nashata rabota. Naprimer, pyrva dializna smjana ne oznachava pyrva sestriuska. Nie rabotim obiknoveno na 12-chasovi dnevni i noshtni smeni. Natovarvaneto prez denonoshtieto ne e ravnomerno razpredeleno, zatova smenite ni ne se

reduvat po shemata dnevna, noshtna, dva dena svobodni. Tri dni v sedmicata shum i vrjava se vdiga chak do polunosht, kogato i poslednite bolni ot zalite se iznizhat i si zaminat, a sled tjah i obsluzhvalijat gi personal, drugi tri dni dializata svyrshva kym 18:00 ch. i togava tishinata nastypva po-rano. A v nedelja izobshto njama dializa i e tiho celija den i cjalata nosht, ako njama speshna dializa, razbira se. Nedeljata e den za osnovno pochistvane na zalite i na cjaloto otdelenie. Obsluzhvaneto na dializno bolnite iziskva mnogo personal, zatova imenno v zalite sa strupani glavnite ni bojni sili. Kogato zalite sa otvoreni, na rabota ima do 7-8 sestri, 4-5 lekari, edin-dvama tehnic i edna-dve sanitarki. Zaedno s dializiranite idvat i pridruzhiteli, koito shtykat nagore-nadolu, ili sedjat na kozhenija divan v koridora i si govorjat. Izobshto, dokato teche dializata e dosta ozhiveno. Posle stava po-tiho. Ima hemodializni centrove, koito ostavat syvsem prazni i se zakljuchvat, shtom se zatvorjat zalite, no nashijat ne e ot tjah, pone ne beshe dokato az raboteh v nego.

Nasheto otdelenieto nikoga ne ostava bez personal, dori kogato zalite se zatvorjat, zashtoto sled kato i poslednata smjana ot dializno bolni zamine, a baktericidnite lampi razlejat svojata prizrachna sinkava svetlina nad izkljuchenite aparati, chetirite stai na otsreshtnata strana na koridora ostavat da svetjat. V tjah sa nashite stacionarni bolni. Narichat se stacionarni, zashtoto lezhat denonoshno v otdelenieto, a bolnichnite stai, v koito sa nastaneni, se narichat, estestveno, stacionar. Do objad v delnichen den stacionaryt se obsluzhvat ot otdelen ekip. Toj e systaven ot naj-malko dvama lekari i edna sestra, a ponjakoga syotnoshenieto stava tri kym edno, kato az lichno sym rabotila i s chetirima lekari ednovremenno. Prezhivjavaneto e unikalno i nosi mnogo emocii, no ne vi go preporychvam, zashtoto emociite sa predimno otricatelni – i za lekarite, koito se blyskat pomezhd si da se vredjat do edinstvenata sestra, za da j predadat narezhdanijata si, i za sestrata, kojato edva smogva da izpylni narezhdanijata na tolkova nachalnici okolo neja, a i za bolnite, naj-setne syshto, zashtoto se prenebregvat i ot sestrata i ot lekarite.

Sestrata gi prenebregva, zashtoto, obsadena ot njakolko dushi povish personal, njama vreme da svyrshi prjakata si sestrinska rabota. Lekarite pyk gi prenebregvat, zashtoto sa angazhirani osven s lechenie na bolni, i s obuchenie na studenti – bolnicata ni e universitetska i bydeshtite medici praktikuvat Hipokratovoto izkustvo pri nas. A i ne samo studentite sa im na glavata, dori naj-malko te, zashtoto sa neseriozni i gledat da si ikonomsat neprijatnija kontakt s nashite mizerstvashti bolni, ta chesto ne se javjavat na uprazhnenija. Lekarite ni sa angazhirani naj-veche s nauchna rabota – trjabva

da pishat trudove i razrabotki, inache izostavat i ne dobivat titli. A i profesionalno trjabva da se razvivat – da sa v techenie na vsichki novosti. Te otgovarjat i za obuchenieto na edin-dvama specializanti – tova sa zavrshili medicina, nezavisimo raboteshti drugade ili oshte tyrseshti svoeto mjasto, koito sreshtu zaplashtane poseshtavat nasheto otdelenie vseki den za opredelen period ot vreme, sychetavajki uchene s praktika na mjasto, za da si vzemat izpita po specialnost, bez kakvato ne mogat svobodno da praktikuvat. Studentite i specializantite otnemat ot vremeto na lekarja, no i mu pomagat syshto taka – kato preglezhdat bolni, popylvat dosadna dokumentacija i najveche, kato mu sluzhat za izvinenie, che e mnogo zaet. Nie, sestrite, vyrzani na obshta kaishka s bolnite v zalata, njama kak da znaem dali daden lekar e na uprazhnenie naistina ili se e svrjal njakyde na spokojstvie, dokato tekat chasovete za uprazhnenija, pyk nito edin ot tija kalpazani – studentite – ne se e pojavil v opredelenoto vreme. Ne znaem i dali chetat medicinsko spisanie ili preglezhdat vestnik “SHok” ili “Svetski kljuki”.

Nashite lekari, znachi, se katerjat po dve jerarhicheski stylbi ednovremenko. Ednata e svyrzana s funkciite im na bolnichni lekari, drugata – s funkciite ima na universitetski prepodavатели. I ako do objad vse pak dosta personal se zanimava sys stacionarnite bolni, to sledobed gorkite ostavat sami, kato siraci bez majka. Zashototo edna ot dezhurnite po zala sestri e opredelena da gi naglezhdha, kato syshtevremenko e dlyzhna da stoi neprekysnato v dializnata zala – na tova mu se kazva da nosish dve dini pod edna mishnica. Ne che lekarite ne pravjat syshtoto, kato lekuvat i prepodavat, pravjat go, razbira se, i syshto taka bez osoben uspeh, i se jadosvat, che ot vsichki strani gi dyrpat – i bolni, i sestri, i studenti i specializanti, i no pone imat tova uteshenie, che vzemat dve zaplati ot dve mesta vseki mesec. A sestrite se spravjat njakak si v kombiniranata si rolja, bez kakvyto i da e uteshitelen bonus.

Naj-vazhnijat i permanentno zaemasht dlyzhnostta stacionaren lekar beshe d -r Skorcheva. Drugite lekari se izrezhdaha vseki mesec, podobno na nas, sestrite. Taka d-r Skorcheva vinagi vodeshe dve stai, njakoj drug lekar (d-r Stanchev prez april, naprimer) poemashe drugite dve, a osven tjah oshte edin dvama lekari vodeha incidentno po njakoj pacient, naj-chesto tehen blizyk. Nikoja sestra ne obichashe da byde stacionarna pri syshtestvuvashtata byrkotija i mnogonachalie. Po edno vreme ne stiga, che imah chetirimata nachalnika na glavata si, ami i vodeh 16 bolni pri nalichni deset legla. Tova ne e absurd – dve treti ot bolnite se lekuvaha vksyhti, toest se vodeha na domashen stacionar. Drugade beshe absurdyt. Po dokumenti ni se priznavaha za razkriti samo chetiri legla – dve myzhki i dve zhenski. Kak beshe

vyzmozhno da se otchita preizpylnenie s 400%, bez nikoj ot proverjivashtite da se zamisli, che na praktika podobno super postizhenie oznachava samo edno – mnogo poveche ot chetiri razkriti legla. Vseki den ostavah chas-dva sled kraja na rabotnoto si vreme, za da si dovyrsha rabotata i da ne ostavjam mnogo naznachenija za sledobednite i noshtni dezurni, zashtoto, kakto kazah, te raboteha osnovno po zalite. I vseki den okolo 13:20 ch. starshata si trygvashe, makar che nejnoto rabotno vreme beshe do 15:00. Tja minavashe pokraj manipulacionnata i vezhливо mi kazvashe:

– Dovizhdane, Ani – bez da popita dali imam nuzhda ot pomosht, bez da se pointeresuva az v kolko chasa si otivam. Beshe se uredila s pomoshtnichka i mozheshe da si pozvoli da si hodi i dva chasa predi kraja na rabotnoto j vreme.

Edin den ne izdyrzah i j kazah:

– Ne ti li e neudobno da si trygvash po-rano? Pitash li me az do kolko stoja vseki den? Tozi stacionar e kolektivno samoubijstvo za sestrite, trjabva da se napravi neshto!

A tja samo zabavi malko krachka i podmetna nebrezhno:

– Skoro shte go zakrijat, ne se bezpokoj.

– Dano – kazah az.

Naistina se govoreshe za zakrivane na nashija stacionar. D-r Stanchev se vyzmushtavashe, che ako tova stane, bolnite na peritonealna dializa, za koito osnovno otgovarjashe toj, shte postradat. Te chesto razvivat peritonit i trjabva da se lekuvat v bolnica. Njamalo koj da gi vzeme posle, zashtoto bili nashi, trevozheshe se toj. Ne znam kak se uredi tozi vypros, ako veche se e stignalo do zakrivaneto na chetirite legla – chetiri, po dokumenti. A mozhe bi kato go zakrijat, pak shte priemame lezhashto bolni? Na chetiri legla 16, na nula legla – pone chetirima. Kolkoto da poemem peritonitite.

Naj-dosadnoto na stacionara sa mnogoto dokumenti za popylvane. Oshte dokato az go vodeh, dokaraha nov kompjutyr, no samo deto izbyrzah da se zaradvam – toj ostana v kabineta na sekretarkata, neizpolzvan. Dosadata se usilvashe i ot priprjanostta i nedobrata organizacija na d-r Skorcheva. Mnogo sym dovolna, che nikoga veche njama da rabotja s neja. Tja prodylzhi da me debne za greshchici prez celija mesec april i njakolko pyti imahme seriozni sprechkvanija. Pyrvija pyt se oplakah na shefa i tja razbra koj stoi zad gyrba mi. Tova beshe dostatychno za nachalo. Ottam nasetne az veche ne hodeh da se oplakvam, a preminah v nevidima ataka – zapochnah na svoj red da ja debna za propuski. Syotvetno si vodeh zapiski. Poluchi se kato v “Nu, pogodi”, kogato vylkyt si slagashe salfetka za hranene, a zaekyt i toj si slozhi – s nevinna fizionomija Vylkyt ne mozha da izjade

zaju, i Skorcheva ne mozha men. Nakraja na stacionara dori me pohvali pred starshata, che njamam nito edin propusk. Blagodarja! Tja obache ne znae kolko nejni propuski i grubi narushenija ima zapisani v tefera mi. Tuk shte spomena samo dve vpisvanija.

Ednoto beshe, che Skorcheva vzemashe Leksotan – uspokojavashto lekarstvo. Izipisva se sys zelena recepta ot lichnija lekar. Tja si go izpivashe, estestveno, ot bolnichnata apteka na specialna tabela za upojvashti veshtestva. Dokato debneh Skorcheva, se natyknah i na drugi ljubopitni fakti. Vsichko e vyv tefera. Misleh da gi izpolzvam pri sgoden sluchaj, no ne mi se nalozhi. Ta taka. Syvetyt mi kym tezi, koito tepyrva shte rabotjat oshte dylgo v takava ili podobna sreda, e slednijat – ne chakajte da vi nabelezhat za izkupitelna zhertva, a si otvarjajte ochite na chetiri i si sybirajte komprometirashti materiali, za kogoto kakvoto uspeete da namerite. Ne znaete otkyde mozhe da vi dojde. Da vi kazha li kakyv e principyt, na kojto takiva kato Skorcheva mnogo dyrzhat, da vi kazha li? Principyt e “Napadenieto e naj-dobrata zashtita”. Strahotno principen princip. Dobre, che se mahnah ottam. Da ne mislite, che naj obicham da si zaviram nosa navsjakyde i da debna kato kopoj? Prosto bjah prinudena ot obstojatelstvata. Beshe vypros na oceljavane.

Drugoto vpisvane e po sluchaja, kogato naznachi dva pyti da se vzemat pylni kryvni izsledvanija na edna bolna, v dva poredni dni. Togava tja se beshe obyrykala neshito, po sobstvenite j dumi sled provezhdane na razsledvaneto. No pyrvoto neshito, koeto napravi, kato otkri, che e stanala takava greshka, ne beshe da pomisli malko kak mozhe da e stanalo, a da otide pri starshata i da me natopi, bez dori da se zamisli kak e stanala greshkata – sleze edno nivo nadolu, zashtoto pred shefa ne smeeshche da se oplakva ot men. Starshata, syotvetno, syshto bez da pomisli, me povika i kaza, che Skorcheva me vikala v kabineta si. Poznat manier, nali? SHTom me vika, njama kak, shte otida.

– CHuk-chuk-chuk?

– Da, molja?

– Az sym, d-r Skorcheva, vikali ste me.

– Ah, da, vizh sega, imash mnogo seriozen propusk.

Az, estestveno, se pritesnih ot neizvestnostta. Kakyv li mozhe da e tozi moj propusk? Mnogo seriozen pri tova! Telefonyt zvyonna, Skorcheva vdigna slushalkata i govori desetina minuti, dokato az si naprjagah uma da se setja kakvo mozhe da sym propusnala, a syrreto mi izpadna v tahiaritmija. Tja sedeshe zad goljamoto si bjuro, az stojah divan chapraz – i tova e chast ot principa. Naj-setne telefonnijat razgovor prikljuchi i Skorcheva se obyryna kym men s ton na goljam shef:

– Zashto si vzela dva pyti pylni izsledvanija na bolnata edi-koja si na 7-mi i 8-mi april respektivno?

– Ne sym j vzemala dva pyti kryv, d-r Skorcheva!

– Eto IZ-to j. Vizh sama. Pri tova e po klinichna pyteka. Ako ot Zdravnata kasa minat na proverka, shte ni nalozhat goljama globa. Iskam da mi objasnish zashto si go napravila.

– Moment, molja vi – vsyshtnost se molja na pametta si po-byrzo da mi vyzvyrne spomena, zashtoto e minala sedmica ottogava. – Da, spomnjam si, sutrinta na 7-mi, kogato prieh petima novi bolni. Nali si govorihme, che po sluchaj praznika sa doshli navednyzh ne edin i ne dvama, a celi petima. Taka, spomnjam si, che togava na vsichki uspjah da vzema pylni izsledvanija. Nali pred vas vzemah, kakvoto mi narezhdajte? No na nito edin ne beshe vpisano nishto v IZ-to. Obeshtahte po-kysno da otbelezHITE, che im e vzeto vsichko neobhodimo. Spomnjam si, kato si trygvah, che ogleдах IZ-tata na novite bolni oshte vednyzh (vinagi oglezhdah vsichki listi na trygvane ot rabota i na pristigane, za da ne bi da vpishe njakoe naznachenie, bez da mi kazhe i posle da me obvini, che sym go propusnala). IZ-to na тази болна oshte ne beshe obraboteno.

Ottuk natatyk Skorcheva zapochna da si pripomnja, mryshtejki nisko chelce:

– Da, az ne bjah obrabotila bolnata. Sledobeda bjah dezurna. Pregledah ja i naznachih vsichki neobhodimi izsledvanija za njakolko dni napred. Pylnite kryvni izsledvanija bjaha vzeti sutrinta na 7-mi. No zashto shte napisha data 8-mi?

– Ne znam, d-r Skorcheva. Sega se seshtam, che noshtnata mi predade, che e vzela kryv na bolnata, no az si pomislih, che ste naznachili neshto dopylnitelno, za koeto ste se setili sledobeda.

– Ne, vsichko e bilo vzeto, kaktо trjabva. Obyrkala sym se neshto s datata. Znachi izliza, che propuskyt e moj?

– Da, taka izliza – otgovorih s anglijsko samoobladanie, koeto si vyzvyrnah vednaga, shtom pametta mi usluzhливо zapochna da mi pomaga.

Togava ostavih Skorcheva da se chudi na sebe si, skonfuzena ot nevolното si obyrvane. Vizhte sega, vseki mozhe da sbyrka. Vyprosyt ne e v tova, a v principa, kaktо obichashe da kazva samata d-r Skorcheva. Ne znam kak go razbirashe tja tozi princip, no na objad, sled kato veche vsichki sestri znaeha chij e propuskyt, vkljuchitelno starshata, az pomolih d-r Skorcheva da mi podpishe belezhka, che propuskyt ne e moj. Kazah na kolezhkite i na starshata, che ako mine proverka, globata na men shte ja trysnat, kato ednoto

nishto, ako njamam takava belezhka i ako te si zamylychat. D-r Skorcheva mi otказа podpis po slednija nachin, syshto v poznat manier:

– Izchakaj malko, molja ti se. Trjabva da pomislja. Ne moga da razbera zashto sym se obyркаla.

Sled dva dena j dovedoh direktnija svidetel – sestrata, kojato e rabotila pod nejnoto veshto rykovodstvo i e pusnala belezhkite za sledvashtija den, kakto j e naredila d-r Skorcheva. Togava tja njamashе kyde da myrda poveche, no pak me pomoli da ne byrzam, tozi pyt s tyrzhestvenoto obeshhtanie:

– Poemam cjalata otgovornost za sluchiloto se.

– Togava znachi shte mi podpisshete?

– Ne, ne moga sega. Utre.

Na drugija den az pak j pyham da podpishe. Segа pyk byrza za njakyde, kato se vyrne. Vryshta se i az pak sym nasreshtha j, kolkoto j da ne mozhe da me ponasja. Izlizam s novo predlozhenie:

– Da otidem zaedno pri doc. Fonev i da mu objasnim sluchaja.

Predstavjate li si kolko j haresa tova predlozhenie? I kolko dni sled tova e treperela, che shte otida – ja izpeja na shefa.

– Az sama shte otida – beshe hladnijat j otgovor, sybral poslednoto vyzmozhno dostojnstvo na obrechenija.

Tozi den ne mozha da nameri docenta. Na drugija ili na po-drugija, az hvanah Dzhulija za slushatel na pouchitelната istorija kak d-r Skorcheva razbira poemane na cjalata otgovornost. Do Dzhulija sedeshe edna stazhantka ot gornite etazhi, kojato syshto slushashe s interes. Tykmo svyrshih s razkaza i Skorcheva vleze.

– D-r Skorcheva, kakvo napravivhte po sluchaja s onazi bolna? – popitah az i samo deto ne namignah na dvete otsreshtha.

– Ami, Ani, az hodih pri doc. Fonev, no me zagovori za drugo i zabravih da mu kazha.

Tezi dumi gi chuha i mnogo dobre gi razbraha i kolezhkata mi, i stazhantkata. Te bjaha venecyt na razkaza za poemaneto na otgovornost.

Posle Skorcheva sjakash zabravi napylnо. Samo na edna glavna vizitacija trepna, ponezhe pomisli, che shefyt iska da ja kritikuva za dubliraneto, no vednaga shvana, che toj ne e razbral za nego i se uspokoi. Tova e principyt na d-r Skorcheva.

CHak v kraja na meseca vnezapno se seti i reche:

– Ah, ami kakvo da napravim s dubliranite izsledvanija?

– Ne znam, nali kazahте, che poemate cjalata otgovornost?

– Da, az naistina moga da poema otgovornostta.

I sedna da razglezhda lista, kato che li za pryv pyt go vizhdashe. I – vizh ti – otkri oshte neshto. Sgreshila beshe pri nanasjaneto. Tezi ot 7-mi gi nanesla na 8-mi i obratnoto. I dazhe taka, pak beshe obyrcala njakolko cifri. Kakvo da pravi sega? Ne samo dublirani, ami i greshno nanesen, olele! I tja staratelo prepisa celija list s izsledvanijata. Taka razbira tja poemane na otgovornost.

SHTo se otnasja do d-r Stanchev – edin ot naj-dobrite ni lekari, za syzhalenie i toj ponjakoga izdrebnyavashe, a ne mu podhozhdashe, ama nikak. Vednyzh se opita da me kylve po mnogo dosaden za men nachin. Zashto sym bila svalila uretralnija katetyr na edna baba, spomnjash li si, d-r Stanchev? Svalila go bjah, zashtoto babata njamashe veche nuzhda ot nego, syrbeshe ja, iskashe da se poizmie kato zhena i zashtoto shefyt naredi na glavna vizitacija da byde svalen tozi katetyr – no koj da go chue? – i zashtoto tebe te njamashe celija predobed, d-r Stanchev. Nikoj ne znaeshe kyde si se djanal. Stanchev chesto izchezvashe ot otdelenieto po za dva-tri chasa, a v denja, kogato svalih katetyra – bez negovo naznachenie, au, che neprostimo! – bil hodil v malkija gradski centyr, kako mi kaza posle. A zashto ne mi kaza, kato trygvashe? I nali shefyt se kylneshe, che kydeto i da hodeli, vse v nashata bolnica bili stoeli i vse se obazhdali na koj telefon sa? Inache Stanchev e ot lekarite, koito naj-seriozno si gledat bolnite. No i toj e zhertva na sistemata i ne mozhe da j si protivopostavi.

Ako prilozhim uslovna mjarka za otchitane na lecarskata profesionalna kompetentnost i otnoshenie kym bolnite, d-r Stanchev shte byde na vyrha, a d-r Vezhdov – na dynoto. D-r Vezhdov ne ni davashe da go bezpokoim za nishto, ako shte i bolen da umira. Vednyzh me postavi v mnogo kritichna situacija. Naredi mi da napravja inzhckcija s diazepam na bolen, kojto imashe zatrudneno dishane. Otkazah mu s argumenta, che ako napravja diazepama, bolnijat mozhe da spre da disha, predi oshte da sym izvadila iglata. Predlozhil mu da se obadi na reanimacija. Vezhdov se syglasi, dopadashe mu idejata da se otyrvem njakak si ot tezhko bolnija (beshe 36-godishen nash bolen), kato go probutame na reanimacija. Dojde ekip da precejat na mjasto dali e za ventilacija (izkustveno obdishvane) i go vzeha, zashtoto beshe. V reanimacija stoja dva-tri dni na izkustveno dishane. A pommish li, d-r Vezhdov, denja, kogato kreshteshe, che iscash da naglasja perfuzora na edin mililityr i polovina, a az ti kazvah, che perfuzoryt njama polovinki, zapochva ot edin mililityr na chas i edin po edin stiga do maksimuma ot 99 ml na chas – to si go pishe na ureda. Ti pobesnja i se razvika:

– Iskam druga sestra! Ti nishto ne razbirash!

Dojde druga sestra i kakvo ti reche? Syshtoto:

– Ne mozhe, d-r Vezhdov, perfuzoryt ne mozhe da se naglasi na 1.5 ml/chas. Prosto njama kak.

A ti kato njakakyv typ feldfel, izljazyl ot “SHvejk”, pochervenja ot jad i zajavi:

– Vie vsichkrite nishto ne razbirate!

Vecherta v kraja na dezhurstvoto, Vezhdov me privika v edna staja i me predupredi nishto da ne izliza ot men po sluchaja.

– Az sym staro kuche, Bojanova – mi kaza. – Da ne sym chul da me izlagash!

– I az sym stara kuchka, d-r Vezhdov! Njama, ne bojte se! – otgovorih s paralelna fraza, da stane veselo. I toj se razsmja s onja negovija gyrlen, presipnal smjah.

No az posle mnogo pyti razkazvah na kolezhkrite. Pyk i ne bjah samo az svidetel, i drugite razkazvaha syshtoto. I mnogo se smjahme s feldfel Vezhdov. Mozhesh da se skriesh v kabineta si, no kyde shte se skriesh, kato ne si razbirash ot rabotata?

DVADESET I VTORA GLAVA

I tazi sutrin, 27-mi juni, se sybudih s priyatnoto chuvstvo, che utroto e prekrasno i che ne sym na rabota v bolnicata. Vse oshte sym sestra v redoven godishen otpusk, no samo sled tri-chetiri dni njama da sym takava i nikoga njama da byda. Nadjavam se da sym ostavila njakakvi spomeni u bolnite i u kolezhkrite, i dano povecheto da sa dobri. Na bolnite pochti nikoga ne sym se skarvala. Kolezhkrite dazhe mi vikaha:

– Stiga si gi glezila tija bolni! SHTe ti se kachat na glavata.

No i nikoj ot bolnite ne mi se e kachval na glavata. Dori s “ludija” Vyljo si govoreh choveshki. Toj poveche se praveshe na lud, otkolkoto beshe, ako i da se vodeshe na uchet. Praveshe shturi izpylnenija, shtom neshto ne mu iznasjashe. Kreshteshe kato pobesnjal, vednyzh si beshe izdyrpal iglite po vreme na dializa. Stanalo taka. Vyljo neshto pak bil nedovolen – ne ot sestrite, za otbeljazvane, ot lekarite bil nedovolen. Dezhurnijat lekar kazva na shefa i toj idva v zalata, kydeto Vyljo lezhi na dializa i pryska sljunki ot bjas, ta chak okolnite bolni se oplakvaha posle, che predi da gi napryska s kryv, gi napryskal s pljunki. SHefyt zastava na vratata i zapochva po obichajnija si direkten nachin:

– JA se dryzh malko, be, kakvo si se razvikal! Vyrvi si, kato ne ti haresva na dializa, zaminavaj si i hich ne mi idvaj poveche!

– CH-chakaj m-malko, d-d-docent F-Fonev ... – bolnijat stradashe ot zaekvane, zatova ne mozheshe da se izkazhe lesno.

– Njama kakvo da te chakam – i trjasva vratata zad sebe si.

Sestrata ostava nasame s bolnija. Frustriraniyat Vyljo prodylzhil da izkarva jada si pred neja:

– SHTe se mahna! Njama da ostana tuka! – vikal toj, sled kato shefyt go prenebregnal taka demonstrativno, bez da izslusha oplakvanijata mu.

– Nedej taka, be Vyljo, chakaj malko ...

– SHy mi vika toj na mene! Koj e toja, be! K’o kat’ e shef! – i gnevno razmahal jumruci vyv vyzduha.

– Vnimavaj, shte si izvadish iglite, spri se!

– Neka da gi izvadja, pyk, neka! – i izvednyzh si drypva i dve igli, taka kakto raboti aparatyt. Kryv shurva na po-tyunki i po-debeli strui na vsichki strani – i ot kryvnite linii po aparata, i ot mestata na ubozhdane vyrhu predmishnicata na bolnija. Sestrata skacha i se hvyrlya da go spasjava ot smyrt poradi ostra kryvozaguba. Spira aparata i s goli ryce (bez rykavici) natiska punkcionnite mesta vyrhu rykata mu, a toj se dyrpa i ne dava i vika, che shte skochi prez prozoreca. Sestrata pishti:

– Pomo-o-osht!!!

Alarmirani ot vrjavata, na pomosht se pritchvat oshte dve sestri i dezurnijat lekar. Sestrite spirat kryvoizлива, a dezurnijat bjaga do telefona ottatyk i vika psihiatyr po speshnost. Sled malko idvat edin psihiatyr i dvama jaki myzhe sanitari (v psihiatrijata sanitarite sa takiva). SHTom gi vizhda, Vyljo vnezapno smenja taktikata. Stava po-krotyk ot agynce. Objasnjava, che shefyt go e obidil, vmesto da obyrne vnimanie na oplakvanijata mu, zatova e napravil panaira i otkazva da se podpishe za priemane v ludnica. Psihiatryt i sanitarite spazvat novite, demokratichni zakoni i povdigat bezpomoshtno ramene:

– Njama prichini da go vryzvame. Bolnijat se vladee – i si zaminavat.

Vyljo e spodeljal s men, che kato viknel, vsichki mu igraeli po svirkata. Edna vecher, na moe samotno dezhurstvo – tova e noshtno, kogato njama dializa i sestrata dezhuri samichka, bez sanitar i bez lekar v otdelenieto – toj se opita da me “dejstva”. Njakolko pyti vliza v sestriinskata staja bez moe razreshenie i govori nadylgo i nashiroko po telefona. Napravih mu zabelezhka, syvsem spokojno, bez da mu vikam, prosto mu objasnih, che telefonyt e sluzheben i trjabva da e svoboden, zashtoto mozhe da me potyrsjat za speshen sluchaj. Toj me izslusha vniमतelno i obeshta:

– Njama poveche, sestra. Izvinjavaj.

Dobre, no sled malko pak vleze i započna da govori po telefona. Izpolzva namalenieto, che sednah v bitovkata da pogledam televizija, bez da zakljucha vratata na manipulacionnata. Vikashe silno, ta razgovoryt kynteshe iz cjaloto odelenie. Stanah s namerenieto da go izgonja i da zakljucha, no shtom doblizhkih otvorenata vrata na stajata, otkydeto Vyljo se vizhdashe sednal na sestrinskoto bjuro i oblegnat na stola, toj s vlasten zhest me otrpati, kato syshtinski shef. Pibrah se ottatyk, da ne go draznja. Kato svyrshi i tozi razgovor, Vyljo tryгна kym stajata, v kojato gledah televizija. Malko se bjah pouplashila, ta se bjah zakljuchila otvytre. CHuvah bodrite mu krachki po koridora kak priblichavat. Vyljo, znachi, stigma do mojata vrata i pochuka. Az otvytre viknah s vyzmozhno naj-debelija si glas:

– NE! OTIVAJ DA SI LJAGASH, VYLJO! – kato uspjah da vložha vlastno-zaplashitelni notki v negovija stil.

Vyljo se pokoleba otvyn, sigurno e ochakval da kazha:

– Da, molja? – i kakvo da napravi, kakvo? Vze, che mi se izvini otново. Toj mi se izvini! Dva pyti za edna vecher! Posle otide i si legna, bez da mi syzdava nikakvi neprijatnosti. Zatova mi se struva, che ne beshe tolkova lud, kolkoto go misleha.

Ne samo az sym izpitvala strah ot Vyljo, vsichki sestri se strahuvahme, az dori naj-malko. Zatova dokato lezheshe v otdelenieto, vze mah i tehnite samotni noshtni po grafik. Tozi sluchaj sym im go razpravjala na sutreshna petminutka i vsichki vikaha:

– Majchice! Ami posle? Ama nishto li ne ti napravi?

Az se slaveh s lyvskoto si syrce. Ljubimata ot delenska legenda za men beshe syzdana po edin sluchaj, stanal sled rabota predi dosta godini. Bjah si trygnala ot dnevna smjana kym 7:30 vecherta. Beshe kysno esenta, mislja, a mozhe i zima da e bilo, zashtoto rano se stymnjavashe, no snjag njamashe oshte. Kaktoto si vyrvjah v tymnoto na pyt za vkyshti, njakakyv myzh prekosi ulicata diagonalno v posoka pravo kym men. Zagovori me s banalnija vypros:

– Izvinete, da znaete kolko e chasyt?

Az go fiksirah s leko smryshsten pogled i taka, bez da otkysvam ochi ot nego i bez da kazvam nishto, započnah da si byrkam v pazvata. Pyrvo znachi, razkopchah edno kopche na paltoto si, posle mushnah bavno ryka v jakata-polo na pulovera si, za da izvadja chasovnika si – beshe okachen na sindzhiriche na vrata mi. No ponezhe izvyrshvam tezi dejstvija mnogo bavno i go gledam v ochite, zabeljazah kak započva da stava neshto nespokoeno. Horata vinagi se plashat ot neizvestnoto. Ponjakoga e dostatychno samo da

napravish neshto neochakvano, kakto kogato Vyljo chu moja grub vik-otkaz, vmesto mekoto “da, molja”, kato pochuka. Naj-nakraja az izvazhdam chasovnicheto i mu kazvam chasa s mnogo seriozen glas. A mrysnikyt se okopitva i kazva:

– Seg a shy ma caluvash li? – i si priblizhava mucunata. Bjah zabeljazala, che e ciganin, a sega, otlbizo, me lyhna i na rakija i na oshte neshto, ot koeto mi se povdigna.

Kakvo pravjat povecheto zheni v takiva sluchai? Pishtjat i se opitvat da izbjagat. Az obache ne moga da pishtja, a i bjah umorena ot 12-chasovoto dezhurstvo prez izminalija den.

– Az sym medicinska sestra – zajavih az, vmesto otgovor na vyprosa mu, – i sym mnogo umorena ot rabota. – Kazah tova strashno seriozno, bavno i strogo i – ako shtete vjarvajte (tozi moment beshe ljubimijaz na slushatelite mi) – tozi pijan ciganin izvednyzh kaza:

– Izvinjavaj, sestrice! Az sym trygnal za bolnicata. Tuka li rabotish? SHToto imam bolno dete, nosja tuka na zhenata

– Taka! – prekysnah go avtoritetno az. – Seg a ne e vreme za svizhdane. Tryjabva da se obadish na portala, che nosish neshto za deteto, za da ti razreshat da vlezesh. I ne e hubavo da piesh, kato otivash v bolnica, nali taka?

– Taka e, sestrice, ama mnogo mi e tezhko. Taka i taka. – I mi se zaoplakva. Znaete obichajnite problemi na ciganite – bezrabotica, siromashija do shija i t.n. I samo na ciganite li?

Nakraja se razdelihme edva li ne kato pyrvi prijateli. E, vjarno e, che az vse popoglezhdah prez ramo da ne se obyrne i da me podgoni, no tozi myzh naistina si zamina po pytja, bez nishto losho da mi napravi. S takiva i drugi podobni istorii zabavljavah kolezhkite. I mnogo obichaha da me podseshtat:

– JA seg a razkazhi kak si rekla na onja ciganin: “Az sym medicinska sestra i sym mnogo umorena ot rabota”.

– Ama taka li mu kaza, naistina? – pitashe druga. I razkazyt zapochvashe.

Vinagi bjah nasresha im, ako njakoj kolezhka se nuzhdae ot smjana, che j se nalozhilo neshto izvynredno. Postojanno me karaha da dezhurja v malkite zali i da poemam samotni noshtni. Malkite zali sa po-leki i az vinagi blagodarjah na kolezhkata, kojato mi ostypvashe mjastoto si. Vlizah v zalata. Imah trima ili dori samo dvama bolni (zhyltata zala s hepatitis V), obsluzhvah si gi i posle si govoreh s tjah ili si chetjah za izpit. Malkite zali imat samo edno neudobstvo. Kojato vlezet tam, mozhe i da ne izleze v

pochivka v prodylzhenie na chetirite chasa dializa, ako ne ja smeni njakoja ot goljamata zala. V goljamata zala imashe tri sestri, kogato napuskah. Te se izrezhdaha da izlizat po vreme na dializnata smjana – za cigara, za malka zakuska ili pyk za pokupka na meso za gotvene vkyshti ot tranzhornata blizo do bolnicata.

Za shegovitite sdelki, koito skljudhahme – mjasto v goljama zala za mjasto v malka ili dializno noshtno za samotno – opredeljeno mozhe da se kazhe, che bjaha vzaimno izgodni. Izgodno beshe za kolektiva i tova, che kato imashe sluzhebno sybirane, vinagi se znaeshe koj shte ostane dezhuren. Zimno vreme pyk, kogato zatrupashe snjag i personalyt ot dalechnite kvartali njamashe s kakvo da se pridvizhi do rabota, me izvikvaha izvynredno – men, kakti i oshte njakolko ot zhiveeshtite blizo do bolnicata. No izvynreden trud ne ni plashtaha – ne ni se polagal. Za tova shte otvorja duma oshte vednyzh predi kraja na knjigata.

Godini nared bjah naj-izvestna s tova, che ne otkazvah nikakva rabota – nito izvynreden trud bez zaplashtane (starshata ni go kompensirashe sys svobodni dni), nito vytreshna smjana na rabotnite mesta po vreme na dezhurstvo, nito poemane na chuzhdo dezhurstvo. Laskaja se ot misylta, che mozhe i da im lipsvam pone malko, kogato potyrsjat smjana ili ne im se vliza v zhytata ili v malkite zali ili ne im se idva na samotno noshtno. Mozhe bi na njakoi shte im lipsvat i lafovete mi. Kolko pyti sym razsmivala i bolnite, i kolegite. Poslednija pyt, kato se bjahme sybrali v bitovkata na pocherpka po njakakyv povod (samo personal, razbira se, na vratata pishe “vhod zabranen za bolni”), edna ot mladite sestrichki kaza:

– Ako ne bjahte vie s d-r Stanchev, sigurno njamashe da e tolkova veselo. Vie dvamata pravite veseloto.

D-r Stanchev mozhe da prodylzhi da dava prinosa si v praveneto na veselo, bez mene obache. Az se nave selih, naprikazvah se za seks, narazkazvah se na vicove, nasitih se na sluzhebni zabavlenija v rabotno vreme. Pri nas ot vsichko mozheshe da stane smeshka. Tezhko bolen, naprimer, beshe chakan ot dylgo vreme da pochine. Tezheshe i na personala, i na blizkite si i javno njamashe da se opravi. Edna sutrin na petminutkata naj-setne dojde oblekchavashtata vest. Dokladva noshtnata:

– Bolnijat pochina na moeto dezhurstvo.

I bitovkata grymna ot likuvashti vyzglasi:

– Bravo!

– Zasluzhavash medal!

– Naj-nakraja!

– Otyrvahme se!

Az syshto se smjah i taka, prez smjah, kazah:

– Bozhe, ako njakoj ni chue, shte si pomisli, che sme njakakvi chudovishta.

– Po-tiho, momicheta – kaza starshata. Tja chesto ni kazvashe da ne vikame tolkova, che se chuva i v koridora, neudobno e, bolni hora lezhat v otdelenieto, vynshni lica vlizat.

Tolkova hubavo si zhiveehme, naistina. Spomnjam si poslednija mesec na rabotnoto mi mjasto – mesec maj. Dylgo ochakvanata prolet dojde izvednyzh. Stopli se vremeto, razvedriha se licata na horata po ulicite. Nie v otdelenieto pribrahme pechkata, s kojato otopljavahme bitovkata zimno vreme i svalihme halatite. Veche mozhehme da otvarjame vratata kym terasata, kato pushim, za da ne se izdushim. Bjah se vymala v zalite i se chuvstvah prekrasno, zashtoto izdyrzah s chest natovarvaneto v stacionara i dori izvojuvah na sestrata sled men da se vodi po grafik do 15:00 ch., za da si svyrshva spokojno rabotata, pyk ako beshe po-srychna ili v otdelenieto se vodeha po-malko bolni, i da si trygva po-rano – kakvo losho? Vinagi sme gledali da si trygnem po-rano po vyzmozhnost. SHEfyt chesto ni strjaskashe sys zaplahi, che shtjal da ni proverjava koga idvame i koga si trygvame. Sutrin zakysnjavahme s po pet-deset minuti, vjarno e, i az sym go pravela, i si trygvahme njakoj pyt polovin chas predi 19:00 ch. Predi godina postavihme vyprosa, che ot mesec na mesec vlachim po 40-50 chasa izvynreden trud i vse chakame da ni go kompensirat sys svobodni dni, no rabotata ne namaljava, naprotiv, taka che problemyt izglezhdashe nerazreshim. Nerazreshim li? SHEfyt go razreshi mnogo lesno, kato naredi sled kato svyrshi tretata dializna smjana njakyde kym polunosht, da ni izvozvat po domovete s linejka i taka izvednyzh chasovete ni namaljaha i vljazohme v norma. Smetkata e mnogo prosta. Ot 4-5 noshtni na mesec kato otrezhete po shest chasa – eto vi gi 24-30 chasa po-malko. Byrzo sviknahme s novija si grafik i dori zapochna da ni haesva. Togava shefyt zapochna da ni zaplashva pyk, che noshtem ne sme stojali tochno do 24:00, a sme si trygvali kym 23:00, kato svyrshim s bolnite ili naj-kysno kym 23:30. A toj samijat koga idvashe na rabota i koga si zaminavashe, nikoja ot nas ne znaeshe i njamashe kak da razbere – kabinetyt mu e izvyn otdelenieto, a ako go potyrsim i go njama, pak nishto ne mozhem da mu kazhem – nali e shef, ima vazhni dela njakyde iz bolnicata ili izvyn neja. Po edno vreme se chuvashe, che imal chastna apteka, no posle kazaha, che se otkazal da vyrti biznes. Dali e vjarno, ne znam.

Znam, obache, che sred sestrite, starshata vodeshe klasacijata po naj-mnogo neizraboteni chasove. Neja ja vizhdahme, kato si otiva chas-dva

po-rano, beshe ni pred ochite. Ponjakoga ja njamashe i po cjal den. Obazhdashe se ot prednija:

– Utre njama da byda na rabota. – I tolkova. Kazvashe, che si vodi otchet i gi prispada ot dnite za otpusk.

Vednyzh j zadadoh vyprosa zashto si trygva po-rano. Otvovoryt j beshe slednijat:

– Vednaga napusni kabineta mi!

Sled tova nauchih, che rabotela i na drugo mjasto i ja popitah:

– Zashto ne mi kaza, che rabotish na drugo mjasto, shtjah da ti vljaza v polozhenieto? – Beshe tochno po vremeto na skandalite okolo moja signal za opasnostta ot zaraza. I dveve bjahme napregnati. Pomolih ja za cigara, makar che ne pusheh, tja mi usluzhi i me pomoli da sedna i da si pogovorim choveshki. Pogovorihme si tochno po tozi nachin. Sestra Atesh prisystvashe na razgovora ni. Kazah j, ako se opasjava, che moga da ja potyrsja za svidetel pred syda, da izleze, no tja premylcha i ostana. Ne e vazhno kakvo tolkova si govorehme. Beshe razgovor mezhdu dve zheni i majki, ne mezhdu starsha i redova sestra. Syvsem normalen, choveshki razgovor, kakyvto bjahme vodili mnogo pyti prez dylgite godini zaedno. Ta togava j kazah: – Onja pyt mozheshe da mi kazhesh, che rabotish i na drugo mjasto, shtjah da ti vljaza v polozhenieto. SHTo mi se praveshe na goljam shef?

Tova za golemite shefove e edin ot principite v cjala Bylgarija. Po povod kritichno predavane po televizijata za deputatite, che ne spazvat rabotnoto si vreme ili che izobshto ne stypvat na zasedanija i propuskat glasuvanija v parlamenta, v otdelenieto komentirahme, che samo nas ni plashat s uvolnenija za pet minuti zakysnenie, a pyk deputatite si pravjat kakvoto si iskat. Togava shefyt ni skastri:

– Kato stanete deputati, i vie shte pravite kakvoto si iskate. Seg a ste sestri, jasno li vi e?

V universiteta prepodavatelite syshto rjadko si spazvat rabotnoto vreme. CHakame gi v kafeneto, ot koeto se vizhda vynshnata vrata. Ne im se syrdim, nali ne skucaem v tova vreme? Kafenetata sa chudesno mjasto za sreshti. Tam se razgovarja svobodno, obsyzhdat se planove, komentirat se prepodavатели i t.n. No vednyzh v klas njakoj se opitvashe da izkazhe lichno mnenie, mozhe i az da sym bila, a edna docentka go prekysna s dumite:

– Kato stanete doktori na naukite, togava shte si izkazvate mnenijata. Seg a ste studenti, jasno li vi e?

Karaha ni da povtarjame chuzhdi mnenija i syshtevremenno ni preduprezhdavaha da ne prepisvame. E, kak da stane tova na praktika – hem

bez lichno mnenie, hem da ne prepisvame? Stava, no iska mnogo uchene. Zatova sledvame pet godini samo za bakalavyr – za da usvoim tova vazhno umenie. Vednyzh usvoim li go, obache, mozhem da se nadjavame – i s pravo – che shte napravim uspeshna nauchna kariera v oblastta na humanitarnite nauki. Za primer ni sluzhat uspelite predi nas. Minimum njakolko stranici bibliografija kym vsjaka nauchna studija, a kym statija – pone edna. Kato pishem trud, naj-vazhnoto e da pokazhem, che sme nacheteni. Taka ni uchat v universiteta.

No nashijat vyzrasten prepodavatel, amerikanskijat evrein, kojto ni prepodavashe v pyrvi kurs, drugojache ni ucheshe. Toj kazvashe, che za nas e vazhno ne tolkova da znaem imena, fakti i cifri, kolkoto da razbirame vryzkite mezhdju tjah. Prepodavashe pisane na ese, predi da ni prepodava istorija na Anglija. Pisaneto na ese navleze veche i v bylgarskoto obrazovanie i mnogo uchenici go namraziha, zashtoto ne im e jasno kakvo točno se iska ot tjah, a i samite uchiteli ne sa syvsem najasno kakvo da iziskvat. Na pazara se pojaviha debeli knigi, koito objasnjavat kolko vida eseta ima i kak se pishe vseki edin ot tjah. Ot slozhno po-slozhno – napravo da se hvanesh za glavata. Nashijat universitetski prepodavatel ni ucheshe, che ese oznachava izkazvane na lichno mnenie po dadena tema. I dobavjashe:

– I malko da naphishete, no da e vashe lichno mnenie. Iskam da chuja mnenieto vi.

Za pryv pyt sednah da pisha ese v pyrvi kurs na universiteta, pri tova na solidna vyzrast – 42 godini. Strashno mi beshe trudno. Kakvo mnenie mozheh da imam po razni vyprosi, koito dosega ne sa me zanimavali? I naj-vazhnoto pritesnenie – ne bjah kompetentna da se izkazha za nishto drugo, osven za tova, s koeto se zanimavah v ezhednevieto si. Sramuvah se da ne se izlozha.

– Dobre, pishi za rabotata si togava.

– Kakvo za rabotata mi? – i si predstavih neshto kato istorija na sestrinskata profesija.

– Ne – kaza amerikanecyt – za tvojata rabota. Obichash li rabotata si?

– Da, obicham ja.

– Pishi togava zashto ja obichash.

Zamisliah se. Zashto ja obichah, naistina? Zashtoto mi pozvoljavashe poveche svobodno vreme ot drugi profesii. Zashtoto v svobodnoto si vreme ne misleah za rabotata si – nikoj ne iskashe ot nas da poddyrzham profesionalnata si kvalifikacija, kato hodim na kursove ili pishem statii i trudove po specifichno sestrinski problemi, kaktto pravjat sestrite na zapad. Zashtoto mnogo veselo si zhi veehme na rabota. Trudno se objasnjava, obache,

na chovek ot zapada kak taka si zhiveem veselo pri tolkova trudna i otgovorna profesija.

Ottam se zapochna. Amerikanecyt se pensionira oshte syshtata godina. Ot vtori kurs ni poe mlad bylgarski prepodavatel – tolkova entuziaziran i tolkova kritichen kym bylgarskija nachin na mislene i izrazjavane, che skoro zalichi ot pametta ni chuzhdeneca. Toj se nagyrbi s trudnata zadacha da prenastrai mislovnata ni sistema, ot edni relsi, taka da se kazhe, na drugi. Ne nastojavashe osobeno da chue lichnoto ni mnenie, no pyk dyrzheshe da izlagame ideite si s matematicheska tochnost i da se izrazjavame kato anglichani, ne kato bylgari. Ponjakoga povishavashe glas ili tryshvashe vratata sled sebe si s dumite:

– Vie obezsmisljate moja trud!

Naj-vazhnoto beshe da se nauchim da ne izpolzvame personalni napadki, kogato ne sme syglasni s njakogo.

– Zapomnete – ni kazvashe, – vie ne ste protiv dadena lichnost, vie ste protiv tova, koeto тази lichnost kazva ili vyrshi. Vzemete koj da e bylgarski vestnik i chetete. Vseki obizhda vsekigo. A izlozhenieto na misylta krivolichi – pochne edno, posle se seti za drugo. Pylni gluposti!

Posle sjadashe na njakoja banka (universitetskite chinove se narichat banki, kakto i nashite butilki s raztvori za venozni vlivanija) i ni prochitashe neshto ot vestnik, no edva stigal do tretoto izrechenie, zadavashe ritorichnija vypros:

– Na kakvo vi prilicha tova? – i prihvashe da se smee s cjalo gyrlo.

Kato se zaslushahme i zagledahme vnimatelno naokolo, obache, naistina se smajahme – televizijata, vestnicite, dori otnoshenijata s naj-blizkrite ni se okazaha propiti s lichni napadki i obidni kvalifikacii. Kak ne go bjahme zabeljazvali dotogava?

Mozhe bi ako ne bjah zapochnala da sledvam, nikoga njashe da podam signal za kakvito i da bilo nerednosti na rabota. Zashtoto i da se zamisleh, njashe da se resha da izkazha pismeno mnenieto si. Ako izobshto se zamisleh. Mozhe bi njashe da se zadylbochavam. Prosto shtjah da si vyrsha rabotata. Narezhdat mi – izpylnjavam, kakvo ima tolkova da mu mislja, nali drugi otgovarjat? Syotvetno nikoga njashe da popadna pod krystosan ogyt ot obidni kvalifikacii – naj-veche ot strana na otgovorni lica, no ne samo ot tjhna. SHTjah da prodylzha da si zhiveja spokojno. Ami incidentyt ot januari? SHTeshe da se pokrie, naj-verojatno. Njashe da napisha nishto za nego – nali i bez tova nikoj ne me karashe da pisha, trjabvashe samo da otgovorja na dva-tri vyprosa pred shefa i tolkova – vse edno, che nishto ne se e sluchvalo. Mozhe bi njashe da se oplakvam

pismeno i ot klevetite na Skorcheva. Ili pyk njamashe da mi pravi vpechatlenie, che me kleveti. Ili shtjah da se uplasha i da si nalegna parcalite. Vsyshntnost tja mozheshe vyobshte da ne me zakacha, ako si bjah naljagala parcalite po-otrano. Maj prekaleno se vprjagah za drebolii. Zaszagah se ot naj-malkoto neshto. Da ne bi da e bilo ot kriticheskata? Vie reshete, samo ne zabravjajte edno stranichno na pryv pogled obstojatelstvo – doseg do angloezichnata kultura prez perioda na kriticheskata vyzrast. A dosegyt do angloezichnata kultura, kakto i do cjalata zapadna kultura po princip, nosi ne samo otkritieto, che personalnite napadki sa posegatelstvo vyrhu dostojnstvoto na choveka, no i edno drugo otkritie – che vseki chovek ima dostojnstvo, dori naj-neznachitelnijat. Ne samo shefovete! Zatova na Zapad tolkova se vylnuvat ot problemite na malcinstvata, na invalidite, dori na psihichno bolnite i na bavnorazvivashтите se.

Sega si mislja i za edno drugo syvpadenie. V pyrvi kurs imahme, znachi, angloezichen prepodavatel ot evrejski proizhod. Toj mi pomogna da naddeleja kompleksite si. Ne samo az imah kompleksi, i kolegite mi imaha, a i povecheto bylgarski studenti syshto taka. Ako sluchajno ne sa uspeli da gi poluchat dokato sa hodeli na uchilishte, v bylgarskite universiteti se grizhat dostatychno – unizhavat i kompleksirat mladite hora. Sigurno taka naj-dobre gi podgotvjat za zhivota. Sreshtata s amerikaneca beshe pyrvoto predizvikelstvo za nas, studentite po anglijska filologija. Tochno taka – predizvikelstvo – moderna duma, mnogo izpolzvana v dneshno vreme. Predizvikelstvo za angloezichnite oznachava ne provokacija, a sblyskvane s novi obstojatelstva, nepriwichni za nas, koito ni podlagat na izpitanie. I taka, znachi, v universiteta ni imashe prepodavatel ot evrejski proizhod, tochno kogato zapochvah da sledvam, a kogato napuskah rabota, v otdelenieto ni dojdoha na dializa grupa pacienti ot Izrael. Kakvo stranno syvpadenie, kakva ironija na sydbata! Predstavjam si kakvo mogat da kazhat antisemitite sega:

– Eto vizhdate li? Tyrsete evreite! Za vsichko te sa vinovni!

V razgovora s izpylnitelnija direktor temata za evreite syshto beshe zastypena, prosto njamashe kak da ja podminem. Pogovorihme si za 13-te pacienta ot Izrael, koito bjaha planirani da se dializirat na sledvashtija den v edna smjana – vsichki navednyzh.

– Molja vi se, g-n direktor, opitajte se da razberete realnoto polozhenie. Dori i da priemem, che imame osem-devet gore-dolu chisti aparata, te ne sa, nali, no da gi narechem sega uslovno chisti, zashতো kaktó ne sme si izsledvali ot suma ti vreme bolnite, prosto ne mozhem da garantirame i za edin aparat, che e chist. I sega pristigat 13 bolni ot Izrael. I misljat da gi dializirat navednyzh!

– Ima si hora, koito otgovarjat za tova! – otgovorihte vie, g-n direktor, spomnjate li si?

A spomnjate li si az kakvo vi otgovorih:

– Preduprezhdavam vi, za da ne vidite kakvo znachi naistina koshtar. Molete se da ne vi mine proverka ot Izrael! Belgijcite veche zapochnaha, njama kak, merki sa vzeti, naistina, no merki po nashenski, a evreite sa planirani za utre, samo za edna dializa sa, po-dobre da gi sprem, da gi pratim v Alpina? – Centyryt v Alpina e zakrit, vmetnahte vie na tova mjasto. – Neshto drugo da se napravi togava, no da ne idvat pri nas, molja vi se!

Posle si pripomnihme bylgarskija podvig – spasjavaneto na evreite ot lagerite na smyrta prez Vtorata svetovna vojna – i stana duma, che pak trjabva da gi spasim, che az točno tova se opitvam da napravja, nali taka vi kazah, g-n JAnev? Ta taka si pogovorihme za evreite s gospodin izpylnitelnijia direktor.

Na drugija den grupata ot Izrael se dializira, razdelena na dve – ednata chast vecherta dokym polunosht, drugata ot polunosht do 4:00 ch. sutrinta na 28-mi maj. A na vsichki nashi bolni i celija personal se vze kryv za SPIN, hepatit V i hepatit S bez nikakvi formalnosti, toest bez belezhki v dva-tri ekzempljara ot lichnite lekari. Napravihme samo obshti spisyci s nomera i imena. Razgovoryt s glavnijia kato che li ne beshe minal naprazno.

Edin vash vypros ostana bez otgovor po vreme na razgovora ni, g-n direktor. Togava ne vi otgovorih, makar che tozi vypros beshe mnogo interesen:

– Zashto nikoj drug ne podade signal? Vie za naj-umnata li se mislite, za naj-kompetentnata li, kakvo?

Izpolzvam тази книга, за да отговорja i na tozi vash vypros, g-n direktor. Nito sym naj-umnata v nasheto otdelenie, nito sym naj-kompetentnata. Vsichki moi kolegi bjaha najjasno, che ima neshto mytno i kyrvavo okolo tova dovezhdane na chuzhdencite pri nas. Govorih s njakolko dushi, predi da sedna da pisha signala. D-r Stanchev pochti uspja da me ubedi da ne podavam nikakyv signal. Ne zashtoto vsichko e nared, obache, i njama opasnost ot zarazjavane na chuzhdencite s hepatit v nasheto otdelenie. A zashtoto 36 000 leva shteli da vljazat v bolnicata.

– Trjabva da go napravim, Ani, tova sa naj-malko 36 000 leva. Tezi pari shte vljazat v bolnicata. Nali znaesh, che e potynala v dylgove?

D-r Stanchev potvyrdi “strahotnata” si inteligentnost, strahotna spored ocenkata na diplomantkata po zdraven menidzhmynt. Toj vse pak naj-dobre argumentira otgovora si. Ostanalite kolegi syshto se opitaha da me

razubedjat i syshto ne zashtoto vsichko e nared. Dovodite im bjaha naj-razlichni, no mogat da se obobshtjat chrez slednite njakolko pogovorki:

Krotkoto agynce ot dve majki bozae.

Kucheto si lae, kervanyt si vyrvi.

Preklonena glavichka ostra sabja ne seche.

Da bi mirno sedjalo, ne bi chudo vidjalo.

Tezi pogovorki kazvat samata istina. Izvlecheni sa ot zhivota i opita na bezbroj pokolenija, rodeni ot bylgarski majki junashki, obitavali bylgarskata zemja hubava i ljagali edno podir drugo v neja – bezmylvni kato zaobikaljashtite gi pryst i kamyni. Rano ili kysno naveki zamlykvat dori tezi, koito prizhivie dosta sa laeli po kervana. Idnite vekove mozhe bi shte dobavjat kym sykrovishtnicata na narodnata mydrost oshte edna pogovorka:

Sama patka j shatvat glavata.

Ne se vslushah v narodnata mydrost, ne se vslushah, vaj-vaj, zatova si zagubih rabotata kato sestra. Prichinata da ne se vslusham ne beshe samo edna, beshe kompleksna kakto se kazva i imenno tozi kompleks ot prichini se opitvam da izlozha i objasnja sega, bez da se strahuvam ot drugo, osven che mozhe da ne uspeja da si dovyrsa knigata (no i tozi strah ponamalja veche). Opitvam se da potyrjsja ne samo zakonomernite vryzki mezhdu sybitijata, no i sydbonosnite syvpadenija, zashtoto, ako ste zabeljazali, sybitijata v zhivota ni ne vinagi mogat da se objasnjat samo po pytja na logikata. Sluchva se neshto nepopravimo – razdjala s ljubim, naprimer, ili razvod, ili drugo takova neshto. I zapochvame da se pitame:

– Kak stana taka, che zagubih ljubimija si? Zashto se razvedoh s myzha si? – i se rovim iz pametta si i tyrsim prichinata. Okazva se, che mnogo pyti e stavalo neshto drebno, predi da se sluchi nepopravimото. I ako naistina syzhaljavame, che sme zagubili ljubimija ili che sme se razveli, se vryshtame s mazohistichna naslada kym poredicata ot drebni sluchki i vyzdishame:

– Ah, ako ne bjah napravila taka i taka onja pyt, mozhe bi njamashe da se sluchi! Ah, ako ne mu bjah kazala tova i tova, mozhe bi i dosega shtjahme da bydem zaedno!

Po njakoe vreme stigame do njakoe sydbonosno syvpadenie:

– Oh, da ne se bjah vryshtala vkyшти edi-koga si, njamashe da gi svarja na kalyp! Ama na, bjah si zabravela neshto i se vymah – sydba!

– Sydba e, sestro – shte kazhe drugata, kojato slusha, – ima sydba, da znaesh! Daj da vidim kakvo pishe za dnes v horoskopa.

Da, ima sydba. Ima i prorocheski synishta, da znaete. Az, naprimer, kato se hvanah da pisha taja kniga, znaete si kakyv syn synuvah, sestrici?

JAvi mi njakakvo bozhestvo, sjakash che beshe evrejsko – dip che te imat sal edin bog, nali sa ronodachalnici na monoteizma – i da vzeme tova stranno bozhestvo da mi kazhe, ama njama da povjarvate! Kazva mi:

– Pishi, pishi, da se znae kak si se mychila da spashish izraelcite!

Pyk i chisloto im – 13! Fatalno chislo! Vsichko, deto vi go razpravjam, e chista istina. CHesten kryst, ako vi lyzha neshto!

Dve-tri sedmici po-kysno poluchih otgovor ot ministerstvoto na zdraveopazvaneto po poshtata, v kojto se tvyrdeshe, che vsichko e bilo nared s dializiraneto na chuzhdencite v nasheto otdelenie, che te sa postypili na lechenie po dogovor, skljuden mezhdou izpylnitelnija direktor na bolnicata i prof. Fonev. Kym otgovora beshe prilozhen vyprosnijat dogovor. Tam figuriraha samo 16 belgijci. Njamashe nikakvi evrei. V pyrvija moment mi se stori, che sym popadnala v njakakva paralelna dejstvitelnost, v kojato nikakva grupa ot Izrael ne e stypvala v nasheto otdelenie. Ne e imalo nikakva dializa v potajna doba na 27-mi sreshtu 28-mi maj. Izobshto – zabravi za podobni pacienti. Njama gi – tolkova! No az ne vjarvam v horoskopii, prorocheski synishta i preminavane v paralelna realnost (bez da si pochinal nadležhno predi tova), zatova v sledvashtija moment mi se doshtja da vikna:

– Kyde sa evreite? Koj gi skri? Tyrsete evreite!

DVADESET I TRETA GLAVA

Mnogo neshta ima za razkazvane oshte. No trjabva da preminavam kym finalnite sceni, zashtoto sym si postavila srok da svyrsha knigata do 1-vi juli – poslednija den ot redovnija mi otpusk, a az obicham, kato si postavja srok, da si go spazvam. Na nas, bylgarite, lipsata na tochnost ni e edna ot malkoto slabosti. Idva onaja vecher, naprimer, klient i mi dava neshto za prevod, mnogo speshno bilo, trjabvalo mu za sutrinta na sledvashtija den. Sjadam i go pravja do sled polunosht, a na sutrinta onzi go njama nikakyv. Dojde chak vecherta. Plati si, razbira se, kaktose bjahme razbrali, po najvisokata tarifa, ama zashtotrjabvashe syn da ne spja, kato ne e bilo tolkova speshno, pyk i toj mozheshe da si spesti njakoj lev.

Ami d-r Stanchev, kato vze ot men “Fani Hil” da ja prochete? Nishto i nikakva knizhka, pyk i lesno se chete, no ja zadyrzha poveche ot dva meseca. Kolko pyti trjabvashe da mu napomnjam, dokato ja vyrne!

– D-r Stanchev, nosite li mi knizhkata?

– Pak zabravih, dushko, povjarvaj mi, prosto zabravih! V kyshti e, ne sym ja zagubil.

– Ne se i symnjavam, che ste zabravili. Pak shte vi napomnja.

Dobre che si ja pribrah malko predi da napusna, zashtoto taka i shteshe da si ostane v nechij shkaf ili dom. Nikoj ot kolegite ne mi se e obazhdal, otkakto izljazoh v otpusk. Edna kolezhka mi dylzhi smjana, pone tja da se beshe obadila, da predlozhi da mi ja plati, kato ne mozhe da mi ja vyrne. Mozhe bi smjata, che malko sym bila nakazana, ta gleda i tja da dobavi svoja skromen djal. Syshto kato vyzrastnata zhena, kojato dobavila snop sychki kym kladata na JAn Hus, eretika, zaginal mychenicheski prez 1415 g., chijato smyrt stava povod za goljamo vystanie v Praga prez pyrvija ot pette tymni veka na tursko robstvo v nashata istorija. Hus e izgoren ot Inkvizicijata na mojata vyzrast. Ostava i az da vyzklikna sega kato nego:

– O, sveshtena prostota! – che da mi poolekne pone malko.

“Fani Hil ili memoarite na edna leka zhena” beshe naj-sladkoto kolektivno chetivo v otdelenieto, kolektivno, zashtoto obikaljashe ot ryka na ryka i sladko, zashtoto predstavljava pyrvijat anglijski pornografski roman. Bil publikuvan za pryv pyt prez 1749 g. i vednaga predizvikal skandal, to se znae. Posle dvesta godini e cheten tajno, kato apokrifna literatura, prenesen bil v Amerika i v mnogo evropejski strani. Naj-nakraja, sled sydeben proces prez 60-te godini na 20-ti vek, opravdavav romana, dori kazvat, che e dostoen da zaeme polagashoto mu se mjasto vyv velichestvenija panteon na anglijskata literatura. Naistina zasluzhava, nito e vulgaren, nito e nasilnicheski, po-skoro e ostrasatira na obshtestvoto ot onova vreme. Garniran e, estestveno s mnozhestvo pikantni sceni i zatova se chete s lekota. Ezikyt na romana e izjashten. Na mesta zvuchi kato poezija.

Noseh go i v nashija universitet minalata godina na ochnite. Smjatah da predlozha na mladija ni, ambiciozen prepodavatel da prilozhi kym tozi roman praktikite na tekstilizacija, po koito, predpolagam, e naj-dobrijat ekspert ne samo v Bylgarija, no i na sveta, no ne posmjah. Naistina trjabva da e naj-dobrijat ekspert po tezi nerazbiraemi za shirokata publika vyprosi, zashtoto sam beshe izobretil i vyvel termina tekstilizacija v edna svoja statija, publikuvana i universitetsko izdanie prez 1996 g., sled kato nauchno beshe ustanovil, che syshtestvuvashтите dotogava termini, kato naprimer tekstura, tekstualnost, intertekstualnost, ekstratekstualnost i drugi podobni filologicheski specialiteti, ne sa dostatychni. Trjabva da se dobavi i tekstilizacija, preporychvashe toj v statijata si i chrez nejnite praktiki da se trasira kartata na ne znam kakvo si beshe. Pobjoh se da mu predlozha da si izprobva praktikite vyrhu “Fanito”, zashtoto neshto ne mi beshe napylnojasen teoretiko-prakticheskija mu prinos kym lingvistikata i shteshe da si pomisli sigurno, che mu se podigravam ili naj-malkoto njamashe da obyryne vnimanie na diletantskite mi vyprosi. Po princip, trjabva mnogo da

vnimavam da ne sgazja luka v universiteta, che mozhe i da ne si zavyrsha vissheto obrazovanie. I nakraja kakvo? Ot dva stola, ta na zemjata.

I taka, maj mesec zapochna mnogo dobre. Bjah poluchila pohvala ot starshata pred kolezhkite, che sym njamala nito edin propusk v stacionara prez april. Smjatah, che bjah izljazla s chest ot vojната na drebnavi zajazhdaniya, podhvanata ot Skorcheva sys ili bez narezhdane ot po-visoko. Trygnah na uroci po tanci. V shkolata uchehme vals, fokstrot, tango i drugi takiva. Pokazvah stypki na sestrite v bitovkata i syblekalnjata. Mnogo zabavno beshe – hvashtah njakoja, vodeh ja kato kavaler i ja zavyrtaah vnezapno. Pripadaha ot smjah v rycete mi. Struva mi, che imam vrozen uset za tancovi stypki, a mozhe i da e ot tova, che kato dete hodeh na balet v edna takava ogledalna tancova zala, samo che malko po-malka na plosht, s poliran dyrven pod i stanki kraj stenite – v edin dalechen grad, grada na moeto detstvo. Blagodarenie na tancite samo za mesec si vyzvyrnah sportnata forma, pozagubena prez zimnite meseci, i vyzstanovih dushevnoto si ravnovesie, porazklateno ot napadkite na Skorcheva.

Na 20-ti maj starshata ni sybra v bitovkata – njakyde kym objad beshe – i ni syobshti, che prof. Fonev e uredil pristiganeto na dve grupi chuzhdenci za njakolko dializi v nasheto otdelenie. Bolnite bili HCV-negativni (otricatelni za hepatit S). SHTe gi dializirame v dve te malki zali s po tri legla. Ne ni syobshti, obache, koj den tochno shte zapochnat dializa. Mislehme si, che sega se planira i koj znae koga shte stane. Njakoja ot nas se obadi, che kakto sa otricatelni, mozhe da gi zarazim s hepatit. Aparatite v ednata malka zala sa ot naj-starite, koj znae kolko zarazeni sa se izrezhdali na tjah. SHTeli da razmestjat aparatite i da slozhat ot naj-novite za chuzhdencite, otvyrna starshata. Az se obadih za izsledvanijata na bolnite, koito ne se pravjat redovno i kazah, che ako mine proverka, njama da izdyrzhim. Pokysno shtjah da formuliram – mezhdunarodna proverka, ne prosto proverka. Starshata prizna:

– Vjarno e, che bolnite ne sa izsledvani ot mnogo otdavna. Imame i dosta novi, koito napravaha po njakolko meseca, bez da sa izsledvani za hepatit.

Sled tova se obadi i Mitreva, a dumata j tezheshe, zashtoto e sypruga na habilitirano lice, lekar docent, a i znae kak da se izkazhe – spokojno, s podbrani dumi i s uvazhenie kym sybesednika. Az neja mnogo ja uvazhavaah, zashtoto e edna ot naj-opitnite sestri, a osven tova ima i magistryrska stepen ot nashija universitet, no v druga specialnost. Diplomantkata ja beshe izkarikaturila v nauchnija si trud za kolektiva ni, che avtoritetyt j bil bez pokritie, bila go gradjala vyrhu avtoriteta na vtoriya si syprug, che vsichki j se

podigravali zad gyrba i t.n. Ne e taka. Syprugyt j e ot moja roden kraj, poznavam go – profesionalist ot visoka klasa i prekrasen chovek, zashto da ne se gordee s nego? Osven tova diplomantkata njamashe otkyde da znae, che sestra Mitreva syshto shteshe vzeme magistryrska stepen tri godini sled nejnata. Sestra Mitreva kaza sledното:

– Bih iskala da obyрна vnimanie na praktikata novite, oshte neizsledvani bolni da se dializirat na chistite aparati. Taka naprimer, pacient Sunaj, kojto ponastojashtem se dializira v zhyltata zala, njakolko meseca beshe na chist aparat v goljamata zala, tyj kato beshe nov bolen i se predpolagashe, che ne e zarazen. Toj ne e edinstvenijat sluchaj. Schitam, che dokato dializirame neprovereni pacienti na chisti aparati, njama garancii, che i te ne sa veche zarazeni s hepatit S i dori s hepatit V. Epidemiologichnijat risk v otdelenieto ni e mnogo visok.

Starshata izslusha rechta s narastvashta trevoga, sled koeto kaza:

– Prava ste, sestra Mitreva. Ne mozhem da garantirame dori edin chist aparat.

Tuk Dicheva ne izdyrzha:

– Profesoryt znae mnogo dobre, che njamame chisti aparati. Za kakvo gi vodi tezi chuzhdenci? I kolko narod shte dojde?

Starshata objasni, kakvoto znaeshe:

– Dokolkoto razbrah, i dve grupi sa po 15-16 bolni, ednite ot Belgija, a drugite ot Izrael.

– Lele! – pisna ostroglasno Dicheva. – Ami kak shte gi poemem tolkova mnogo? Drug pyt shefyt otkazva da vzeme i edin bolen ot drug centyr, i bez gosti sme pretovareni, a sega gi karat napravo s avtobusa i ni gi tryshvat, bez da ni pitat. I koj gi znae kakvi shte bydat kaprizni!

Druga dobavi:

– SHTo ne si gi dializira sam? Nali ima chasten centyr s pet aparata!

– Koj znae kakvi pari smykva! – dopylni treta.

Vsichki prisystvashti zashumjaha razvylnuvano. Az si mylchah – nito znaeh kakyv chasten centyr ima profesoryt, nito me interesovashe. Toj prodylzhashe da hodi na sluzhebnite im sybiranija, pyk az si stojah na rabota, zatova ne bjah v techenie.

– Po-poleka! Po-poleka! – kaza starshata. – CHakajte pyrvo da vi kazha kolko pari dava profesoryt na smjana s chuzhdenci, da vi kazha li? – i se usmihna djavolito.

Momentalno nastypi tishina i kym starshata se nasochiha vnimatelni pogledi, pylni s nadezhda i ljubov.

– Ne e losho! – promylvi Mitreva, shtom chu za parite, i vednaga zabravi za zarazenite aparati, az pone poveche ne ja chuh da govori za epidemiologichen risk.

Prednija den ili po-prednija za koj li pyt bjahme obsyzhdali vyprosa za nashite izsledvanija za hepatit S. Njakolko sestri bjahme izpratili kryv do laboratorijata na HEI s belezhki ot lichnite si lekari, no rezultati ne poluchihme. Bjaha se izgubili njakyde po pytja. Togava Dicheva beshe izvisila vyzmuten glas, gledajki starshata pravo v ochite:

– Kakvo stana s nashite rezultati ot hepatita? Ne se li otkriha? Tova na nishto ne prilicha! HEI-to pribra parite ot Zdravnata kasa, a nishto ne svyrshi.

Starshata pak zapochna da se opravdava, che vse pitala, ama ottam vse nishto ne znaeli. Togava az se obadih:

– Prava e Dicheva! Tova na nishto ne prilicha, taka si e!

Nikoga ne sym bila iniciator na skandali. I sega, pri syobshtenieto za pristigashtite chuzhdenci, ne mozhah da reagiram pyrva, no sled kato chuh mnenijata na kolezhkite, otidoh pri starshata i ja zagovorih:

– Znaesh li kakvo, mislja si za tija chuzhdenci. Te hubavo plashtat, ama da ne izleze nakraja, che si plashtat, za da gi zarazim?

– Ani, nedej da govorish taka. SHTe podberem aparatite, shte se dezinfekcirat osnovno, kakvoto mozhem, shte go napravim.

– E, da, ama az chetoh njakyde, che imalo skriti mesta vytre v aparatite, deto nikakva dezinfekcija ne dostiga.

– Nedej da mislish za tezi neshta. Ne e nasha rabota, reshili sa go otgore. Na tebe shte slozha naj-mnogo plateni dezhurstva, zashtoto si opitna i znaesh chuzhdi ezici.

– Te v Belgija ne govorjat anglijski, pyk mojat frenski e kolkoto da si izprosja boja. A, znam malko ivrit! “Mazal tov!” znaesh li k’vo e? Neshto kato “Spoluka!” Gincheto, Gincheto slozhi pri evreite, tja e rabotila v Izrael.

Starshata se usmihna razveselena i se zae da pravi grafik na dopylnitelnite smeni.

Vidjah grafika na po-sledvashtija den sutrinta, tochno v denja, kogato dojdoha pyrvite osem belgijci. Beshe napraven na otdelen, hvyrchasht list. Az imah chetiri smeni. Ostanalite izbrani da obsluzhvat chuzhdencite – po edna-dve. Nishto ne kazah, tykmo izlizah ot noshtno i oshte ne bjah reshila da podavam signal.

Vecherta na tova noshtno dezhurstvo bjah govorila s d-r Stanchev i kolezhkite, dezhurstni po polunosht. D-r Stanchev beshe na kompjutyra v

kabineta na sekretarkata, kogato pochukah i si pokazah glavata prez otkrehnatata vrata.

– D-r Stanchev, mozhe li za malko?

– Vlez, Ani, kazhi kakvo ima.

Tyj i tyj, kazvam mu, che vsichki govorim samo za tija chuzhdenci.

– Az do тази vecher ne znaeh, che utre pristigat. Izobshto ne ni ostaviha vreme da obsydim polozhenieto – kazah az.

– Da, mnogo nabyrzo stana. Az syshto ne znaeh. Vie kakvo si govorite, sestrite?

– Ami, che mozhe da gi zarazim i da stane mezhdunaroden skandal. Kato v Libija. Ne e li opasno da gi dializirame na nashite aparati? Njamame nito edin garantirano chist. Te dali znajat kyde idvat?

– Po princip, Ani, na zapad mnogo dobre znajat, che v Rumynija i v Bylgarija ima mnogo hepatitis. Za dializnite centreve govorja. – Da, de, vmetnah az. – Znachi sa si napravili smetkata – zakljuchi d-r Stanchev.

– Hubavo, ama ako stane neshto, posle nas shte izkarat vinovni. Izpylnitelite, de, nali? Nashite v Libija kak gi zatvoriha? Da ne bi te da sa bili vinovni?

– Mozhe i da sa bili.

– D-r Stanchev! Nashite sa nevinni! Koj znae kakvo sa im narezhdali otgore, samo che posle onija si izmivat rycete s nas, izpylnitelite. – Samo njakolko dni sled tozi razgovor po televizijata shtjaha da syobshtjat, che mezhdunarodna ekspertna komisija e onevinila nashite medici, dokazvajki, che epidemijata ot SPIN e syshtestvuvala v bolnicata cjala godina, predi bylgarite da zapochnat rabota tam.

– Prava si, syshtoto sym go si mislel. Izpylnitelite, obache, syshto nosjat izvestna otgovornost.

– Az mislja da se otkazha ot smenite s chuzhdencite. Dazhe se chudja dali ne trjabva da alarmiram njakycde kakvo stava pri nas?

– Abe to i az misleh da se otkazha, obache sa me slozhili pyrvi men, utre do objad. Utre ostavam da gi posreshtam. Njama koj da mi go vzeme. Vih kakvo, njama smisyl da se obazhdash. SHTom sa reshili, shte stane.

– Taka si e. Nas koj ni pita ...

– Trjabva da go napravim, Ani, tova sa naj-malko 36 000 leva. Tezi pari shte vljazat v bolnicata. Nali znaesh, che e potynala v dylgove? Pyk i za nas shte ima.

– Hm, ne sym za trijset leva – vmetnah az, – mozhe da mi izljazat prez nosa posle.

– Mozhe i da ne se zarazjat, to ne stava tolkova lesno. Vsichko e bozha rabota. No s tija nash'te bataci kato nishto mozhe da ni cyfne i njakoj SPIN, ako vmemem da gi izsledvame vsichkite.

– Sakyn! Samo toj ni lipsvashe! – zasmjah se az. Toj syshto se zasmja.

– Znaesh li kakvo mozhe da ti dojde na glavata! Profesija!

– Edno vreme gi izsledvahme na tri meseca, naj-redovno.

– Da, s taja Zdravna kasa vsichko se obyрка. Ne znam kakyv e toja nashijat mantalitet, i naj-hubavata ideja da vmemem otnjakyde, vse shte ja izopachim.

– Nie vsichko si pobyrgarjavame! – i pak se zasmjahme.

– Vizh kakvo shte ti kazha, Ani. I naj-redovno da gi izsledvame, pak njama garancija. Svetyl period, nali znaesh – posle njakoj cyfne! Dano da ne se zarazjat! Mezhdu drugoto, ima edno izsledvane, za citomegalovirus (CMV), koeto izobshto ne pravim, a trjabva. V Germanija gi prosledjavaha i za nego.

– Aha, chuvala sym go. Edno vreme vmemahme na njakoi bolni, sega si spomnjam.

– Drugo vreme beshe togava – vyzdyhna d-r Stanchev.

– Ami znachi tova e. Hubavo, te i drugite vikat da ne pisha nikyde. Njama da pisha.

– Nedej. Po-zle shte stane. Ne mozhesh da opravish tija neshta. Rykovodstvoto na bolnicata taka e reshilo, te da si nosjat otgovornostta.

– Samo che, ako napravjat proverka, da ne izleze pak, nali ...

– Njama strashno. Nie im sledim chernodrobnite probi. Ako ima neshto, te se povishavat. SGOT i SGPT sa nadezhdni pokazateli. – Njakolko dni po-kysno shtjah da procheta, che v njakakyv centyr edna chetvyrt ot bolnite s normalni stojnosti na chernodrobnite probi se okazali zarazeni s hepatit. – Pyk i da gi zarazim, bili njakakvi dyrtaci – i se razsmja. – goljama rabota! Sled shest meseca njakoj mozhe da cyfne, ama dotogava ja kamilata, ja kamilarjat – i oshte po-silno se razsmja.

Takyv beshe razgovoryt mi s d-r Stanchev. Toj naistina me uspokoi. Glasyt mu beshe uveren, zhestovete – spokojni, celijat mu vid – seriozen, dori smehyt mu beshe njakak si avtoriteten, ne kato ehidnoto hilene na shefa. Posle spomenah na kolezhkite, che sme si govorili s d-r Stanchev, no bez da navlizam v podrobnosti. Te bjaha zabeljazali, che ot izvestno vreme lekarite pokazvaha po-specialno otnoshenie kym men, preferencialno, taka da se kazhe, a tova, che shefyt me zakrilja, sama im go bjah kazala, kakto i tova, che bashta mi e pensioniran profesor. S hvalbite si mnogo sbyrkah. Dotogava

nikoga ne bjah razchitala na zakrila ot shefa, dazhe go mrazeh i se bojah da ne bi njakoj da mu kazhe kakvo sym govorila zad gyrba mu. No otkakto nauchih, che bashtite ni sa rabotili zaedno, vzeh neshto da ne mu vryzvam mnogo kusur. Tova sigurno e napravilo losho vpechatlenie na kolezhkite mi i gi e otchuzhdilo ot men. A pyk deto im razpravjah, che i az sym profesorsko chedo, direktno me e izstreljalo v posoka kym protivnikovija lager. Mozhe bi zatova vsyshtnost ne pozhelaha da me izslushat, nito da prochetat kakvo sym napisala i vmesto da me podkrepjat, povjarvaha na klevetite na shefa, kojto v moe otsystvie im bil chel “signala”. Vytre pishelo, che kolezhkite mi bili glupavi kokoshki, che bili prodazhni, che se bili prodali za zhylyti stotinki, takiva gluposti – Dicheva mi kaza. Beshe mnogo ogorchena i syshtevremenno ozlobena. I az – kakvo, kakvo da kazha za po-ubeditelno? Ami kazah j, che ne sym pisala nishto podobno, zashtoto men v universiteta sa me uchili da ne izpolzvam personalni napadki. Tja se posmryshti – javno ne j se vjarvashe v universiteta da sa me uchili da pisha signali. Te i ne sa! Po princip, ucheha ni kak da pishem eseta ot literaturno-kriticheski vid. Pak dobre za Dicheva, che projavi dostatychno smelost da mi kazhe kak sa gi nastroili sreshtu men. Dokato ostanalite samo si mylchaha i me gledaha poveche ili po-malko vrazhdebno – te, dovcherashnite mi prijatelki! Kolko malko e nuzhno ponjakoga, za da e razvali neshto hubavo! Njakoj poshushne na njakogo:

– ZHena ti kryshka!

I s nabedenata e svyrsheno. CHestoljubieto na myzha j e taka zhestoko naraneno, che nito shte ja izslusha, nito shte j povjarva, ako shte da plache, ako shte da se kylne v decata si, ako shte po korem da se vlachi i da mu se moli.

DVADESET I CHETVYRTA GLAVA

Na izlizane ot otdelenieto sled noshtnoto na 21/22-ri maj se razminah s profesora, kojto vodeshe pyrvata grupa – osem vyzrastni belgijci, zasmjan do ushi i, kakto vinagi, svezh i bodyr. Njakolko dni po-kysno, potочно poslednija mi raboten den shtjah da go vidja syvsem promenen – bez usmivka, poblednjal i posivjal v liceto kato smyrtnik. CHak se uplashih, kato go vidjah kolko smazan izglezhda.

A тази sutrin beshe svezh i zasmjan. Podmina me, obache, bez da otgovori na pozdrava mi. Podhvyrli neshto zakachливо na edna ot mladite sestrichki. Druga izskochi ot zalata i pozdravi grupata na nemski s bylgarsko “1”:

– Guten morgen!

CHuvstvah se umorena. Pribrah se, no ne mozhah da spja. Imah rabota v ofisa do objad, toest v hola, kydeto e i improviziranata ni spalnja zad edna zavesa. Pogovorih s myzha si. Posle imahme razgovor i sys sinovete. Te poiskaha ot men da ne mylcha:

— Mamo, ne trjabva da mylchish! – a ochite im pronizaha syceto mi kato kinzhali.

Njakoj ot trimata myzhe, ravnopravni chlenove na semejnija syvet, pryv se seti, che shtom sa obeshtani pari na ryka, znachi rabotata ne e redovna.

– Pari na ryka sa bezotchetni pari.

– Tova si e chista dalavera!

– Na vas pismena zapoved pokazaha li vi?

Ne bjaha. No mozhe bi shefyt beshe vidjal njakakvi dokumenti? Na nas nikoga ne ni pokazvaha dokumenti, kogato narezhdaha neshto otgore. Vsichko stavashe s ustni zapovedi.

– JA da potyrsim v Internet telefona na belgijskoto posolstvo v Bylgarija!

– Abe kak shte im objasnyavam po telefona za vsichko?

– Napuskaj anonimki do vestnicite, uzsh si ot bolnite i te e strah da si kazhesh imeto, posle se svij – ni luk jala, ni luk mirisala!

– Mrazja anonimkite! Ako shte pisha, ot svoe ime shte go napravja!

– Na carja, napravo na carja pishi!

– Gluposti, carjat da ne e slynce, da ogree navsjakyde? To si ima jerarhichen red pri nas, ja dajte da vidim kakvi instancii imame nie ot medicinata.

Preobyrnahme internet, dokato namerim kakvoto mi trjabvashe. Togava popadnahme i na slavnata istorija s ombudsmana – sreshti, gostuvanija, sofri i nakraja sled godini harchene na narodni pari, idejata e bezslavno zarjazana. Posle pisah. Ne beshe trudno. No sled tova beshe mnogo dosadno, dokato nadpisvah pette plika i pette obratni razpiski na gisheto v poshtata, a sluzhitelkata me poglezhdashe namryshteno izpod ochilata si.

Na 23-ti bjah cjal den na rabota. Sutrinta noseh signala, skrit vyv vestnik. Iskah da go procheta na petminutkata, no ne namerih udoben moment. Beshe shumno i veselo, kakto vinagi. Edna sestra vlezhe s trjasyk v bitovkata, civilna:

– Vizhte kakvi dynki si kupih! – fryc-fryc.

– Strahotno ti stojat!

– Ej, ti koga ot slabna tolkova, ja se oby rni! Oho, ja kakvo dupence!
– Frensko gadzhe e Lykito, greshka njama!
Az syshto se prisyedinih kym zakachkite:
– Kak taka ot slabna? JA davaj receptata!
– Seks – predi, po vreme i sled vsjako hranene! – tova beshe izvestna shega, no vinagi se priemash e s burni smehove i izpiskvanija.

Vljazohme v zalite. Bjah v goljamata. Po edno vreme izljazoh za malko da govorja sys starshata. Namerih ja v kabineta j, cigarata v ustata, kupchini listi po bjuroto, pishe neshto, vizhdam ja, che e zaeta i malko neshto iznervena. Pomolih ja da mi mahne smenite s chuzhdencite. ZHelaeshti da gi vze mat imashe predostatychno. Ochakvah da me popita zashto i togava da j pokazha signala. Ne me popita i az ne posmjah da j razvaljam nastroenieto. V kraja na kraishтата ot neja nishto ne zavisеше, taka si misleh togava.

Sledobeda d-r Pisalev postoja s nas v zalata. Govorehme si smeshki, kato naprimer:

– Vie znaete li kak sbyrkah po telefona majkata na Anito s neja? – podhvana d-r Pisalev razkaz za edna stara istorija, kojato se razkazvashe ot novo, kogato dojdeha novi sestri, toest svezhi slushateli.

Sestrite se zasmjaha. Az vmetnah, predi oshte da e zapochnal razkaza:

– Posle majka mi samo hodeshe podire mi i pitashe, koj e tozi lekar, zhenen li e, otkyde e, takiva raboti. CHE ako i da sme zheneni, kakvo tolkova, da ne ni e gazil tramvaj, ja! –poslednata zabelezhka vinagi predizvikvashe smjah i razpalvashe interesa na slushatelite.

D-r Pisalev razkaza istorijata. Nishto osobeno. Glasyt mi e syshtijat, kato na majka mi i toj, znachi, me sbyrkva s neja, kato se obazhda na nashite edin den, kogato bjah na razpolozhenie i ostaviv tehniya telefon, ponezhe bjah otishla da se vidim – nedelja beshe, den za semejstvoto. Za beda, ne zapochnal malko po-oficialno, ami napravo:

– Ani, byrzo idvaj v bolnicata, che mi se hodi po seksualna nuzhda.

Tova za seksualnata nuzhda si beshe otdelenska shega. Dezhurnijat lekar, kato si ljagashe noshtno vreme, kazvashe, primerno:

– E, hajde az da vyrvja da polozha morna trytka. SHTe me tyrsite, samo ako vi se dohodi po seksualna nuzhda.

Po edno vreme d-r Pisalev trygna da se pribira v kabineta si. Dogonih go v koridora, kato dyrzhah v ryka vestnika, v kojto krieh signala i mu kazah:

– D-r Pisalev, imam neshto za chetene tuk, mislja, che shte vi zainteresuva. I vie ste spomenat.

Toj povdigna vezhdi, mozhe bi si pomisli, che e njakakva statija. Predi godini njakakyv vestnik publikuva gnevno pismo-oplakovane ot syprugata na nash bolen pod zaglavie "CHerni dushi v beli prestilki". Izvadih signala, svih go na rulo i mu go podadah:

– Pregledajte tova v kabineta si, ne e speshno, posle shte si go pribera.

Sled polovin chas d-r Pisalev me izvika po telefona v kabineta si. Otidoh. Sedeshe na bjuroto si, beshe svalil ochilata si i raztrivashe umorenite si ochi.

– Pozdravjavam te, Ani – napravo zapochna toj. – Mnogo hubavo si go napisala.

– Kakvo mislite, che shte posledva sega?

– Ami kato chetjah, si misleh, che pyrvo shte izhvyrchi inzh. Fonev, a mozhe i shefyt sled nego. No mozhe i da gresha. Verojatno shte te podgonjat. Gotvi se!

– Za kakvo da se gotvja? Te da napravjat proverka. Vsichko e samo fakti, ima izsledvanija na bolnite.

– Iskash da kazhesh – njama izsledvanija! – zasmja se toj.

– Imenno! Da dojdat da poiskat izsledvanijata za hepatit, da vidim kakvo shte stane. Koj bolen otkoga e pri nas, koga e izsledvan, data, rezultat. Njama myrdane!

– Ani, ti na kolko godini si? Imash li 35? – pochti ljubovno me pogledna toj.

– Hajde sega! ZHenata e na tolkova, na kolkoto izglezhda, nali?

Tova beshe razgovoryt ni s d-r Pisalev. Vmesto da mi beshe pravil kompliment, che mladeja s deset godini, da beshe me podkrepil. Razchitah na nego zaradi raporta, v kojto posochi Forito kato vinovnik za izpolzvaneto na zarazen aparat ot nezarazen bolen (ili pone neizsledvan). No Forito točno togava ne e bil vinoven. Vsichki tehnicni sa go praveli redovno, predi i sled tozi sluchaj, i prodylzhavaha da go pravjat – s blagoslovijata na shefa.

Na 25-ti – nedelja, bjah noshtna do 24:00 ch. Cjalata nedelja do kysno vecherta se dializiraha nashite bolni, koito po grafik trjabvashe da dojdat v ponedelnik, na 26-ti. Nedeljata vinagi e bila pochiven den, bez dializa. Bjaha razmestili smenite, za da osvobodjat mjasto za gostite ot Izrael, koito bjaha planirani za vtornik, 27-mi maj. Zatova trite dializni smeni ot ponedelnik minaha predvaritelno, v nedelja, a na drugija den, v ponedelnik, bjaha iztegljeni dve smeni ot vtornik. Taka vtornikyt se osvobodi za tri smeni chuzhdenci – dve smeni s po osem belgijci, kaktto obiknoveno i edna smjana evrei. Ot srjadata grafikyt se vryshtashe na staroto polozhenie.

To vsyhtnost ne beshe syshtinskoto staro polozhenie, a ustanovenoto otkakto dojdoha belgijcite. Osem ot tjah idvaha pyrva smjana – ot sutrinta do objad – vyv vtornik, chetyrtyk i sybota. Drugite osem provezhdaha dializa vecherno vreme do polunosht. V dnite, kogato idvaha, njamashe noshtna smjana ot nashi bolni i zalite stojaha zatvoreni, predi da dojdut chuzhdencite. Za da im namerjat njasto sutrinta, oven che razkriha dve malki zali, koito predi bjaha zatvoreni do objad, premestiha dvama ot nashite sutreshni bolni sledobed. Nashite bolni vyv vtornik, chetyrtyk i sybota sutrin sa 13 na broj, bez da broim zarazhenite s hepatit V – te si imat otdelna zalichka s dva posta. I 13-te bolni se sybiraha v goljamata zala – tja ima točno 13 aparata, tozi fakt e vazhen za po-kysno. Taka na obshto 19 aparata – 13 v goljamata i po tri v dve malki (kafjavata i oranzhevata) – se dializiraha 8-te gosti ot Belgija i 11 ot redovnata sutreshna smjana. Dvama ot gostite bjaha v goljamata zala. Zaplashtane beshe obeshtano samo na sestrite ot oranzhevata i kafjavata zala. Po tozi povod sestrite komentiraha:

– Ama e stisnat toja nashija profesor! Svidi mu se da otpusne oshte njakoj lev, zadeto mu gledame dvama i v goljamata zala.

– Ostavi go! To chovek kato odyrtee, takyv stava – kriv i stisnat.

– CHE e kriv, kriv e, ama inache mnogo go biva da se prestruva. Kat' vzeme da se zdravisva i da potupva po ramoto, shte rechesh, che e njakoj politik. Da znaete, che e cherviv s pari!

– Ot parite shte e! Ot tjah idva vsichko! CHovek kolkoto poveche ima, po-alchen stava i po-stisnat.

Ot goljamata zala bjaha izvadeni tri ot novite aparati i premesteni v kafjavata, zashtoto tam aparatite bjaha star model, toest podhodjashti samo za bylgarski bolni, no ne i za platezhosposobni gosti. Oshte pyrviya den misteriozno izskochiha kupchini charshafi i vsichki legla bjaha zastlani s kolosano bjalo spalno beljo s pechati na hotel po nego. I nashite bolni specheliha ot zastilaneto. No sterilnite kompresi s rykavici i marli se prigotvjaha samo za chuzhdencite. Nashite ni gledaha kak se staraem za chuzhdencite i v pogledite im se cheteshe bezsilna nnavist kato na zavareni deca kym mashteha. Njakoï zapochnaha da myrmorjat, drugi izlivaha nedovolstvoto si pod formata na haplivi ostroumija. Osobeno gi vylnuvashe vyprosyt za zaplashtaneto. Na 25-ti v nedelja na moeto noshtno dezhurstvo, rabotih v oranzhevata. Edna kolezhka me pomoli da otida tam vmesto neja i az otidoh, kakto mnogo pyti predi tova go bjah pravila. Stori mi se, obache, che kolezhkite neshto govoreha zad gyrba mi, zashtoto kato vlezeh vnezapno pri tjah, mlykvaha. Trimata bolnite v oranzhevata me podhvanaha napravo:

– JA kazhi kolko pari vi davat za chuzhdencite?

– Az njamam smeni s tjah, pitaj drugite.
– CHuh, che vi dali po 100 leva!
– Gluposti! Oshte malko i po 100 dolara sa ni dali! Oshte nishto ne e plateno, kato si zaminat – togava.

V tozi moment v zalata vleze d-r Vezhdov i kaza:

– He-ej! Kakvo ste se razvikali, be momcheta, kato na njakakvyv futbolen mach? – i kato razbra kakvo gi vylnuva, dobavi: – Tova li bilo! Mene shte pitate, za kakvo sym dezhuren lekar? Az vsichko znam. Njama takiva raboti, ne si vyobrazjavajte. Vsichko e s razreshenie na rykovodstvoto. Zashto da ne dadat? Nishto ne davat, be! Na lekar po 50 leva, 30 – na sestra i 20 – na sanitarka – njama poveche. Na sestra Bojanova mozhe da j davat poveche, tja e specialna.

– Az njamam rabota s chuzhdencite – hladno mu otgovorih az, toj se zasmja drezgavo i izleze, bez da pregleda bolnite. Obiknoveno, kato vlizashe, vdigashe pogled kym televizora i pitashe kakvo davat ili dali shte gledat macha, puskashe njakoya ploska shega i predi njakoj da uspee da se oplache ot neshto, se izmykvashe. Posle trjabvashe da hodja da mu se molja da izleze ot kabinetu si i da dojde, che njakoj bolen se oplakva ot neshto ili kara tezhko dializata. Sled kato Vezhdov izleze, ediniyat ot bolnite me popita:

– Zashto taka, be Ani, ne si v platenite smeni? Nali znaesh ezici? – Bolnite chesto se obryshata kym nas na pyrvo ime, samo novite, dokato sviknat, izpolzvaha neutralnoto sestra ili pitaha za familijata. Njakoi kolezhki dyrzhaha da gi narichat samo na familija i praveha zabelezhki, no az smjatam, che e estestveno, shtom govorja na njakoj na pyrvo ime i na ti, i toj taka da mi govori. Vezhливoto otnoshenie mezhdu horata e mnogo vazhno, razbira se, dumi i frazi kato molja, blagodarja, ako obichate, zapovjadajte, izvinete za bezpokoystvoto i pr. ulesnjavat socialnite kontakti, no te sa samo fasadata, istinskoto uvazhenieto se gradi na doverie i sigurnost, che chovekyt do teb ili sreshu teb ili izobshto njakoj ot horata, s koito imash otnoshenija, njama namerenie da zabie nozh v gyrba ti.

– Te ne govorjat anglijski – otgovorih na bolnija. Poslednija mi raboten den shtjah da se ubedja, che govoreha i anglijski, njakoi ot tjah dori mnogo dobre.

Tazi vecher vzeh tabloto sys smenite na bolnite. To stoi v podgotvitelnata zala na tehnicite. Forito beshe dezhuren, no malko go beshe grizha koj vliza v podgotvitelnata i koj izliza, a tam ima slozhna i skypa tehnika za omekotjavane na vodata. Sled prikljuchvane na dializa, stajata se zakljuchva i kljuchyt stoi pri tehnicite. Forito mnogo pyti si e zaminaval, a zad gyrba mu vratata na podgotvitelnata zejnalna otvorena, s kljucha ostaven

na bravata. Forito si beshe permanentno razsejan i jadosvashe vsichki s nehajstvoto si. CHuvala sym shefyt da go hoka, che i cjal aparat da otmyknat pod nosa mu, pak mozhe da ne zabelezhi. Tazi vecher dializata protichashe spokojno i Forito si lezheshesha na tymno v praznata kafjava zala vyrhu golata kozha na srednoto leglo (leglata se zastilaha samo v dnite, kogato imashe chuzhdenci) – gledashe televizija, razbira se, a mozhe bi speshe. Spokojno si prepisah interesuvashite me danni ot tabloto, kato naprimer obsht broj na bolnite – 88 (v signala bjah pisala okolo 80), tochen broj na zarazenite ot hepatit S – 24 (v signala bjah pisala 23), razpredelenie na vsichki bolni po zali i broj na zarazenite po smeni. Imenno togava razbrah, che na edni i syshti aparati v goljamata zala se dializiraha i zarazeni, i nezarazeni. Potrypnah – kak ne bjah zabeljazvala, che pri nalichnoto syotnoshenie broj aparati kym broj bolni, njamahme fizicheskata vyzmozhnost da zadelim sedem aparata za hepatit S, a sme izpolzvali edni i syshti aparati i za infektirani s hepatit S, i za neinfektirani. Kakvi merki e mozhel da vzeme shefyt sled raporta na d-r Pisalev, kato postavjaneto na nezarazen bolen na zarazen aparat si e bilo praktika, a ne izkljuchenie! No druga iznenada pyk me chakashe ottatyk, v zhurnala, kojto stoeshesha v goljamata zala. Otidoh da si zapisha bolnite v nego, vseki pyt se zapisvat v tozi zhurnal s datata na sledvashta im dializa, razgrynah nazad i shto da vidja? Njama vpisan nito edin chuzhdenec! Raztreperih se. Naistina bilo dalavera. Nelegalno gi dializirat, Gospodi! Pari v bolnicata njama da vljazat. Ne posmjah da popitam nito kolezhkite, koito me gledaha kak razgryshitam i nishto ne kazvaha, nito dezhurnija lekar – d-r Vezhdov, kojto si stoja cjalata vecher v kabineta pred televizora.

Pribrah se v polunosht i kazah na myzha si, che ne vpisvat chuzhdencite. Toj ne se iznenada. Ochakval go bil, oshte kogato nauchil ot men, che sa obeshtani pari na ryka.

Na sutrinta, 26-ti, ponedelnik, toj izleze na razhodka, a az ostanah v legloto da si polezha oshte malko. Ne mozhash, obache. Telefonyt zvyonna v osem bez neshto. Beshe starshata:

– Bojanova, doc. Fonev te vika na razgovor v kabineta si. Mozhesh li da dojdesh vednaga?

– Za kakvo me vika?

– Toj shte ti kazhe.

– Mislja, che imam pravo da znam za kakvo iska da razgovarja s men doc. Fonev!

– SHTe dojdesh li ili njama da dojdesh?

– Sestra Donmanlieva, mislja, che ne moga da dojda.

– Taka li mislish? SHTe predam na doc. Fonev dumite ti.

– Razbira se. Dochuvane.

Naj-blizkosto jashtite instancii bjaha procheli signala mi, znachi.

Eto kakvo beshe prochel izpylnitelnijat direktor na bolnicata i, verojatno neposredstveno sled nego – shefyt, dovcherashnijat mi pokrovitel:

DO: MBAL - Sv. Magdalina - EAD, gr. Raven.

Kopie: Rajonen centyr po zdraveopazvane

Kopie: Komisija po zdraveopazvane

Kopie: Ministerstvo na zdraveopazvaneto

Kopie: Ministerstvo na vynshnite raboti

Kopie: bTV Novinite

Na vnimanieto na vsichki zainteresovani organi

Otn.: Opasnost ot zarazjavane s hepatit na chuzhdi grazhdani v otdelenie po hemodializa kym MBAL “Sv. Magdalina”, gr. Raven

Tazi sutrin, 22.05.2003 g., osem belgijski grazhdani zapochnaha pyrvata si hemodializna procedura v nasheto otdelenie. Oshte osem shte bydat obsluzheni do kraja na denja. Taka obshto 16 belgijski grazhdani shte provedat po shest hemodializi, dokato sa na pochivka, kakto sledva: na 24, 27, 29, 31.05. i 3.06.2003, kato na 27.05.2003 g., vtornik, shte se dializira i grupa ot Izrael. V tova samo po sebe si njama nishto neredno. Sychetavaneto na pochivka i lechenie – medicinski turizym – se praktikuva v mnogo strani po sveta.

Mezhdunarodnijat medicinski turizym, obache, predjavjava visoki iziskvanija kym predlaganite uslovija v stranite-domakini. Opasnostta ot eventualno zarazjavane na gostuvashтите pacienti e edna ot naj-chuvstvitelnite mu tochki. A nasheto otdelenie e silno ujazvimo v tova otnoshenie.

Eto koi sa slabite ni mesta:

- *visok procent infektirani s hepatit pacienti* (ot okolo 80 bolni, obsluzhvani pri nas, 23 sa polozhitelni na hepatit S i 6 – na hepatit V, t. e. blizo 40% sa virusonositeli po segashni dannii, a po dannii ot predi dve-tri godini – blizo 80%); pri sredno okolo 20% za dializnite centrove po sveta[^]. Specialno za Evropa, citiram: “Sred stranite-chlenki na Evropejskata asociacijata za dializa i transplantacija, naprimer, razprostranienieto na anti-

[^] ВЖ. <http://www.niaid.nih.gov/dmid/meetings/hepatitisc.htm>

HVC e namaljalo ot 21% prez 1992 g. na 17.7% prez 1993. I vse pak, chestotata na ustanovjavaneto na nositeli na anti-HCV mezhdu 0.4 i 15% v hemodializnite centrove prodylzhava da byde prichina za trevoga*;

• *dializirane na neinfektirani i infektirani s hepatit S pacienti v obshto pomeshtenie* – zala s 13 posta. Tyj kato vyprosyt dali virusonositelite na hepatit S trjabva da se izolirat v otdelna zala vse oshte e sporen v medicinskite sredi, a mozhe bi i poradi lipsa na pari za remont i preustrojstvo na pomeshtenijata v otdelenieto ni, za merodavno se schita, che izolacija na infektiranite s hepatit S ne se nalaga i samo infektiranite s hepatit V se izolirat v specialna malka zala s dva posta. Citiram protivopolozhno mnenie, “Amerikanski zhurnal za kontrol na infekciite, fevruari 2003, tom 31, No. 1: “Zakljuchenie: Ochevidno, izpolzvaneto na obshti pomeshtenija i posobija vyv visoko-riskova hemodializna sreda za prodylzhitelen period ot dializno vreme, ulesnjava vytrebolnichnoto predavane na infekcija s HCV. Znachitelnoto namalenie na broja na novootkritite sluchai na godina ot 6.8% na 1.01% [(...)]pokazva, che edna vseobhvatna, strogo spazvana politika na izolacija za HCV-pozitivnite pacienti igrae znachitelna rolja za ogranichavane prenasjaneto na hepatit S v hemodializnite otdelenija, tochno kakto izoliraneto na infektiranite s hepatit V dovede do drastichno namalenie na sluchaite.”†

* ВЖ.

http://www.uptodate.com/patient_info/topicpages/topics/Heptitis/8458.asp?usd=285997078&r=/patient_info/topicpages/topics/Heptitis/8458.asp&server=www.uptodate.com&app=mktg#10: Among member nations in the European Dialysis and Transplant Association, for example, the prevalence of anti-HCV declined from 21 percent in 1992 to 17.7 percent in 1993 [40]. Nonetheless, the 0.4 to 15 percent incidence of anti-HCV positivity in hemodialysis units continues to be a cause for concern.

† ВЖ.

<http://www2.us.elsevierhealth.com/scripts/om.dll/serve?action=searchDB&searchDBfor=art&artType=abs&id=amic0355&nav=abs> **Conclusions:**

Evidently, the sharing of facilities in a high-risk HD environment for a prolonged dialytic age facilitates the nosocomial transmission of HCV infection. A significant decline of annual seroconversion rate from 6.8% to 1.01% (odds ratio [OR], 7.535; 95% CI, 1.598-48.89; P < .005) suggests that a comprehensive, strictly enforced isolation policy for HCV-positive patients may play a significant role in limiting HCV transmission in HD units, just as

- *lipsa na redovno virusologichno izsledvane za nositelstvo na HBV, HCV, HIV i CMV. Dokato predi godini kaktto bolnite, taka i personalyt bjaha izsledvani za virusonositelstvo na vseki tri meseca, sega izsledvanijata se provezhdat neredovno – tochnata duma e haotichno, kojto kogato vzeme napravlenie ot lichnija si lekar – eto zashto imame pacienti, neizsledvani poveche ot godina, kaktto i novi bolni ot meseci na dializa vse oshte neizsledvani; samata procedura po izsledvane vprochem e slozhna i nenadezhdna dori za personala, taka naprimer njakolko sestri, izmezhdum koito i az, chakame veche poveche ot dva meseca rezultatite si za virusonositelstvo na hepatit S, starsha sestra Donmanlieva signalizira mnogokratno, no bez uspeh;*

- *lipsa na “chista” zala za priemane na neinfektirani chuzhdi grazhdani. Chista zala e pomeshtenie s aparati, na koito se obsluzhvat samo redovno prosledjavani neinfektirani pacienti ili novi bolni sled poluchavane na otricatelen rezultat ot pyrvite im izsledvanija. V nasheto otdelenie novite, oshte neizsledvani bolni, zapochvat dializa na t.nar. narecheni – uslovno – “chisti” aparati v goljamata ni zala (s 13te posta) do poluchavane na rezultat ot pyrvoto im izsledvane. Naj-skoroshen pokazatelen primer za porochnostta na тази практика e pacient, kojto, bidejki nov bolen, zapochva dializa na edin ot tezi “chisti” aparati i sled poluchavane na polozhitelnen rezultat za HBV e premesten v specialnata zala s dva posta za infektirani s hepatit V. Tochno v tozi moment edin ot belgijskite grazhdani se dializira na syshtija aparat, a za ostanalite garancijata e samo na dumi.*

- *nalichie na otklonenija v striktnoto spazvane na standartite za vremetraene dezinfekcijata na dializnite aparati. Za tova, che vremetraeneto na dezinfekcijata na aparatite ne se sybljudava striktno v nasheto otdelenie, az lichno podadoh pismen signal do nastojashtija ni zavezhdasht otdelenie – doc. Konstantin Fonev. Ulichenijat v nebrezhnost e raboteshtijat kato tehnik po poddryzhka na aparatite v nasheto otdelenie inzh. Nikifor Fonev. Sluchajat e otminat bez vnimanie.*

- *nalichie na otklonenija v striktnoto spazvane na standartite za polzване на апарат за HCV-позитивни само от други HCV-позитивни. Za konkretnen sluchaj na takova otklonenie, a imenno polzване на infektiran aparat ot neinfektiran bolen e dokladvano pismeno v lekarski raport ot 25.03.2003 g. Stanalo e bez znaniето na dezhurnija lekar v goljamata zala, kydeto se dializirat smeseno infektirani i neinfektirani bolni – oshte edin*

it has in drastically reducing HBV transmission in these settings. (Am J Infect Control 2003;31:26-33.)

pokazatelen primer za porochnostta na praktikata da ne se izolirat infektiranite s hepatit S pacienti. Ulichenijat v nebrezhnost e gorespomenatijat inzh. Fonev. Sluchajat e otminat bez vni manie.

Pristignalite na pochivka i lechenie belgijski i izraelski pacienti sa “chisti”, t. e. neinfektirani s hepatit V ili S, a lechenieto im v nasheto otdelenie e uredeno ot prof. Asen Fonev, bivshija ni zavezhdasht katedra – informira sestrinskija personal starsha sestra Donmanlieva na 20.05.2003 g., t.e. den predi zapochvane dializiraneto na chuzhdite grazhdani. Obeshtano ni beshe dopylnitelno zaplashtane “na ryka”. I predi se e sluchvalo da obsluzhvame chuzhdestranni pacienti, no nikoga v takyv mashtab. Opite ot moja strana da povdigna vyprosa za riska ot infektirane se sblyska s opravdaniето, che drugi reshavat, nie samo izpylnjavame.

Hemodializnite proceduri sa edni ot naj-skypite medicinski uslugi. Teoreticheski, nasheto otdelenie bi moglo da izvyrshva takyv vid uslugi na chuzhdi grazhdani sreshtu zaplashtane, ot koeto shte pecheli cjalata bolnica. Dostatychno bi bilo da se investira v izgrazhdane na nova zala s novozakupeni aparati specialno za neinfektirani chuzhdi grazhdani. Na praktika, obache, postojannite opravdanija s lipsa na finansovi sredstva, opitite da se zaglushat glasovete na podchineni, koito kazvat neprijatni istini i tipichnoto upovavane na kysmeta: “Da pazi gospod, dano da ne se sluchi belja”, a mozhe bi i tyrseneto na lesna pechalba, rano ili kysno shte dovedat do mezhdunaroden skandal podoban na tozi s nashite medici v Libija.

Aneta T. Bojanova, EGN: [...], med. sestra s nad 25-godishen trudov stazh, raboteshta v otdelenie po hemodializa kym MBAL “Sv. Magdalina”, gr. Raven, ot 1987 g.

22.05.2003 g.

Podpis:

DVADESET I PETA GLAVA

Beshe sutrinta na 26-i maj 2003 g. Denjat edva zapochvashe, a shteshe da byde tezhyk den za men – ot sutrinta si licheshe.

Okolo 9:00 ch. telefonyt pak izzvynja. Myzhyt mi go vdigna, az samo mu dadoh znak, che me njama. Otnovo se obazhdashe starshata:

– Anito izleze. V grada po rabota. Ne znam. Da j predam li neshto? Da? Dochuvane. – zatvori i se obyрна kym men: – SHeftyt ti te vikal da razgovarjate za signala, kojto si podala.

– Az na nego signal ne sym podavala, njama kakvo da me vika.

Sled chas se obadi sheftyt, lichno:

– Syzhaljavam, oshte ne se e vyrnala. Mozhe da se zabavi. Da j predam li neshto? Da? Blagodarja, dochuvane. – zatvori i se obyрна kym men:
– SHefyt ti e besen, che si podala signala napravo do glavniya. Trjabvalo pyrvo na nego.

– Taka li? Na nego kato mu podadoh signal, toj njakakvi merki vze li? Hajde sega da ne mi se pravi na mnogo zasegnat. Hubavo mu beshe da mi se podigrava s onazi belezhchica. Ne sym bila nakazvana v perioda januari-mart 2003 g. Kato che li prez cjaloto ostanalo vreme samo sa me nakazvali! Abe ja da izlizam az, che mozhe da mi minat na proverka. Sigurno sa se setili, che se krija.

– Kak taka shte ti idvat na proverka? Njamat pravo da navlizat v chastna sobstvenost! Da ne si vyobrazjavat, che oshte e socializym!

– Nedej taka. Ne gi poznavash. SHTe vzevat njakoj ot ohranata na bolnicata, toj shte te pootupa i sam shte gi pokanish, hem na byrza ryka. Posle vyrvi se oplakvaj.

Imah sreshta s advokat v 12:00. Izljazoh v 10:30. V centyra izchakah da stane vremeto za sreshtata ni. Sednah v edno zavedenie, porychah si kafe i zapalilh cigara. Rycete mi potrepervaha. Sreshtata s advokata beshe kratka. SHTom razbra, che me tyrsjat za razgovor, kaza, che idva s men – ima pravo da byde svidetel. Vzehme edno taksi do nas. Myzhyt mi kaza, che se obadila sekretarkata na glavniya – samijat glavnen me bil vikal na razgovor. S advokata, sednal do men, nabrah nomeratora na bolnicata i poiskah napravo izpylnitelniya direktor:

– Dobyr den! – kazah. – Obazhda se sestra Aneta Bojanova. Iskali ste da me vidite, g-n direktor?

– Dobyr den, sestra Bojanova! Da, iskam da se vidim, da pogovorim. Ne vi poznavam lichno, pyk eto poluchih tuk pismo ot vas.

– To ne e samo do vas.

– Da, imenno. Iskah da vi popitam zashto taka prez glavata na prekija si nachalnik pishete do kyde li ne? Znaete li, che mozhem da vi uvolnim?

– Za kakvo shte me uvolnjavate?

– Za uronvane prestizha na prekija vi rykovoditel!

Tuk az se obyrnah kym advokata:

– SHTeli da me uvolnjavat za uronvane prestizha na prekija mi rykovoditel.

Advokatyt mi, predstavitel na edno bylgarsko malcinstvo, izvestno s mnogohiljadnata si kulturna istoriya, mi podskaza:

– A toj uronva prestizha na bolnicata vi pred sveta.

I az povtorih:

– A za tova, che toj uronva prestizha na bolnicata ni pred sveta, kakvo shte kazhete?

Nishto ne mozha da kazhe, a po vreme na razgovora ni v kabineta mu malco po-kysno se ubedi, che sym imala osnovatelno pravo da prenebregna prekija si nachalnik, zashtoto ne e vzel neobhodimite merki sled signal, podaden lichno do nego – noseh pismoto do shefa ot mart i go pokazah na glavnija. Taka eliminirah naj-vazhnija argument na obvinenieto sreshtu men.

Sled tova s drugo taksi otidohme v bolnicata, advokatyt i az. Bjah kazala na glavnija, che shte dojda s advokata si. Kakva beshe iznenadata mi, obache, kogato toj izgoni advokata s dumite:

– Otkyde znaete za kakvo mozhe da si govorim?

Sjakash me beshe povikal na ljubovna sreshta.

Pyrvata mi reakcija beshe da ne se syglasjavam na nikakyv razgovor nasame. No advokatyt pomoli za kratka konsultacija otvyn i v koridora mi kaza:

– Vlez bez men. Ne boj se. Toj trjabva pismeno da ti otgovori. Razgovoryt e bez znachenie, shte izchakam tuk da vidja kakvo shte ti vrychi. Ne vjarvam da e zapoved za uvolnenie. Njama za kakvo da te uvolni.

I az vljazoh.

– Zapovjadajte, sestra Bojanova, sednete.

Ogledah se kyde da sedna. Do vratata imashe niska masichka s tezhki kozheni fotjojli, kato v carski dvorec ili pravitelstvena rezidencija. Pوناتatyk druga masa – visoka, goljama, leko ovalna, ot tymno styklo. Okolo neja bjaha naredeni stolove s visoki oblegalki. Izbrah si edin po sredata na shirokata chast i sednah. Direktoryt beshe na dva metra ot men, zad bjuroto si, dolepeno do chelnata chast na masata. Na stenata zad nego imashe bronzov barelef na Sveta Bogorodica s mladeneca.

– Nie s vas ne se poznavame, ne sme se vizhdali dosega – podhvana glavnijat.

– Ami njamalo e povod, g-n direktor. I po-dobre da njamashe, nikoga.

– A sega kakvo tolkova e stanalo? Interesuva me zashto tuj neshto ne e izprateno pyrvo do prekija vi rykovoditel? – mekijat mu govor leko drazneshe filologicheskijat mi sluh, a i rodom sym ot oblast, kydeto se govori tvyrdo. – Kak smjate, che kato medsestra mozhetete da izprashtate takiva materiali, bez znaniето na prekija si nachalnik? S takiva podrobnosti ste pisali,

che i na prekija vi nachalnik e shtjalo da mu byde interesno da gi nauchi. Da nauchi neshto za otdelenieto si, koeto ne e znael.

– Toj e uvedomen oshte prez mart. Eto moe pismo do nego. Za podobni nerednosti – razprostranenie na hepatit S, bezotgovorno otnoshenie ot strana na njakoi lica ot tehničeskija personal. Sled tozi moj signal prekijat mi nachalnik ne vze nikakvi merki. Poluchih edin stranen otgovor ot nego – v pismen vid, da vi go pokazha li i nego? Povtarjam, po tozi signal ne bjaha vzeti nikakvi merki – i mu prochetoh podbrani izvadki ot martenskoto si pismo do shefa, ne za klevetite, a za hepatita i bezotgovornostta na inzh. Fonev. – Naistina vyprosyt beshe mnogo seriozen – kazah az i citirah: – “Ima mjasto za trevoga, doc. Fonev ..” i t.n. Molja, obyrmete vnimanie kak zavyrshvam – i pak cheta – “Razchitam na vashata kompetentnost i na vashite pravomoshtija pri vzemane na naj-pravilnoto reshenie – za prosperiteta na poverenoto vi otdelenie, za visokokachestveno ...”

Toj me prekysna:

– Tova pismo ne me interesuva, pisali ste go na vashija nachalnik.

– No molja vi, g-n direktor, priemete tova kopie. Za vas go nosja.

Ne iskashe kopie ot pismoto do shefa mi. Kak shte iska, kato mu sriva osnovnija temel na obvinenieto? Vmesto tova mi zadade vyprosa:

– Vie sega kakvo si mislite? CHE vyprosyt ne e ot kompetencijata na vashija zavezhdasht otdelenie, kakvo li? I che trjabva da go reshi rykovodstvoto na bolnicata? Ili ministrите? I zashto si pozvoljavate da pishete do kyde li ne? Imam doklad ot doc. Fonev i starshata sestra, koito mi otgovoriha, che otdelenieto e privedeno v pylno syotvetstvie s epidemiologičnite iziskvanija i sa vzeti vsichki neobhodimi merki po osigurjavane obsluzhvaneto na chuzhdestrannite pacienti. Rykovodstvoto na bolnicata syshto e vzelo vsichki merki. Kakvo me gledate taka? Vie maj i na men ne vjarvate?

– Nadjavam se da ne se nalozhi da si pogovorim na drugo mjasto po toja vypros. Nashijat zavezhdasht otdelenie i starshata dadoha li vi pismeni garancii za tova, che vsichko ...

– Da, razbira se.

– SHTe izdyrzhah li na edna proverka? Garantirat li tova?

– E, kak njama da go garantirat? SHTo za vyprosi zadavate? Vie znaete li si dlyzhnostnata harakteristika? – i mi podade kseroks kopie ot neja.

– Taka, blagodarja – i pregledah kopiето. Bjah podpisala mehanichno tozi dokument i go bjah zabravila.

– Vie nishto ne znaete – prodylzhi glavnijat. – Lechenieto na chuzhdestrannite pacienti e syglasuvano s epidemiologa na bolnicata, s

ohranata po truda, s glavната medicinska sestra na bolnicata. Ne znam, az, mnogo mi e interesno, pyrvo az, meko kazano – sym izumen! V smysl – iskam da vi popitam dve neshta. Kato ima takiva raboti, zashto ne dojdoh pyrvo pri men? Kato ima takiva raboti, shte dojdete, shte pogovorim. Ako neshto ne e kaktto trjabva ...

– Ne znam vie kak si predstavjate neshtata – prekysnah go az. – Vednyzh sym podala signal, pismen signal, do zavezhdashtija otdelenie. Vie nauchihte li, che neshto stava v nasheto otdelenie? Toj neshto kaza li vi? Njama obratna vryzka, razbirate li? Kogato podadoh signala, se nadjavah, che doc. Fonev shte go zavede pod edi-koj si nomer, na edi-koja si data i da polucha njakakyv otgovor, razbirate li? Oficialen otgovor!

– Razbira se! No pyrvo iskam da mi objasnite zashto nikoj ot cjaloto otdelenie, nikoj lekar ne e zabeljazal nishto neredno, samo vie? Vie li ste naj-kompetentnata? Ima si zavezhdasht otdelenie, ima direktor na bolnicata i drugi otgovorni lica, ima glavna sestra, ima epidemiolog, ima ohrana na truda – izrezhdashe toj, kato svivashe pryst sled pryst na ednata si ryka, – zashto ne se obyrnahte kym tjah ili ako smjatate togava, che ne vi udovletvorjava otgovora, togava da pishete do razni instancii? Ako njamate nikakva otvetna reakcija, togava.

– Dobre, az se nadjavam na njakakva otvetna reakcija naistina, zashtoto tezi hora minavat prez otdelenieto nelegalno, ne se zapisvat v nashite zhurnali, zhurnalite na hemodializa. Tova ne e li nelegalno, tova lechenie? Kak vi se struva?

– Na vas li da objasnjavam? Vie cheli li ste si dlyzhnostnata karakteristika?

– Hubavo, de, shte ja procheta, pribrah si ja.

– Ne, ne, izvadete ja i prochetete da vidite kakvo pishe v neja, zashtoto maj ne si znaete zadylzhenijata.

Izvadih dlyzhnostnata karakteristika ot papkata, kojato noseh i ja poglednah.

– Prochetete i az da chuja kakvo pishe, hajde, chetete.

– Kakvo da vi cheta?

– Tam, deto pishe jerarhicheski vzaimootnoshenija, tam chetete.

– A, sekcija treta li? Vryzki i vzaimootnoshenija? – i prochetoh: – “Jerarhicheski podchinena na: starshata medicinska sestra i na nachalnik klinika/otdelenie, lekuvasht/dezhuren lekar”. E, dobre, az mnogokratno sym uvedomjavala starshata, lekarite i nashija zavezhdasht, ama njama otvetna reakcija, razbirate li, i zatova sega ochakvam otgovora vi.

– A vie zashto si previshavate profesionalnite kompetencii?

– A-a, profesionalnite kompetencii! Tochno tova se opitvam da vi kazha, che ne e v moite kompetencii, ne moga da resha problema, toj e mnogo seriozen i se nuzhdaja ot vashata pomosh.

– Dobre, de, ama zashto ne mi kazahte na men? Zashto trjabva da vodim toja razgovor sega?

– Zashtoto ne moga da go vodja s prekija si nachalnik.

– Vie mnogo se grizhite za chuzhdencite, maj samo za tjah se grizhite? Ne vizhdam kakva e razlikata mezhdu chuzhdestranni i bylgarski pacienti!

– Ami razlikata e, che ako mine edna mezhdunarodna proverka, njama da ja izdyrzhim.

– Ama kazhete mi, spored vas, ima li razlika, zashto ne mi kazhete kakva e razlikata mezhdu chuzhdestrannite i bylgarskite pacienti?

– Dobre, shte vi kazha. Njama razlika, ako tova iskate da kazhete, vjarno e, ili pone ne trjabva da ima, no v momenta gore pri nas se pravi razlika. Goljama razlika se pravi.

– Ama vie sega, kakvo, nashite bolni da ne sa njakakvi majmuni?

– Napravo! Nashite bolni gi tretirat pri nas kato njakakvi majmuni! Na edni i syshti aparati se dializirat zarazeni i nezarazeni – i zapochnah da syvvam prysti, kato nego predi malko, – novi bolni idvat neprovereni, ljagat na chisti aparati i se okazva, che bili zarazeni s hepatit V, starite bolni ne se izsledvat redovno, njakoi ne sa izsledvani poveche ot godina i sega, s idvaneto na chuzhdencite, poslednata kapka prelja. Ne znam kakvo sa vi dokladvali na vas, znam, che ima takiva raboti, tova znam az. Znam, che bolnite ne sa izsledvani ot otdavna, a trjabva da se izsledvat na tri meseca, tova znam. CHestno da vi kazha, ne moga da znam vsichko, no tova, koeto znam e, che takiva uslovija ne otgovarjat na vsichki uslovija. Sled tova znam, che ne e redno chuzhdite bolni da ne se vpisvat v zhurnalite. Tova sa nad 100 dializni proceduri, koito struvat kym 20 000 dolara.

– Tuk imam neshto za vas, zapoved – prekysna me vnezapno glavnijat i mi podade njakolko lista, skrepeni zaedno, ot koito naj-gornijat beshe rozov.

– Mnogo blagodarja – kazah naj-vyzpitano i poglednah da vidja kakvo mi vrychva. – A-a, da dam “pismenni objasnenija (vednaga mi se nabi dvojnoto “n” v dumata pismeni – aman ot negramotni sekretarki) vyv vryzka sys stanovishteto vi otosno dializiraneto na chuzhdestranni grazhdani. Syshtite vi se iskat na osnovanie chl. 193 al. 1 ot kodeksa na truda”. Ama vednaga li gi iskate? Ne mozhe li da me izchakate malko ot malko?

– Da, razbira se, sednete spokojno i si gi napishete, kydeto vi e udobno i mi gi donesete utre.

– Blagodarja. A az vi molja sega da priemete i da zavedete signala mi do zavezhdasht otdelenie ot mart mesec.

– Za kakvo mi e tozi signal?

– Mozhe da vi potrjabva. Eto, nadpisvam vi go. – I napisah s edri bukvi v poletu otgore: “Na vnimaniето na doc. Gr. JAnev!” – Taka-a. I da znaete, che utre shte se dializirat cjal den samo chuzhdenci. Utre idva izraelskata grupa.

– E, i?

– E, ako mozhe da se kazhe, che imame 8-9 gore-dolu chisti aparata, te ne sa, nali, no da gi narechem sega uslovno chisti, zashtoto kakto ne sme si izsledvali ot suma ti vreme bolnite, prosto ne mozhem da garantirame i za edin aparat, che e chist. I sega pristigat 13 bolni ot Izrael. I misljat da gi dializirat navednyzh! Kak taka navednyzh!

– Ima si hora, koito otgovarjat za tova!

– Preduprezhdavam vi, za da ne vidite posle kakvo znachi naistina koshmar. Molete se da ne vi mine proverka ot Izrael! Belgijcite veche zapochnaha, njama kak, merki sa vzeti, naistina, no merki po nashenski, a evreite sa planirani za utre, samo za edna dializa sa, po-dobre da gi sprem, da gi pratim v Alpina? – Centyryt v Alpina e zakrit, vmetna direktoryt na tova mjasto.– Neshto drugo da se napravi togava, no da ne idvat pri nas, molja vi se!

– SHTe govorja s vashija zavezhdasht za tova.

– Nie, bylgarite, sme spasili evreite prez Vtorata svetovna vojna – zasvirih az na patriotichna struna.

– E, i?

– E, togava sme gi spasili, i sega trjabva da gi spasim. Tochno tova se opitvam da napravja. Oshte ima vreme da predotvratim genocida na evreite v nashija centyr. Zashtoto ako minat na proverka ot Izrael, taka shte kazhat, genocid! Ne da sme gi zarazili, ne, samo zadeto sme gi na postavili na povishen na risk ot zarazjavane, razbirate li?

– Radvam se, che si pogovorihme dobre – kaza glavnijat, za da me podseti da si trygvam.

– I az se radvam. I vi molja i vas sega – vzemete merki za evreite. Belgijcite veche zapochnaha, njama kak, te mozhe i da ni prostjat, no evreite sa druga rabota, pomnjat zavinagi i njama proshka.

– Ama vie kakvo, zaplashvate li me?

– Ne, davam vi vyzmozhnost da predotvratite naj-strashnoto. Razbirate li, njama 13 chisti aparata, njama osem, njama nito edin chist aparat, vsyshnost!

– Blagodarja vi oshte vednyzh – hladno kaza izpylnitelnijat direktor.

– Ochakvam pismenite vi pokazanija.

– Da, da, shte gledam utre da sa gotovi. Molja vi, vzemete tova da go zavedete – kazah az na sekretarkata, kojato tykmo vlyzash.

– Ne, samo onova s obratnata razpiska – naredi direktoryt.

Az obache dogonih sekretarkata v koridora i ja pomolih da vzeme i tova pismo. Tja vidja, che na nego otgore pishe, che e za shefa j i go vze.

Advokatyt me chakashe na divancheto v koridora pred kabineta na glavnija.

– Eto kakvo mi vrychi – i mu pokazah zapovedta.

– Dobre, rabotodateljat e dlyzhen da izslusha sluzhiteljat, predi da mu nalozhi nakazanie. Ako beshe reshil vednaga da te uvolni, shteshe da e mnogo lesno. No sega trjabva mnogo da vnimavash. Direktoryt javno ne e glupav. Da ne go obidi neshto v razgovora?

– Ne sym, mnogo hubavo si pogovorihme dazhe.

– A toj tebe? Zaplashva li te po njakakyv nachin?

– Ne, ne smjatam. Slushashe me vnimatelno. Vsichko mu kazah. I che sa nelegalni dazhe uspjah da mu kazha.

– A zashto togava iska oshte objasnenija? Oshte ne se e otkazal da te nakazva disciplinarno, znachi.

– Ami i az tova se chudja. Misleh, che shte skochi, kato mu rekoh, che sa nelegalni, pyk toj mi vika, znaesh li kakvo pishe v dlyzhnostnata ti harakteristika?

– Tazi rabota shte izleze mnogo po-seriozna, otkolkoto izglezhda na pryv pogled. Trjabva mnogo da vnimavash.

– Ami nali zatova tyrsja juridicheska pomosht na vsjaka krachka? – zasmjah se az. Posle sekretarkata se vyrna, izpravih se i ja presreshtnah.

– Eto vi nomercheto – kaza tja.

Poglednah go, posle poglednah pechata vyrhu pismoto v rycete j. Beshe zavela pismoto do shefa mi ot mart, po pogreshka. Sigurno golemijat nadpis s imeto na glavnija ja beshe podvel. Ideshe mi da ja razceluvam. Sladka rusa kuklichka, leko pozavehнала! Blagodarih j naj-uchtivo i sdyrzhan. Posle po pytja izljah bujnata si radost ot nevolnata sekretarska greshka. I oshte vednyzh v kyshti.

– Dotuk – dobre – otchetoh se az. – Sega da sjadam da pisha pokazanijata. Da vidim posle kak shte me uvolni!

No predi da sedna da objasnjam otnovo neshtata na glavnija, nabyrzo napravih edna molba do policijata i ja zanesoh v rajonnoto. Advokatyt me beshe posyvetval da napravja taka – zaradi tova, che chuzhdite pacienti ne se registriraha v zhurnalite. Predupredi me, che ako pratja do prokuraturata, mogat da me obvinjat v previshavane na pravomoshtijata mi, no do rajonnoto imam pravo da signaliziram. Za da ne potyne njakyde molbata mi, obache, trjabva da byde s kopie do ministerstvoto na vytreshnite raboti. Dejstvah tochno po syveta na advokata si. Molbata mi do policijata beshe slednata:

Do: Nachalnika na RPU
gr. Raven

Kopie: Do Ministyra na Vytreshnite raboti
na Republika Bylgarija

Ot:

Aneta Teodorova Bojanova, EGN: [...]

Adres: [...], tel. [...]

Otn.: Nedokumentirano lechenie na chuzhdestranni pacienti v Otdelenie po hemodializa kym MBAL “Sv. Magdalina”, gr. Raven

Gospodin Nachalnik,

V gorespomenatoto otdelenie, kydeto rabotja kato med. sestra ot 1987 g., zapochna NEDOKUMENTIRANO provezhdane na skypostruvashti hemodializni proceduri na 16 belgijski i 13 izraelski grazhdani v perioda kaktto sledva: belgijski grazhdani – dve grupi po 8 pacienta: na 22, 24, 27, 29. i 31.05. 2003 g. i 3.06. 2003 g.; izraelski grazhdani – edna grupa ot 13 pacienta ednokratno na 27.05.2003 g ot 18:30 ch, kato na 27.05.2003 g. prez celija den v otdelenieto shte se dializirat samo chuzhdi grazhdani.

NA PERSONALA E OBESHTANO ZAPLASHTANE NA RYKA.

Dializnite proceduri na tezi chuzhdi grazhdani ne se zavezhdat v zhurnala za provezhdani dializi v otdelenieto, a imenno do tozi moment ne sa vpisani nito imenata, nito hemodializnija nomer, nito nomera na porednata za otdelenieto dializa, nito datata na dializirane na gostuvashтите chuzhdestranni pacienti v zhurnala za provezhdani dializi v otdelenieto, kojto zhurnal se vodi

ot dezurnite sestri i kojto stoi v goljamata zala s 13 posta, na dati: 22. i 24.05.2003 g. – kogato sa provedeni obshto 32 dializni proceduri. Ima oshte edin zhurnal, v kojto se zapisvat vsichki zapochvashti hemodializa v nasheto otdelenie – nezavisimo vremenno gostuvashiti ili zavedeni kato nashi postojanni pacienti – i kydeto se vpisva obshtija broj provedeni ot vseki pacient dializi, kogato pacientyt napusne otdelenieto, dori dializata da e samo edna. Tozi zhurnal stoi pri starshata sestra, Biljana Donmanlieva. I predi sme imali gostuvashiti chuzhdestranni pacienti, no te vinagi sa bili nadležhno registrirani i ne sme poluchavali obeshtanija za plashtane na ryka.

NASTOJAVAM ZA NEZABAVNA PROVERKA I VZEMANE NA MERKITE, KOITO SA VYV VASHATA KOMPETENTNOST.

NAJ-PODHODJASHTIJAT DEN ZA PROVERKA E 27.05.2003 g. – vtornik – za da ne se trevozhat postojannite ni pacienti, okolo 80 na broj. Vyv vtornik, 27.05.2003 g. shte se dializirat samo chuzhdi grazhdani, kato za celta obichajnijat grafik na nashite bolni e promenen ot pochiven den nedelja na pochiven den vtornik za tekushtata sedmica..

Kym nastojashteto prilagam pismo, s koeto sym uvedomila syotvetnite organi za drugi nerednosti, svyrzani s epidemiologichnata obstanovka v gorespomenatoto otdelenie.

Dnes bjah izvikan na razgovor s Izpylnitelnija direktor na bolnicata i ustno go uvedomih za nedokumentiranoto lechenie na chuzhdestrannite grazhdani.

S uvazhenie:

Podpis:

Data: 26.05.2003

Kogato podadoh signal do policijata, pratih i i-mejli do njakolko centralni vestnika s novinata-bomba, che v otdelenieto ni nelegalno se dializirat chuzhdenci v opasna epidemiologichna obstanovka. Nikoj vestnik ne mi otgovori. Nito edin zhurnalist ne vidja nishto neredno v tova! Dori ot bTV ne mi otgovoriha, a pyrvo na tjah bjah pratila i-mejl i se nadjavah shefyt im da se rartzicha, sigurna bjah, che pone toj shte reagira byrzo, ako nauchi, no – nishto. Pylno myrtvilo. Mozhe bi vsyshtnost samo do men ne dostigashe nishto. Tam gore se bjaha usetili, che rabotata shte stane mnogo losha, ako na sluchaja se dadeshe glasnost. Ima otgovorni lica v тази dyrzhava, kak taka njakakva sestra shte se opitva da im narushava spokojstviето.

DVADESET I SHESTA GLAVA

Ne uspjah da predam pismenite si pokazanija na drugija den. Ne samo che me bjaha vryteli dva chasa i poveche v policijata, no i dojde speshen material za prevod i trjabvashe da rabotja. V kraja na kraishtata, glavnijat nali kaza da si napisha objasnenijata na spokojstvie. Pisah na pochivki, posle urezhdah sreshtha s advokata – trjabvashe da mina i prez nego za odobrenie, predi da gi zanesa. Vecherta na 27-mi maj po telefona mi se obadi Genito Bedrova. Pomoli me da j vzema polunoshtnata smjana na 28-mi vecherta.

– Vzemi mi ja, Anka, molja ti se. Malina mi otkaza, pomnish li, che se bjahme ugovorili i ti mi beshe rezervata? Ami tja ej-sega mi se obadi i vika, che bila skapana – snoshti dializirali evreite do 4:00 sutrinta. Taka naredil glavnija. Aman ot tija chuzhdenci!

– Ne moga, Genka. I az sym skapana.

– Kakvo pravish, kakvo stava?

– Ne znaesh li?

– Ne, nishto ne sym chula.

– E, po-dobre da ne znaesh. Pisha pokazanija za glavnija. Abe ne mi se govori. Napravo me skapaha.

Stori mi se, che usetih zloradstvo otsreshta. Usetih go ne samo v poslednite j dumi, v mylchaniето j go usetih.

– E, mi Anka, shtom e taka, izvinjavaj, shte potyrsja njakoj drug.

– Izvinjavaj, che ti otkazvam, ama njamam sili, razberi me. CHao.

– CHao.

Predadoh objasnenijata si na 28-mi maj sutrinta. Zavedoha mi gi pod nomer, vsichko si beshe po pravilata. Glavnijat tozi den go njamashe. Kato se vymeshe ne znam otkyde, shteshe da ima udovolstvieto da prochete slednoto:

Do: Doc. Gr. JAnev, Izpylnitelen Direktor na MBAL “Sv. Magdalena”, gr. Raven

Ot: Aneta T. Bojanova, med. sestra v otdelenie po hemodializa

G-n Direktor,

V otgovor na Vasha molba izh.N. [...] / 26.05.2003 g., s kojato iziskvate “pismenni” objasnenija ot men vyv vryzka sys stanovishteto mi otnosno dializiraneto na chuzhdestranni grazhdani v otdelenie po hemodializa kym poverenoto Vi lechebno zavedenie, MBAL “Sv. Magdalena”, Vi uvedomjavam za slednoto:

Az poddyrzham istinnostta na iznesenite ot men dannii za goljam broj infektirani s hepatitis v gorespomenatoto otdelenie, s tazi popravka samo, che HCV-pozitivnite ne sa 23, a 24. Predpolagam, che zav. otdelenie doc. K. Fonev ne se e opitval da otreche tova, tyj kato mnogo lesno mozhe da se napravi proverka:

– kato se razgleda grafika za razpredelenie po smeni na postojannite ni hemodializni pacienti. Tam figurirat imenata na vsichki nashi postojanni pacienti. Stava duma za edno plastmasovo tablo, na koeto sys sin himikal vyrhu lepenki levkoplak sa napisani imenata na bolnite v pet koloni – tri smeni v pon./sr/ptk i dve smeni vyv vt/chetv./syb. Na tova tablo, vlvavo ot imenata na HCV-pozitivnite s cherven himikal e dobavena bukвата S. Lepenkite s imenata na HBV-pozitivnite za zalepeni pod nadpis “zhylta zala” v dolnija kraj na tabloto. Za tova tablo otgovarjat tehnicite po poddryzha na aparatite i obiknoveno se namira v podgotvitelnata zala N [...]

– kato se napravi proverka na rezultatite ot virusologichni izsledvanija na bolnite. Te se syhranjavat ot starsha sestra B. Donmanlieva v nejnija kabinet N [...]. Pri proverka lesno mozhe da se ustanovi koi bolni sa HSV-pozitivni i koi – HBV-pozitivni, kaktto i dali vsichki bolni i personalyt se izsledvat redovno na vseki tri meseca za HCV, HBV, HIV i CMV.

Az prodylzhavam da tvyrnja, che HCV-pozitivni se dializirat v obshta zala s HCV-negativni: goljamata zala s 13 posta. V nastojashtija moment brojat na HCV-pozitivnite po smeni e kaktto sledva (po dannii direktno ot tabloto):

Tablica 1. Broj na HCV-pozitivnite pacienti v otdelenie po hemodializa kym MBAL “Sv. Magdalena”, Raven, kym data 25.05.2003 g.

Pon./srjada/petyk:

1-va smjana (7:30-11:30)	5 HCV-pozitivni ot obshto 18
2-ra smjana (13:00-17:00)	7 HCV-pozitivni ot obshto 19
3-ta smjana (18:30-22:30)	7 HCV-pozitivni ot obshto 16
Vt./chetv./sybota	
1-va smjana (7:30-11:30)	4 HCV-pozitivni ot obshto 13
2-ra smjana (13:30-17:30)	1 HCV-pozitivnen ot obshto 16

Ot gornata tablica jasno se vizhda, che brojat na HCV-pozitivnite e razlichen v razlichnite smeni, kato maksimalnijat broj e sedem dushi, a minimalnijat – edin chovek. Ot taka iznesenite dannii mozhe da se zakljuchi:

a) che v goljamata zala sa zadeleni pone sedem aparata za infektirani s hepatit S;

b) che njakoi ot tezi aparati ostavat nezaeti prez smenite s po-malyk broj pozitivni.

Zadeleni sedem aparati naistina ima, dokolkoto dvete grupi ot po sedem pozitivni zaemat samo opredelenite za tjah sedem posta. Tezi aparati, obache, ne ostavat nezaeti prez drugite smeni, zashtoto, pri obshto 19 aparata (bez da broim dvata, realno zadeleni v otdelna “zhylta zala” pri vhoda na otdelenieto) edna prosta smetka pokazva, che njama kak da se obsluzhat tolkova mnogo bolni na smjana, ako ne bydat izpolzvani i aparatite, uzh zadeleni samo za HCV-pozitivni v goljamata zala s 13 posta.

A zad tezi cifri stojat zhivi hora. Eto imenata na infektiranite s hepatit S v nasheto otdelenie.

Tablica 2. HCV-pozitivnite pacienti v otdelenie po hemodializa kym MBAL “Sv. Magdalina”, Raven, kym data 25.05.2003 g. – izbroeni poimenno (po danni direktno ot tabloto):

Pon./sr./ptk. – 1-va smjana	[...]
Pon./sr./ptk. – 2-ra smjana	[...]
Pon./sr./ptk. – 3-ta smjana	[...]
Vt./chetv./syb. – 1-va smjana	[...]
Vt./chetv./syb. – 2-ra smjana	[...]

Prodylzhavam da tvyrnja, che nasheto otdelenie ne otgovarja na svetovnite standarti za obsluzhvane na hemodializni pacienti. Ako njakoj se opita da Vi ubedi v obratnoto, g-n Direktor, prosto go pomolete da Vi zapoznae s tezi standarti. Popitajte nashija zavezhdasht otdelenie – doc. Konstantin Fonev – dali e zapoznal personala osven s dlyzhnostnite im karakteristiki, i sys svetovnite standarti za obsluzhvane na hemodializni pacienti. A mozhe bi epidemiologyt na bolnicata, kojto, kakto spomenahte v razgovora ni, e odobril priemaneto na chuzhdi grazhdani za provezhdane na dializni proceduri v nasheto otdelenie, mozhe da izleze s pismeno stanovishte za systojanieto na otdelenieto ni. Toj bi trjabvalo da razpolaga s danni otpredi dve-tri godini, kogato pri masovo izsledvane na bolnite ni beshe ustanoveno, che infektirani s hepatit S sa blizo 80%. I predi da se radvate na optimistichnite statistiki za spad na tozi procent, proverete kolko ot togavashnite ni bolni sa oshte zhivi i kolko nadezhdni sa segashnite ni danni, pri polozhenie, che izsledvanijata se izvyrshvat neredovno, che imame oshte

neizsledvani novi bolni, che rezultatite se bavjat meseci nared, che doskoro ne dostigaha rykavici, che bolnite vse oshte zastilat leglata sys sobstveni charshafi – nerjadko s petna ot kryv i drugi telesni technosti po tjah, zashtoto bolnicata ne mozhe da im osiguri naj-elementarni higienni uslovija – zastlani s chisti charshafi legla? A mezhduvremenno, predlagam na Vasheto vnimanie edna interesna tablica s dannii za razprostranenie na hepatit S v HD otdelenija. Nashata strana syshyto e spomenata.*

Tablica 3. HCV-infekcija pri dializa

Dyrzhava	Razprostranenie sred cjaloto naselenie (1997)	Razprostranenie sred pacienti na dializa	HCV-pozitivni (br.)	Godina na izsledvane
Belgija	0.9%	4%	8/510	1998
Turcija	1.5%	31.4%	33/88	1998
Bylgarija	1.1%	65.8%	52/79	1998
Holandija	0.1%	3%	80/2,653	1998
Moldavija	4.9%	75%	111/148	1999
Italija	0.5%	22.5%	2,274/10,097	1999
Francija	1.1%	16.3%	216/1,323	2000
Egipet	18.1%	80%	169/210	2000
Sauditska Arabija	1.8%	57%	32/56	2001

Kakto se kazva, komentaryt e izlishen.

I edin posleden primer. Kasae se rezultati ot proverka v HD centyr v Ohajo, SASHT, po povod razprostranjavane na hepatit S vypreki pravilnata dezinfekcija na aparatite:

“Protokolite za dezinfekcija na vytreshnite pytishta v aparatite za HD bjaha adekvatni, obache vynshnoto oborudvane, prikrepno kym tjah (napr. izlivni kofi) i drugi konsumativi, izpolzvani pri hronichno infektirani pacienti, chesto ne bjaha pochisteni dobre, nito dezinfektirani predi upotrebata im za neinfektirani pacienti. HD-nijat personal trjabva striktno da spazva predpisanijata za kontrol na infekciite, systaveni specialno za HD-te centreve.”♥

* ВЖ. <http://hepcvets.com/info/2002/july/hepcinfo3.pdf>

♥ http://www.riscobiologico.org/bioinfo/congressos/anteriores/cong_17/cong_17.htm

Disinfection protocols were adequate for internal pathways of HD machines,

Mislja, che i nie imame syshtija problem. Kofichkite, koito izpolzvame pri vkljuchvane na bolnite, se smesvat v mijalnoto pomeshtenie (koeto ot svoja strana e edno tjasno, silno muhljasalo pomeshtenie v preddverieto na 436 s vechno zapushena mivka i izgorjala krushka, poradi koeto naj-chesto e i tymno) i posle se raznasjat nared pokraj leglata na bolnite. Tezi kofichki redovno se capat s kryv ot pozitivni pacienti. S tezi kofichki se obsluzhvaha i chuzhdestrannite pacienti.

V razgovora s men, Vie mi kazahte, che trjabva da spazvam striktno dlyzhnostnata si harakteristika i mi napomnihte, che syglasno dlyzhnostnata mi harakteristika pri nerednosti pyrvo trjabva da uvedomjavam prekite si nachalnici. Vinagi sym go pravila, g-n Direktor. Naj-prekijat mi nachalnik e starshata mi sestra. Uvedomjavala sym ja ustno za nerednosti, no tyj kato tja ne vodi zhurnal za pismeni oplakvanija, nikyde njama nishto cherno na bjalo. Sledvashtijat mi prjak nachalnik spored dlyzhnostnata mi harakteristika e dezurnijat lekar/zavezhdasht otdelenie. Uvedomjavala sym dezuren lekar za nerednosti – ustno, razbira se, tyj kato i dezurnite lekari ne vodjat zhurnal za pismeni oplakvanija. Uvedomjavala sym i zavezhdasht otdelenie – syvsem oficialno i pismeno – chrez pismoto, koeto Vi pokazah vchera i koeto sekretarkata Vi zavede pod v.h.N.[...] ot 26.05.2003 g. Syshtijat ne vze nikakvi merki. Kakvo drugo mi ostavashe pri porednija sluchaj, osven da se obyrna kym Vas, bez da uvedomjavam prekite si nachalnici?

Za syzhalenie, pyrvoto neshto, koeto napravihte Vie, g-n Direktor, kogato Vi uvedomih pismeno, che nasheto otdelenie, v segashnoto mu systojanie, ne otgovarja na svetovnite iziskvanija za lechenie na chuzhdestranni pacienti, beshe da me izvikate na razgovor v luksoznija si kabinet i da poiskate ot men “pismenni objasnenija vyv vryzka sys stanovishteto [mi] otosno dializiraneto na chuzhdestranni grazhdani”, i vmesto da obeshtaete, che shte naznachite nezabavna proverka po iznesenite danni, vie me zaplashihte s disciplinarno nakazanie. Obvinihte me syshto taka, che se grizha samo za chuzhdite grazhdani i kazahte, che ne biva da se pravi razlika mezhdou bylgarski i chuzhdi pacienti. Napyлно sym syglasna s Vas – ne biva da se pravi razlika. Zatova prodylzhavam da tvyrnja, che otdelenieto ni ne otgovarja na svetovnite iziskvanija za lechenie na

however; equipment externally attached to machines (e.g., priming buckets) and other supplies used on chronically infected patients often were not properly cleaned and disinfected before use on susceptible patients. HD staff should strictly observe infection-control precautions specifically designed for HD centers.

chuzhdestranni pacienti, s тази поправка само, че сhtом не отговарја на изискванјата за леchenie на chuzhdestranni pacienti, то не отговарја и на изискванјата за леchenie на bylgarski pacienti. Vyprosyt e не само medicinski, тој kasae, kakто Vi информирах в разговорa ни, oshte finansovi i dokumentni narusheniја. No преди vsichko tova e морален vypros. Nashite pacienti nabljudavat kak vsichko се прави за chuzhdencite – grafik се narushava, aparati се mestjat от edna zala в друга, beli kolosani charshafi се zastilat, sterilni kompresi се nagyvat с chift rykavici vyv vseki от tјah i marli. Marli! Popitajte samo nashite pacienti отkoga не са vizhdali marli за obrivane sys spirt преди ubozhdane i за pritiskane на punkcionnite mesta sled izkljuchvane. MOLJA VI, NAPRAVETE NESHTO ZA PODOBRJAVANE OBSLUZHVANETO NA BOLNITE V NASHETO OTDELENIE – KAKTO ZA SNABDJAVANE S KONSUMATIVI, TAKA I ZA REDOVNO IZSLEDVANE NA BOLNITE I PERSONALA. Tova e moeto pismeno stanovishte.

Podpis:

27.05.2003 g.

DVADESET I SEDMA GLAVA

I eto че stigam до последнија си raboten den kato sestra – 29-ti maj 2003 g. Dnes e tochno 29-ti syshto, samo че juni. Veche ме ponamyrzjava да pisha. Ako znaeh kolko dylga shte stane тази kniga, njamashe да ја започвам. SHeгувам се, razbira се. Pisaneto j e истинско udovolstvie. Dnes e nedelja. Vremeto obache malko се razvali, maj shte vali. Obicham dyzhda. Neka да vali, njamam nishto naprotiv – nito shte hodja на rabota, та да mislja за chadyr (vse се chupjat, kupish nov – i тој reche hryc oshte на vtoroto otvarjane), nito shte izdavam тази kniga, та да се chudja отkyde да vzemam pari nazaem. Spokojno ми e на dushata.

Dnes kazah на myzha si, че не ми се razpravja с izdavane на knigata:

– Vizh ја kakva stana goljama. Misleh 100-tina stranichki, hajde hop, pyk то minaha 250 i oshte не e svyrshila (stranicate gi smjatam kakто pri prevodite, 1 800 znaka e edna stranica). Pyk не sym kazala koj znae kakvo. Ako се otvorja на spomeni, oho-o! Kato njamashe spirt, znaesh li kakvi komichni scenki stavaha? S pljunka li shte gi mazhem, преди да gi ubodem, vikashe koja beshe, abe shte izmislja njakoe ime, ја kolko gi naizmisljah dosega, pyk drugata, да, be, glej sega, oti vam pri bolnija, pljuja му на rykata, pu-pu, razmazvam с pryst i boda. SHTuri izpylneniја bjaha! Oh, tija kolezhki!

Hem me jad na tjah, hem mi e mychno, che njama veche da bydem zaedno. Obache reshih, che njama da izdavam “Hronikata”.

– I zashto ja pishesh togava?

– Kak zashto? Za da mi olekne.

– Na tebe mozhe da ti olekva, ama na men veche mnogo mi dotezha.

– Na tebe pyk kakvo ti e?

– Ami ne znam, nerven sym, njamam sili, neshto ne mi e dobre naposledyk.

– Oh, izvinjavaj, ponjakoga vyobshte ne te zabeljazvam. Ti sigurno go izzhivjavash poveche i ot men. Nedej taka, nali kazvashe, che nishto strashno ne se e sluchilo?

– Taka e, no se chuvstvam mnogo otpadnal.

– Ej, da ne bi da ti smucha energiite, zatova da e? SHToto az tochno obratnoto – imam sili, dobre mi e i pisha ne, ami napravo se kefja.

– Kak taka se kefish? Tova e ogromen trud! CHudja ti se kak izdyrzhash. I ako njama da go izdavash, trudyt ti stava napylno bezsmislen.

– Ne e bezsmislen, shte publikuvam knigata on-lajn.

– Malko hora se rovjat iz bylgarski sajtove.

– Otde znaesh? Pyk i ne me interesuva. Az da si ja publikuvam on-lajn, da mi se mahne ot glavata. Otkyde shte tyrsja pari, kyde shte hodja po pechatnici, posle da ja raznasjam po knizharnicite, da si tyrsja parite ot prodazhbite, da se jadosvam, che ne se prodava, da ne moga da si vurna dylga, o-o-o, ne e za men тази работа.

– No kato ja publikuvash on-lajn, njakoj mozhe da ti ja otkradne i da ja izdade ot svoe ime.

– Stiga, be! Koj shte posmee da si slozhi imeto na takava kniga? – i dvamata se razsmjahme.

Taka. Malko finalni sceni i da svyrshvam.

Na 29-ti maj bjah na rabota ot 7:00 do objad. Sutrinta noseh banichki:

– Da vi se pohvalja! Sinyt mi dnes zaminava za Amerika na studentska brigada.

– Bravo! Da ti e zhiv i zdrav – kazaha kolezhkite, po-tochno edna kaza edno, druga – drugo i vsichki se presegnaha da si vzemat ot skromnata pocherpka.

Samo starshata otkaza:

– Ne, blagodarja, ne sym gladna.

Tja inache vinagi e gladna, zatova si pomislih, maj ima neshto, maj neshto se syrди.

Oshte kato vlizah, mi napravi vpechatlenie, che sa slozheni novi koshcheta za bokluk i nad tjah cherveni lepenki s njakakyv kod. Neshto sa gi jurnali, ama vinagi zapochvat ot bokluka. Starshata beshe mnogo seriozna tazi sutrin. Dyrzheshe njakakva nova kancelarska kniga s korici. Okaza se, che bili novi instrukcii po ohrana na truda. Kaza na vsichki ni da se razpishem, makar che se bjahme razpisvali za tazi godina v starata kniga po ohrana na truda.

Kolezhkite izpylnitelno se izredihia i si slozhiha podpisite, a az reko:

– Mozhe li pyrvo da procheta instrukciite? Na men nikoj ne mi e chel instrukcii.

– Mnogo dobre gi znaesh – sopna se starshata. – Rykavici, ochila. Za rabota s kryv.

– Ochila li? Kakvi ochila?

– Sega shte vi razdam po edni predpazni ochila. S tjah shte vkljuchvate i izkljuchvate bolnite. – I ni razdade plastmasovi ochila. Dotogava samo edna ot mladite sestrichki polzvashe takiva v zhyltata zala – beshe si gi kupila sama.

Starshata mi ostavi knigata da procheta instrukciite v neja. Sled kato vkljuchihme bolnite, im hvyrlih edno oko i vednaga otidoh pri neja:

– Ne moga da se podpisha. Tova ne sa instrukcii.

– Kak da ne sa?

– Ami taka, ne sa. Ti chete li gi da vidish?

Mylchi.

– Tova sa samo instrukcii kak se davat instrukcii. Te sa za tebe, starsha. Az si iskam instrukciite.

JAdosa se vidimo, drypna knigata ot rycete mi:

– Dobre, ne se podpisvaj! – i se seti za drugo: – Zdravnata ti knizhka ne e zaverjavana ot dve godini!

– Ami che tja nali stoi pri tebe? Ne si mi ja davala, ne sym ja zaverjavala.

– Eto ti ja. Vednaga slez v rentgena. Ottam – na kozhen. Posle zakljuchenie ot internist.

V rentgena mi udariha pechat, bez dori da me vpushat v zhurnala si. Pred kozhnija se provede slednija dialog:

– Imate li njakakvi obrivi?

– Da vi kazha, imam gybichki po noktite na rycete, eto na.

Bez da pogledne kym men, kozhnijat pishe v zhurnala imeto mi i sreshtu nego – sanus (lat. zdrav, v myzhki rod, v zhenski e sana). Bie mi pechata, blagodarja i se vryshtam v otdelenieto. D-r Vezhdov se nosesh

plavno iz koridora s cigara v ryka. Pomolih go za podpis kato internist, a toj, sjakash ne me e chul, popita:

– Bojanova, ti si bila dyshterja na Savov, ma?

– Ne, Savov ne mi e basha, no sa prijateli s basha mi, zashto?

– A-a, az razbrah, che si na Savov. Az Savov mnogo dobre go poznavam.

Podnesoh mu knizhkata i himikalka da se podpishe. Vljazohme v manipulacionnata, toj iztryska pepelta v mivkata, bez dori da pusne vodata i mi podpisa, bez da me pita izobshto dali imam oplakvanija.

Vrychih knizhkata na starshata i se vyrnah v zalata. Telefonyt zvynna, vdignah go:

– Hemodializa, Bojanova.

– Bojanova, ela za malko, che mi trjabvash! – kaza s razdrznen glas shefyt.

– Ne moga, doc. Fonev!

– Abe ti chuvash li, kato ti kazvam, ela vednaga v kabineta mi!

Vnimatelno zatvorih.

– SHefyt me vikashe – kazah na Genkata do men. – Ama ima da chaka. Zatvorih mu telefona.

– Hajde, be! Bez majtap?

– Da, be!

V sledvashtata minuta shefyt se pojavi na vratata na zalata:

– Bojanova, izlez v koridora!

Ot koridora vljazohme v manipulacionnata. Dicheva neshto shetashe – tozi mesec tja beshe stacionarna.

– Daj da sednem tuka – kaza shefyt s izmamno blag glas.

Sednahme na bjuroto edin sreshtu drug. Tova beshe negoljamo dyrveno bjuro, bojadisano s bjala blazhna boja. Mozhehme da se pregyrnem, ako protegnehme ryce, no az si bjah svila moite, a toj si beshe oblegnal samo laktite. Dyrzheshe signala mi “Opasnost ot zarazjavane”.

– Iskam da te pitam neshto za taja rabota.

– Dobre, pitajte me, no pyrvo mi kazhete, cheli li ste otgovora mi do glavniya.

– Kakyv otgovor?

– Ami toj me nakara da mu dam pismeni objasneniya vyv vryzka s taja rabota.

– Ne sym go chel.

Ottogava mina mesec vreme, no vse si mislja, che nashijat zavezhdasht oshte ne e chel otgovora mi. Njama i da go prochete. Edva li

izobsho njakoj go e chel. Glavnijat verojatno go e skril njakyde. Inache kak shtjaha da minat proverkite, bez da otkrijat nishto neredno? V otgovora mi argumentirano bjaha iztyknati dve obstojatelstva, neizdzyrzhani dori bylgarska proverka. Ednoto beshe rutinnoto prilozhenie na nedopustima ot medicinska gledna tochka praktika – dializirane na zarazeni i nezarazeni bolni na edni i syshti aparati. Ne incidentno, a imenno rutinno! A drugoto – lipsa na podhodjashto pomeshtenie za dezinfekcija na kofite, koito izpolzvahme, a te bjaha dva vida, 20-litrovi za izhvyrljane na sistemite pri izkljuchvane i 5-litrovi s kapak i dupchica na nego – za izlivane na promivnata tehnost ot liniite pri vkljuchvane. I dvata vida kofi redovno se zacapvaha s kryv i posle se smesvaha v edno tjasno, tymno i muhljasalo pomeshtenie, kydeto mivkata redovno beshe zapushena, ponezhe sanitarkite plakneha v neja parcalite, s koito mieha poda. Na syshtata mivka se mieha i hirurgicheski instrumenti, izpolzvani pri postavjane na sydov katetyr i posle v edni plastmasovi legencheta se kisneha odstrani na mivkata. Imashe dva rafta, no za koe po-napred – desetina golemi kofi, dvajsetina malki, tubi s dezinfektanti, nakysani parcali za byrsane na aparatite. Sanitarkite topjaha parcalite v legencheto s nakisnati instrumenti, izstisvaha gi i gi raznasjaha po aparatite, malko predi izkljuchvane. V tova pomeshtenie prosto njamashe fizicheska vyzmozhnost da se pravi dezinfekcija na tolkova mnogo posobija za rabota, njakoi ot koito dosta edri na razmeri. Na 29-ti maj, malko predi razgovora s shefa, za kojto zapochnah da razkazvam i sled malko pak shte go prodylzha, nadniknah v tova pomeshtenie s razmeri ima njama 2 na 3 metra i vidjah, che malkite kofichki sa naredeni edna do druga po dvata rafta i po zemjata, napylneni do polovinata s njakakyv dezinfekcionen raztvor. Povikah ednata sanitarka:

– Ela malko tuk.

– Kazhi, sestra.

– Taka li se pravi dezinfekcija na kofichki?

– Starshata taka kaza.

– Tochno taka li vi kaza, da gi pylnite do polovinata? Ami nali celite trjabva da se dezinfecirir v raztvor, i kapacite, i vsichko? Naj-opasni sa kapacite, a te sa na suho, vizh gi! Kofichkite trjabva da bydat natopeni celite v njakakyv dylbok syd.

– Ami che kyde go toja syd? Da ni napravjat edna goljama vana, pylna s dezinfekcionen raztvor, togava shte gi kisnem celite. Mi to njama i mjasto nikakvo, glej k'va tesnotija e.

– Znam, az pisah na glavnija, belkim napravjat remont njakakyv, preustrojstvo. Az ti kazvam kak trjabva da byde, da znaesh, shtoto v edin centyr kato nashija, samo che v Amerika, otkrili, che vsichko drugo bilo

nared, samo kofichkite ne bili dobre dezinfekcirani, zatova se raznasjal hepatitis. Az i tova pisah na glavnija. Ti sega mozhesh li da kazhesh koja kofichka ot koj bolen si ja vzela?

– Ama sestra, nie k'vo sme vinovni?

– Ne ste vinovni, ama ako mine proverka, mozhe tochno vas da izkarat vinovni za vsichko. Nali znaesh, kato ima sykrashtenija, otkyde pochvat pyrvo?

Sega pak da vyrna scenata s shefa na bjuroto i az sreshthu nego.

– Trjabva da prochetete otgovora mi do glavnija i togava da govorim.

Toj se jadosa:

– SHTe go procheta. Daj sega tuka da mi otgovorish na edin-dva vyprosa.

– Da?

– Pyrvo, da znaesh, che golemi gluposti si pisala, taka da znaesh!

– Po-konkretno?

– Koga sym se opravdaval s lipsa na finansovi sredstva?

– Ami mnogo pyti ste se oplakvali, che njama pari, vse njama pari!

– Gluposti! Ne sym se oplakval!

– Dobre, priznavam, ne moga da go dokazha direktno. Zashto obache bolnite si nosjat charshafite, levkoplata, ampulite ...

– JA da mlykvash! K'vo si mislish ti, ma, da ne si mislish, che si naj-kadyrnata sestra v tova otdelenie? Ti si naj-nekadyrnata sestra, taka da znaesh! Po-nekadyrna si dazhe ot Dicheva! – Dicheva pogledna namryshsteno odstrani, no nishto ne kaza.

– Segal se setihte, che sym nekadyrna? 16 godini ne se setihte, a? I prez januari ne se setihte, a shtjah da ubija chovek! Tova sa personalni napadki! Govorete po syshtestvo!

– SHTe ti dam edno syshtestvo!

– Stiga s tija obidi!

– Tebe vse sa te obidili!

– Zashto, ne mozhe li da imam dostojnstvo i az?

– Po-natatyk – zaglushaval sym bil glasove na podchineni, koito kazvat neprijatni istini! Kakvi istini, be, pylni gluposti! I onja pyt k'vo se beshe zajala s d-r Skorcheva, na zhenata ne j izdyrzhaha nervite, znaesh li kak reva posle!

– JA po-poleka! Signalyt mi beshe za hepatitis! Za hepatitis S beshe! Bij samara, da se seshta magareto. Oplakvah se ot Skorcheva, za da vi kazha za Nikifor!

– A, izplju kamycheto! Znachi zaradi nego, nali?

– Ne zaradi nego, a zaradi prestypnoto mu povedenie!
– Lyzhi! Samo lyzhi razpravjash! I tija lesni pechalbi! Stavaj, ela pak ottatyk.

– Samo da ne me ovikvate pred bolnite?

– Njama, ela.

Sprjahme pred vratata na zalata. SHefyt vikna kym Genkata:

– Geni, ti da si vzemala njakakvi pari na ryka? – pak beshe ehiden, kaktto obiknoveno.

– Ne sym, doc. Fonev! – pokorno otgovori Genito i go pogledna nevinno kato detence pred tati.

– Njama i da vzemesh – dobavih tiho az i vidjah kak liceto j vnezapno smeni izrazhenieto si ot otkrito i druzheljubno kym obideno i ozlobeno.

SHefyt me ostavi za malko i si zamina. Malinka kaza:

– Njama da ni platjat nishto, to se razbra – i me pogledna obvinjavashto.

– Syzhaljavam, no maj naistina taka shte stane – kazah az.

– A, nishto, nishto, ne ni e za pyrvi pyt da ni prekarvat.

V zalata, tochno sreshtu bjuroto, lezhaha dvama belgijci – myzh i zhena. CHetjaha si, spokojni bjaha, nishto ne iskaha. Obsluzvashe gi Katito. Tja beshe opredelena za tjah, vypreki che pari ne j se polagaha, drugite sestri ne trjabvashe da gi pipat. Otljavo na belgieca lezheshe nasha bolna, mlada zhena. Kym 10:00 ch. tja poluchi silni krampi, zapochna da se izviva v legloto i sled malko revna s glas ot bolkite. Otgore na vsichko spontanno povyrna dvukratno i izcapa legloto i poda. Edna sanitarka mina s parcala i poobyrsa. Bolnata prodylzhi da reve i vie. Belgiecyt stana leko nespokoen – do nego placheshe i povryshtashe zhena, makar i nepoznata, vse pak drugar po sydba. SHefyt beshe v koridora, stoeshe pred kafjavata zala s trima belgijci vytre. Viknah go da vidi bolnata. Toj kaza, che vsichko mu e jasno. Trygnah po koridora da tyrsja majka j na bolnata, da ja obyrshe. V syshtija moment gledam Forito – idva otvyn s chasha kafe ot kafe-mashinata na pyrviya etazh, a shefyt, kato go vidja i kato se razfucha:

– Kyde hodish, be, nekadyrnik s nekadyrnik! ZHenata se skysa da povryshta i ima krampi, ta ne se trae! Da si gledash rabotata, ej, che!!! – i vdigna krak da go srita.

Forito se svi uplashen, metna neizpitoto kafe v koshche po pytja i vletja v zalata. Pochna neshto da byrnika po aparata, no bolnata samo oshte po-silno se razpishitja i nakraja ja izkljuchihme – cjal chas predi kraja na vremeto j. Zalata pak se pouspokoi.

SHefyt se pokaza na vratata i pak me povika. Otvede me po-natatyk v koridora, blizo do kabineta si, no ne vljazohme vytre.

– Iskam da mi kazhesh na koj si go davala tuj da go chetat.

– Njama znachenie.

– Az znam, che si go davala na Stanchev i...

– Ne sym! – vmetnah az

– ... i na Pisalev. Te mi kazaha. Stanchev e govoril s tebe.

Dojadja me na Stanchev i Pisalev. Za kakvo sa peli v duet pred shefa? Detska gradina! Molja drugarko, tova drugarche ni uchi na loshi raboti! Vse oshte izpolzvam dumata drugarka za uchitelka. Po moe vreme uchitelite bjaha drugari i drugarki, kakto sega sa gospoda i gospozhi. Kakto i da e. To i nie s myzha mi se dyrzhim za rychichka kato deca ot detskata gradina, no ako bjahme na mjasoto na tija dvamata, njamashe gyk da kazhem koj kakvo ni e kazal ili chel. SHTjahme naj-verojatno da podkrepim vlezlija v neraven boj. A te!

– Kakvo iskate sega?

– Da mi kazhesh na koj oshte si go davala!

– Njama!

– Davala si go, nali?

– Hajde, stiga veche! Omryzna mi!

– I na men mi omryzna! Do gusha mi dojde! SHTe te uvolnja, taka da znaesh, okoto mi njama da migne!

– I moeto njama!

– Abe ti mnogo ustata si stanala!

– I taka da e, k'vo ste se hvanali s mene? Gledajte si rabotata!

– SHTe te uvolnja, chuvash li!

– Dobre de, razbrah! Togava shte si pogovorim na edno drugo mjesto.

– Kakvo drugo mjesto?

– V syda, razbira se!

– Ti si hodi v syda, kato ti se hodi, az njamam rabota v nikakyv syd!

– SHTe vidim.

I pak se razdelihme, samo za da se sreshtnem za sledvashtija rund sled 10-tina minuti.

SHefyt se obadi ot kabineta si, pak az vdignah slushalkata:

– Hemodializa, Bojanova.

– Uvolnena si!

– Neshto novo?

– Izlez v koridora da ti kazha.

Predi da izljaza, kazah na Katito i Genito:

– SHefyt toku-shto me uvolni! Sigurno me vika da mi vrychi zapovedta. SHTE si zaminavam, to se vidja.

Izljazoh v koridora i presreshtnah shefa, kojto se provikna otdalech:

– A, ma Bojanova, ti i do MVR-to si pisala, ma? – doblzhihme se.

– Da, pisah, zashto?

– SHToto mi se obadiha ej-sega da me pitat, zatova.

– I vie im kazahte, che vsichko e nared, nali?

– Taka im kazah, ja, che kak inache?

Predstavih si kak go e kazal – “naj-otgovorno vi zajavjavam” i t.n. A mozhe da e kazal i neshto obidno po moj adres – nekadyrna sestra (nali tova uspja da izmisli v bezsilieto si), vyobrazjava si, neshto ne e nared zhenata, shte ja uvolnjavame – taki va neshta.

– Maj naistina shte se sreshtnem v syda. Davajte mi zapovedta za uvolnenie i da svyrshvame.

– Kakva zapoved iskash, be?

– Ami nali sym uvolnena, be?

– Uvolnena si, da! Vednaga si zaminavaj!

– Njamam pismena zapoved. Kato ja polucha, vednaga si trygvam, doc. Fonev!

– Trygvaj si, trygvaj si, shte ja imash!

– Ne e takyv redyt, syzhaljavam. Pырvo zapovedta, posle zaminavaneto.

I si vljazoh v zalata, che ot razpravii vse navyn stojah tozi den. Imaha pravo kolezhkite da se syrdjat.

V sledvashtija mig na vratata se pokaza kolezhkata ot kafjavata zala, pensionirana sestra, kojato raboteshe pri profesora i se oplakvashe, che za 100 lv. na mesec mu e i sestra, i sekretarka, i sanitarka. Tja se obyрна kym men:

– Ani, mozhesh li da me smenish malko ottatyk, che da si izpija hapcheto za kryvno. Za pet minutki.

– Hubavo.

I vljazoh v kafjavata. Vytре imashe trima vyzrastni belgijci, edna zhenata i dvama myzhe. Myzhetе spjaha. Samo zhenata beshe budna. Techeshe j banka s efortil, ne vjarvam da si go e nosela ot Belgija, ot nashite zapasi beshe naj-verojatno. Tja se zavyrtya v legloto si i na liceto j se izpisa stradalchesko izrazhenie. Priblizhих se i razmenihme njakolko dumі na anglijski. Tja go govoreshe svobodno. Pырvo az kazah, bez da sym sigurna, che shte me razbere:

– Moga li da vi pomogna?

Tja vednaga otvyrna:

– Da, тази възглавница е много тежка.

Ne znam zashto, no imashe възглавница vyrhu krakata j.

Mahnah възглавnicata, poglednah kapkata, beshe bavna i v bankata imashe dostatychno kolichestvo raztvor. Hvyrlih byrz pogled vyrhu tjaloto na bolnata – beshe drebno i deformirano. Takiva tela imat dylgogodishnite bolni na dializa. Predlozhih da j izmerja kryvnoto i tja kaza:

– Da, molja.

Izmerih go. Beshe normalno.

– 120 na 80 – kazah. – Kryvnoto vi beshe li mnogo nisko predi tova?

– Ne mnogo, no beshe nisko, da – kaza bolnata i mi blagodari.

Kolezhkata se vyrna i az si izljazoh. Bjah poglednala dokumentacijata im, ako trite hvyrchashti lista na bjuroto vyobshte mozheha da se narekat dokumentacija. Belgijcite imaha dializni listi, nashi formuljari, razgrafeni po chasove, v koito se vpvivat kryvnoto naljagane, heparinyt, kilogramite i dr. tekushti dannii po vreme na procedurata, no v tjah lipsvaha dvata registracionni nomera naj-otgore. Vljavo – porednijat nomer na dializen bolen, vljazyl v otdelenieto, kojto se vzema pri oshte provezhdane na pyrvata dializa (ne stava duma za postypil v stacionara, tam ima drugi dokumenti). Vdjasio – porednata dializa za otdelenieto ot nachaloto na godinata.

Vyrnah se v goljamata zala, znachi, i sled minutki shefyt se pojavi na vratata i zapochna da vika pred bolnite:

– Bojanova, zashto si hodila pri belgijcite? Njamash rabota pri tjah!

– Povika me Dobrinova, da ja smenja za malko.

– Ti chuvash li, kato ti govorja ili ne chuvash! Njamash rabota pri belgijcite!

– Dobre, de, njamam poveche rabota pri tjah.

– I mu misli, ej, ako si im govorila njakakvi gluposti!

– Molja vi se!

– Povtarjam ti! Da ne priparvash do nikakvi belgijci, chu li?

– CHuh, da ne priparvam, hubavo.

Tozi den nashite bolni chetjaha i komentiraha edin krajno interesen za tjah material, publikuvan v njakolko centralni vestnika, kato naprimen “24 chasa” i “Sega”. Zaglavieto vyv v. “Sega” beshe: “Bylgari hodjat v Pakistan za transplantacii na cherno”.

– SHTe hodjat, ami, kato ne pravjat v Bylgarija! – podvikna njakoj.

Vestnikyt obikoli leglata. Razbira se, i nie, sestrite, go chetohme.

Pacient poluchil tezhki uslozhnenija sled nelegalna operacija za prisazhdane na bybrek v Pakistan, zapochvashe statijata. Njamal bil nikakva medicinska dokumentacija, dori ne mozhel da udostoveri, che naistina mu e prisaden bybrek. Tova bil veche vtorijat takyv sluchaj za тази година, po dumite na nacionalnijat konsultant po transplantologija i shef na klinikata po urologija na Aleksandrovska bolnica, prof. Petyr Panchev. “Osven risk ot neuspeshna operacija i tezhki infekcii ima opasnost pri transplantacijata tezi hora da se zarazjat s parazitni infekcii, kakvito nikoj ne e vizhdal i lekuval v Bylgarija, zashtoto te sa harakterni samo za rajona na strani kato Indija i Pakistan. Tova krie risk za cjaloto obshtestveno zdraveopazvane u nas.”

– Ima li izobshto zdraveopazvane u nas, se pita v zadachkata? – gorchivo komentira edin drug bolen.

“Dosega obache njamalo sluchaj na ekzotichni infekcii. CHast ot transplantirani obache se zarazjavali s hepatit V i S.”

– Opala! – obadih se i az i poshushnah na kolezhkite: – Tova ako pyk ne e eho ot moja signal, zdrave mu kazhi. Pravjat se, che nishto ne sa poluchili, ama zashto li taka izvednyzh se zagrizhiha, che nashite se zarazjavali v chuzhbina?

Edno momichence na 16 godini ot nashite bolni skoro beshe zaminalo imenno za Pakistan – uzhl na razhodka. Za transplantacija, razbira se! Taka se radvashe deteto, a i vsichki okolo nego – i bolnite, i personalyt, che sa uspeli da syberat pari i naj-setne zaminavat!

“Okolo 700 dushi chakat za transplantacija na bybrek u nas – zavyrshvashe statijata. Tazi godina sa napraveni 13 transplantacii. 29 transplantacii sa napraveni prez 2002 g”

Bolnite na dializa v stranata sa kym 2 500. Povecheto sa ot nad pet godini na dializa. A transplantacija se pravi naj-uspeshno v pyrvite pet godini ot zapochvaneto na dializnoto lechenie. Zashtoto dializata ne lekuva nishto, tja e vsyshnost poddyrzhanе na zhivota. S cenata na bavno uvrezhdane na celija organizym! Dokato nashite bjurokrati se natutkat, suma ti bolen narod shte si zamine, kakto i dosega sa si zaminavali horata. Ima bolen – ima problem. Njama bolen – njama problem. Prav e bil Stalin, nali taka, be drugari? Mnogo go e grizha njakoj! D-r Stanchev razpravjashe naistina, che njakakyv nemski profesor se transplantiral uspeshno sled 25 godini dializa, no tova e bilo medicinski kurioz, praviloto – do petata godini – si ostava validno.

CHuvala sym, che doktorite ot dve sofijski bolnici, primerno Pirogov i Aleksandrovskata, se karali koj da pravi transplantacii. Spored drugi sluhove pyk, lekarite ne iskali da pravjat transplantacii, zashtoto im

plashtali zhylyti stotinki, a trjabvalo da sa gotovi da tichat ako shte i posred nosht da e, ako naprimer e stanala katastrofa i na zaginalija mu e premazana glavata, a bybrecite – zapazeni i dvata. Togava se iska ne samo goljama byrzina, do 18-tija chas sled smyrтта kazvat bybrekryt trjabva da e prisaden v novoto tjalo, no i perfektna koordinacija i organizacija. E, otkyde u nas takava? Tova ot kraj vreme si ni e deficitna stoka. Da se bavim, da prechim – tuj ni dajte da pravim. V tova nie, bylgarite, njamame greshka!

Vestnicite znachi se bjaha nagovorili ili mozhe bi im beshe naredeno otgore da pishtjat, che nas, bylgarite, ni zarazjavat v chuzhbina po vreme na medicinski turizym. Sjakash predchuvstvaha, che njakoj mozhe i po nas da vikne:

– Vie zashto ni zarazjavate bolnite, a?

Ta gledaha da nanemat prevantivno udara. Samo che ne tozi e nachinyt da parirate vruga, gospoda. A i koj izliza, che vi e vrag? Belgija li – syrceto na Evropa? Ili Izrael? Vjarno e, che nikoj njama pravo da ni zarazjava bolnite v chuzhbina, no taka kaktto sami si gi zarazjavame, i pakistanec ne mozhe da ni gi zarazi. Kolkoto do ostanaloto – njamam dumi.

Stana vreme da izkljuchvame bolnite. Az izkljuchvah samo nashi bolni. Po edno vreme Katito vze da izkljuchva belgijkata i neshto stana – najverojatno izpusna marljata, s kojato se natiska mjastoto na ubozhdane i to kryvna, tja se zasueti, aparatyt pishteshe, no ponezhe samo tja beshe opredelena za belgijcite, nikoj ne j se priteche na pomosht, za razlika ot vseki drug pyt, kogato, shtom ima problem, drugite se hvyrlyat da pomognat, bez dori da gi vikat. Az ne trjabvashe da pripravvam do nikakvi belgijci, nali, i se praveh, che ne nito chuvam, nito vizhdam. Dicheva, kojato beshe ostavila za malko stacionara da pomogne i tja za izkljuchvaneto v zalata, se jadosa, che Katito se tutka i vikna:

– Kakvo pravish, be Kati? – no taka pomosht ne se okazva.

Gorkoto Kati, bjalo i ruso, pochervenja ot pritesnenie. Nakraja edna sanitarka priticha ot koridora v zalata i taka, kaktto si beshe s mrysnite rykavici, hvana da natiska marljata, za da spre kryvta. Sanitarkite syshto raboteha s rykavici (kogato imashe), za da ne si myrsjat rycete, kato izstiskvat parcalite, s koito mieha poda.

Bolnata, kojato izkljuchvah posledna, beshe i poslednata v zalata. I togava dojde Venci Fonev – drugijat sin na profesora. Samijat profesor samo se beshe mernal sutrinta – bez usmivka, poblednyal i posivjal v liceto kato smyrtnik. Bjah se stresnala, kato go vidjah kolko smazan izglezhda. No Venci Fonev beshe mlad i svezh. Ne go bjah vizhdala dylgo vreme predi tova. Pojavi se izvednyzh, kato pristignaha belgijcite. Venci po-chesto stoeshv v

chuzhbina, otkolkoto v Bylgarija. Izgara godina li, poveche li specializacija v SASHT. Posle kyde oshte hodi, ne znam. Znam, che postojanno go njamashe i ako dojdesh, beshe za malko. Njama da se uchudja, obache, ako po grafika se okazhe, che si e rabotil naj-usyrдно pri nas, dokato go e njamalo. Ne mnogo otdavna grymna vytreshen skandal s naj-starija ni tehnik. Bil se pisal na rabota v grafika, a si karal otpuska. Taka beshe uspjat da si izgara shest meseca dopylnitelen platen otpusk. Nakraja samo go razzhalvaha ot nachalnik na tehnicite v redovi tehnik. Toj zloupotrebjavashe s alkohol. Kato pijneshe, zapochvashe da vika i da psuva – grozna gledka. I bat' ZHelko popijvashe, no samo hodeshe podir sestrite i iskashe da gi pregryshta. Na onzi tehnik, starija kadyr, sestra mu beshe omyzhena v Italiya i toj vodeshe profesora i anturazha mu tam, sestra mu gi posreshtala, jadel i pieli v zavedenieto, koeto dyrzhali s myzha si. Druzhbata na tozi tehnik s profesora datirashe ot pyrvite godini na dializata. Kogato uvolniha drugija tehnik-alkoholik, i dvamata bjaha alkoholici, no njakoj vse trjabvashe da raboti, nali, tozi ostana syvsem sam v prodylzhenie na njakolko meseca. Sega tehnicite sa poveche na broj, no togava ne si spomnjam kak stana taka, che ostana syvsem sam. Beshe neprekysnato v bolnicata – tam speshe, tam jadeshe, tam prodylzhavashe da pie i to oshte poveche, zashtoto mu tezheshe tova nalozheno krepostnichestvo. Ne znam dali sa mu platili togava izvynredniya trud. Na nas, sestrite, kazvaha, che ne ni se polagal. I mozhe bi otogava, kogato beshe zhestoko eksploatiran, toj si e mislil kak da si kompensira samozhertvata. No za da napravi chovek podobno neshto – da se pishe na rabota, a da kara otpusk, trjabva da ima gryb. Tozi tehnik go imashe, imashe go, razbira se, i Venci.

Imenno toj me napadna naj-podlo – točno kogato izkljuchvah. Ne mi se vryshta kym tozi moment. Takava nizost u lekar, polagal hipokratova kletva, napravu ne e za vjarvane. Toj kreshtja, che kreshtja – i bolnata go slushashe, svita v legloto, bez da se obadi, gorkichkata.

– Kak ne te e sram, Ani? – kreshteshe toj. – Tova, koeto vyrshish, e prestyplenie! Ako se razchue v chuzhbina, nashite v Libija shte gi obesjat! – i drugi takiva ili povtarjashe edno i syshto.

– Zashto men da me e sram?! Znaete li kak se naricha tova vasheto? Naricha se opit da me vyvleчете v prestyplenie!!!

– Ti si mislish, che go pravish za hubavo, no samo shte stane polosho. SHTe zagazish zdravo, pomni mi dumata!

Po edno vreme zad gyrba mu se pojavi doc. Fonev i go nadvika:

– Samo da si puskala njakakvi pozivi na belgijcite, misli mu!

– K’vo vi stava, be, k’vo me napravihte! Az da ne sym vi njakakva partizanka? Teroristka li sym, kakvo? Kak shte puskam pozivi, gospodi, bolni hora sa tova, kakvo sa vinovni te!

– Kazvaj puskala li si pozivi?

– Paranojata vi e hvanala!

Sled kato svyrshih s bolnata i iztyrpjah oshte malko tormoz, tozi pyt ot Genito – kak mozha! Beshe tolkova zhalka! Ne se seti kakvo da mi otgovori, kato j kazah:

– Stiga si hodila podir men kato svekyrva!

I izpolzva detinskija nachin na otgovor pri obida, otgovor-eho:

– Ti si kato svekyrva!

Nali ste chuvali vica za batkoto, kojto vika na malkija Ivancho:

– Vyrvi da spish s kaka mi!

A Ivancho, razbira se, se cupi i vika:

– Ti vyrvi da spish s kaka mi!

Ostanah za malko sama v zalata i zabeljazah, che po star navik, instrumentite sa ostaveni po aparatite, vmesto da bydat nakisnati za edin chas v dezinfekcionen raztvor. A sutrinta na petminutkata starshata napomni na vsichki da ne zabravjat da nakisvat instrumentite mezhdju smenite – v legenche na mivkata v onazi, muhljasalata dupka s vechno zapushenata mivka, deto sanitarkite si mieha mrysnite parcali i pryskite ot tjah padaha pravo v legenchetata ot dve strani – ednoto za instrumenti i katetri, drugoto – za plochki, koito izpolzvame pri opredeljane na krvvni grupi.

Otidoh pri starshata:

– Starsha, ti kaza li na sestrite si da si nakisvat instrumentite sled dializa?

– Zashto, nali ...?

– Nali, nali, obache stari navici trudno se preodoljavat!

I se vynah v zalata da si dovyrsa rabotata. Edna kolezhka mylchalivo vleze, obra vsichki instrumenti ot aparatite i gi zanese da gi nakisne v tymnata dupka.

Kato svyrshih, izljazoh v koridora. Bjah sysipana ot naprezhenie. Tjaloto mi trepereshe cjaloto. Venci me presreshtna i – tykmo da otvori usta, az go izprevarih, hvyrlih se nasreshta mu i izyskakh v uhoto mu:

– I az sym profesorsko detence, ne si samo ti, razbra li! – i tova razkritie, sychetano s ton, kakyvto toj nikoga ne beshe ochakval ot nikoja sestra i naj-setne obidnoto za lekar govorene na ti, predpolagam, go dovede napravo do shok, zashtoto za mig onemja, pogledna me nevjjarvashto i az veche se otdalechavah, kogato toj zapochna da mi se moli:

– Nedej taka, be, Ani, molja ti se, zashto go pravish? – no byrzo se syvze i dobavi s ogromna doza zloba: – SHTE vidish kakvo shte ti se sluchi! SHTE syzhaljavash, che si se rodila!

Obyrnah se prez ramo i podmetnah, ne po-malko jaderno:

– Kakvo shte mi napravite, a? SHTE me grymnete li? Mafioti s mafioti takiva!

Posle vljazoh v bitovkata, no i tam spokojstvie ne vidjah. Starshata mi kaza, che doc. Fonev naredil vednaga da si zaminavam vkyshti. Az taka i taka bjah samo do objad, Atesh mi vryshtashe shest chasa tozi sledobed po ugovorka otpredi. Napisah na edno listche, che Atesh mi vryshta shest chasa sledobed. Atesh i starshata se syglasiha da mi go podpisat i shtjah da si trygvam, kogato starshata mi kaza oshte, che shefyt tvrdo e reshil da me uvolnjava i j naredil da mi iztrie smjanata na 31-vi, sybota – poslednata za meseca i den, v kojto pak shteshe da ima belgijci.

– Daj mi belezhka, che ne sym na rabota drugiden.

– Ne moga da ti dam.

– Zashto? Za da ja napishesh pak zad gyrba mi, zatova li? I posle da kazhete, che ne sym se javila na rabota? Tozi grafik e mekica, vseki mozhe da si draska po nego! Sramota! Sramota! Sled tolkova godini zaedno! Zdraveto si dadoh tuk! Do kakvo dozhivjah – kalni nomera, kalni! Nozh da mi zabivate v gyrba. I ti, starsha, ti!

Za grafika beshe vjarno, che ne prilichashe na nishto. Tolkova chesto se prepravjashe, che do kraja na meseca ne stavashe za pokazvane pred hora. Starshata podavashe drug, oficialen grafik do schetovodstvoto, kojto vinagi beshe chist i pregleden i bez izvynredni chasove rabota. Vednyzh j bjah kazala, che ako ja hvanat, mogat da ja obvinjat vyv falshificirane na dokumenti, no tja se opravda s tova, che taka praveli vsichki starshi.

– Molja ti se, Ani, vyrvi si. Utre shte ti se obadja, ako doc. Fonev reche pak da ti ja napisha. Oh, glavata mi se pryska! SHTE polucha udar, imaj milost!

Trygnah si, no v syblekalnjata napisah na ryka molba do shefa s kopie do glavnija, pod indigo, che molja doc. Fonev za potvyrzhdenie na dve neshita – che sym uvolnena, schitano ot dnes i che smjanata mi na 31-vi e zalichena ot grafika po negovo narezhdane. Beshe 13:30 ch., kogato pochukah na vratata na zavezhdashtija. Njamashe go v kabineta. Oshte podobre. I bez tova ne iskah da vizhdam omraznata mu fizionomija. Sljazoh pri glavnija i tam vednaga mi zavedoha molbata. Neshto poveche, kato pomolih da mi ja vyrnat samo za malko, da si ja izkaram na kseroks, sekretarkata naj-

ljubezno mi ja kopira na sluzhebniya bezplatno. V tova vreme izleze direktoryt po lechebno-diagnostichnata dejnost i mi kaza:

– Vednaga moga da otgovorja na zhalbata vi. Ne e stavalo duma za vasheto uvolnenie, spokojno, vyrnete se v otdelenieto. Vashijat shef ne mozhe da vi kazva, che ste uvolnena. Ne toj reshava, uspokojte se.

DVADESET I OSMA GLAVA

Rannija sledobed syshtija den bjah pri advokata. Pogovorihme si dosta. Syvetyt mu beshe oshte na drugija den da podam argumentirana molba za redoven platen otpusk do kraja na juni. Negova ideja beshe frazata “poradi naslozhilite se mezhdulichnostni otnoshenija”. Razsmja me. Poolekna mi. Za drugija den se ugovorihme da mine prez nas, imashe neshto za prevod. Toj mi kaza, che trjabva da pusna molbata ot ponedelnik, 2-ri juni. Njamali pravo da me slagat v sybota. Posle kysnija sledobed i vecherta mina pod znaka na Bojanovoto zaminavane za Amerika. To ne beshe stjagane na bagazh, to ne beshe suetnja, gosti i pozhelanija, nakraja plisnahme kofa voda po stylbite v koridora na bloka i nashijat sin potegli na dylyg pyt.

Na drugija den kym objad, sled kato advokatyt dojde u nas i sled kato naprazno bjah chakala starshata da me uvedomi za reshenieto na shefa po smjanata na 31-vi, se obadih na rabota. Pyrvoto, koeto chuh ot starshata, beshe:

– Trjabva da si dojdesh na smjanata utre, Ani – glasyt j beshe pogrebalen.

– Taka, znachi? – viknah az. – Kazah li ti!

– Ami doc. Fonev kaza da ti napisha smjanata.

– Znam, znam, evtini nomera. Vizh kakvo, advokatyt mi e do men.

Syvvetva me da pusna molba za otpusk.

– Grafikyt za juni veche e napraven, Ani, no – kaktto kazhesh, Ani – zhalno kaza starshata. Tova sjakash ne beshe nejnijat glas, dali ne beshe plakala?

Bjahme podgotvili molbata ot data 2-ri juni, no kato zatvorih telefona, kazah:

– JA az da si ja pusna ot 31-vi. Da vyrzha gashti.

Nikakyv advokat ne mozheshe da me razubedi.

A starshata i da ne beshe plakala predi tova, kogato dojdoh, naistina zaplaka. I na men mi se priplaka syshto. Togava si pogovorihme kato dve stari prijatelki, kato zheni, kato majki. Atesh slushashe mylchalivo. Njama da kazvam kakvo mi kaza starshata. Samo tezi j dumi pak shte povtorja:

– Vinagi sym se opitvala da se otnasjam s horata taka, kakto sym iskala te da se otnasjat s men, razbirash li me?

Dozhalja mi za neja. Naistina beshe dobra starsha. Kolko pyti sme j sme kachvali na glavata – edna iska tozi i tozi den da e svobodna po grafik, druga izljazla v bolnichni i ne se obazhda i vsichki prez cjaloto vreme smenjat dezhurstva. Imalo e dni, kogato nito edna ne e bila na rabota po grafik, a e zamestvala druga. Donmanlieva njamashe navik da kontrolira otblizo rabotata. Bivshata starsha sestra, Melnicarova, sutrin lichno oglezhdashe cjaloto otdelenie, osobeno v ponedelnik, sled osnovnoto pochistvane. Kato se nadigneshe na prysti, a beshe visoka zheni, i kato mineshe s pryst po gyrba na baktericidnite lampi, samo da imashe malko prah, elate da vidite posle kakvo stavashe. Zatova otdelenieto vinagi beshe chisto i sanitarkite pripkaha bez postojanno podseshatane. Donmanlieva mozhe bi zatova ne minavashe nito higienni vizitacii, nito periodichni proverki, zashtoto naj-verojatno podsyznatelno j se e iskalo i neja da ne ja proverjava nikoj. Mezhdru drugoto kaza i tova:

– Az sym reshila za sebe si, Ani, poveche ne iskam da byda starsha sestra. Misleh da go napravja oshte kato mina proverkata za epreksa, no togava njamashe mesta – i ochite j se napylniha sys sylzi.

Az na svoj red kazah razni neshita s hlipane i s cigara v ustata:

– Vizh me na kakvo sym zaprilichala! Pet kila ot slabnah za njakolko dena! Edin prevod go zabavih i myzhyt mi sega e besen. Izpit me chaka, zarjazah i uchene i vsichko. Oh, oh, i znaesh li, pak vzeh da vdigam kryvnoto, uz se bjah opravila. Njama da go prezhiveja tova, njama da izdyrzhja, o-o-o... – takiva raboti.

Dadoh j molbata da ja zanese na shefa. Ne iskah da go vizhdam. Tykmo izleze ot kabineta si i telefonyt j zvyonna.

– Hemodializa, Bojanova, molja?

Beshe shefyt, ama edin krotky i toj:

– Bojanova, kyde e Donmanlieva?

– Na pyt za kabineta vi. Vseki moment shte vleze pri vas.

– Blagodarja.

– Njama nishto, dochuvane.

Starshata se vurna s podpis ot shefa. Haresal bil argumentacijata, mnogo dobra bila. Tozi umnik izobshto ne beshe zagryjal, che argumentiranata mi molba go izoblichava. V neja bjah napisala, che chetiri godini ne sym polzvala ucheben otpusk, makar che glavnijat mi e razreshaval. Izlizashe, che njakoj drug mi e zabranjavaj, verojatno ustno i naj-verojatno toj samijat – zavezhdashtijat otdelenie. Koj drug. Eto ja argumentacijata:

Do doc. Gr. JAnev
Izpylnitelen direktor na
MBAL "Sv. Magdalina"
gr. Raven

MOLBA

ot Aneta Teodorova Bojanova,
medicinska sestra v oddelenie po hemodializa kym MBAL "Sv. Magdalina"

G-n Izpylnitelen Direktor,

Molja da mi razreshite polzване na platen godishen otpusk za 2003 g., schitano ot 31.05.2003 g. do 30.06.2003, tyj kato v kraja na mesec juni mi predstoi seriozen izpit, a prez poslednite dni, otkakto podadoh signal za nerednosti v oddelenieto, atmosferata na naprezhenie poradi naslozhenite mezhdulichnostni otnosheniya v kolektiva silno me stresira i ne sym systojanie nito da rabotja pynocenno, nito da se podgotvya za izpita si.

Izpityt, kojto spomenavam po-gore, e godishnijat mi izpit po prakticheski anglijski ezik v edi-koj si universitet, izdeto sledvam zadochno po specialnostta anglijska filologija, fakulteten nomer [...]. Tova e naj-tezhkijat izpit v nashata specialnost, kojto se systoi ot dve chasti – pismen i ustnen izpit, provezhdani v dva ili tri poredni dni prez mesec juni v kraja na vsjaka akademichna godina. Tazi godina zavyvrshvam chetvyrti kurs ot obshto pet za bakalavyrskata stepen. Dosega ne sym polzvala nito den otpusk za javjavane na izpiti. Ne sym polzvala ucheben otpusk i za vremeto kogato sym poseshtavala ochni zanjatija, s izkljuchenie samo na pyrvija semestyr prez pyrvata godina, vypreki che Vie nikoga ne ste mi syzdavali zatrudneniya, kogato sym Vi molila v pismena forma za tova.

V grafika za planirane na otpuskite v oddelenieto sym podala zajavlenie za polzване na platen godishen otpusk za 2003 g. po vremeto na sledvashtite mi ochni – ot kraja na avgust do sredata na septemvri 2003 g., no poradi neochakvano steklite se obstojatelstva speshno se nuzhdaja ot polzvaneto mu oshte prez mesec juni.

Prilagam kopie ot Vashe razreshenie za ucheben otpusk izh. N. [...] ot 8.08.2002 g. po chl. 169 i 171.

S uvazhenie:
30.05.2003 g.

S podpisanata ot shefa i starshata molba sljazoh pri glavniya. Toj beshe v preddverieto, pri sekretarkata si, no kato me vidja, nikak ne mu

prolicha da se radva. Pokazah argumentacijata i toj kaza, che njamalo nuzhda ot neja. Dostatychen bil standartnijat formuljar. Bjaha zaeti s neshto, ta sekretarkata me otrati sama da si podam molbata v lichen systav. Kaza mi da mahna argumentacijata. Kato iskashe da ja mahna, mila, zashto ne vze da ja skysash? Zashoto az otidoh prez dve vrati po-natatyk v lichen systav i kazah na drugata hubavica tam:

– Nosja molba za otpusk s argumentacija. Molja da mi ja zavedete.

– Kakva argumentacija?

– Eto, vizhte. Pisana e ot advokat. Segajah pri doc. JAnev i toj kaza da ja skrepite s tel bod i da ja prilozhite kym standartnata molba.

– Nikoga ne sym priemala argumentacija.

– Da, no sluchajat e po izkljuchenie, taka kaza glavnijat. Ponezhe iskam otpusk ot dnes za utre, bez da sym vkljuchena v grafika. Zavezhdasht otdelenie kaza, che e napisana mnogo hubavo, mozhe da mu se obadite.

Samo da beshe vdignala edin telefon i da se beshe obadila – ne na moja shef, ne – na sekretarkata prez dve vrati da beshe se obadila da popita vjarno li e tova, koeto kazvam. Dori po njakakva sluchajnost da j se razvaleshe telefonyt tochno v tozi moment, pak mozheshe da napravi vryzka, mozheshe da preskochi ottatyk i da popita direktno. I az shtjah da byda izoblichena v lyzha! No vmesto da napravi taka, hubavicata vze tel-boda i posegna da shtrakne molbata mi:

– I prilozhenieto, da, to si vyrvi s neja, obshto tri lista – naredih j az, bez da mi migne okoto.

E, imashe za kakvo da me gleda nakrivo glavnijat. Pyrvo podvedoh lichnata mu sekretarka, a skoro shteshe da razbere, che sym podvela i sluzhitejkata mu ot lichen systav. Ami da si opravjat obratnata vryzka, de! Az nali go predupredih v razgovora ni, che njama obratna vryzka mezhdju otdelnite niva v тази болница. Da si stegnat malko redicite, ne da se syrdjat na men.

– Njama zashto da chakate poveche – kaza sluzhitejkata ot lichen systav, kato mi dade nomerche ot molbata. – Glavnata sestra shte mine i shte go podpishe, tja vseki den minava.

I az si izljazoh.

DVADESET I DEVETA GLAVA

Dnes e 30 juni. I dvamata s myzha mi hodihme na razhodka, samo che v razlicni posoki – az nagore, toj nadolu. Pytekite bjaha malko kalni ot vcherashnija dyzhd. Kato drypneh klon da si otkysna chernici, me narysvashe

siten dyzhdec. Na vryshtane, točno na ulicata do bloka ni imashe strashna karanica. Edin svetlokos myzh v mrynsni drehi goneshe njakakyv syvsem opyrpan ciganin kloshtar i dosta se beshe vzhivjal v roljata si na ku-kluks-klanadzhiya, zashtoto tykmo vdigashe edin goljam kamyk nad glavata si da go zaprati po "chernjoto". Hora bjaha naizlezli po balkonite da zjapat seira. Nablizo stoeshesha edna pylna ciganka sys stara bebeshka kolichka do neja, natovarena s bokluci ot kontejnerite. Popitah ja:

– Kakvo stava? Onova momche tam ot vashite li e?

– Ne e moe momche –kaza tja. – Onja go goni, 'shtoto e narkoman.

Iska da go ubie.

Kato chuh tova, podviknah kym njakolko dushi na pyrvija etazh:

– Izvinete, njakoj ot vas obazhdal li se e na policijata?

Edna zhena otgovori:

– Obadihme se, ama oshte gi njama. Tija ot polovin chas vikat i se gonjat, shte vzeme da stane njakoja belja.

– I az otivam da se obadja togava.

Pribrah se i zvyannah v nasheto rajonno na moite golemi prijateli tam, deto me dyrzhaha dva chasa prava v koridora, kato poluchiha signala za nelegalnoto dializirane na chuzhdencite, a posle se obazhdaha na shefa da pitat ima li takiva raboti. Vse edno naj-uchtivo da pitash kradeca vjamo li e, che e otraknal neshto. Ottatyk se chu njakakyv vjal myzhki glas. S vlasten glas na shef kazah:

– Obazhdam se ot edi koj si kvartal. Izvestno li vi e kakvo stava tuk v momenta?

Ne im beshe izvestno, razbira se.

– Kak mozhe! Dvama se gonjat i vikat, edinijat dyrzhi ej-takyv kamyk i celi drugija, celijat kvartal e naizljazyl da gleda seir. Ot polovin chas veche. Govorih s horata, kazaha, che se bili obadili vyv vasheto rajonno. Byrzo prashtajte kola! Njamam namerenie utre po novinite da slusham, che v kvartala ni e stanalo ubijstvo.

– Edin moment, molja, az sym samo dezhuren – kaza onzi ottatyk.

Sled malko se obadi pak:

– Alo, kolata e trygnala.

– Dobre – kazah az vmesto blagodarja i zatvorih.

Malko sled tova myzhyt mi se vyrna i mu razkazah za sluchaja.

– Koj znae za kakva shefka me vzeha! Obiknovenite grazhdani ne se obazhdat po tozi nachin, nali?

– Az nali ti kazah, che ne sme obiknoveni grazhdani?

No sled malco, kato reche da vleze v internet i vidja, che pak njama vryzka, pochna da vika i da se oplakva pred men ot provajderite, che vechno im e losha vryzkata, che mu kradat ot akaunta i nishto ne mozhe da im kazhe.

– Ami napishi edna zhalba do shefa im s kopie do vestnicite.

– Da, be, samo da si opyvam nervite. I bez tova sym dostatychno iznerven. Ti, ako iskash, im napishi. Az njamam nervi da se zanimavam s oplakvanija.

– K’vo me napravi ti, be? Az da ne sym ti Margarita Mihneva!

– Znaesh li kakvo? – seti se myzhyt mi. – Dnes e poslednijat den na juni. Koga shte se zapishesh na lichen lekar?

– Au, vjarno! Trygvam vednaga.

Ot tri meseca bjah ostanala bez lichen lekar. Istorijata e kratka. Pyrvijat mi lichen lekar beshe mnogo dobyr kardiolog, no imashe mnogo pacienti i vinagi se chakashe dylgo pred kabineta mu. V kraja na dekemvri reshih da go smenja, podmamena ot reklamami, razlepeni v bolnicata ni. Lekarkata, pri kojato se nasochih vtorija pyt, imashe kabinet v nashata bolnica, a pacientite j bjaha na minimuma. Edin pyt hodih pri neja – trjabvaha mi belezhki za hepatit i SPIN. Beshe prez fevruari. Njamashe nikoj pred kabineta. Prie me, razgovarjahme spokojno. Mnogo prijatna zhena, no sled oshte mesec na vratata na kabineta j se pojavj syobshtenie, che e prekratila dogovora si sys Zdravnata kasa, da sme se prenasocheli kym drug lichen lekar. Prez edna vrata ot neja imashe druga lekarka. Napravo pochukah pri neja i objasnih polozhenieto si.

– Ili cjaloto semejstvo, ili nikoj – kaza tja.

– Trjabva da govorja s myzha si.

Pyrvo kazah na starshata. Ne biva da postavjat takiva uslovija, beshe mnenieto j. Posle myzhyt mi se jadosa:

– Imam si lekar, ne mi se razpravja sega da se zapisvam pri drug. Pyk i ne mi trjabva lekar!

– Mozhe da ti potrjabva i shte vidish, kato visnesh pred kabineta mu ili ti kazhe, ela drugata sedmica.

No toj ne otstypi, kolkoto i da go ubezhdavah. Taka tri meseca stojah bez lichen lekar. Dnes predobed otidoh pri edin lekar, bjah si go nabeljazala ot reklamite mu vyrhu vitrinata na naj-blizkata apteka:

– Dobyr den. Idvam da se zapisha.

– Prijatno mi e, d-r Stojchev.

– Prijatno mi e, Bojanova.

Beshe mnogo syrdechen, leko pylnichyk, vse oshte mlad, s bujna kosa, tuk-tam prosharena.

– I zhenata predi vas beshe nova. Nie, bylgarite, vse chakame poslednija moment za vsichko.

– Ami takiva sme si – i se zasmjah.

Toj razgyrna zdravnoosiguritelnata mi knizhka, vidja imenata na lekarite predi nego i kaza edno hm.

– Vie ste mi tretijat – priznah si az i svedoh sramezhливо glava, kato che li izpovjadvah grehove pred sveshtenik.

Toj se zasmja. JAvno imashe chuvstvo za humor. Dokato popylvashe neobhodimite dokumenti, doktoryt se oplaka:

– Mnogo pisane, ot pisane njamame vreme da si pregledame bolnite. Sreshtu nego imashe izkljuchen kompjuty.

– Ami tozi kompjuty razvalen li e? – popitah az.

– Ne, ne e razvalen, no mu trjabva programa, a ot Zdravnata kasa ni obeshtavat takava chak dogodina.

Ta taka.

Sega da prodylzha s poslednite migove ot napuskaneto mi.

Na 31 maj v novinite na bTV ot 19:30 ch. syobshtiha slednoto:

“Bolnite ot Hepatit S u nas veche shte bydat lekuvani s nova medikamentozna terapija, izvestna kato pigeliran interferon.

Tova e edin ot naj-modernite metodi na lechenie, kojto prilagat specialistite v povecheto strani ot Zapadna Evropa i Syedinenite shtati.

Zdravnata kasa plashta lechenieto.

Lekarite ot njakolko universitetski bolnici u nas veche sa lekuvali okolo 80 pacienti po novata terapija.

Kogato edno lechenie dava rezultat pri edin mnogo rezistenten virusen hepatit ot 60-70% lechenie se ochakva udvojavane na broja na izlekuvanite.

S terapijata se celi i podobryjavane na systojanieto na chernija drob i predpazvane ot cirozi.

Terapijata ima goljama socialna polza, zashtoto izlekuvanite sa rabotosposobni i mogat otново da se vyrnat kym normalen nachin na zhi vot.

Sporod zdravnata statistikata 80% ot narkomanite, koito si inzhektirat heroin, imat Hepatit S. Osven chrez mnogokratno izpolzване na edna sprincovka i igla, zarazjavaneto stava i chrez kryvni produkti pri medicinski manipulacii. Zatova goljam procent ot chakashtite za chernodrobni transplantacii, syshto sa bolni ot Hepatit S.”

Tazi optimistichna vest vyobshte ne me zaradva. Bjah se opitala da postavja vyprosi, kasaeshti predpazvane ot zarazjavane s hepatit S i ogranichavane na razprostranienieto mu v riskova sreda, kato naprimer v

hemodializnite oddelenija. Signalizirah za bezotgovorno odnoszenie imenno po vyprosite na profilaktikata, a v otgovor – ako priemehme novinata za lechenie na bolni ot hepatit S s interferon za otgovor – me osvedomjavaha, che e naredeno na Zdravnata kasa da se brykne dylboko i da dade pari za bolnite ot hepatit. No ako Zdravnata kasa mozheshe da otpusne pari za zakupuvane skypija interferon, zashto ne mozheshe za mnogo po-evtini lekarstva i za izsledvanija na horata? Tochno prez perioda na sybitijata okolo moeto napuskane v pechata i po televizijata se obsyzhdaha drastichno namalenite sredstva za bezplatni medicinski uslugi. Naj-kuriozniyat primer beshe limityt ot okolo 80 lv. na mesec za izsledvanija na vsichki pacienti, koito ima daden lichen lekar. Za sravnenie, izsledvaneto na edin edinstven chovek za hepatit V, hepatit S i SPIN struvashe okolo 18 lv. I naj-evtinite edinichni izsledvanija na kryv, takiva kato kr. zahar, ureja, kreatinin i dr. ne padaha pod 1-2 lv. vsjako, toest dostatychno beshe lichnijat lekar da dade belezhki za pylni izsledvanija na edin-dvama, naj-mnogo trima pacienti, za da izcherpi mesechnija si limit, a lichnite lekari imaha mezhdur 700-800 (iziskvanija minimuma) do 2000-3000 (razreshenija maksimum) redovni pacienti.

V podkrepa na moeto mnenie e i edna statija vyv v. “Bylgarski lekar” on-lajn, br. 7, 2002 g.:

“Smjatam, che ako ne pilee bezotchetno pari za bezplatni i chastichno plateni lekarstva, zdravnata kasa shte uspee da se spravi. Okaza se, che kasata plashta 10 mln lv godishno za betainterferon, kojto se predpisva pri multiplena skleroza. Horata s tova zaboljavane v stranata sa 1300-1500. Lekarstvoto se dava na 700 ot tjah. Strashnoto e, che samo pri 3% ot tezi pacienti medikamentyt dava podobrenie, no kasata prodylzhava da plashta za betainterferona.”

Syshtija den, rano sutrinta okolo 6:30 ch., se bjah obadila na rabota da pitam dali ne sa me pisali pak dezurna. Ne sa li? Blagodarja. Na 1-vi juni vecherta ot novo se obadih da pitam dali ne sa me vkljuchili sluchajno v grafika za juni. Paranojata me goneshe i men. Da, napisali sa mi smeni za celija mesec. Zamryznah. Zvynnah na starshata. Prosto ne bila imala vreme da gi iztrie. Dano! V ponedelnik, 2-ri juni, se obadih na lichen systav. Glavnata oshte ne bila podpisala molbata mi, da sym izchakala, shte ja podpishe. Pak se raztrevozhih. Advokatyt me uspokoji, che njama kak da mi otkazhat otpusk, shtom sa zaveli argumentacijata. No az ne vjarvah na nishto veche. CHak kogato ot lichen systav mi se obadiha, se ubedih, che neshtata se dvizhat:

– Sestra Bojanova, nalaga se da promenim datata na pyrvija den ot otpuskata, zashtoto ne mozhem da vi pusnem ot sybota, a 31-vi beshe sybota.

Setiha se, che ne mozhelo.

– Dobre, njamam nishto naprotiv.

– Trjabva da dojdete da se razpishete, che popravkata e vasha.

– Hubavo, idvam.

Opravih тази дреболія и получих чаканото разрешение за отпуск – на зелена хартия. Edno vreme vsichki dokumenti bjaha beli, dokolkoto si spomnjam. Sega sa rozovi, sini, zeleni – drago da ti stane, kato gi vidish, ako shte i zapoved za uvolnenie da e.

Oshte ne bjah vzela v rycete si razreshenieto za отпуск do 1-vi juli vkl., kogato preminah kym sledvashtija etap spored syveta na advokata – podadah molba za napuskane s ednomesechno predizvestie. Syvsem semplа molba, eto:

Do: doc. Gr. JAnev, Izpylnitelen direktor
na MBAL “Sv. Magdalina”, gr. Raven

Ot: Aneta T. Bojanova, medicinska sestra
v otdelenie po hemodializa
kym MBAL “Sv. Magdalina”

PISMENO PREDIZVESTIE
za prekratjavane na trudov dogovor

G-n Izpylnitelen direktor,

S nastojashteto Vi predizvestjavam, che prekratjavam trudovija si dogovor, schitano ot 1.07.2003 g. ili edin mesec sled poluchavane na syshtoto predizvestie, na osnovanie chl. 326, al. 1 ot Trudovija kodeks na Republika Bylgarija.

Podpis:

Data: 02.06.2003 g.

Advokatyt mi kaza, che makar da njamam vyzmozhnost da sydja nachalnicite si, ponezhe u nas njama takiva zakoni, s podavaneto na takova predizvestie vse edno che gi uvolnjam. Tezi dumi bjaha kato balsam za

dushata mi, izmychena mi ot bezrazlichieto na instanciite i unizhenijata na rabotnoto mjasto.

Kogato podadah molbata za napuskane, v lichen systav sedjaha tri sluzhitelji. Ednata reche, che sega shte mi dadat obhoden list, s kojto da obhodka njakolko mesta za podpisi, che ne dylzha nishto na bolnicata – starsha sestra, kasa, VSK i biblioteka. Tja izvadi edno listche-formuljar v cherno i bjalo, star model znachi, i zapochna da go popylva. Az nadnichah da gledam kakvo pishe. Kato stigma do grafa “napusnal poradi”, napisa “po vzaimno sporazumenie” i grizhливо popylni chl. 325, t. 1.

– Az ne sym po vzaimno sporazumenie – obadih se az.

– Kak da ne ste?

– Ami eto molbata mi e pred vas, chetete.

Drugata nadigna glava ot bjuroto otsreshta:

– Vie nali iskate da napusnete? I nie sme syglasni! Znachi e po vzaimno sporazumenie.

– Da, no ne e po tozi chlen, a po drug, v molbata go pishe.

– Hubavo – kaza tazi, kojato beshe napisala za sporazumenieto. – Eto, popravjam chlena.

I vyrhu sbyrkaniya chlen napisa pravilnija.

– E, da – pak se obadih az, – ama ako napravjat proverka, njama da syvpadat chlenyt i tekstyt. Trjabva da napishete, che e s 30-dnevno predizvestie.

– Vie li shte ni uchite kakvo da pravim? – provikna se jadosano drugata. – Nie cjal zhivot samo s tova sme se zanimavali!

– Ami kato samo s tova ste se zanimavali, zashto ne ste si nauchili kodeksa togava, ami mi razpravjate smeshni raboti?

Tretata sluzhiteljka si mylcheshe, no mylchanieto j ne beshe vrazhdebno ili pone na men taka mi se struvashe.

Popylnilata listcheto jadosano go smachka i go zahvyrli v koshcheto, sled koeto napisa novo, kato otkaza pomosht pri prepisvaneto, makar che j predlozhih az da go napisha vtorija pyt.

Posle trygnah na obhod. Zapochnah estestveno ot starshata. Dokato mi podpisvashe, v kabineta j vryhletjaha pregynati i zasmeni d-r Stanchev i edna mlada sestra. Tja vsyshtnost ne beshe v pyrva mladost, no opredelena mladeeshe i kakvato beshe mynichka i ostroumna, lekarite mnogo ja hareshava.

– Hej, vnimavajte! – shegovito viknah az. – Na tova v civilizovanite strani mu se vika seksualen tormoz na rabotnoto mjasto! – i shtipnah doktora po slaninkite okolo krysta.

– Stiga, be Ani, ti vse takiva gi izmislijash! Tova da ne ti e na Zapad!
– uhileno mi otvyrna kolezhkata.

Starshata se usmihna. Pak pusheshe, no liceto j sega beshe spokojno i vedro. Maj beshe zabravila, che ne iska da byde veche starsha.

Ottam minah prez kasata i VSK – i dveje bjaha na edno i syshto mjasto. Ostavashe samo bibliotekata. Ot d-r Stanchev bjah chuvala, che sestrata, kojato raboteshe edna godina pri nas, dokato se diplomira v Medicinskija universitet v Katedra “Zdraven menidzhmynt” bila napisala skandalna diplomna rabota, v kojato e obrisovala personala na nasheto otdelenie edin po edin. Beshe mi interesno da naucha kakvo li e pisala za men. Tazi sestra mnogo rev izreva, dokato raboteshe pri nas. Taka i ne se nauchi da raboti do kraja. Vse zabravjashe koe sled koe sledva, obyrvkashe se, pritesnjavashe se. I pochvashe da plache. Ot neja dializna sestra ne stavashe – to si beshe jasno. Posle ni prati pismo, che bila naznachena za glavna sestra v edi koja si bolnica. Obvinjavashe ni, che ne sme ja bili razbirali i kazvashe, che samo loshi spomeni pazela ot rabotata si s nas. Nie ne se trognahme ot zhalbite j. Mnogo vazhno, che sme j ostavili loshi spomeni. I tja ostavi loshi spomeni v nas.

– Nekadyrno revlivo syshtestvo – otsydi Dicheva. – Za dializa trjabvat zdravi nervi i srychni ryce.

Ot d-r Stanchev znaeh syshto, che vyprosnata diplomna rabota se namirala v bibliotekata i osven tova bila publikuvana on-lajn, no ne ja bjah tyrsila. Sega ja potyrsih v internet – njamashe ja nikyde. Vsichko razrovih. Posle, kogato veche ja bjah chela v bibliotekata i znaeh vsichki neobhodimi dannii za tyrsene, pak ja tyrsih i pak ja ne ja namerih.

Otidoh znachi v bibliotekata, no ne si izvadih napravo obhodnija list za podpis, ami kazah s tih i vyzpitan glas:

– Proshtavajte za bezpokojsvtoto, bihte li mi pomognali da namerja edi kakvo si?

Pomognaha mi horata. Nameriha mi diplomnata rabota, v rycete mi ja dadoha. Obache njamaha kseroks i ne razreshavaha iznasjaneto j. A az ne si noseh listi za pisane. Pak se primolih:

– A bihte li mi usluzhili s edin list? Ako njamate, shte preskocha da si kupja edna tetradka otvyn.

Usluzhiha mi s ne s edin, a s celi pet lista.

– Mnogo vi blagodarja.

Kogato si svyrshih rabotata po diplomnata rabota, bjaha izminali tri i polovina chasa, bez da usetja koga i bjah izpisala sitno i pette lista.

Vyrnah diplomnata rabota i podadoh obhodnija list za podpis.

- Napuskate? Na druga rabota li zaminavate?
- Da. Zavyrshih zadochno anglijska filologija i veche sym prevodach, a ne sestra.
- CHestito!
- Blagodarja, mnogo ste mili.

TRIDESETA GLAVA

Tazi glava e prednaznachena za kolegite mi ot nasheto otdelenie po hemodializa. Tja sydyrzha samo izvadki ot diplomnata rabota na sestrata, kojato zavyrshi zdraven menidzhmynt, dokato raboteshe pri nas. Zapiskite mogat da zainteresuvat i onezi, koito ne znajat, che magistryska stepen v Medicinskija universitet na gr. Raven se vzema s prepisvane i s donosi. Tova, che e prepisvano, si lichi, dori da ne ste zapoznati sys specifikata na specialnostta. Dostatychno e da prochetete “spored edi koj si taka, spored edi koj si – inache” i oshte neshto – primerite za odnoshenija v kolektiv sa dadeni ne za medicinski kolektiv, a za njakakvi firmi. Taka se praveli zasedanijata vseki den vyv firmata, taka se postavjali problemite za reshavane, lideryt kakvo kazval, chovekyt-ideja kakvo, izpylnitelite – tjahnoto, no po nishto ne lichi, che problemite za reshavane na takiva zasedanija sa ot medicinsko estestvo.

Mozhe i az da gresha, zashtoto i nashata bolnica veche se vodi firma, a osven tova dogovoryt, skljudchen mezhdou izpylnitelnija direktor i prof. Fonev e syshinski biznes dogovor. Ugovarja se samo cenata na uslugata i sjakash izobshto ne stava duma za zhivi hora, a za dostavka na stoka. Pone da se utochnjavashe imat li njakakvi zarazi, njamat li, v kakvo systojanie pristigat, neshto takova. Nali i na granicata, kato se vnasja meso, iskat sertifikat za tova, che ne e zarazno. Kak taka se skljudchi tozi dogovor mezhdou tija dve firmi – na nashata bolnicata i na chastnata praktika na profesora, ot dogovora im ne stava jasno.

Vprochem prepisvaneto ne e naj-interesnoto v tazi diplomna rabota. Po-interesnoto sa donosite. Zashtoto mnogo hora mozhe da sa prepisvali, pojavno ili po-skrito, kato sa pravili trudovete si, no malcina ot tjah sa pribjagvali do donosi kato tezi, pisani sjakash za pred Dyrzhavna sigurnost, samo za da se sdobijat s magistryska stepen.

V diplomnata rabota imenata na lekarite figurirat s istinskite im imena, a tezi na sestrite sa vidoizmeneni, no taka, che se razpoznavat. Tuk az shte izmenja lekarskite imena i oshte edin pyt shte vidoizmenja sestrinskite, za da syvpadat s imenata, koito sym im dala v nastojashteto povestvovanie.

Predi da pristypja kym personalnite karakteristiky, shte citiram njakoi obshti vpechatlenija na diplomantkata. Njakoi ot tjah sa dosta interesni, dori da sa pisani v obsht plan, a ne konkretno za nasheto otdelenie. A karakteristikite sym gi snabdila s iljustracii ot mojata kniga.

str.5. “Kogato ima nalichie na konflikti, to togava ne mozhem da govorim za zrzjal ekip, a imenno takyv ekip e centyr po hemodializa pri [...] bolnica v gr. [Raven].”

Komentar: Gornoto izrechenie e konstruirano taka, che se poluchava dvusmislica. Kakyv kolektiv sme – takyv, v kojto ima konflikti ili zrzjal takyv? Diplomantkata e iskala verojatno da kazhe, che ne sme zrzjal kolektiv, zashtoto sme pylni s konflikti, kaktto shte stane jasno ot sledvashtite nejni nabljudenija.

str. 11. “V procesa na obsluzhvane na pacientite v hemodializa trjabva da se vizhda v medicinskite sestri i paramedicinskija personal profesionalisti, chlenove na ekipa, a ne po-nissht personal, kojto da izpylnjava narezhdanijata mu.”

“Razlichijata v statusa na chlenovete na ekipa vodjat do ignorirane na lica s po-nisyk statut ot lica s po-visok statut. Ot tova ekipyt ne pecheli, a dori ponjakoga gubi.”

Komentar: Diplomantkata kato che li ne pravi razlika mezhdu status i statut. Spored Rechnik na chuzhdite dumi v bylgarskija ezik, “Nauka i izkustvo”, Sofija, 1978 g. “Statut – (lat. statutum) 1. Osnoven zakon; sbornik ot zakoni. 2. Ustav, pravilnik.” Dumata status otsystva. Spored Rechnik na chuzhdite dumi v bylgarskija ezik, Izdanie na BAN, 1993 g. (sys sykrashtenija) “Statut – 1. Ustav. 2. Zakonodatelen akt. 3. Pravnoto polozhenie na edno lice, na naseleno mjasto i dr. 4. Dokument, v kojto se posochva na kogo i za kakva zasluga se dava orden ili medal.” “Status – (lat. status) *Med.* Systojanie na zdraveto.”

str. 28. “Neuspehite v Centyra po hemodializa se dylzhat na nepoznavane na ekipnija podhod.”

str. 32. “Mislja, che odnosno tjahnoto izgotvjane [na dlyzhnostni karakteristiky i pravilnici za vytreshnija red] imat nedostatyci, a imenno v tjah ne e zastypeno dostatychno uslovijata na rabota, eventualno zaplahi, ocenkata na individa, po kakyv nachin shte se izvyrshi tja, lipsvat njakoi funkcii na dlyzhnostta, syshto pravata i pravomoshtijata v pylen plan.”

Komentar: Ot lingvistichna gledna tochka, tuk za vtori pyt se natyvame na lipsa na syglasuvane po chislo: po-gore, str.11 – “trjabva da se vizhda ... profesionalisti” i sega – “ne e zastypeno ... uslovijata na rabota”. Po-vazhnoto obache e, che makar diplomantkata da govori za stari

dlyzhnostni harakteristiki, i v novite syshto ne sa zastypeni dostatychno (ako izobshto sa zastypeni) takiva neshta, kato: uslovijata na rabota, eventualno zaplahi, ocenkata na individa, po kakyv nachin shte se izvyrshi tja, pravata i pravomoshtijata v pylen plan.

str. 32. “Tablica 7. Greshki pri izgotvjane na dlyzhnostna harakteristika

1. Lipsvat vazhni rekviziti na dlyzhnostnite harakteristiki – njakoi standarti za rabota, rezjume na dlyzhnostta, uslovija na rabota, eventualni zaplahi.

2. Otdava se goljamo znachenie na razdelite “zadylzhenija”, “iziskvanija”, a se podcenjavat razdelite “funkcii na dlyzhnostta” i “prava i pravomoshtija”.

3. Nepravilni iziskvanija s mnogo protivorechija. Trjabva da se znae kakva e stepenta na komunikacija na lidera sprjamo ostanalite. Pritezhava li kompjutyrna gramotnost, vladee li chuzhdi ezici.”

str. 41. “CHesto reshenijata sa vzeti po speshnost, neobmisleno, predi da bydat izsledvani realnite svedenija ili predi da bydat odstraneni symnenijata. Raznoglasijata bivat presichani ot lidera, kojto se opasjava ot konflikt.”

Komentar: Po speshnost i neobmisleno beshe vzeto reshenieto za dializirane na chuzhdestranni pacienti v otdelenieto ni. Na 20.05.2003 g. nauchihme, che shte idvat chuzhdenci na dializa pri nas, dogovoryt e s data 21.05.2003 g., a na 22.05.2003 g., 16-te belgijski pacienti provedoha pyrvata si dializa pri nas. Ne bjaha izsledvani realnite uslovija i ne bjaha odstraneni symnenijata.

str. 45. “Prof. Fonev – vyzpitana i inteligentna lichnost. Umee da kontaktuva i raboti sys svoite podchineni. Vinagi usmihnat, privetliv. Dobyrt lider i predpriemach. Grizhi se za personala. Mislja, che moga da go nareka “inovator”. Opitva se da vnasja idei ot poseshtenijata si v chuzhbina.”

**

Prof. Fonev e bivshijat zavezhdasht na nashata klinika, ot dve godini pensioner. Ima chasna praktika v kabinet izvyn nashata bolnica, no vse oshte ne e prekysnal vryzka sys staroto si rabotno mjasto. Ponjakoga se otbiva pri nas i ni pita vezhливо kak sme, kakvo pravim. Predpolagam, che redovno e tyrsen za konsultacii pri tezhki sluchai. Dvamata mu sinove rabotjat pri nas – edinijat e lekar (gorespomenatijat d-r Vencislav Fonev), a drugijat – inzhener (personalyt v hemodializa vkljuchva i tehicheski lica, otgovarjashti za poddryzhkata na aparatite). Vremeto sjakash njama vlast nad prof. Fonev. Vinagi bodyr i shtastlivo zasmjan, s bezuprechen vynshen

vid i s iziskani manieri, profesionalist ot visoka klasa, toj chesto e kanen na mezhdunarodni kongresi i ima mnogo prijateli i u nas, i po sveta. Prof. Fonev e ne samo zhelan i tyrsen kato uchastnik v mezhdunarodni izjavi, a i toj samijat e mnogo dobyr organizator, citiram – "... dobyr lider i predpriemach. Mislja, che moga da go nareka inovator". I eto che tozi pyt predpriemacheskijat mu razmah se izrazi v blestjashto organizirane na dializno lechenie na chuzhdestranni pacienti v nasheto otdelenie. Syshtevremenno se dokaza i kato "inovator", obeshtavajki pari "na ryka" na personala (dosega ne go beshe pravil) i po takyv nachin – za poreden pyt – vlezhe v roljata si na blagodetel.

*

Planyt na Fonev mladshi, kojto za shtastie ne uspjja, kato nishto e mozhel da vkljuchva dori ubijstvo na bolen, samo i samo da byde spasena chestta na bashta mu – prof. Fonev, chiito dejstvija stanaha neposredstven povod za men da podam signala "Opasnost ot zarazjavane na chuzhdi grazhdani v bylgarska bolnica".

str. 45. "Doc. K. Fonev – vyzpitan, inteligenten, izkljuchitelno privetliv. Umee da izslushva. Kontaktna lichnost. Mislja, che e podozritelen kym personala si, vypreki che vynshno pokazva točno obratnoto."

**

Sred lekarite se otkrojavashe d-r K. Fonev, ne samo zashtoto beshe naj-grymoglasen, no i zashtoto noseshe kitara i po edno vreme sys skandiraniya na imeto mu go nakaraha da sviri i da pee. I toj sviri mnogo hubavo i pja pesni na "Bityls". Mnogo skoro toj shteshe da stane sledvashtijjat zavezhdasht otdelenie, no onazi vecher mozhe bi i toj oshte ne podozirashe tova. Spomnjam si kak, dokato tancuvah blus s nego, kysashe zyrna grozde ot asmata nad nas i mi gi pyhashe v ustata, a az se smeeh i smeeh. Dnes mozhe bi me smjata za smyrten vrag. A kolko ni beshe hubavo togava!

*

Mezhduvremenno onzi veseljak i pevec ot vilata na stariya shef stana zavezhdasht otdelenie i nravyt mu postepenno se izmeni do neuznavaemost.

♦ Citat ot diplomna rabota na N.V. za stepen magistryr po zdraven menidzhmynt na tema "Upravlenie na rabotni ekipi v [nashija] Centyr po hemodializa", Katedra "Zdraven menidzhmynt", MU - gr.Raven, 2000 g.

Prevyrna se v nerven, visokomeren i sprihav shef. Vednyzh me sprja v koridora i ehidno popita:

– Bojanova, ti da ne si ot njakoja sekta, che ne idvash na sluzhebni sybiranija?

Otgovorih mu s shegovit vypros:

– E, nali vse njakoj trjabva da raboti, dokato drugite sa na sybirane, d-r Fonev?

– Vnimavaj, Bojanova, mnogo sekti se navydiha ...

– Seg, to mozhe da se govori i za mene, che sym primerno pederast, che sym pedofil, narkoman ili kakvyto i da e ili prodavam narkotici, nali ...

– Az sym se naslushala na prikazki, doc. Fonev, zatova iskam cherno na bjalo ...

– Abe chakaj da vidja raporta, be, da vidja tam kakvo tolkova pishe ...

– Ani, Ani-i, do gusha sym zatynal v prepiski i raportii. Ti si mislish, che mi e lesno, no ne e taka. Otvsjakjde me dyrpat. Znaesh li kolko neshto izpisvam vseki den – ej gi vizh ...

Na bjuroto pred nego imashe kupchini listi i knigi, dori na zemjata po moketa beshe razpiljana hartija.

– Ako ti kazha, che samo za otdelenieto mislja, njama da mi povjarvash, nali? Mycha se, Ani, ne rabotja, a se mycha kato greshen djavol. Kakvoto i da poiskam – vse njama pari. Do gusha mi e doshlo, da znaesh. Pone ti ne me zanimavaj s gluposti, ne si ot vchera tuka, nikoj ne te e podgonil ...

– D-r V. Fonev naistina e zaplashval za podpiskata.

– Abe, brat e, nali znaesh, kryvta voda ne stava. Ostavi go, ne mu obryshtaj vnimanie. SHTo ne ja pusnahte tazi podpiska, glavnijat chakashe, bjah mu kazal.

Otnovo mu objasnih prichinite da se vyzdyrzhim i kogato stignah dotam, che sa mozheli primerno da kazhat, che go mrazim, zashtoto e momche ot soj, sin na izvesten profesor, dobavilh s glupava gordost:

– I mojat bashta e profesor, ako iskate da znaete.

– Taka li? Koj e bashta ti? Kyde e rabotil?

Objasnih mu. Bashta mi vsyshtnost ne e bil profesor v universitet, no e kanen za universitetski prepodavatel tochno s takava titla – profesor, zashtoto e doktor na naukite i nauchen sytrudnik pyrva stepen, obikolil e sveta i t.n. Seg, e pensioner. Predi njakolko godini s majka mi se premestiha

da zhivejat i te v Raven, da sa po-blizo do dyshterja si. Za 25 godini rabota kato sestra iz razlichni otdelenija i v razlichni gradove, nito vednyzh ne bjah pribjagvala do imeto na bashta si, nito na chicho si, nito na vujcho si i pr., nito do imenata na rodninite na myzha mi, no sega ne iztyrjaj i izvadih kartata-koz – bashta mi, profesora.

– Ama ti negova dyshterja li si bila! Mnogo sym chuval za bashta ti. Te s moja bashta sa rabotili zaedno, zaedno sa rabotili mnogo godini! Pitaj go za S. Fonev, da ti kazhe. No bashta mi pochina otdavna, predi poveche ot deset godini veche – pri tezi dumi pogledyt mu se promeni – stana mnogo choveshki i njakak si nezhen. Mozhe bi s takyv pogled v mladite si godini e razglezhdal fotografii na ljubimi systavi ili e dokosval lyskavite korici na kontrabandno vneseni plochi na “Bityls”. Predi da stane zavezhdasht, ochite mu vse oshte blestjaha s buntarski rokerski plamyheta, no posle ugasnaha i zaprilichaha na mytno-zeleni stykljeni topcheta.

– Dobre, shte go pitam – obeshtah az.

– Ako ima neshto, napravo idvaj pri men da mi kazvash. Ti si opitna sestra, njama da te uvolnim, spokojno. A za Forito ne se trevozhi, samo go dryzh pod oko, che e mnogo zavejan.

– Blagodarja. Dovizhdane, doc.Fonev.

– Dovizhdane, Ani.

*

– JA da mlykvash! K’vo si mislish ti, ma, da ne si mislish, che si naj-kadyrnata sestra v tova otdelenie? Ti si naj-nekadyrnata sestra, taka da znaesh! Po-nekadyrna si dazhe ot Dicheva! – Dicheva pogledna namryshsteno odstrani, no nishto ne kaza.

– Sega li se setihite, che sym nekadyrna? 16 godini ne se setihite, a? I prez januari ne se setihite, a shtjah da ubija chovek!Tova sa personalni napadki! Govorete po syshtestvo!

str. 46. “D-r Stanchev – strahotno inteligentna i nachetena lichnost. Vladee kompjutyрна gramotnost. Spored men toj e naj-priblizhenijat chovek na zavezhdasht otdelenie. Govori chuzhdi ezici. Umee da kontaktuva s pacienti i sreden personal. Mislja, che vsichki go bogotvorjat. Poseshtava chuzhbina s uchebna cel.”

**

– Ilcho – krotko mu objasnjavashe d-r Stanchev. – Klivarinyt e podhodjasht za tebe. Kakvo iskash, pak da ti kryvnat hemoroidite li?

– Abe ne znam, pitam, ‘shtoto mi go smeniha i nikoj nishto ne mi kazva ...

– Eto sega nali ti kazvam. Klivarinyt e niskomolekuljaren heparin. Podhodjasht e pri bolni s kyrvene, naprimer sled operacija. I e dosta po-skyp ot obiknovenija.

– Taka li? – Ilcho vse oshte e nedoverchiv.

– Nedej da me gledash taka, sjakash ti mislja zloto. Znaesh, che vinagi sme pravili vsichko za vas. Ako si mislish, che sym doshyl тази вечер da si pravja eksperimenti s tebe ili s njakoj drug, mnogo greshish, taka da znaesh! Precenil sym, che za teb e po-podhodjasht tozi vid heparin, imaj malko doverie v lekarite, naj-posle! – Obache ne mu kazva, che klivarinyt e ot partida, na kojato j izticha srokyt i ni e naredeno da go pravim na vsichki – i na koito imat nuzhda, i na koito njamat.

I v тази ситуация neshtata ot novo ne bjaha ednoznachni. Klivarinyt naistina e po-podhodjasht za takiva bolni kato nashija Ilcho i naistina niskomolekuljarnijaz heparin e po-skyp ot obiknovenija, no na Ilcho se setiha da mu pravjat ot nego, chak kato vidjaha, che partidata e zalezhalo i trjabva byrzo da se izpolzva.

*

– Po princip, Ani, na zapad mnogo dobre znajat, che v Rumynija i v Bylgarija ima mnogo hepatitis. Za dializnite centrove govornja. – Da, de, vmetnah az. – Znachi sa si napravili smetkata – zakljuchi d-r Stanchev.

– Hubavo, ama ako stane neshto, posle nas shte izkarat vinovni. Izpylnitelite, de, nali? Nashite v Libija kak gi zatvorih? Da ne bi te da sa bili vinovni?

– Mozhe i da sa bili.

– D-r Stanchev! Nashite sa nevinni! Koj znae kakvo sa im narezhdali otgore, samo che posle onija si izmivat rycete s nas, izpylnitelite. – Samo njakolko dni sled tozi razgovor po televizijata shtjaha da syobshtjat, che mezhdunarodna ekspertna komisija e onevinila nashite medici, dokazvajki, che epidemijata ot SPIN e syshtestvuvala v bolnicata cjala godina, predi bylgarite da zapochnat rabota tam.

– Prava si, syshtoto sym go si mislel. Izpylnitelite, obache, syshto nosjat izvestna otgovornost.

– Az mislja da se otkazha ot smenite s chuzhdencite. Dazhe se chudja dali ne trjabva da alarmiram njakjude kakvo stava pri nas?

– Abe to i az misleh da se otkazha, obache sa me slozhili pyrvi men, utre do objad. Utre ostavam da gi posreshtam. Njama koj da mi go vzeme. Vizh kakvo, njama smisyl da se obazhdash. SHTom sa reshili, shte stane.

– Taka si e. Nas koj ni pita ...

– Trjabva da go napravim, Ani, tova sa naj-malko 36 000 leva. Tezi pari shte vljazat v bolnicata. Nali znaesh, che e potynala v dylgove? Pyk i za nas shte ima.

– Hm, ne sym za trijset leva – vmetnah az, – mozhe da mi izljazat prez nosa posle.

– Mozhe i da ne se zarazjat, to ne stava tolkova lesno. Vsichko e bozha rabota. No s tija nash'te bataci kato nishto mozhe da ni cyfne i njakoj SPIN, ako vzemem da gi izsledvame vsichkite.

– Sakyn! Samo toj ni lipsvashe! – zasmjah se az. Toj syshto se zasmja.

– Znaesh li kakvo mozhe da ti dojde na glavata! Profesija!

– Edno vreme gi izsledvahme na tri meseca, naj-redovno.

– Da, s taja Zdravna kasa vsichko se obyрка. Ne znam kakyv e toja nashijat mantalitet, i naj-hubavata ideja da vzemem otnjakyde, vse shte ja izopachim.

– Nie vsichko si pobylgarjavame! – i pak se zasmjahme.

– Vizh kakvo shte ti kazha, Ani. I naj-redovno da gi izsledvame, pak njama garancija. Svetyl period, nali znaesh – posle njakoj cyfne! Dano da ne se zarazjat! Mezhdu drugoto, ima edno izsledvane, za citomegalovirus (CMV), koeto izobshito ne pravim, a trjabva. V Germanija gi prosledjavaha i za nego.

– Aha, chuvala sym go. Edno vreme vzevahme na njakoi bolni, sega si spomnjam.

– Drugo vreme beshe togava – vyzdyhna d-r Stanchev.

– Ami znachi tova e. Hubavo, te i drugite vikat da ne pisha nikyde. Njama da pisha.

– Nedej. Po-zle shte stane. Ne mozhesh da opravish tija neshta. Rykovodstvoto na bolnicata taka e reshilo, te da si nosjat otgovornostta.

– Samo che, ako napravjat proverka, da ne izleze pak, nali ...

– Njama strashno. Nie im sledim chernodrobnite probi. Ako ima neshto, te se povishavat. SGOT i SGPT sa nadezhdni pokazateli. – Njakolko dni po-kysno shtjah da procheta, che v njakakyv centyr edna chetvyrt ot bolnite s normalni stojnosti na chernodrobnite probi se okazali zarazeni s hepatitis. – Pyk i da gi zarazim, bili njakakvi dyrtaci – i se razsmja. – goljama rabota! Sled shest meseca njakoj mozhe da cyfne, ama dotogava ja kamilata, ja kamilarjat – i oshte po-silno se razsmja.

str. 46. “D-r Pisalev – rjadko vyzpitana lichnost. Narodna i sdyrzhana lichnost. Grizhi se za pacientite kato za negovi blizki. Lipsva mu

samochuvstvie, vypreki che ima pokritie. Raboti mnogo, no e pritesnitelen. Toj e chovek na izkustvoto, umee da pishe literaturni izdanija. Pritezhava chuvstvo za humor. Umee da se srabotva s kolektiva.”

**

*Izcheznali sa vjatyrmite melnici.
Izguben e naveki Don Kihot.
I vlachime bezkrilite si delnici
v edin bezkraen kryg – ZHivot ...*

Zashto sa izcheznali vjatyrmite melnici, d-r Pisalev? Zashto e izguben naveki Don Kihot? Gospodi, tova “naveki” e strashno! A bezkrilite delnici, koito vlachim v kryg, “v edin bezkraen kryg”? Ne, ne iscash takyv zhivot, nali, d-r Pisalev? Ne iscash, no si prinuden. Imash zhena i dete i zatova trjabva da vlachish bezkrilite si delnici, ponesyl “tovar zhestok ot obich kym zhena”. D-r Pisalev, az syshto imam semejstvo, ne sym samotna kukuvica na toja svjat, nali znaesh? No mozhe bi ne znaesh, che imenno zaradi semejstvoto si napusnah rabota. Kogato spodelih sys sinovete si kakvo stava pri nas, znaesh li kakvo mi kazaha te? Kazaha mi:

– Mamo, ne trjabva da mylchish! – a ochite im pronizaha syrceto mi kato kinzhali, hem chetiri kinzhala navednyzh, ne samo dva. Zaradi chetiri chestni ochi podadoh signala, d-r Pisalev, ochite na moite sinove. Razbira se, tova ne beshe edinstvenata prichina. V zhivota e po-slozhno i njama edinstvena i posledna istina, no che sinovete mi ochakvaha ot men da ne mylcha kato shushumiga, e mnogo vazhna chast ot kompleksnata istina.

*

Po edno vreme d-r Pisalev trygna da se pribira v kabineta si. Dogonih go v koridora, kato dyrzhah v ryka vestnika, v kojto krieh signala i mu kazah:

– D-r Pisalev, imam neshto za chetene tuk, mislja, che shte vi zainteresuva. I vie ste spomenat.

Toj povdigna vezhdi, mozhe bi si pomisli, che e njakakva statija. Predi godini njakakyv vestnik publikuva gnevno pismo-oplakovane ot syprugata na nash bolen pod zaglavie “CHerni dushi v beli prestilki”. Izvadih signala, svih go na rulo i mu go podadoh:

– Pregledajte tova v kabineta si, ne e speshno, posle shte si go pribira.

Sled polovin chas d-r Pisalev me izvika po telefona v kabineta si. Otidoh. Sedeshe na bjuroto si, beshe svalil ochilata si i raztrivashe umorenite si ochi.

– Pozdravjavam te, Ani – napravo zapochna toj. – Mnogo hubavo si go napisala.

– Kakvo mislite, che shte posledva sega?

– Ami kato chetjah, si misleh, che pyrvo shte izhvyrchy inzh. Fonev, a mozhe i shefyt sled nego. No mozhe i da gresha. Verojatno shte te podgonjat. Gotvi se!

– Za kakvo da se gotvja? Te da napravjat proverka. Vsichko e samo fakti, ima izsledvanija na bolnite.

– Iskash da kazhesh – njama izsledvanija! – zasmja se toj.

– Imenno! Da dojdat da poiskat izsledvanijata za hepatitis, da vidim kakvo shte stane. Koj bolen otkoga e pri nas, koga e izsledvan, data, rezultat. Njama myrdane!

– Ani, ti na kolko godini si? Imash li 35? – pochti ljubovno me pogledna toj.

– Hajde sega! ZHENata e na tolkova, na kolkoto izglezhda, nali?

Tova beshe razgovoryt ni s d-r Pisalev. Vmesto da mi beshe pravil kompliment, che mladeja s deset godini, da beshe me podkrepil. Razchitah na nego zaradi raporta, v kojto posochi Forito kato vinovnik za izpolzvaneto na zarazen aparat ot nezarazen bolen (ili pone neizsledvan). No Forito tochno togava ne e bil vinoven. Vsichki tehnci sa go praveli redovno, predi i sled tozi sluchaj, i prodylzhavaha da go pravjat – s blagoslovijata na shefa.

str. 46. “D-r Zajkova – mlada lekarka s privlekatelna vynshnost. Kontaktna lichnost. Umee da raboti s pacientite i po-nisshija personal. Privetliva e. Obuchava studenti. Poseshtava chuzhbina s cel da razshiri poznaniyata si v oblastta na HD.”

**

Syvsem zakonomerno, znachi, profesoryt ja zameni s edna mlada i ambiciozna lekarka. Tazi lekarka syshto mnogo sluchi s nego. Navleze v profesijata s byrzinata na shampion po byrzo bjagane i dokato kolegite j godini nared kretaha kato stari kostenurki, tja gi nadmina s lekota i se izdigna do stepen doktor na naukite, obirajki lavrite na slavata i zavistta.

*

... d-r Zajkova stana svidetel na bezotgovornostta na Fonev i obeshta, syshto kaktto Skorcheva prednija pyt, che shte dokladva, no i tja ne udyrzha na dumata si, makar che ja dade ne samo pred men, a i pred starshata ni sestra.

*

... Zajkova, onazi privlekatelna lekarka, kojato napravi shemetna nauchna kariera, me pomoli – men lichno – da j izpisha duomoks, vnosen antibiotik protiv heliobakter pilori – mikrobyt, prichinitel na jazvi. Izpisahme go na imeto na bolna ot stacionara, razbira se. Az si izpylnjavah točno zadylzhenijata da se podchinjavam na dezurnija lekar, syglasno dlyzhnostnata mi harakteristika. CHak sega se zamisljam, che ako mineshe stroga proverka i proverjavashtite zasechaha dannite ot njakolko mesta, vkljuchitelno pitaha i bolnata kakvi lekarstva j nosi sestrata sutrin, obed i vecher (nali bolnite imat pravo na informacija?), shtjaha da izljazat najave razminavanija, ot koito ne e nikak trudno da se napravi izvodyt – bolnata ne e poluchavala duomoks. Razbira se, vinata shteshe da padne pyrvo vyrhu men. Ne sym davala lekarstvoto, a eto lekarkata go e izpisala v IZ-to na bolnata.

str. 46. “D-r Skorcheva – lekar na sredna vyzrast. Komunikativna lichnost. Raboti seriozno i zhelae da se razviva profesionalno. Grizhi se za pacientite s ljubov, srabotva se s kolektiva. Vseotdajna ne samo kato lekar, no i kato chovek.”

**

– Az sym direkten chovek, Ani – prekysna me Skorcheva. – Kato vidja, che njakoj neshto ne e svyrshil, az reagiram vyv momenta, kazvam kakvoto ima. Neka doc. Fonev kazhe, idvala li sym da mu kazha, ne sym dovolna ot taja sestra ili ot onaja?

*

Togava tja se beshe obyrkala neshto, po sobstvenite j dumi sled provezhdane na razsledvaneto. No pyrvo neshto, koeto napravi, kato otkri, che e stanala takava greshka, ne beshe da pomisli malko kak mozhe da e stanalo, a da otide pri starshata i da me natopi, bez dori da se zamisli kak e stanala greshkata – sleze edno nivo nadolu, zashtoto pred shefa ne smeeshe da se oplakva ot men. Starshata, syotvetno, syshto bez da pomisli, me povika i kaza, che Skorcheva me vikala v kabineta si. Poznat manier, nali? SHTom me vika, njama kak, shte otida.

– CHuk-chuk-chuk?

– Da, molja?

– Az sym, d-r Skorcheva, vikali ste me.

– Ah, da, vizh sega, imash mnogo seriozen propusk.

Az, estestveno, se pritesnih ot neizvestnostta. Kakyv li mozhe da e tozi moj propusk? Mnogo seriozen pri tova! Telefonyt zvyнна, Skorcheva vdigna slushalkata i govori desetina minuti, dokato az si naprjagah uma da

se setja kakvo mozhe da sym propusnala, a syrceto mi izpadna v tahiaritmija. Tja sedeshe zad goljamoto si bjuro, az stojah divan chapraz – i tova e chast ot principa. Naj-setne telefonnijat razgovor prikljuchi i Skorcheva se obyryna kym men s ton na goljam shef:

– Zashto si vzela dva pyti pylni izsledvanija na bolnata edi-koja si na 7-mi i 8-mi april respektivno?

– Ne sym j vzemala dva pyti kryv, d-r Skorcheva!

– Eto IZ-to j. Vizh sama. Pri tova e po klinichna pyteka. Ako ot Zdravnata kasa minat na proverka, shte ni nalozhat goljama globa. Iskam da mi objasnish zashto si go napravila.

– Moment, molja vi – vsyshtnost se molja na pametta si po-byrzo da mi vyzvyrne spomena, zashtoto e minala sedmica ottogava. – Da, spomnjam si, sutrinta na 7-mi, kogato prieh petima novi bolni. Nali si govorihme, che po sluchaj praznika sa doshli navednyzh ne edin i ne dvama, a celi petima. Taka, spomnjam si, che togava na vsichki uspjah da vzema pylni izsledvanija. Nali pred vas vzemah, kakvoto mi narezhdajte? No na nito edin ne beshe vpisano nishto v IZ-to. Obeshtahte po-kysno da otbelezhite, che im e vzeto vsichko neobhodimo. Spomnjam si, kato si trygvah, che ogledah IZ-tata na novite bolni oshte vednyzh (vinagi oglezhdah vsichki listi na trygvane ot rabota i na pristigane, za da ne bi da vpishe njakoe naznachenie, bez da mi kazhe i posle da me obvini, che sym go propusnala). IZ-to na тази bolna oshte ne beshe obraboteno.

Ottuk natatyk Skorcheva zapochna da si pripomnja, mryshtejki nisko chelce:

– Da, az ne bjah obrabotila bolnata. Sledobeda bjah dezurna. Pregledah ja i naznachih vsichki neobhodimi izsledvanija za njakolko dni napred. Pylnite kryvni izsledvanija bjaha vzeti sutrinta na 7-mi. No zashto shte napisha data 8-mi?

– Ne znam, d-r Skorcheva. Sega se seshtam, che noshtnata mi predade, che e vzela kryv na bolnata, no az si pomislih, che ste naznachili neshto dopylnitelno, za koeto ste se setili sledobeda.

– Ne, vsichko e bilo vzeto, kacto trjabva. Obyrkala sym se neshto s datata. Znachi izliza, che propuskyt e moj?

– Da, taka izliza – otgovorih s anglijsko samoobladanie, koeto si vyzvyrnah vednaga, shtom pametta mi usluzhливо zapochna da mi pomaga.

Togava ostavih Skorcheva da se chudi na sebe si, skonfuzena ot nevolното si obyryvane. Vizhte sega, vseki mozhe da sbyrka. Vyprosyt ne e v tova, a v principa, kacto obichashe da kazva samata d-r Skorcheva. Ne znam kak go razbirashe tja tozi princip, no na objad, sled kato veche vsichki sestri

znaeha chij e propuskyt, vkljuchitelno starshata, az pomolih d-r Skorcheva da mi podpishe belezhka, che propuskyt ne e moj. Kazah na kolezhkrite i na starshata, che ako mine proverka, globata na men shte ja trysnat, kato ednoto nishto, ako njamam takava belezhka i ako te si zamylychat. D-r Skorcheva mi otказа podpis po slednija nachin, syshto v poznat manier:

– Izchakaj malko, molja ti se. Trjabva da pomislja. Ne moga da razbera zashto sym se obyrkala.

Sled dva dena j dovedoh direktnija svidetel – sestrata, kojato e rabotila pod nejnoto veshito rykovodstvo i e pusnala belezhkrite za sledvashtija den, kakto j e naredila d-r Skorcheva. Togava tja njamashe kyde da myrda poveche, no pak me pomoli da ne byrzam, tozi pyt s tyrzhestvenoto obeshhtanie:

– Poemam cjalata otgovornost za sluchiloto se.

– Togava znachi shte mi podpisete?

– Ne, ne moga sega. Utre.

Na drugija den az pak j pyham da podpishe. Sega pyk byrza za njakyde, kato se vyrne. Vryshta se i az pak sym nasreshta j, kolkoto j da ne mozhe da me ponasja. Izlizam s novo predlozhenie:

– Da otidem zaedno pri doc. Fonev i da mu objasnim sluchaja.

Predstavjate li si kolko j haresa tova predlozhenie? I kolko dni sled tova e treperela, che shte otida da ja izpeja na shefa.

– Az sama shte otida – beshe hladnijat j otgovor, sybral poslednoto vyzmozhenno dostojnstvo na obrechenija.

Tozi den ne mozha da nameri docenta. Na drugija ili na po-drugija, az hvanah Dzhulija za slushatel na pouchitelnata istorija kak d-r Skorcheva razbira poemane na cjalata otgovornost. Do Dzhulija sedeshe edna stazhantka ot gornite etazhi, kojato syshto slushashe s interes. Tykmo svyrshih s razkaza i Skorcheva vleze.

– D-r Skorcheva, kakvo napravivhte po sluchaja s onazi bolna? – popitah az i samo deto ne namignah na dvete otsreshta.

– Ami, Ani, az hodih pri doc. Fonev, no me zagovori za drugo i zabravih da mu kazha.

Tezi dumi gi chuha i mnogo dobre gi razbraha i kolezhkata mi, i stazhantkata. Te bjaha venecyt na razkaza za poemaneto na otgovornost.

Posle Skorcheva sjakash zabravi napylno. Samo na edna glavna vizitacija trepna, ponezhe pomisli, che shefyt iska da ja kritikuva za dubliraneto, no vednaga shvana, che toj ne e razbral za nego i se uspokoi. Tova e principyt na d-r Skorcheva.

CHak v kraja na meseca vnezapno se seti i reche:

- Ah, ami kakvo da napravim s dubliranite izsledvanija?
- Ne znam, nali kazahete, che poemate cjalata otgovornost?
- Da, az naistina moga da poema otgovornosta.

I sedna da razglezhda lista, kato che li za pryv pyt go vizhdashe. I – vizh ti – otkri oshte neshito. Sgreshila beshe pri nanasjaneto. Tezi ot 7-mi gi nanesla na 8-mi i obratnoto. I dazhe taka, pak beshe obyerkala njakolko cifri. Kakvo da pravi sega? Ne samo dublirani, ami i greshno naneseni, olele! I tja staratelno prepisa celija list s izsledvanijata. Taka razbira tja poemane na otgovornost.

str. 46. “D-r V. Fonev – sin na prof. Fonev. Hodi na obuchenie v chuzhbina. Govori chuzhdi ezici. Sdyrzhan v rabotata si. Raboti seriozno, zhelae da se razviva profesionalno.”

**

– Kak ne te e sram, Ani? Tova, koeto vyrshish, e **PRESTYPLENIE!** Ako se razchue v chuzhbina, nashite v Libija shte gi obesjat! – i drugi takiva ili povtarjashe edno i syshto, a az tykmo izkljuchvah poslednata bolna v zalata, edna krotka vyzrastna zhenica, i mu otgovorih:

– Zashito men da me e sram?! Znaete li kak se naricha tova vasheto? Naricha se **OPIT da me VYVLECHETE** v prestyplenie!!! – a toj ne me ostavi i povishi ton:

– **TI SI MISLISH, CHE GO PRAVISH ZA HUBAVO, NO SAMO SHTE STANE PO-LOSHO. SHTE ZAGAZISH ZDRAVO, POMNI MI DUMATA!**

A pompata na aparata raboteshe i nablizhavashe naj-kritichnijat moment pri izkljuchvaneto na bolnija, kogato edna sekunda odklonjavane na vnimaniето mozhe da e fatalno, i az go molja da spre za malko s obvinenijata:

– Ne sega, d-r Fonev, molja vi, prestanete, pochakajte da svyrsha s izkljuchvaneto! – a syshtevremenno uspokojavam bolnata: – Ne ni obryshtaj vnimanie, Ivanke, tova sa si nashi raboti, kato semejni karanici, nali znaesh?

I v momenta ronja sylzi ot unizhenie, kato si spomnjam. No reshih – shte pisha. Pouchitelna knizhka. Ako shte da reva prez cjaloto vreme, dokato sedja tuk, pred kompjutyra, pak shte pisha.

Situacijata tozi den, vsyshnost, beshe mnogo obyerkana. Tja sydyrzhashe kakto elementi ot tragedija, taka i ot komedija ili, kakto se kazva literaturno – beshe tragikomichna. Komichnijat element idvashe ot tova, che nikoj ne si proiznasjashe replikite gladko kato po kniga, a byrkahme dumite i dobavjahme mnozhestvo drugi, kombinirani s neopisuemii zvuci, zhestove i dvizhenija, koito, ako bjaha zasneti i posle pusnati pri izkljuchen zvuk, biha

razsmeli zritelite do sylzi. Ot vsichki naskachali sreshtu men tozi den naj-dobre se spravjashe d-r Vencislav Fonev

*

A tragichnijat element idvashe ottam, che d-r V. Fonev prodylzhi da vika po men prez cjaloto vreme, dokato izkljuchvah poslednata bolna v zalata. Hubavo vreme i mjasto nameri, njama shto. Vseki lekar mnogo dobre znae, che tova e edin ot naj-otgovornite momenti v rabotata na dializnata sestra. Pitam se dali pyk celta mu ne beshe da me dokara do emocionalen kolaps? Da zagubja kontrol ot obida, da zahvyrlja vsichko i da se razreva ili da se raztreperja i da obyrcam neshto, a v mojata rabota e dostatychno samo da ne uspeja da zashtipja kryvnata linija navreme, za da prichinja vyzdushna embolija na bolnija i po tozi nachin – fatalen kraj. Tozi den vsichki treskavo tyrseha nachin da me obvinjat v neshto i da se otyrvat ot men. Ako v rycete mi beshe zaginala тази болна, vnimaniето vednaga shteshe da se otkloni ot signala, kojto bjah podala predi sedmica, kym toku-shto izvyrshenoto ot men prestyplenie. Planyt na Fonev mladshi, kojto za shtastie ne uspjа, kato nishto e mozhel da vkljuchva dori ubijstvo na bolen, samo i samo da byde spasena cheshta na bashta mu – prof. Fonev, chiito dejstvija stanaha neposredstven povod za men da podam signala “Opasnost ot zarazjavane na chuzhdi grazhdani v bylgarska bolnica”.

*

Predi godini edna mlada lekarka raboti v nasheto otdelenie poveche ot godina, za da navleze v specifikata na hemodializata. Prez tozi period ot vreme tja ne poluchavashe zaplata, zashtoto se ucheshe, zatova pyk ja karaha da poema i samostojatelni dezhurstva, koeto ne beshe redno, no tja ne vyzrazjavashe. Izobshto, praveshe vsichko vyzmozchno da byde polezna i da dokazhe sposobnostite si na praktika. Beshe oshte pri nas, kogato se objavi konkurs za lekarsko mjasto v otdelenieto ni. Ne si spomnjam dali kandidatstva ili ne, no si spomnjam koj go specheli – d-r Vencislav Fonev, sinyt na nashija zavezhdasht katedra. Dotogava ne go bjahme vizhdali i lekarite se pritesnjavaha da ne zapochne da gi sledi i da dokladva za vsichko na bashta si. No toj se okaza mnogo vyzpitan, privetliv i sposoben – istinska gordost za imenitija si bashta, ot kogoto mozhe bi geneticheski be vyzpriel ne samo umstvenite sposobnosti, no i prakticheskite umenija za rabota v hemodializa. Inache kak da si objasnja, che izmesti lekarkata, kojato raboti angarija suma ti vreme. Razpravjaha, che ja bili predupredili izobshto da ne se pojavjava na konkursa. Mozhe i da ne sa bili sluhove, zashtoto ja vidjah da plache. Ottogava ne sym ja vizhdala.

*

Ne go bjah vizhdala dylgo vreme predi tova. Pojavi se izvednyzh, kato pristignaha belgijcite. Venci po-chesto stoesh v chuzhbina, otkolkoto v Bylgarija. Izgara godina li, poveche li specializacija v SASHT. Posle kyde oshte hodi, ne znam. Znam, che postojanno go njamashe i ako dojdesh, beshe za malko. Njama da se uchudja, obache, ako po grafik se okazhe, che si e rabotil naj-usyrdno pri nas, dokato go e njamalo.

str. 47. “Starsha sestra B. Donmanlieva – medicinska sestra sys stazh i opit. Izpylnitelna i dobrodushna lichnost. Udobna mishena za vsjakakvi obvinenija. Izkljuchitelno razbrana zhena. Umee da splotjva kolektiva, syobrazjva se s zhelanijata na podchinenite si. Mislja, che trjabva da dejstva po-tvyrdo.”

**

– *Vinagi sym se opitvala da se otnasjam s horata taka, kacto sym iskala te da se otnasjat s men, razbirash li me?*

Dozhalja mi za neja. Naistina beshe dobra starsha. Kolko pyti sme j sme kachvali na glavata – edna iska tozi i tozi den da e svobodna po grafik, druga izljazla v bolnichni i ne se obazhda i vsichki prez cjaloto vreme smenjat dezhurstva. Imalo e dni, kogato nito edna ne e bila na rabota po grafik, a e zamestvala druga. Donmanlieva njamashe navik da kontrolira otblizo rabotata. Bivshata starsha sestra, Melnicharova, sutrin lichno oglezhdashe cjaloto otdelenie, osobeno v ponedelnik, sled osnovnoto pochistvane. Kato se nadigneshe na prysti, a beshe visoka zhena, i kato mineshe s pryst po gyrba na baktericidnite lampi, samo da imashe malko prah, elate da vidite posle kakvo stavashe. Zatova otdelenieto vinagi beshe chisto i sanitarkite pripkaha bez postojanno podseshthane. Donmanlieva mozhe bi zatova ne minavashe nito higienni vizitacii, nito periodichni proverki, zashtoto naj-verojatno podsyznatelno j se e iskalo i neja da ne ja proverjava nikoj. Mezhdru drugoto kaza i tova:

– *Az sym reshila za sebe si, Ani, poveche ne iskam da byda starsha sestra. Misleh da go napravja oshte kato mina proverkata za epreksa, no togava njamashe mesta – i ochite j se napylniha sys sylzi.*

str. 47. “M.s. Dobrinova – v pensionna vyzrast, razbran, dobyr chovek. Pritezhava dobri poznanija v oblastta na HD, zhelae da byde polezna. Zaema vinagi principni pozicii. Ne se strahuva da izrazi mnenie. Rabotata v otdelenieto j dopada, no vizhda, che ima mnogo neshta, koito trjabva da se promenjat.”

**

V sledvashtija mig na vratata se pokaza kolezhkata ot kaffjavata zala, pensionirana sestra, kojato raboteshe v chastnata praktika na profesora i se oplakvashe, che za 100 lv. na mesec mu e i sestra, i sekretarka, i sanitarka. Tja se obyрна kym men:

– Ani, mozhesh li da me smenish malko ottatyk, che da si izpija hapcheto za kryvno? Za pet minutki.

str. 47. “M.s. Dicheva – medicinska sestra na sredna vyzrast, dava vid na zadovolena zhena, no ne e taka. S visoko mnienie za sebe si. Misli se za bezgreshna, no uvi ne e. Bori se za vlast. Konfliktna lichnost e i obicha da sformira konfliktni situacii. Po danni na po-stari kolezhki obicha da razplakva pochti vsichki novodoshli. Uspjava da izliza ot tezi situacii i da ostavja drug da byde vinoven.

**

Imenno na Dicheva sega mi e trudno da kazha “Proshtavam ti”. S neja imahme naj-trudno postignatata družhba – neshto kato myzhko prijatelstvo. Dylgo vreme se karahme, dokato naj-posle stanahme pyrvi prijatelki – i se podkrepjahme edna druga. Tja e borbena natura, ezikyt j e ostry i tonyt j plashi nesviknalite s nejnija nachin na obshtuvane. Bolnite mi se oplakvaha ot neja, che ne stavala da im izmeri po edno kryvno, a az im vikah, nedejte taka, Dicheva mi e prijatelka, njama chovek bez kusuri,

*

Ti mylcha prez cjaloto vreme, dokato shefyt me hokashe i obizhdashe na nekadyrna v manipulacionnata, kydeto ti beshe edinstven svidetel. Misleshe, che dobre se zashtitavam ili kakvo? Az ne bjah na sebe si, treperek, zaekvah, ne vizhdashe li? Ne te li obidi i teb, kato kaza:

– Bojanova, ti si tolkova nekadyrna, po-nekadyrna si dazhe ot Dicheva!

Ti si opitna sestra, Dicheva, i ustata otgore na vsichko, kak mozha da go iztyrpish? A posle, shtom toj si izleze i az se opitah da pogovorja s teb, ti kakvo mi kaza:

– Ama i ti, zashto si pisala takiva neshta? – i me pogledna unishtozhitelno.

– Kakvi neshta? – kazah az i glasyt mi vnezapno presipna.

– Ami che sme se bili prodali za zhylti stotinki, che sme glupavi, chetoha ni go, mnogo ni stana obidno ...

– No az ne sym pisala takiva neshta! – kazah az sys zaekvane. – Procheli sa vi neshto, koeto ne sym pisala, ne razbirash li?

– O, ne me interesuva – odgovori mi ti, kato ti predlozhih da prochetesh kakvo tochno sym pisala.

str. 47. “M.s. Stefchova – medicinska sestra v pensionna vyzrast. Ne se strahuva da izrazi mnenie, no ponjakoga se vlijae ot drugite kolezhki. Energichna. Pritezhava chuvstvo za humor.”

Komentar: Pensionirana sestra; ne e svidetel na istorijata, razkazana tuk, no e spomenata v hronikata.

**

Edna sestra, goljama shegadzhijka, ponastojashtem pensionerka, imashe navik da kazva:

– Neshto edin zyb me boli. Trjabva da vzema lekarstvo.

Tova beshe parola. Znak za izvazhdane na rakija ili kakovoto ima v momenta, no naj-chesto rakija. Posle njakoj drug kazvashe:

– Abe i men me boli zyb. Daj malko lekarstvo tuka.

Da spomenavam li pusheneto? Mislja, che e izlishno. Vyv vsichki bylgarski bolnici se pushi – i to mnogo.

str. 47. “M. s. Gabrovska – dobra po dusha, chesto stava za prismet na ostanalite. Nekompetentna. Vlijae se ot vseki. Obicha da donosnichi. Vseotdajna v profesijata si, no vmesto neja drug obira parsata.”

Komentar: Bivsha kolezhka, rabotila za kratko pri nas, ne e svidetel na тази istorija.

str. 47-8. “M.s. Mitreva – medicinska sestra na sredna vyzrast, s visoko samochuvstvie, no ne pokrito. Avtoriteta si se opitva da gradi na pleshtite na vtoriga si syprug. Zadochen student. Pridava si vid na zadovolena ot zhivota zhena. Chesto stava za prismet na ostanalite. Obicha da donosnichi, no e licemer pred zhertvite si. Prenasja nastroenieto si ot doma v rabotata.”

**

Sled tova se obadi i Mitreva, a dumata j tezheshe, zashtoto e sypruga na habilitirano lice, lekar docent, a i znae kak da se izkazhe – spokojno, s podbrani dumi i s uvazhenie kym sybesednika. Az neja mnogo ja uvazhavah, zashtoto e edna ot naj-opitnite sestri, a osven tova ima i magistrska stepen ot nashija universitet, no druga specialnost. Diplomantkata ja beshe izkarikaturila v nauchnija si trud za kolektiva ni, che avtoritetet j bil bez pokritie, bila go gradjala vyrhu avtoriteta na vtoriga si syprug, che vsichki j se podigravali zad gyrba i t.n. Ne e taka. Syprugyt j e ot

moja roden kraj, poznavam go – profesionalist ot visoka klasa i prekrasen chovek, zashto da ne se gordee s nego? Osven tova diplomantkata njashe otkyde da znae, che sestra Mitreva syshto shteshe vzeme magistryska stepen tri godini sled nejnata. Sestra Mitreva kaza sledното:

– Bih iskala da obyрна vnimanie na praktikata novite, oshte neizsledvani bolni da se dializirat na chistite aparati. Taka naprimer, pacient Sunaj, kojto ponastojashtem se dializira v zhyltata zala, njakolko meseca beshe na chist aparat v goljamata zala, tyj kato beshe nov bolen i se predpolagashe, che ne e zarazen. Toj ne e edinstvenijat sluchaj. Schitam, che dokato dializirame neprovereni pacienti na chisti aparati, njama garancii, che i te ne sa veche zarazeni s hepatit S i dori s hepatit V. Epidemiologichnijat risk v otdelenieto ni e mnogo visok.

Starshata izslusha rechta s narastvashta trevoga, sled koeto kaza:

– Prava ste, sestra Mitreva. Ne mozhem da garantirame dori edin chist aparat.

Tuk Dicheva ne izdyrzha:

– Profesyort znae mnogo dobre, che njamame chisti aparati. Za kakvo gi vodi tezi chuzhdenci? I kolko narod shte dojde?

Starshata objasni, kakvoto znaeshe:

– Dokolkoto razbrah, i dve grupi sa po 15-16 bolni, ednite ot Belgija, a drugite ot Izrael.

– Lele! – pisna ostroglaso Dicheva. – Ami kak shte gi poemem tolkova mnogo? Drug pyt shefyt otkazva da vzeme i edin bolen ot drug centyr, i bez gosti sme pretovareni, a sega gi karat napravo s avtobusa i ni gi tryshvat, bez da ni pitat. I koj gi znae kakvi shte bydat kaprizni!

Druga dobavi:

– SHTo ne si gi dializira sam? Nali ima chasten centyr s pet aparata!

– Koj znae kakvi pari smykva! – dopylni treta.

Vsichki prisystvashti zashumjaha razvylnuvano.

– Po-poleka! Po-poleka! – kaza starshata. – CHakajte pyrvo da vi kazha kolko pari dava profesyort na smjana s chuzhdenci, da vi kazha li? – i se usmihna djavolito.

Momentalno nastypi tishina i kym starshata se nasochiha vnimatelni pogledi, pylni s nadezhda i ljubov.

– Ne e losho! – promylvi Mitreva, kato chu za parite, i vednaga zabravi za zarazenite aparati, az pone poveche ne ja chuh da govori za epidemiologichen risk.

str. 48. “M.s. Bojanova [avtoryt]– raboti dobre, vypreki che kolezhkite j gledat na neja s prenebrezhenie. Vladee anglijski ezik. Zadochen student. Pacientite j ja obichat. Kontaktna lichnost.”

str. 48. “M.s. Atesh – mlada sestra. Po profesija e akusherka. Samonadejana, licemerna, umee da se nagazhda spored ekipa, s kojto e na rabota.”

**

Tozi pyt go napravi pred trima svideteli: az, sestra Atesh i d-r Skorcheva! [Sluchajat beshe premylchan].

*

Sestra Atesh prisystvashe na razgovora ni. Kazah j, ako se opasjava, che moga da ja potyrsja za svidetel pred syda, da izleze, no tja premylcha i ostana.

str. 48. “M.s. Bedrova – mlada sestra, dobra i vesela natura. Zadovolena ot zhivota. Izpylnitelna.”

**

Genito Bedrova pyk me obvini v zalata, kato si trygnaha bolnite, che ne sym si bila vyrshela robotata. Bjah izkljuchila chetirima, a tja – trima bolni i ne spodeljah vizhdaneto j po vyprosa. Zabelezhkata j beshe, che ne sym zarenila chetirite aparata, koito se bjaha osvobodili, dokato izkljuchvah samite bolni. Kazah j, che sega zapochvam da gi zarezhdam, a tja zamyrmori syrdito neshto za myrzel, i trygna edin vid da mi pomaga. Blagodarja ot takava pomosht! Kazah j da ne mi se pravi na zlata svekyrva, ne j otiva, samo predi chas naj-mnogo ja bjah pohvalila kak shiroko se smee i j kazah, che taka shte ja pomnja – shiroko usmihnata, no tja oshte poveche se jadosa. Poskarahme se, razbira se. Vreme imashe dostatychno za zarezhdane, njamashe zashto da prepira. Mozheshe da izleze i da me ostavi da si dovyrsha. No tja beshe vidjala kak me podhvanaha shefovete i reshi da se pishe na stranata na pobeditelite.

str. “M.s. Malinka – mlada sestra. Nagazhda se, no ponjakoga igrae roljata na zodija “Bliznaci”

**

*SHefyt me ostavi za malko i si zamina. Malinka kaza:
– Njama da ni platjat nishto, to se razbra – i me pogledna obvinjavashto.*

– Syzhaljavam, no maj naistina taka shte stane – kazah az.

– A, nishto, nishto, ne ni e za pyrvi pyt da ni prekarvat.

*

Dokato chakah starshata da mi podpishe obhodnija list, v kabineta j vryhletjaha pregynati i zasmeni d-r Stanchev i edna mlada sestra. Tja vsyshnost ne e v pyrva mladost, no opredelena mladee i kakvato e mynichka i ostroumna, lekarite mnogo ja haesvat.

– Hej, vnimavajte! – shegovito viknah az. – Na tova v civilizovanite strani mu se vika seksualen tormoz na rabotnoto mjasto! – i shtipnah doktora po slaninkite okolo krysta.

– Stiga, be Ani, ti vse takiva gi izmisljash! Tova da ne ti e na Zapad! – uhileno mi otvyrna kolezhkata.

str. 48. “M.s. H. – uchenoljubiva, karieristka, probivna. Umee da raboti v ekip.”

Komentar: Beshe v otpusk po vreme na napuskaneto mi, zatova ne e svidetel; bakalavyr ot universiteta, kydeto az vse oshte ucha, oshte edna bakalavyrska stepen ot drug, po-prestizhen universitet i v momenta kara magistratura v tretji, oshte po-prestizhen; ochakvah da mi se obadi pone po telefona, razchitah na neja, vyzmozumno li e oshte da ne e razbrala kakvo stana – dnes e 30.06.03 g.

str. 48. “M.s. Y. – akusherka po profesija. Raboti, starae se. Bezrazlichna e kym atmosferata.”

Komentar: Ne e svidetel; zavyrshi visshe ikonomichesko obrazovanie v prestizhen universitet, zamina za Kipyra na rabota, tja e “drugata” po-dolu.

**

Vsyshnost ednata ot tjah se vyrna sled po-malko ot godina s vlosheno zdravoslovno systojanie, zashtoto beshe rabotila po 12 chasa vseki delnichen den, vkljuchitelno i v sybota, za da si zaraboti chestno trojnata v sravnenie s tuka zaplata. Zatova pyk drugata izvadi neverojatnija kysmet da sreshntne ljubovta tochno na ostrova na Afrodita i zamina sys sypruga si za drug ostrov – Albion.

str. 48. “M.s. Z. – dobro i rabotno momiche. CHuvstvitelna.”

Komentar: V otpusk po majchinstvo, ne e svidetel.

**

... mezhduvremenno edna sestra zamina na rabota v Germanija, druga zabremenja, a pri nas vsjaka novootkrita bremenna vednaga vzema otpusk i

posle j razreshavat bolnichni, za da ne riskuva zdraveto na ploda sred infekciite i otrovite v bolnicata.

str. 48."M.s. N.V. [diplomantkata] – izpylnitelna. Mrazi dvulichieto.

Tova e vsichko. Njama opisani drugi obrazi. Imalo e i drugi sestri togava, no za tjah nishto ne pishe. Nito za tehnicite ili sanitarkite.

Sledvat izvadki ot tipa "razni", njakoi ot koito syshto zasluzhavat da vljazat v тази hronika.

str. 49-50. "vseki si pazi hljaba i mylchi. Rabotjat v strah."

str. 50. Tablica 11. Sestrinski roli v centyra po hemodializa po Belbin

Predsedatel	Donmanlieva
Napravljavasht	Dicheva, Mitreva
Kontaktен chovek	Bedrova, Dobrinova, Bojanova, N.V.
CHovek-ideja	Malinka, N.V., Bojanova
Kritik	Mitreva, Stefchova, Dicheva
Praktik	[kolektiv]
Izpylnitel	[kolektiv]

Komentar: JAsno se vizhda, che oshte sym bila ot krotkite. Idei sym imala, no ponezhe ne sym bila nito napravljavasht, nito kritik, nikoj ne me e slushal. No pyk sym bila kontaktна, znachi ne sym se zasjagala ot prenebrezhenieto na kolezhkite.

str. 59. "Menidzhyryt na Centyr po HD e zav. katedra prof. Fonev, a izpylnitelnijat direktor e doc. K. Fonev.

Prof. Fonev e otchasti impulsiven i podozritelen, a doc. Fonev e svryhoptimistichen i podozritelen kym personala. Bi trjabvalo da osyshtestvi po-goljam kontakt s chlenovete na otdelenieto i da poluchava pochti vinagi obratna vryzka. Trjabva da byde dostatychno strikten i otgovoren. Toj trjabva da ima izbranik, da go zamestva v negovo otsystvie. Ne trjabva da se doverjava na vseki lekar. Vazhno e da poluchava dostoverna informacija."

str. 61. "Naj-vazhno e obgrizhvaneto na pacientite na visoko nivo, ne samo nashi pacienti, a i ot vyn"

Komentar: Tova prorochestvo li e bilo?

str. 62. “Nie zhiveem v period na Valuten bord, no vypreki tova ne biva da se opravdavame, che njama sredstva za konsumativi i za zaplati i zatova ne trjabva da obsluzhvame na nivo pacientite.”

str. 72. “Rabotnata grupa na fondacija “Izkustven bybrek” ima za cel da osyshtestvi slednite zadachi:

1. Da populjarizira Evropejskite standarti sred specialistite, raboteshti v otdelenijata po HD, nefrologija i transplantacija, usvojavaneto i prilaganeto im v ezhednevната практика. Tova dava vyzmozhnost za unificirane na grizhite za bolnite s tezi v Evropejskite dyrzhavi.

2. Da predlaga Evropejski programi za kvalifikacija na sredni med. specialisti, raboteshti v HD i transplantacija.

3. Da angazhira vnimanieto na syotvetnite specialisti ot Ministerstvoto na zdraveopazvaneto i uchebните zavedenija, podgotvjashti kadri, sys syotvetnite pravila, razraboteni ot EDTNA/ERCA [European Dialysis and Transplant Nurses Association/European Renal Care Association]”

Komentar: Dali shte se nameri njakoj da razsledva kakvo e svyrshila rabotnata grupa na fondacija “Izkustven bybrek” i kakvo e stanalo s neja? Maj neshto ne se chuva nishto za neja veche. Da ne izleze kato slavnata istorija na ombudsmana v Bylgarija (ako ne znaete za ombudsmana, vzh. po-dolu, za da ne tyrsite iz cjalata kniga i – kraj na тази hronika, naj-setne!)?

Predi dve-tri sedmici, kato tyrseh instancii, do koito da pisha za neshтата, stavashti v nasheto otdelenie, se setih, che na Zapad imat specialna sluzhba za vsevyzmozhni oplakvanija na grazhdanite – ombudsman (ombudsman). Potyrsih iz Internet prostranstvoto i popadnah na edna pouchitelna, mnogo bylgarska istorija. Pырvo da vi predupredja, da ne byrzate da se radvate – Ombudsman v Bylgarija njama, a sigurno njama i da ima. Eto istorijata na opitite da se syzdade takyv. Za sverka na citiranoto po-dolu e Internet adresyt:

<http://www.csd.bg/news/law/OmbudsmanB.htm>

“Rabotata po vyvezhdane na institucijata ombudsman v Bylgarija zapochva prez 1998 g. sys zadylbocheno prouchvane i analiz na syshtestvuvashтата normativna uredba...” i.t.n. Obyrnete vnimanie na kuhata fraza “zadylbocheno prouchvane”. Kolko zadylbocheno prouchvane? Kyde sa analizite ot nego? Tova se naricha generalizirane – bez fakti, s iztyrkana frazeologija. Ot 1998 natatyk:

Na 8 i 9 juni 2000 g. v Sofija za втори pyт gostuva glavnijat parlamentaren ombudsman na SHvecija Klaes Eklund.

Ot 12 do 20 juni 2000 g. bylgarska parlamentarna delegacija poseti Kanada ... s cel da prouchi kanadskija opit v razvitiето na institucijata ombudsman.

Na 20 noemvri 2002 v Sofija se provede seminar na tema "Vyzmozhnosti za ustanovjavane na institucii ot tipa na ombudsman na mestno nivo v Bylgarija. Opit i perspektivi".

Na 24 noemvri 2000 g. v Narodnoto sybranie se provede Mezhdunarodna konferencija na tema "Syzdavane na institucijata ombudsman v Bylgarija".

Ot 28 fevruari do 3 mart 2002 g. se provede krygla masa, posvetena na ustanovjavaneto na institucijata ombudsman v stranata

Na 19 mart 2002 g. v Centyra za izsledvane na demokracijata beshe provedena rabotna sreshta na tema "Ustanovjavane na institucijata ombudsman v Bylgarija"

Na 9 april 2002 g. v Narodnoto sybranie se provede publichno obsyzhdane na tema "Institucijata ombudsman"

Ot 6 do 8 juni 2002 g. v Sofija se provede mezhdunarodna konferencija na tema "Evropejskite standarti i institucijata ombudsman v stranite ot JUgoiztochna Evropa"

Na 14 i 15 dekemvri 2002 g. v Sofija se provede seminar na tema "Mestnijat ombudsman",...

Po-natatyk sledite se gubjat.

6.06.2003 g. – 30.06.2003 g.

KRAJ

EPILOG

Dnes, 2 juli 2003 g., otidoh za predposleden pyt v bolnicata. Predposleden, zashtoto oshte vednyzh shte trjabva da hodja, za da si pribera edin dokument, taka narechenoto udostoverenie obrazec UP-2. Dobre, che se konsultirah i s advokat, i sys schetovoditel, za da naucha, che osven trudovata knizhka, shte mi trjabva i tova. To ne mi trjabva sega, vsyshtnost, a chak kato se pensioniram. I makar da si mislja, che koj znae dali shte dozhiveja do pensija – tova sa oshte kym 15-tina godini, dotogava ja kamilata, ja kamilarjat, nali znaete, no vse pak redyt si e red. Trjabva da se spazva. Ot lichen systav obache se opitaha da me ubedjat, che njamalo nuzhda ot takyv dokument. Trudovata knizhka bila dostatychna. Pak trjabvashe da im objasnjam elementarni neshta. Sjakash sa slozheni tam ne da pomagat na raboteshtite v predpriyatieto, a da im prechat. Nakraja se prinudih da pusna oshte edna molba do moja prijatel, izpylnitelnija direktor.

I taka, sled kato sutrinta se vidjah s advokata za posledni utochenija, rano sledobed posetih bivshija si vtori dom. Spokojno vreme za firmata-bolnica. SHefovete sa si zaminali, administrativnijat personal se e izpokril vyv vytreshnite pomeshtenija na dvojnite kabineti. CHukam i vlizam pri sekretarkata na glavnija. Tja se pojavjava otvytre i me gleda leko uplasheno. Taka i taka – nosja edna molba, kazvam.

– Ostavete ja, molja, shte ja zaveda, no v momenta ne moga da izljaza, chakam razgovor po telefona.

– Az shte ja zaveda sama, ne se bezpokojte.

Otivam v delovodstvoto.

– Zapovjadajte edna molba za zavezhdane, molja.

– Kakva e тази molba? – pita sluzhitelkata.

– Ami molba kato molba. Sega bjah pri sekretarkata na glavnija, tja me prati pri vas.

Momentalno vdiga telefona i govori sys sekretarkata. Ponauchili sa se da pravjat obratna vryzka – mnogo dobre. Problemyt e, che byrzo zabravjat poleznite znaniya.

– Dobre – kazva. – Eto vi nomerche. Mozhetе da ostavite molbata tuk ili da ja zanesete lichno. Sekretarkata kaza, kakto vie reshite.

– SHTe j ja zanesa. Nali sym zainteresovana po-skoro da j se dade hod.

Ostavih molbata, pozhelah prijaten den na sineokata hubavica i otidoh v lichen systav – prez dve vrati v tretja.

– CHuk-chuk-chuk.

Tishina. Otvarjam i pak chukam tri pyti na vratata, kakto e raztvorena. Otvytre izskacha drugata hubavica. Vednaga vadi zapovedta mi za napuskane i trudovata mi knizhka.

– Podpishete se tuk – kazva tja i mi sochi odolou pod mnogocvetnata molba – nali vi kazah, che segashnite dokumenti sa indigirani i shareni.

– CHakajte malko da vidja kakvo pishe – kazvam az, vzemam pystrite listi i odstypvam vstrani da razgledam teksta.

– Kyde otivate s dokumenta? – stresnato pita sluzhitehkata.

– Nikyde, prosto go cheta.

Dobre e, pishe, che e s predizvestie ot strana na rabotnika. Podpisvam.

– Seg a se podpishete i tuk, zadeto vi vryshtame trudovata knizhka.

– JA dajte i knizhkata, da ja porazgledam malko. Nali znaete, che njamam mnogo doverie v kompenciite vi.

Dava ja i stoi prava s vid kato chovek, na kogoto pravjat proverka.

– Hm! – kazvam. – Kakyv e tozi pechat “nevaliden”?

– SHTe vi objasnja – otgovarja tja i tonyt j vytreshno me razsmiva, no az si pridavam vazhnost i ja gledam sys strog shefski pogled.

Objasnjava mi. Bilo vyv vryzka s nekkokokratnite promeni v imeto na firmata-bolnica.

– Hubavo – kazvam namryshteno. – Dano da ne izleze, che i trudovi knizhki ne znaete kak se vodjat.

– A obhodnija list nosite li? – seshta se sluzhitehkata.

– Zabravih go, no ako iskate, shte vi go donesa, kato idvam za UP-2.

– Njama nuzhda, vjarvam vi.

– Blagodarja.

Posle se kachvam v otdelenieto. Pribiram si njakoi neshta ot shkafcheto, drugi ostavjam. Izvikvam ot koridora:

– Hej, shte vi iznesat otdelenieto i njama da razberete kak e stanalo!

Edna mlada sestrichka pritchiva. Tja beshe v otpusk, zatova ne e svidetel na sybitijata okolo napuskaneto mi. Ot neja nauchavam dve novini. Ednata e uzhasna – syprugata na d-r Pisalev e zaginala na mjasto pri tezhka katastrofa, stanala na 22-ri juni. Dyshterichkata mu bila s komocio (sytresenie na muzyka), no zhiva. Drugata novina e prekrasna – sestrichkata zaminava na rabota v Sauthemptyn, JUzhna Anglija. Znaeh, che e izdyrzhalo intervjuto i mnogo se zaradvah, no syshtevremenno i mnogo natyzhkih ot

goljamoto lichno neshtastie, spoletjalo poeta na nasheto otdelenie. Trypki me pobiha, kato si spomnih kak sym go obvinila v knjigata si, che vmesto da me zashtiti, e predpochel da vlachi “bezkrilite si delnici” s “tovar zhestok ot obich kym zhena”. Kogato sym pisala tova, toj veche e bil vdovec!

Tova e zasega.

Feci quod potui, faciant meliora potentes[Ⓝ].

02.07.2003 g.

[Ⓝ] *Lat.* Napravih, kakvoto mozhah, i neka tezi, koito mogat poveche, da napravjat po-hubavi neshta.

RENI STOJANOVA

**HRONIKA NA EDNO
PREDIZVESTENO
NAPUSKANE**

hemodializen roman

Pyrvo izdanie

© Reni Stojanova, 2003 g.

ISBN 954-760-050-8

Elektronno izdanie: "SOFTIS"